

Lagrådsremiss

Biometri i brottsbekämpningen

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 4 juli 2024

Gunnar Strömmer

Johan Stensbäck
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Dna, fingeravtryck, ansiktsbilder och liknande information om individuella kännetecken som kan användas för biometrisk analys är ofta av avgörande betydelse för att kunna identifiera personer som har gjort sig skyldiga till brott. För att fler brott ska kunna klaras upp och fler gärningsmän lagföras behöver de brottsbekämpande myndigheterna utökade möjligheter att använda biometri i brottsbekämpningen. Regeringen föreslår därför bland annat följande:

- Biometriska underlag ska få tas upp, registreras och användas vid utredning av brott i större utsträckning.
- Polisens nuvarande register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av nya biometriregister.
- Vid förundersökning om viss allvarlig brottslighet ska biometriska jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck av misstänkta gärningsmän få göras mot Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.
- Dna-baserad släktforskning ska under vissa förutsättningar tillåtas vid mord och grova våldtäktsbrott.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	12
2.3	Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)	13
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas	14
2.5	Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	15
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	17
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	20
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:738) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	31
2.9	Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	32
2.10	Förslag till lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369)	33
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter	34
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar	35
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN	38
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll	39
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610)	41
2.16	Förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:000)	43
3	Ärendet och dess beredning	44
4	Möjligheterna att använda biometri i brottsbekämpningen behöver utökas	44
5	Utgångspunkter vid upptagning och användning av biometri	46
5.1	Grundläggande fri- och rättigheter	46
5.2	Upptagning av biometriska underlag	48
5.3	Biometriska och genetiska uppgifter är känsliga personuppgifter	48
6	Utökad upptagning av biometriska underlag under förundersökning	51

6.1	Fler brott behöver klaras upp.....	51
6.2	En uttömmande och enhetlig reglering i lag.....	52
6.3	Upptagning av biometriska underlag från skäligan misstänkta.....	55
6.3.1	Fler typer av biometriska underlag ska få tas	55
6.3.2	Syftet med upptagningen.....	57
6.3.3	Biometriska underlag ska få tas upp vid misstanke om brott med fängelse i straffskalan	63
6.3.4	Ett dna-prov ska som huvudregel tas genom salivprov	67
6.3.5	Upptagning från barn.....	68
6.4	Obligatorisk upptagning av biometriska underlag vid frihetsberövanden	69
6.5	Upptagning av biometriska underlag från andra än skäligan misstänkta.....	74
6.6	Särskilt om upptagning enligt lagen om särskild kontroll av vissa utläningar.....	79
7	En mer enhetlig reglering av beslut och förfarande	81
7.1	Beslut om upptagning av biometriska underlag	81
7.2	Protokoll.....	82
7.3	Kroppsvsitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning	83
7.4	Särskilt om vissa åtgärder riktade mot kvinnor och barn.....	84
7.5	Särskilda tvångsåtgärder.....	85
7.6	Särskilt om befogenheter för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen.....	87
8	Utökad upptagning av biometriska underlag vid straffverkställighet	88
8.1	Rättsliga utgångspunkter	88
8.2	Fler slags biometriska underlag ska samlas in vid verkställighet av fängelsestraff.....	90
8.3	Upptagning när ett fängelsestraff avtjänas	92
8.4	Verkställighet av fängelse i häkte.....	94
8.5	Hantering av biometriska underlag.....	95
9	Nya biometriregister	96
9.1	Polismyndigheten ska få behandla uppgifter i nya biometriregister	96
9.2	Syftet med biometriregistren	98
9.3	Uppgifter i biometriregistren	100
9.4	Biometriregistret över misstänkta.....	102
9.4.1	Uppgifter om skäligan misstänkta	102
9.4.2	Upptagningar enligt lagen om särskild kontroll av vissa utläningar.....	104
9.5	Biometriregistret över dömda.....	105
9.6	Biometriregistret över spår	108
9.6.1	Uppgifter om spår.....	108

	9.6.2	Jämförelse av uppgifter i spårregistret.....	111
9.7		En särskild skyddsbestämmelse för andra än skäligan misstänkta	112
9.8		Prov för dna-analys ska förstöras	114
9.9		Längsta tid för behandling.....	114
	9.9.1	Biometriregistren över misstänkta och dömda.....	114
	9.9.2	Uppgifter om avlidna registrerade.....	116
	9.9.3	Övriga bestämmelser om längsta tid för behandling	118
	9.9.4	Arkivering	119
9.10		Direktåtkomst.....	120
9.11		Utökade sökmöjligheter för Säkerhetspolisen.....	123
10		Behandling av uppgifter om avlidna brottsoffer	124
	10.1	Uppgifter om avlidna brottsoffer ska i vissa fall få jämföras med uppgifter i spårregistret.....	124
	10.2	Jämförelser ska utföras av Nationellt forensiskt centrum på begäran av brottsutredande myndigheter.....	128
11		Biometriska jämförelser i register som inte förs i brottsbekämpande syfte	129
	11.1	Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.....	129
	11.1.1	Biometriska jämförelser i Migrationsverkets register	131
	11.1.2	Brott som ska kunna föranleda jämförelse	136
	11.1.3	Ytterligare förutsättningar för jämförelse	139
	11.1.4	Beslut ska fattas av åklagare.....	142
	11.1.5	Jämförelse ska utföras av Nationellt forensiskt centrum	144
	11.1.6	Något sökförbud ska inte gälla	146
	11.1.7	Vissa följdändringar i utlänningsdatalagen ...	147
	11.2	Tullverket ska kunna medges direktåtkomst till körkortsfotografier	148
12		Användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser.....	150
	12.1	Dna-baserad släktforskning	150
	12.2	Det ska införas regler som tillåter dna-baserad släktforskning i vissa brottsutredningar.....	152
	12.3	Förutsättningar för att använda dna-baserad släktforskning.....	157
	12.4	Särskilda villkor för att en dna-baserad släktforskningsdatabas ska få användas	159
	12.5	Beslut ska fattas av åklagare	161
	12.6	Bestämmelserna ska tas in i polisens brottsdatalag	163
13		Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	165
	13.1	Ikraftträdande	165
	13.2	Övergångsbestämmelser.....	166
14		Konsekvenser av förslagen	167

14.1	Konsekvenser för det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet	167
14.2	Konsekvenser för enskilda	168
14.3	Ekonomiska konsekvenser	174
14.4	Övriga konsekvenser	176
15	Författningskommentar	176
15.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken.....	176
15.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	186
15.3	Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)	187
15.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas	187
15.5	Förslaget till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	187
15.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	189
15.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	190
15.8	Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)	214
15.9	Förslaget till lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369)	215
15.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter	215
15.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar	216
15.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser om EU:s förordning om Ecris-TCN	219
15.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.....	220
15.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610)	221
15.15	Förslaget till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:000)	223
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Biometri – för en effektivare brottsbekämpning (SOU 2023:32)	224
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	230
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	269

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
3. lag om ändring i häkteslagen (2010:611),
4. lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
5. lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27),
6. lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete,
7. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
8. lag om ändring i lagen (2022:738) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
9. lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32),
10. lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369),
11. lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter,
12. lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar,
13. lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN,
14. lag om ändring i lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll,
15. lag om ändring i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610),
16. lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:000).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 28 kap. 2, 12–12 b, 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 28 kap. ska lyda ”Om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och vissa andra åtgärder”,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 28 kap. 12 c, 14 a och 14 b §§, och närmast före 14 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

2 §¹

För *eftersökande* av den som *skall* gripas, anhållas *eller* häktas, hämtas till förhör eller till inställelse vid rätten eller underkastas kroppsvisitation *eller* kroppsbesiktning får husrannsakan *företas* hos honom, eller hos någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den sökte uppehåller sig där. Detsamma gäller i fråga om en tilltalad som söks för delgivning av stämning eller kallelse till förhandling, om försök till delgivning har misslyckats eller bedöms som utsiktslösa.

För att *söka efter* den som *ska* gripas, anhållas, häktas, hämtas till förhör eller till inställelse vid rätten eller underkastas kroppsvisitation, kroppsbesiktning *eller upptagning av fingeravtryck och andra underlag som anges i 14 §* får husrannsakan *göras* hos honom *eller henne*, eller hos någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den sökte uppehåller sig där. Detsamma gäller i fråga om en tilltalad som söks för delgivning av stämning eller kallelse till förhandling, om försök till delgivning har misslyckats eller bedöms som utsiktslösa.

12 §²

Den som skäligen *kan misstänkas* för ett brott på vilket fängelse kan följa, får kroppsbesiktigas

1. *för de ändamål som anges i 11 §,*

2. *enligt bestämmelserna i 12 a §,*
eller

Den som *är skäligen misstänkt* för ett brott på vilket fängelse kan följa, får kroppsbesiktigas

1. *för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller i förvar eller som kan användas för att utföra en genomsökning på distans,*

2. *för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om*

¹ Senaste lydelse 1995:637.

² Senaste lydelse 2017:435.

3. för utredning om *hans eller hennes* ålder, om *den* har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt.

I den omfattning och för det ändamål som anges i 12 b § får även en annan person än den som skäligen kan misstänkas för ett brott kroppsbesiktigas.

Med kroppsbesiktning avses undersökning av människokroppens yttre och inre samt att prov tas från människokroppen och undersöks. En kroppsbesiktning får inte utföras så att den som undersöks riskerar framtida ohälsa eller skada.

utvidgat förverkande enligt 36 kap. 6 § brottsbalken, eller

3. för utredning om *den misstänktes* ålder, om *åldern* har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt.

Bestämmelser om kroppsbesiktning genom prov för dna-analys finns i 12 a–12 c §§.

12 a §³

Kroppsbesiktning genom *tagande av salivprov* får göras på den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa, om syftet är att göra en dna-analys av provet och registrera dna-profilen i *det dna-register eller det utredningsregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Kroppsbesiktning genom *ett prov för dna-analys* får göras på den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i *straffskalan*

1. för att utröna *omständigheter* som kan vara av betydelse för *utredning om brottet eller om utvidgat förverkande enligt 36 kap. 6 § brottsbalken,*

2. för *utredning om den misstänktes ålder, om åldern har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt, eller*

3. för att registrera *den misstänktes dna-profil i ett biometriregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Ett prov för dna-analys ska tas på den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Om den misstänktes dna-profil redan finns i ett biometriregister, får ett nytt prov tas endast om det är

av betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl.

12 b §⁴

Kroppsbesiktning genom *tagande av salivprov* får göras på annan än den som skäligen kan misstänkas för ett brott, om

1. *syftet är att genom en dna-analys av provet underlätta identifiering vid utredning av ett brott på vilket fängelse kan följa, och*

2. *det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen av brottet.*

Analysresultatet får inte jämföras med de dna-profiler som finns registrerade i register över dna-profiler som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket provet har tagits.

Första stycket gäller inte den som är under 15 år.

Kroppsbesiktning genom *ett prov för dna-analys* får vid utredning om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan göras på någon annan än den som är skäligen misstänkt, om det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen om brottet. *Detta gäller inte den som är under 15 år.*

12 c §

Kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys enligt 12 a och 12 b §§ ska göras genom att salivprov tas. Ett prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 1 och 2 får dock tas på annat sätt om det är nödvändigt för utredningen.

13 §⁵

Beträffande kroppsvisitation och kroppsbesiktning skall i tillämpliga delar gälla vad i 3 a, 4, 8 och 9 §§ är föreskrivet om husrannsakan. Är fara i dröjsmål, får kroppsvisitation och kroppsbesiktning beslutas av polisman.

I fråga om kroppsvisitation och kroppsbesiktning gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4, 8 och 9 §§. Om det är fara i dröjsmål, får en polisman besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Ett beslut om att ta prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 3 får även fattas av Polismyndigheten.

⁴ Senaste lydelse 2018:1700. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

⁵ Senaste lydelse 2005:878.

Förrättning, som är av mera väsentlig omfattning, skall verkställas inomhus och i avskilt rum. Verkställs den av någon annan än en läkare, skall såvitt möjligt ett av förrättningsmannen anmodat trovärdigt vittne närvara. Blodprov får inte tas av någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Annan mera ingående undersökning får utföras endast av läkare.

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevittnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Kroppsvsitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för DNA-analys tas får dock verkställas och bevittnas av en man.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning som är av mera väsentlig omfattning ska verkställas inomhus och i ett avskilt rum eller i ett annat avskilt utrymme som är lämpligt. Om åtgärden utförs av någon annan än en läkare ska den som utför åtgärden se till att ett vittne närvarar, om det är möjligt. Blodprov får inte tas av någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Annan mera ingående undersökning får utföras endast av läkare.

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevittnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Kroppsvsitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för dna-analys eller hårprov tas får dock verkställas och bevittnas av en man.

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

14 §⁶

Av den som är anhållen eller häktad må fotografi och fingeravtryck tagas; han vare ock underkastad annan dylik åtgärd. Vad nu sagts gälle ock annan, om det erfordras för vinnande av utredning om brott, varå fängelse kan följa.

Närmare bestämmelser om åtgärd, som här avses, meddelas av regeringen.

Fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov får tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan

1. för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet, eller

2. för att registrera underlagen i ett biometreregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Avtryck av fot och öra får tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i

straffskalan för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet.

Fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Om ett sådant underlag som avses i första stycket redan finns i ett biometriregister får en ny upptagning göras endast om det är av betydelse för utredningen om brottet eller om det finns särskilda skäl.

Med fingeravtryck avses även handavtryck.

14 a §

Fingeravtryck och andra underlag som anges i 14 § får vid utredning om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan tas av någon annan än den som är skäligen misstänkt, om det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen om brottet.

14 b §

I fråga om upptagning av fingeravtryck och andra underlag enligt 14 och 14 a §§ gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4 och 9 §§ och det som föreskrivs om kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 13 a § andra och tredje styckena. Om det är fara i dröjsmål, får en polisman besluta om upptagning enligt 14 och 14 a §§. Ett beslut om en upptagning enligt 14 § första stycket 2 får även fattas av Polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs att 36 d och 36 e §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 d §¹

Kroppsbesiktning enligt 36 a eller 36 b § får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som den unge. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för DNA-analys tas på den unge, får dock verkställas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som den unge.

Kroppsbesiktning enligt 36 a eller 36 b § får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som den unge. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för dna-analys eller hårprov tas på den unge, får dock verkställas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som den unge.

36 e §²

Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § tredje stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § tredje stycket andra meningen, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § andra stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § andra stycket andra meningen, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2010:478.

² Senaste lydelse 2023:312.

2.3 Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Härigenom föreskrivs att det i häkteslagen (2010:611) ska införas en ny paragraf, 4 kap. 13 §, och närmast före 4 kap. 13 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Vissa åtgärder enligt rättegångsbalken

13 §

I 28 kap. 12 a och 14 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om att prov för dna-analys, fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas ska ha följande lydelse¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

En dna-profil som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Jämförelsen ska göras innan jämförelse görs med andra dna-profiler i *de dna-register som regleras i 5 kap.* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

En dna-profil från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Om dna-profilen avser en misstänkt ska jämförelsen göras innan profilen läggs in i det *utredningsregister* eller det *dna-register som regleras i 5 kap.* lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

En dna-profil som har tagits fram för att kvalitetssäkra den forensiska verksamheten med dna-analyser och som inte hänför sig till brottsutredande verksamhet får jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen.

En dna-profil som har tagits fram under utredning av *ett* brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Jämförelsen ska göras innan jämförelse görs med andra dna-profiler i *biometreregister* som *förs enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

En dna-profil från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Om dna-profilen avser en misstänkt ska jämförelsen göras innan profilen läggs in i det *biometreregister över misstänkta* eller det *biometreregister över dömda* som *förs enligt* lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2014:600.

² Senaste lydelse 2018:1709.

2.5 Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)

Härigenom föreskrivs att 15 och 20 §§ utlänningsdatalagen (2016:27) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:243

Föreslagen lydelse

15 §¹

Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8 och 8 h §§ utlänningslagen (2005:716).

Med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§ får uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren användas endast

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen åberopas,

2. i ärenden om avvisning och utvisning,

3. i testverksamhet,

4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket,

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot *fingeravtrycks- och signalementsregister* som *Polismyndigheten för* enligt 5 kap. 11 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, *eller*

6. vid kontroll av utlännningar under vistelsen i Sverige.

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot *biometriregister* som *förs* enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,

6. vid kontroll av utlännningar under vistelsen i Sverige, *eller*

7. om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren enligt 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registren över fingeravtryck och fotografier, och

2. föreskrifter om gallring.

¹ Senaste lydelse 2021:1191.

20 §²

Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5 eller 6.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6 eller 7.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 1–4 §§ och 10 kap. 1 och 2 §§ lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §¹

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i de svenska registren över dna-profiler.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får kontaktstället i den andra staten göra en automatisk jämförelse mellan sina oidentifierade dna-profiler och referensuppgifter i de svenska registren över dna-profiler.

Första och andra styckena gäller endast de register över dna-profiler som regleras i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter om dna-profiler i de svenska biometriregistren.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får kontaktstället i den andra staten göra en automatisk jämförelse mellan sina oidentifierade dna-profiler och referensuppgifter om dna-profiler i de svenska biometriregistren.

Första och andra styckena gäller endast de biometriregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

2 §

Vid en förundersökning eller en annan utredning som handläggs enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats dna-register. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i de svenska registren över dna-profiler.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får det svenska kontaktstället, i syfte att utreda brott, göra en automatisk

Vid en förundersökning eller en annan utredning som handläggs enligt 23 kap. rättegångsbalken får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats dna-register. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i de svenska biometriregistren.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får det svenska kontaktstället, i syfte att utreda brott, göra en automatisk

¹ Senaste lydelse 2018:1714.

jämförelse mellan dna-profiler i *spårregistret* och referensuppgifter i den andra statens dna-register.

jämförelse mellan dna-profiler i *biometriregistret* över spår och referensuppgifter i den andra statens dna-register.

3 §²

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska *fingeravtrycksregister* som förs *med stöd av lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *om fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som förs *enligt lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

4 §³

I syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats fingeravtrycksregister. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *fingeravtrycksregister* som förs *med stöd av lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

I syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats fingeravtrycksregister. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometriregister* som förs *enligt lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

10 kap.

1 §⁴

Vid samarbete enligt avtalet med USA får ett amerikanskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska *fingeravtrycksregister* som förs *med stöd av lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt avtalet med USA får ett amerikanskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *om fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som förs *enligt lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

² Senaste lydelse 2018:1714.

³ Senaste lydelse 2018:1714.

⁴ Senaste lydelse 2018:1714.

2 §⁵

På begäran av behöriga myndigheter får ett svenskt kontaktställe i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i amerikanska fingeravtrycksregister i syfte att utreda ett brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Detsamma gäller om sökningen görs i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar ett sådant brott.

Uppgifter får behandlas endast om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *fingeravtrycksregister* som förs *med stöd av lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Uppgifter får behandlas endast om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometreregister* som förs *enligt lagen (2018:1693)* om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁵ Senaste lydelse 2018:1714.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område¹

dels att 5 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 7 §, 2 kap. 9, 10 och 12 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap. 1 och 5 §§ och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya kapitel, 5 kap., 6 a kap. och 6 b kap., och en ny paragraf, 1 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 a §

Lagen gäller i tillämpliga delar även när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna personer enligt 5 kap. 3, 4 och 7 §§.

7 §

I detta kapitel och i 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. I 4 kap. finns bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i *register över dna-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister, penningtvättsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret*, gäller 5 kap. i stället för 3 och 4 kap.

I 6 kap. finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller *6 kap.* i stället för 2–4 kap.

I 7 kap. finns bestämmelser om administrativa sanktionsavgifter, skadestånd och överklagande.

För personuppgifter som behandlas i *biometriskregister, penningtvättsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret*, gäller 5 kap. i stället för 3 och 4 kap.

I 6–6 b kap. finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller *dess* kapitel i stället för 2–4 kap.

¹ Senaste lydelse av
5 kap. 12 § 2022:709
5 kap. 15 § 2022:738
5 kap. 16 § 2022:709
5 kap. 22 § 2022:615.

2 kap.

9 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av uppgifter om huruvida personer förekommer i sådana register över dna-profiler som regleras i 5 kap., om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av uppgifter i biometriregister som förs enligt 5 kap., om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

10 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister enligt 5 kap., om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177). Migrationsverket har motsvarande rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister, om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där.

Migrationsverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av uppgifter i biometriregister som förs enligt 5 kap., om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där.

12 §

Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om det inte är olämpligt.

Elektroniskt utlämnande genom direktåtkomst är tillåtet bara i den utsträckning som anges i 3 kap. 7 § och 5 kap. 10 och 17 §§.

Elektroniskt utlämnande genom direktåtkomst är tillåtet bara i den utsträckning som anges i 3 kap. 7 § och 5 kap. 16 §.

4 kap.

1 §

Detta kapitel gäller bara för automatiserad behandling.

Av 2 kap. 17 § första stycket brottsdatalagen (2018:1177) framgår det att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas i särskilda register och i forensisk verksamhet får behandlas:

1. 5 kap. 7 § om uppgifter i register över dna-profiler,	1. 5 kap. 10–15 §§ om uppgifter i biometrirester,
2. 5 kap. 15 och 16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,	
3. 5 kap. 20 § om uppgifter i penningtvätsregister,	2. 5 kap. 20 § om uppgifter i penningtvätsregister,
4. 5 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret,	3. 5 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret,
5. 5 kap. 26 § om uppgifter i tillträdesförbudsregistret, och	4. 5 kap. 26 § om uppgifter i tillträdesförbudsregistret, och
6. 6 kap. 6 § om uppgifter om sådana uppslag som anges i 6 kap. 1 § första stycket 5.	5. 6 kap. 6 § om uppgifter om sådana uppslag som anges i 6 kap. 1 § första stycket 5.

5 kap. Register

Biometrirester

Rätten att behandla uppgifter i biometrirester

1 § Polismyndigheten får föra

- ett biometrirester över misstänkta,
- ett biometrirester över dömda, och
- ett biometrirester över spår.

I biometriregistren får uppgifter behandlas i syfte att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
2. utreda eller lagföra brott,
3. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,
4. underlätta identifiering av avlidna personer, och
5. kontrollera fingeravtryck som Migrationsverket har tagit enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716).

I lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om elimineringsdatabasen.

Uppgifter i biometriregistren

2 § Ett biometrirester får innehålla uppgifter om

1. dna-profiler,
2. fingeravtryck,
3. fotografier,
4. video,
5. röst,
6. handstil, och

7. signalement.

En dna-profil som registreras i biometriregistret över misstänkta eller biometriregistret över dömda får endast ge information om identitet och inte om personliga egenskaper.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att biometriregistren får innehålla namn, personnummer och andra liknande uppgifter som behövs för att identifiera en registrerad person samt ärendeuppgifter.

Biometriregistret över misstänkta

3 § Biometriregistret över misstänkta får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som är skäligen misstänkt för brott och har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken.

Registret får också innehålla uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som har tagits av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Biometriregistret över dömda

4 § Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett straffreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 a § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610), eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

Biometriregistret över spår

5 § Biometriregistret över spår får innehålla uppgifter som anges i 2 § och som avser spår som inte kan härledas till en identifierbar person, om uppgifterna kommit fram i en utredning om brott. Sådana uppgifter får dock inte behandlas om det av omständigheterna vid tidpunkten för insamlingen eller senare framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet.

6 § Uppgifter i biometriregistret över spår får jämföras med

1. uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person,
2. uppgifter i biometriregistret över dömda,

3. uppgifter som kan härledas till en person som är skäligen misstänkt för brott, eller

4. uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som tagits med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar.

Uppgifter i biometriregistret över spår får jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt efter riksdagens godkännande eller om det följer av en unionsrättsakt.

j

7 § Uppgifter om dna och fingeravtryck som har samlats in från en avliden person vid en rättsmedicinsk undersökning enligt 13 § 1 lagen (1995:832) om obduktion eller en annan förrättning där Rättsmedicinalverket har medverkat vid en undersökning av kroppen får jämföras med uppgifter om dna-profiler och fingeravtryck i biometriregistret över spår, om det pågår en förundersökning om brott som kan antas ha orsakat dödsfallet och jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet.

Personuppgifter om andra än skäligen misstänkta

8 § Personuppgifter som härrör från underlag som avses i 28 kap. 12 b och 14 a §§ rättegångsbalken och som har tagits upp under utredningen av ett brott från någon som inte är skäligen misstänkt för brottet får inte jämföras med uppgifter i biometriregistren eller i övrigt behandlas för något annat ändamål än det som underlaget togs upp för.

Förstörande av prov för dna-analys

9 § Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, fängelselagen (2010:610) eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Längsta tid för behandling

10 § Uppgifter i biometriregistret över misstänkta får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som ligger till grund för registreringen har gallrats ur misstankeregistret enligt lagen (1998:621) om misstankeregister. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får dock behandlas som längst tio år efter dödsfallet.

11 § Uppgifter i biometriregistret över dömda får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den dom, det beslut eller det strafföreläggande som ligger till grund för registreringen har gallrats ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får dock behandlas som längst tio år efter dödsfallet.

12 § Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

13 § Uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande får inte behandlas längre än vad som behövs för det ändamålet.

14 § Uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck, fotograferats eller videofilmats med stöd av lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar får inte behandlas längre än tio år efter det att utvisningsbeslutet verkställdes eller upphörde.

15 § Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av 10–14 §§.

Direktåtkomst

16 § Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården får för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) medges direktåtkomst till uppgifter i biometriregister.

Personuppgifter om unga lagöverträdare

17 § Personuppgifter som har inhämtats med stöd av 36 § första stycket och 36 a § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får inte behandlas i biometriregister.

Penningtvätsregister

Rätten att föra register

18 § Polismyndigheten får föra penningtvätsregister. Personuppgifter får behandlas i penningtvätsregister om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet

1. där penningtvätt är ett led för att dölja vinning av brott eller brottslig verksamhet, eller
2. som innefattar finansiering av terrorism.

19 § I penningtvätsregister får personuppgifter behandlas som

1. kan antas ha samband med sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §,
2. har rapporterats till Polismyndigheten med stöd av lag eller annan författning, eller
3. har lämnats av en utländsk myndighet som i sin stat ansvarar för arbetet med att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

20 § Personuppgifter i penningtvätsregister får inte behandlas längre än fem år efter utgången av det kalenderår då den senaste registreringen avseende personens anknötning till brottslig verksamhet gjordes.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Det internationella registret

Rätten att föra register

21 § Polismyndigheten får föra ett internationellt register. Personuppgifter i det internationella registret får behandlas om det behövs för handläggningen av ärenden som rör internationellt polisiärt samarbete eller internationellt straffrättsligt samarbete.

Uppgifter om dödsfall, olyckshändelser eller andra liknande händelser i utlandet får också behandlas i det internationella registret, om ärendet rör en fråga som ska handläggas av Polismyndigheten.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

22 § Personuppgifter i det internationella registret får inte behandlas längre än tre år efter utgången av det kalenderår då ärendet som uppgifterna behandlades i avslutades.

Personuppgifter i registret får dock behandlas i fem år efter registreringen om uppgifterna avser en begäran enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Tillträdesförbudsregistret

Rätten att föra register

23 § Polismyndigheten får föra ett register med uppgifter om personer som meddelats tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (tillträdesförbudsregistret) i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka överträdelser av tillträdesförbud.

Innehåll i registret

24 § Tillträdesförbudsregistret får innehålla följande uppgifter om en person som har meddelats tillträdesförbud:

1. namn,
2. personnummer eller samordningsnummer,
3. folkbokföringsadress och annan stadigvarande adress,
4. alias,
5. fotografi,
6. anknytning till idrott och idrottsorganisation,
7. omfattningen och giltighetstiden av beslut om tillträdesförbud, och
8. överträdelse av gällande tillträdesförbud.

25 § Polismyndigheten får behandla uppgifter i tillträdesförbudsregistret i syfte att tillhandahålla idrottsorganisationer den information som behövs för att upprätthålla gällande beslut om tillträdesförbud.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

26 § Uppgifter i tillträdesförbudsregistret får endast behandlas så länge tillträdesförbudet gäller.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Rätten att meddela föreskrifter

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. omfattningen av direktåtkomst till uppgifter i biometriregister och om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst,

2. tillgången till personuppgifter i penningtvätsregister och det internationella registret, och

3. att personuppgifter i penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål under längre tid än vad som anges i 20, 22 och 26 §§.

Första stycket 3 gäller också i fråga om uppgifter i biometriregister enligt 10–14 §§, med undantag för dna-profiler.

6 kap.

1 §

Vid Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att

1. sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 2 ska kunna utföras,

2. utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

3. begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt

a) Rättsmedicinalverket,

b) ett utländskt forensiskt laboratorium, eller

c) en utländsk brottsbekämpande myndighet eller en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ med brottsbekämpande uppgifter,

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan, *eller*

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket.

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket,

6. utföra jämförelser enligt 6 a kap., eller

7. använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att utföra jämförelser enligt 6 b kap.

Personuppgifter får också behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för

1. forskning och statistik, eller
2. kvaliteten i den forensiska verksamheten.

5 §

Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar i personuppgifter som behandlas i *registren över dna-profiler eller fingeravtrycks- och signalementsregistren*, i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar i personuppgifter som behandlas i *biometrirester*, i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

6 a kap. Behandling av uppgifter i vissa register som inte förs med stöd av denna lag

1 § Nationellt forensiskt centrum får, efter ett beslut av åklagare, använda automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse för att jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter om fingeravtryck och ansiktsbilder som finns i de register över fingeravtryck och fotografier som förs med stöd av 15 § utlänningsdatalagen (2016:27).

En jämförelse får endast göras med uppgifter som finns i registren om personer som har fyllt 15 år.

2 § En jämförelse får göras vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. sabotage enligt 13 kap. 4 § brottsbalken,

3. mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfarts-sabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1 §, 3 § första eller andra stycket, 5 a § eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

4. olovlig kärverksamhet eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

5. spioneri, utlandsspioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig under-rättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 5, 6 a, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,

6. företagsspioneri enligt 26 § lagen (2018:558) om företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,

7. deltagande i en terroristorganisation, samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, utbildning för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet eller resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet enligt 4 a, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § terroristbrottslagen (2022:666),

8. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1–7, om en sådan gärning är belagd med straff, eller

9. ett annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

3 § En jämförelse får även göras vid en förundersökning om ett sådant brott som kan ligga till grund för en sökning i EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter (CIR)

1. enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF, eller

2. enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816.

4 § En jämförelse får göras endast om

1. det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som har avsatt fingeravtrycken eller förekommer på ansiktetsbild, och

2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

5 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökning enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter.

6 b kap. Behandling av uppgifter i dna-baserade släktforskningsdatabaser

1 § Nationellt forensiskt centrum får efter ett beslut av åklagare använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att jämföra uppgifter om dna från spår med uppgifter i databasen.

2 § Ett beslut om att använda en dna-baserad släktforskningsdatabas får fattas vid en förundersökning om mord enligt 3 kap. 1 § brottsbalken samt grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 1 § tredje stycket eller 4 § tredje stycket brottsbalken, om

1. det finns särskild anledning att anta att dna-spåret kommer från gärningsmannen, och

2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen och det är uppenbart att syftet med den inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

3 § För att en dna-baserad släktforskningsdatabas ska få användas ska Polismyndigheten säkerställa att

1. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen inte behandlar uppgifterna för andra ändamål,

2. jämförelsen endast omfattar uppgifter om dna från personer som har medgett att deras uppgifter behandlas för att utreda brott, och

3. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen raderar uppgifterna när Polismyndigheten begär det.

4 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på genetiska eller biometriska uppgifter.

7 kap.

1 §²

En sanktionsavgift får tas ut av den personuppgiftsansvarige vid överträdelse av bestämmelserna i

1. 2 kap. 1 § om rättsliga grunder för behandling av personuppgifter,

2. 3 kap. 3 och 4 §§ om särskilda upplysningar, eller

3. 4 kap. 2–4, 5 a eller 7–11 §, 3. *någon av* 4 kap. 2–4, 5 a eller 5 kap. 7, 15, 16, 20, 22 eller 26 § 7–11 §§, 5 kap. 10–15, 20, 22 eller eller 6 kap. 6 § om längsta tid som 26 § eller 6 kap. 6 § om längsta tid personuppgifter får behandlas. som personuppgifter får behandlas.

Sanktionsavgiften ska bestämmas till högst 10 000 000 kronor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2. En uppgift som vid ikraftträdandet är registrerad i utrednings-, dna-, spår-, fingeravtrycks- eller signalementsregistret med stöd av äldre föreskrifter får föras över till och behandlas i biometriskregister som förs enligt 5 kap. i den nya lydelsen. Vid den fortsatta behandlingen av överförda uppgifter tillämpas 5 kap. i den nya lydelsen.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:738) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 12 och 17 §§ i lydelse enligt lagen (2022:738) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska utgå.

2.9 Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § och rubriken närmast före 3 kap. 15 § kustbevakningslagen (2019:32) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2023/24:132 *Föreslagen lydelse*

3 kap.

Kroppsvisitera och kroppsbesikta **Kroppsvisitera, kroppsbesikta och ta fingeravtryck och andra underlag**

15 §

I fråga om brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att

1. *besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken, och*

2. *ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras, enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket rättegångsbalken.*

1. *enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och*

2. *enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken*

a) *hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och*

b) *ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag till den plats där åtgärden ska genomföras.*

En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en tulltjänsteman att vidta åtgärder enligt 7 kap. 1–3 §§ tullbefogenhetslagen (2024:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.10 Förslag till lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 9 § vägtrafikdatalagen (2019:369) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

En personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas enligt 7 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i

1. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens *eller* Kustbevakningens brottsbekämpande och lagförande verksamhet, eller

1. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Kustbevakningens *eller Tullverkets* brottsbekämpande och lagförande verksamhet, eller

2. Polismyndighetens arbete med att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 § lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Första stycket hindrar inte att brottsrubriceringar, uppgifter om tillvägagångssätt vid brott eller uppgifter som beskriver en persons utseende används som sökbegrepp.

Första stycket hindrar inte heller sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller uppgifter som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §.

Första stycket hindrar inte heller sökningar i biometrireger som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar

dels att 5 kap. 1, 3, 8, 10 och 28 §§ och rubrikerna närmast före 5 kap. 3, 10 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 kap. 3 a och 28 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

De tvångsmedel som anges i 2, 3 och 5–7 §§ får användas om ett beslut om utvisning enligt denna lag tills vidare inte kan verkställas på grund av ett beslut om inhibition eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Detta gäller också om ett beslut om avvisning eller utvisning enligt 8 eller 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) inte kan verkställas och utlänningen skulle kunna utvisas enligt 2 kap. 1 §.

De tvångsmedel som anges i 2–3 a och 5–7 §§ får användas om ett beslut om utvisning enligt denna lag tills vidare inte kan verkställas på grund av ett beslut om inhibition eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Lydelse enligt prop. 2023/24:117

Föreslagen lydelse

Husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, fotografering och fingeravtryck

Husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag

3 §

Utlänningen får utsättas för husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om det är av betydelse för att klarlägga om

1. utlänningen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som planlägger eller förbereder brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) eller om det finns en risk för att utlänningen kan komma att engagera sig i en sådan organisation eller grupp,

2. det finns risk för att utlänningen själv planlägger eller förbereder brott som avses i 1, eller

3. det finns risk för att utlänningen själv eller tillsammans med andra medverkar i eller på annat sätt främjar ett allvarligt brott som rör Sveriges säkerhet.

I sådana fall är det också tillåtet att ta fingeravtryck av och att fotografera utlänningen.

I sådana fall är det också tillåtet att ta fingeravtryck, fotografi och video av utlänningen.

I fråga om sådana åtgärder gäller i övrigt 28 kap. rättegångsbalken. Det som sägs om den som är skäligen misstänkt ska då i stället avse utlänningen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 3 § andra stycket får Säkerhetspolisen besluta om ny upptagning, om det finns särskilda skäl och om förutsättningarna enligt 3 § är uppfyllda.

Lydelse enligt prop. 2023/24:117

Föreslagen lydelse

8 §

Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket ansöka om att en utlännings ska åläggas anmälningsskyldighet enligt 2 § eller en sådan skyldighet tillsammans med ett förbud att lämna vistelseområdet. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 1 § är uppfyllda.

Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket även ansöka om godkännande att

1. enligt 10 § besluta om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *fotografering* eller *besluta att ta fingeravtryck*, eller

1. enligt 10 § besluta om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *upptagning av fingeravtryck, fotografi eller video*, eller

2. enligt 11 § ansöka om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller postkontroll.

Ett godkännande enligt andra stycket 1 och 2 får ges om förutsättningarna i 1, 3 och 5–7 §§ är uppfyllda.

Beslut om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, *fotografering* och *fingeravtryck*

Beslut om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och *upptagning av fingeravtryck och andra underlag*

10 §

Säkerhetspolisen får efter ett godkännande enligt 8 § andra stycket 1, 9 § första stycket 1 eller 16 § tredje stycket besluta om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *fotografering*

Säkerhetspolisen får efter ett godkännande enligt 8 § andra stycket 1, 9 § första stycket 1 eller 16 § tredje stycket besluta om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *upptagning*

eller besluta att ta fingeravtryck. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda.

av fingeravtryck, fotografi eller video. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Migrationsverket får fotografera och ta fingeravtryck

Migrationsverkets upptagning av fingeravtryck, fotografi och video

28 §

När en utlännings rätt att vistas i Sverige handläggs enligt denna lag får Migrationsverket ta fingeravtryck av och fotografera utlänningen. Om utlänningen inte samarbetar får Migrationsverket begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.

När en utlännings rätt att vistas i Sverige handläggs enligt denna lag får Migrationsverket ta fingeravtryck, fotografi och video av utlänningen. Om utlänningen inte samarbetar får Migrationsverket begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.

28 a §

Om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 28 § får upptagning göras på nytt om det finns särskilda skäl och endast om förutsättningarna i 28 § är uppfyllda. Om utlänningen inte samarbetar får Migrationsverket begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN

Härigenom föreskrivs att 7 och 8 §§ lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:733

Föreslagen lydelse

7 §

Fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens *fingeravtrycksregister* med stöd av 5 kap. 12 § första stycket 2 och 13 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska föras in i Ecris-TCN.

Fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens *biometrire-gister* med stöd av 5 kap. 3 § *andra stycket* och 4 § 3 lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska föras in i Ecris-TCN.

8 §

Ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens *signalementsregister* med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska föras in i Ecris-TCN.

Ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens *biometri-register* med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska föras in i Ecris-TCN.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

dels att 8 a och 14 §§ och rubriken närmast före 8 a § i stället för lydelsen enligt lagen (2022:734) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse,

dels att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:734) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:734

Föreslagen lydelse

Fingeravtryck

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

8 a §

Vid verkställighet utanför anstalt av en dom på fängelse i sex månader ska Kriminalvården förelägga den dömda att lämna fingeravtryck, om den dömda inte finns i det fingeravtrycksregister som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Fingeravtrycken ska lämnas så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet utanför anstalt kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.

Kriminalvården får förelägga den dömda att lämna fingeravtryck på nytt, om det finns särskilda skäl.

Fingeravtrycken ska tas av Polismyndigheten.

Vid verkställighet utanför anstalt av en dom på fängelse ska Kriminalvården förelägga den dömda att inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte om sådana uppgifter om den dömda inte finns i biometrirregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet utanför anstalt kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.

Kriminalvården får förelägga den dömda att inställa sig för sådan upptagning på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Polismyndigheten.

14 §

Beslutet om verkställighet utanför anstalt ska upphävas, om den elektroniska kontroll som avses i 3 § annat än tillfälligt blir omöjlig att upprätthålla. Vistelse på sjukhus eller därmed jämförlig inrättning ska dock inte leda till att ett beslut om verkställighet utanför anstalt upphävs.

Beslut om verkställighet utanför anstalt ska upphävas om den dömda

1. åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt en föreskrift som meddelats med stöd av lagen och det som ligger honom eller henne till last inte är av mindre betydelse,

2. begär att så ska ske,

3. inte följer föreläggandet att påbörja verkställigheten eller, när verkställigheten ska påbörjas, är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som beslutet avser,

4. innan verkställigheten har påbörjats, antingen döms på nytt till fängelse eller får villkorligt medgiven frihet förverkad enligt 26 kap. 19 § eller 34 kap. 5 § brottsbalken på sådan tid att han eller hon ska avtjäna fängelse i mer än etthundraåttio dagar, eller

5. inte följer ett föreläggande enligt 8 a § att lämna fingeravtryck.

5. inte följer ett föreläggande enligt 8 a § att *inställa sig för upp- tagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys eller fotografi av ansikte.*

Denna lag träder i kraft den *dag* som regeringen bestämmer.

1. Denna lag träder i kraft den *1 juli 2025.*

2. *Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.*

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs i fråga om fängelselagen (2010:610)

dels att 8 kap. 7 a § och rubriken närmast före 8 kap. 7 a § i stället för lydelsen enligt lagen (2022:736) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse,

dels att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2022:736) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:736

Föreslagen lydelse

8 kap.

Fingeravtryck

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

7 a §

Fingeravtryck av en intagen ska tas vid verkställighet av en dom eller ett beslut på fängelse i lägst sex månader, om den intagne inte finns i det fingeravtrycksregister som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Fingeravtrycken ska tas så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts.

Fingeravtryck av den intagne får tas på nytt, om det finns särskilda skäl.

Fingeravtrycken ska tas av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om Kriminalvården tar fingeravtryck ska fingeravtrycken och de biometriska data som tas fram ur dessa förstöras av Kriminalvården omedelbart efter det att fingeravtrycken har tagits emot av Polismyndigheten.

Fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte ska tas av en intagen vid verkställighet av en dom eller ett beslut på fängelse, om sådana uppgifter om den intagne inte finns i biometriregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts.

Fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte får tas på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om Kriminalvården utför upptagningen ska underlagen och de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa förstöras av Kriminalvården omedelbart efter det att underlagen har tagits emot av Polismyndigheten.

Bestämmelserna gäller inte vid verkställighet av beslut om förvandling av böter enligt bötesverkställighetslagen (1979:189) i de fall förvandlingsstraffet endast avser brott

där fängelse inte ingår i straffskalan. Bestämmelserna gäller inte heller vid verkställighet av beslut om förvandling av vite enligt den lagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.

2.16 Förslag till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:000)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 20 § och rubriken närmast före 8 kap. 20 § tullbefogenhetslagen (2024:000) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2023/24:132 Föreslagen lydelse

8 kap.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag

20 §

En tulltjänsteman har samma rätt som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och

2. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

1. enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

2. enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag till den plats där åtgärden ska genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

3 Ärendet och dess beredning

I maj 2021 gavs en särskild utredare i uppdrag att se över förutsättningarna för att använda biometri som verktyg i brottsbekämpningen i syfte att fler personer som misstänks för brott ska kunna identifieras med hjälp av fingeravtryck, dna, ansiktsbilder eller liknande information om individuella kännetecken (dir. 2021:34).

I mars 2022 gavs utredaren i uppdrag att även ta ställning till om och i så fall under vilka förutsättningar Polismyndigheten ska kunna använda dna-baserade släktforskningsdatabaser i syfte att identifiera personer som misstänks för brott (dir. 2022:19).

Utredningen överlämnade i juni 2023 betänkandet Biometri – för en effektivare brottsbekämpning (SOU 2023:32). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats och i lagstiftningsärendet (Ju2023/01494).

I denna lagrådsremiss behandlas de förslag som utredningen har lämnat med undantag för förslag om att Polismyndigheten i vissa fall ska få göra biometriska jämförelser med uppgifter i registret över pass. Utredningens förslag i denna del bereds vidare i Regeringskansliet.

4 Möjligheterna att använda biometri i brottsbekämpningen behöver utökas

Brottsutvecklingen i Sverige med bland annat ett stort antal skjutningar och sprängningar är exceptionell och läget är allvarligt. Denna brottslighet har stark koppling till kriminella nätverk. De senaste 20 åren har antalet grupperingar och nätverk i den kriminella miljön blivit allt fler. Den ökade tillgången till vapen och explosiva varor i samhället tillsammans med den ökade benägenheten inom kriminella miljöer att använda dessa gör att våldet utgör ett allvarligare hot än någonsin tidigare. Men brottsligheten i de kriminella miljöerna är inte begränsad till skjutvapenvåld och sprängningar utan även andra allvarliga brott är vanligt förekommande, däribland narkotikabrott, smuglingsbrott och penningtvättsbrott. Samtidigt som det dödliga våldet har ökat har andelen fall av dödligt våld som klarats upp minskat. Runt de kriminella nätverken finns en utbredd tystnadskultur, framför allt bland dem som själva befinner sig i den kriminella miljön. Brottsoffer och vittnen är ofta rädda för eller av annan orsak ovilliga att medverka i utredningar. Detta är förhållanden som försvårar polisens arbete avsevärt.

Även utanför gängmiljön förekommer givetvis allvarlig brottslighet, som till exempel sexualbrott och våld mot kvinnor och barn. Men också mindre allvarlig brottslighet som bedrägerier, trafikbrott, stölder och annan vanligt förekommande mängdbrottslighet medför otrygghet och betydande skada för enskilda, företag och samhället i stort. Otryggheten har de senaste åren hållit sig fast på höga nivåer och särskilt oroande är

otryggheten bland kvinnor samt i utsatta områden. Även oron för brottsligheten har under senare år legat på höga nivåer och begränsar hur människor lever sina liv. Sammantaget är brottsligheten ett samhällsproblem med stor påverkan på såväl enskilda som Sverige som land.

När det inte finns vittnesuppgifter eller när det är svårt att få vittnen eller brottsoffer att medverka behövs andra effektiva verktyg för att utreda brott. De brottsbekämpande myndigheterna är allt oftare beroende av teknisk bevisning för att gärningsmannen ska kunna identifieras och lagföras. Spår som kan bli föremål för biometrisk analys är ofta särskilt viktiga. Det kan handla om spår i form av fingeravtryck eller dna. Gärningsmannen kan också ha fångats på bild av en övervakningskamera eller av någon som har filmat eller tagit bilder med en mobiltelefon. Att spår av detta slag kan ha betydelse i en förundersökning för att binda en redan misstänkt gärningsman till brottet är givet. Men det är långt ifrån alltid det finns någon misstänkt gärningsman. I dessa fall är det nödvändigt att kunna jämföra spår från brottsutredningen med registrerade dna-profiler, fingeravtryck och andra biometriska uppgifter för att öka möjligheterna att klara upp brottet.

De tekniska möjligheterna att identifiera personer med hjälp av biometri har utvecklats snabbt på senare tid. Till exempel finns det programvara för ansiktsgenkänning som gör det möjligt att snabbt och med stor träffsäkerhet jämföra en enskild ansiktsbild med tusentals andra bilder i en databas. Biometri och biometriska uppgifter är ett kraftfullt och effektivt verktyg i brottsbekämpningen med stor potential.

Det regelverk som styr insamling och registrering av biometriska underlag och uppgifter har tillkommit stegvis under förhållandevis lång tid. Regelverket har inte, varken i enskilda delar eller som helhet, genomgått någon större samlad översyn. I takt med att brottsligheten har blivit grövre och de tekniska möjligheterna att identifiera personer med hjälp av biometri förbättrats har det lett till att regelverket blivit omodernt, svåröverskådligt och svårtillämpat. Regelverket är inte anpassat till dagens förhållanden vilket begränsar de möjligheter som finns att effektivt utreda brott med hjälp av biometri.

Den synnerligen allvarliga och omfattande brottslighet som nu pågår i samhället är systemhotande. För att vända den allvarliga brottsutvecklingen och upprätthålla förtroendet för rättsväsendet krävs det kraftfulla åtgärder som bidrar till att fler brott klaras upp och att den som har begått ett brott lagföras. Det är nödvändigt att polisen och andra brottsbekämpande myndigheter ges större möjligheter än i dag att samla in och använda biometriska underlag och uppgifter för att identifiera den som begått ett brott. Dagens regelverk behöver därför vässas. Samtidigt är det av stor betydelse att varje nytt verktyg som de brottsbekämpande myndigheterna ges är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter. Behovet av en effektiv brottsbekämpning måste därför nogra vägas mot den enskildes rätt till skydd mot intrång i sin personliga integritet.

5 Utgångspunkter vid upptagning och användning av biometri

5.1 Grundläggande fri- och rättigheter

Regeringsformen

Bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter, inbegripet skydd mot kränkningar av den fysiska och psykiska integriteten, finns i 2 kap. regeringsformen.

Av 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen följer att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Till exempel anses drogtest genom urinprov, salivprov för dna-analys och tagande av fingeravtryck utgöra sådana ingrepp.

Av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen följer att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Vad som är ett betydande intrång i den personliga integriteten får bedömas utifrån åtgärdens intensitet eller omfattning samt uppgifternas integritetskänsliga natur. Avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden är inte åtgärdens huvudsakliga syfte, utan vilken effekt den har. Med personliga förhållanden avses information som är knuten till den enskildes person, till exempel uppgifter om namn och andra personliga identifikationsuppgifter, adress, familjeförhållanden, hälsa, vandel och fotografisk bild. Registrering av personuppgifter i polisens register över fingeravtryck, signalement och dna-profiler kan sägas innebära en kartläggning av personer som är misstänkta eller dömda för brott, även om registrens huvudsakliga syfte är brottsbekämpning.

Rättigheterna i 2 kap. 6 § regeringsformen får begränsas genom lag men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Europakonventionen

Enligt artikel 8 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Att ta ett prov för dna-analys, eller ett s.k. dna-prov, och att ta fingeravtryck utgör ett intrång i privatlivet (se Europadomstolens avgöranden den 14 augusti 2020 i målet Dragan Petrovic mot Serbien, nr 75229/10 och den 4 december 2008 i målet S. och Marper mot Storbritannien, nr 30562/04 och 30566/04), liksom att ta fotografier av en person utan dennes samtycke (se bl.a. Europadomstolens avgörande den 24 juni 2004 i målet von Hannover mot Tyskland, nr 59320/00, jfr även JO 2022/23 s. 280). Även registrering av personuppgifter omfattas av rätten till skydd för privatlivet. De rättigheter som följer av artikel 8 kan begränsas genom lag om det i ett demokratiskt

samhälle är nödvändigt med hänsyn till vissa ändamål, som exempelvis statens säkerhet, den allmänna säkerheten eller till förebyggande av ordning eller brott.

Europadomstolen har framhållit att det tveklöst är så att kampen mot brottsligheten, och i synnerhet organiserad brottslighet och terrorism, som är en av de utmaningar som dagens europeiska samhällen står inför, i hög utsträckning är beroende av att moderna vetenskapliga undersöknings-tekniker används för utredning och identifiering. Domstolen framhåller samtidigt att, liksom är fallet vid andra inskränkningar i rätten till respekt för privatlivet, varje inskränkning i rättighetskyddet som användningen av sådana tekniker innebär måste begränsas utifrån vad som är nödvändigt och proportionerligt. Detta innebär att en balans måste uppnås mellan allmänna och enskilda intressen (se bl.a. S. och Marper mot Storbritannien, p. 105).

EU:s rättighetsstadga

Enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. I artikel 8 i EU:s rättighetsstadga föreskrivs att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Inskränkningar i de rättigheter som erkänns i stadgan får bara göras i lag och ska vara förenliga med det väsentliga innehållet i rättigheterna. Begränsningar i skyddet får endast göras om de är nödvändiga och svarar mot ett allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52). Stadgan tillämpas när unionens institutioner, organ och byråer samt medlemsstaterna tillämpar unionsrätten (artikel 51).

Barnkonventionen

När det gäller åtgärder som riktar sig mot barn gäller det särskilda skydd som FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ställer upp. Barnkonventionen gäller som lag i Sverige sedan den 1 januari 2020. All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionens bestämmelser (prop. 2017/18:186 s. 94). Som barn räknas varje människa under 18 år. Av artikel 3 framgår att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vid en bedömning av vad som är barnets bästa ingår att ta hänsyn till samtliga grundläggande principer och barnkonventionen i sin helhet. I artikel 16 fastslås vidare att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i bland annat sitt privatliv- och familjeliv. I artikel 40 uppställs även vissa krav i fråga om barn som misstänks för brott. Där framgår till exempel att ett barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott har rätt att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet.

5.2 Upptagning av biometriska underlag

Med biometriska underlag avses i denna lagrådsremiss biologiskt material som salivprov och andra prov från kroppen som tas vid en kroppsbesiktning i syfte att genomföra en dna-analys samt underlag av annat slag som kan analyseras med hjälp av biometri, till exempel fingeravtryck, fotografier, videoupptagningar, handstilsprov och röstprov. Uttrycket används dock även för att beskriva sådana underlag som i det enskilda fallet inte ska användas för biometrisk analys, till exempel fotografier som tas för att dokumentera skador på en misstänkt. Användning av tvångsmedel i form av kroppsbesiktning, tagande av fingeravtryck, fotografi och likande åtgärder utgör ett ingrepp i enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Tvångsmedel måste ha stöd i lag och användas på ett restriktivt och rättssäkert sätt. För all användning av tvångsmedel gäller, vid sidan av kravet på uttryckligt lagstöd (legalitetsprincipen), tre allmänna principer: ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det krävs att var och en av dessa principer är uppfyllda för att den inskränkning som tvångsmedlet innebär ska kunna godtas.

Legalitetsprincipen innebär att en myndighet inte får använda tvångsmedel mot en enskild utan stöd i lag. Enligt *ändamålsprincipen* får ett tvångsmedel användas endast för det ändamål som framgår av lagstiftningen. *Behovsprincipen* innebär att en myndighet får använda ett tvångsmedel bara när det finns ett påtagligt behov av det och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Principen kommer till uttryck i 28 kap. 3 a § rättegångsbalken och 8 § polislagen (1984:387). *Proportionalitetsprincipen* innebär att en tvångsåtgärd i fråga om art, styrka, räckvidd och varaktighet ska stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med åtgärden. Principen kommer till uttryck i bland annat 28 kap. 3 a § rättegångsbalken, 8 § polislagen och 5 § förvaltningslagen (2017:900).

Utöver dessa grundläggande principer bör ytterligare några principer som är tillämpliga vid tvångsmedelsanvändning nämnas. Enligt *objektivitetsprincipen*, som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § regeringsformen, ska domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet. *Hänsynsprincipen* innebär att praktiska hänsyn ska tas gentemot alla som involveras i en förundersökning och att berördas integritet ska värnas. *Skyndsamhetsprincipen*, som tar sikte på både enskilda och allmänna intressen, syftar främst till att skydda misstänkta och brottsoffer mot att utredningsförfarandet drar ut på tiden. Hänsynsprincipen och skyndsamhetsprincipen kommer båda till uttryck i 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

5.3 Biometriska och genetiska uppgifter är känsliga personuppgifter

Allmän dataskyddsreglering

Den generella regleringen för behandling av fysiska personers personuppgifter inom EU utgörs av Europaparlamentets och rådets

förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i fortsättningen dataskyddsförordningen. Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning innehåller generella nationella kompletteringar till dataskyddsförordningen.

Dataskyddsförordningen är inte tillämplig på den behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (artikel 2.2 d). För personuppgiftsbehandling inom detta område gäller i stället Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, i fortsättningen benämnt dataskyddsdirektivet.

Brottsdatalagen

Dataskyddsdirektivet har genomförts i Sverige i huvudsak genom brottsdatalagen (2018:1177). I 2 kap. brottsdatalagen finns det bestämmelser om grundläggande krav på personuppgiftsbehandling, bland annat bestämmelser om rättslig grund för behandlingen. Personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet (1 §).

Lagen innehåller också särskilda bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter. Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får som utgångspunkt inte behandlas (11 §). Personuppgifter som behandlas får dock kompletteras med sådana känsliga personuppgifter när det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Biometriska och genetiska uppgifter får endast behandlas om det är särskilt föreskrivet och absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (12 §). Kravet på att det ska vara absolut nödvändigt innebär att behovet av att behandla sådana uppgifter måste prövas särskilt noga. Det kan till exempel vara absolut nödvändigt att behandla personuppgifter om material har samlats in på en brottsplats eller på annat sätt tagits om hand inom ramen för en brottsutredning och materialet behöver analyseras forensiskt (prop. 2017/18:269 s. 296 och 313).

Vad som avses med biometriska och genetiska uppgifter definieras i 1 kap. 6 § brottsdatalagen. Med biometriska uppgifter avses personuppgifter som rör en persons fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken, som tagits fram genom särskild teknisk behandling och som möjliggör eller bekräftar unik identifiering av personen. För att det ska vara fråga om biometriska uppgifter krävs att uppgifterna bearbetas tekniskt genom en särskild metod som syftar till identifiering

(prop. 2017/18:232 s. 86). Exempel på individuella kännetecken som kan användas för biometrisk analys är fingeravtryck, ansiktsgeometri, ögats iris, regnbågshinna och näthinna, röst, händer, blodkärl och rörelsemönster. Biometriska uppgifter är information som kan tas fram ur ett sådant underlag. Biometriska uppgifter kan användas för att skapa en referensmall (en s.k. biometrisk mall) som kan jämföras mot andra sådana referensmallar i syfte att kontrollera en persons identitet. Fotografier och filmer som inte bearbetas tekniskt i syfte att åstadkomma unik identifiering faller utanför definitionen. Det innebär att bearbetning av bilder av personer för att förbättra bildkvaliteten, förstärka detaljer och liknande inte omfattas av definitionen, till skillnad från bilder som bearbetas i exempelvis ett ansiktsgenkänningsprogram i syfte att identifiera personer (jfr prop. 2017/18:232 s. 435).

Med genetiska uppgifter avses personuppgifter som rör en persons nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken och som härrör från en analys av ett spår eller ett prov från en person. All information som rör en persons nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken och som kan tas fram ur ett spår från till exempel en brottsplats eller ett prov från människokroppen omfattas alltså av brottsdatalagens definition. Däremot utgör inte den dna-profil som kan tas fram ur ett dna-prov och som får behandlas i polisens dna-register en genetisk uppgift eftersom den endast består av en sifferkombination och inga nedärvda eller förvärvade genetiska kännetecken kan utläsas ur den. En dna-profil utgör däremot en biometrisk uppgift.

Sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter är förbjudna (2 kap. 14 §).

Polisens brottsdatalag

För Polismyndigheten, och i viss mån Ekobrottsmyndigheten och Säkerhetspolisen, gäller lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdatalag) med tillhörande förordning (2018:1942). Lagen innehåller preciseringar, undantag och avvikelser från brottsdatalagen.

Personuppgifter får behandlas enligt lagen om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra en uppgift bestående i att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa uppstånd, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden (2 kap. 1 §).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får behandla biometriska uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålen med behandlingen (2 kap. 4 §). För behandling av personuppgifter inom Polismyndighetens forensiska verksamhet gäller 6 kap. polisens brottsdatalag. I 6 kap. 1 § den lagen finns särskilda bestämmelser som anger för vilka ändamål Nationellt forensiskt centrum (NFC) får behandla personuppgifter. Exempelvis får NFC behandla personuppgifter för att utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt andra brottsbekämpande myndigheter. NFC får i den forensiska verksamheten behandla både biometriska och genetiska uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (6 kap. 4 §). Det är alltså endast

NFC inom Polismyndigheten som får behandla genetiska uppgifter. I 6 kap. 5 § finns ett undantag från sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen, som anger att förbudet inte hindrar sökningar i personuppgifter som behandlas i registren över dna-profiler eller fingeravtrycks- och signalementsregistren i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

6 Utökad upptagning av biometriska underlag under förundersökning

6.1 Fler brott behöver klaras upp

Som regeringen redogör för i avsnitt 4 kan tillgången till biometriska uppgifter vara av mycket stor betydelse för att brott ska kunna klaras upp. Den som begår ett brott lämnar i många fall spår efter sig, till exempel fingeravtryck eller dna. Gärningsmannen kan också ha fångats på bild av en övervakningskamera eller av någon som har filmat eller tagit bilder med en mobiltelefon. När väl sådana spår har säkrats i en brottsutredning kan spåren jämföras med sådana uppgifter om en misstänkt gärningsman men också mot de uppgifter som finns i polisens register över fingeravtryck, signalement och dna-profiler. Givet en registerträff finns det då goda förutsättningar att med stor träffsäkerhet identifiera den misstänkte gärningsmannen.

Dessutom har möjligheten att identifiera personer med hjälp av biometri ökat avsevärt genom användningen av moderna vetenskapliga undersökningstekniker. Förutsättningarna att identifiera personer med hjälp av dna har ökat i takt med att ny och mer finkänslig teknik har utvecklats. När det gäller fotografier finns helt andra möjligheter än tidigare att med hjälp av till exempel program för ansiktsgenkänning identifiera okända gärningsmän. Teknikutvecklingen har också fört med sig ökade möjligheter att identifiera en gärningsman genom automatiserade jämförelser av till exempel röst och handstil. En effektiv användning av moderna undersökningstekniker som baseras på vetenskaplig grund är därför av väsentlig betydelse för att effektivt kunna utreda och beivra brott. Det är nödvändigt att använda biometri inom brottsbekämpningen för att möta den brottsutveckling som finns i dagens samhälle (jfr de uttalanden som Europadomstolen har gjort i avgörandet S. och Marper mot Storbritannien, p. 105). För att modern teknik ska kunna användas på ett effektivt sätt i brottsutredningar krävs dels att det finns goda förutsättningar att ta upp biometriska underlag från personer som misstänks för brott, dels att dessa uppgifter kan sparas i register och användas för jämförande sökningar. Ju fler personer och uppgifter som finns registrerade, desto större är sannolikheten att med sådan teknik identifiera en misstänkt gärningsman.

Samtidigt måste skyddet för grundläggande fri- och rättigheter, inklusive skyddet för den personliga integriteten, värnas. Bestämmelser som medger att biometriska underlag får samlas in med tvång bygger på

en avvägning mellan å ena sidan samhällets behov av en effektiv brottsbekämpning till skydd för medborgarna och å andra sidan enskildas rätt till integritet och rättssäkerhet i förhållande till staten. För att vara rättssäkra och för att den personliga integriteten ska respekteras måste sådana bestämmelser vara förutsebara, tydliga och precisa. Upptagning av biometriska underlag med tvång måste ha stöd i lag samt vara nödvändig, proportionerlig och i övrigt förenlig med skyddet för de grundläggande fri- och rättigheter som följer av regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. Vid upptagning från barn måste även det särskilda skydd som barnkonventionen ställer upp beaktas. I fråga om biometriska och genetiska uppgifter måste även beaktas att sådana uppgifter enligt dataskyddsregelverket bara får behandlas om det är särskilt föreskrivet och absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen.

6.2 En uttömmande och enhetlig reglering i lag

Regeringens förslag: Förutsättningarna för upptagning av biometriska underlag under en förundersökning ska utformas enhetligt och det ska framgå uttömmande av lag vilka biometriska underlag som får tas upp. Det ska förtydligas att biometriska underlag bara får tas upp om åtgärden är proportionerlig.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* konstaterar att det uttryckliga kravet på proportionalitet ökar den enskildes rättssäkerhet.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande bestämmelser om kroppsbesiktning och upptagning av biometriska underlag

Bestämmelser om kroppsbesiktning finns i 28 kap. rättegångsbalken. Med kroppsbesiktning avses en undersökning av människokroppens yttre och inre och att prov tas från människokroppen och undersöks (28 kap. 12 § tredje stycket rättegångsbalken). Provtagningar som utgör kroppsbesiktning är bland annat prov av blod, urin, saliv, hår, sekret, hud och avföring. Även utandningsprov omfattas. Av definitionen anses följa att även den efterföljande undersökningen av proverna utgör en kroppsbesiktning (prop. 1993/94:24 s. 45 f.). En kroppsbesiktning får inte utföras på ett sådant sätt att den som undersöks riskerar framtida ohälsa eller skada (12 § tredje stycket). Den undersökningsmetod som innebär minst obehag för den som undersöks ska väljas.

Ett prov som tas från kroppen i syfte att göra en dna-analys utgör alltså en form av kroppsbesiktning. Ett dna-prov får tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen om brottet eller om s.k. utvidgat förverkande, eller för utredning om den misstänktes ålder, om åldern har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt. Ett dna-prov får också tas om syftet är att registrera den misstänktes dna-profil i de register över dna-profiler som polisen för

med stöd av polisens brottsdatalog, s.k. registertopsning (28 kap. 12 och 12 a §§ rättegångsbalken).

Även någon annan än den som är skäligen misstänkt får kroppsbesiktigas. En sådan kroppsbesiktning får göras genom att salivprov tas. För att ett sådant prov ska få tas krävs att syftet är att genom en dna-analys av provet underlätta identifiering vid utredning av ett brott på vilket fängelse kan följa, och det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen av brottet (12 b §). Med någon annan än den som är skäligen misstänkt avses till exempel målsägande och vittnen men också personer som kan misstänkas för brott men där misstankegraden inte når upp till skäligen misstänkt.

För upptagning av fingeravtryck, fotografi, video samt avtryck av hand, fot och öra gäller bestämmelserna i 28 kap. 14 § rättegångsbalken och den kompletterande förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. (fingeravtrycksförordningen). Sådana åtgärder utgör inte kroppsbesiktning. Däremot kan det i ett enskilt fall vara nödvändigt att även besluta om kroppsbesiktning för att till exempel fotografera delar av den misstänktes kropp. Av 14 § följer att fingeravtryck och fotografi får tas och att ”dylika åtgärder” får vidtas. I fingeravtrycksförordningen anges att även video får tas upp och att avtryck av hand, fot och öra får tas. Uppräkningen i fingeravtrycksförordningen är uttömmande, vilket innebär att det inte är tillåtet att ta upp andra biometriska underlag med tvång enligt gällande rätt.

Av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott får fingeravtryck och fotografi tas. En sådan person får också videofilmas och avtryck av hand, fot och öra får tas. Samma underlag får också tas av någon annan än den som är anhållen eller häktad om det behövs för att utreda brott på vilket fängelse kan följa (28 kap. 14 § rättegångsbalken samt 2 och 4 §§ fingeravtrycksförordningen). Med någon annan än den som är anhållen eller häktad avses brottsmisstänkta som inte är frihetsberövade men också andra personer som målsägande och vittnen.

För barn och unga som inte är misstänkta för brott gäller samma regler som för vuxna om inte annat är särskilt föreskrivet. För barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder gäller bestämmelserna om kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och fotografi i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

En uttömmande reglering i lag

Upptagning av biometriska underlag utgör en inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Dna-provtagning och upptagning av fingeravtryck utgör sådana kroppsliga ingrepp som kräver stöd i lag för att få genomföras (2 kap. 6 § regeringsformen). När det gäller upptagning av andra underlag som till exempel fotografier och röstprov är det däremot inte fråga om kroppsliga ingrepp men likväl ett sådant ingrepp i den personliga integriteten som bör regleras i lag. Den nuvarande ordningen, där upptagning av vissa underlag regleras i förordning, bör därför ersättas med en reglering i rättegångsbalken. Utgångspunkten är att de underlag som i dag får tas upp även ska få tas upp i fortsättningen. Av regleringen ska det, som *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* är inne på, tydligt och uttömmande framgå vilka specifika underlag som får tas upp.

En mer enhetlig reglering

I den nuvarande regleringen skiljer sig förutsättningarna för upptagning av biometriska underlag åt i flera avseenden. Detta är en följd av att regelverket har vuxit fram över tid och att det inte har gjorts en samlad översyn. Genom att, så långt det är möjligt, utforma bestämmelserna på ett likartat sätt kan tillämpningen förenklas och bli mer enhetlig. Eftersom dna-provtagning utgör en form av kroppsbesiktning bör dock upptagning av sådana prov även fortsättningsvis regleras särskilt från upptagning av andra biometriska underlag.

Förutsättningarna för att ta ett dna-prov på den som är skäligen misstänkt för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet och eller om s.k. utvidgat förverkande eller för åldersbestämning regleras av de allmänna bestämmelserna om kroppsbesiktning i 28 kap. 12 § rättegångsbalken. När det gäller dna-prov som tas i syfte att registrera dna-profilen i polisens dna-register finns särskilda bestämmelser i 28 kap. 12 a §. De bestämmelser som reglerar förutsättningarna för att ta dna-prov i registreringssyfte återfinns alltså i nuläget skilda från de bestämmelser som är tillämpliga om dna-provet tas för den aktuella utredningen. En uppdelning mellan dessa ändamål motverkar en effektiv och enhetlig tillämpning, i synnerhet som dna-prov ofta tas i båda syftena vid ett och samma tillfälle. Det är därför motiverat att bryta ut bestämmelserna om kroppsbesiktning genom tagande av dna-prov från övriga bestämmelser om kroppsbesiktning. Syftet med detta är att samla de bestämmelser som reglerar förutsättningarna för att ta dna-prov från den som är skäligen misstänkt för brott, oavsett om provet tas för den aktuella utredningen eller för att registrera dna-profilen i polisens register.

Kravet på proportionalitet ska förtydligas

I samtliga fall där användning av tvångsmedel kommer i fråga ska en proportionalitetsbedömning göras. Skälen för att använda tvångsmedlet måste väga upp det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den person som åtgärden riktas mot eller för något annat motstående intresse för att tvångsmedlet ska få användas. Proportionalitetsprincipen innebär att en tvångsåtgärd i fråga om art, styrka, räckvidd och varaktighet ska stå i rimlig proportion till vad som kan vinnas med åtgärden (se t.ex. prop. 1988/89:124 s. 26). Vid avvägningen är det viktigt att noggrant pröva samtliga omständigheter och väga dem som talar för mot dem som talar mot att en viss åtgärd används. Prövningen kan leda till att en åtgärd inte tillåts trots att de krav som lagen i övrigt ställer upp är uppfyllda (prop. 2021/22:119 s. 85). När det gäller kroppsbesiktning följer kravet på proportionalitet direkt av rättegångsbalken genom att det i 28 kap. 13 § görs en hänvisning till 28 kap. 3 a §, som gör den proportionalitetsregel som gäller för husrannsakan tillämplig även vid kroppsbesiktning. Det finns inte någon motsvarande hänvisning vid upptagning av fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken. Denna skillnad är inte motiverad. Det bör därför framgå att proportionalitetsprincipen även gäller vid upptagning av sådana underlag. Som *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* påpekar stärker ett uttryckligt krav på proportionalitet den enskildes rättssäkerhet vid sådana åtgärder.

6.3 Upptagning av biometriska underlag från skäligen misstänkta

6.3.1 Fler typer av biometriska underlag ska få tas

Regeringens förslag: Även röstprov och handstilsprov ska få tas av den som är skäligen misstänkt för brott.
Med fingeravtryck ska avses även handavtryck.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock en delvis annan utformning av bestämmelserna.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Polismyndigheten*, som är positiv till förslaget, framhåller att det är nödvändigt att fler biometriska underlag kan tas upp vid ett och samma tillfälle för att klara upp fler brott.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande reglering

Enligt gällande rätt får ett dna-prov tas av den som är skäligen misstänkt för brott enligt bestämmelserna om kroppsbesiktning (28 kap. 12 § och 12 a § rättegångsbalken). Den som misstänks för brott får också fotograferas och videofilmas samt fingeravtryck och avtryck av hand, fot och öra får tas (28 kap. 14 § rättegångsbalken och 2 och 4 §§ fingeravtrycksförordningen). Fotografier tas till exempel av den misstänktes ansikte och av kroppsliga kännetecken såsom tatueringar och ärr. Fotografierna kan kompletteras med en videoupptagning av den misstänkte. Genom att den misstänkte filmas kan till exempel dennes gångstil och andra rörelsemönster dokumenteras och analyseras. För brottsutredande ändamål kan också skador dokumenteras genom att den misstänkte fotograferas och filmas. Det finns numera väl utvecklad teknik för att med hjälp av biometri identifiera personer genom till exempel jämförelse av ansiktsbilder, händer, blodkärl, ögats iris och andra individuella kännetecken som tatueringar, ärr, kroppsbyggnad och gångstil. Tekniken och metoderna utvecklas kontinuerligt vilket innebär att brott kan utredas och klaras upp i större utsträckning än tidigare och med mer effektiva metoder.

Med upptagning genom fotografi avses stillbilder som tas med hjälp avamerateknik. Med upptagning genom video avses en inspelning av rörliga bilder med eller utan ljud. Det innebär att sättet att ta upp fotografi eller video inte spelar någon roll och att dessa begrepp omfattar såväl analoga som digitala upptagningar. Begreppen omfattar därmed de tekniska landvinningar som kan förväntas på området, till exempel genom 3D-teknik.

Även röstprov och handstilsprov ska få tas upp

Det blir allt vanligare att det i en brottsutredning finns förundersökningsmaterial där gärningsmannens röst har fångats upp. Det kan till exempel handla om inspelningar som polisen gjort inom ramen för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation eller inspelningar som finns

sparade i elektronisk kommunikationsutrustning av olika slag, till exempel mobiltelefoner. I sådana fall kan det vara nödvändigt att göra en särskild upptagning av den misstänktes röst för att analysera om det är dennes röst som förekommer i ljudupptagningen.

Det finns i dag inte någon möjlighet att som en tvångsåtgärd ta röstprov av den misstänkte. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att behovet av att kunna ta särskilda röstprov är stort och har ökat i takt med att krypterade kommunikationstjänster används för att skicka röstmeddelanden när brott begås. Behovet kan inte tillgodoses genom att röstprov tas upp med samtycke eller att ljudupptagningar från förhör eller videoupptagningar av den enskilde används. Att tillåta att särskilda röstprov tas upp som en tvångsåtgärd möjliggör att polisen kan bedriva ett effektivt utredningsarbete och kan förväntas leda till att fler brott kan klaras upp. Intresset av att klara upp fler brott väger enligt regeringens bedömning tyngre än det integritetsintrång som upptagningen kan innebära för enskilda. Regeringen föreslår därför att röstprov ska få tas som en tvångsåtgärd och regleras i rättegångsbalken. Att upptagning av röstprov bygger på ett visst mått av frivillig medverkan förtar inte värdet av att införa en möjlighet att ta upp sådana prov. Genom en reglering i rättegångsbalken blir den misstänkte skyldig att på uppmaning lämna ett sådant prov och för många personer kommer redan en sådan uppmaning att verka tvingande. Det gäller särskilt i förening med den möjlighet att ta med och hålla kvar en person för upptagning som föreslås i avsnitt 7.5.

Det kan övervägas om begreppen fotografi, video och röstprov skulle kunna ersättas med ljud- och bildupptagning. Enligt regeringen bör dock bestämmelserna i rättegångsbalken motsvara bestämmelserna i polisens brottsdatalog när det gäller vilka underlag som får registreras. I polisens brottsdatalog behöver det på ett tydligt sätt framgå vilken typ av underlag som får registreras. Det är därför inte ändamålsenligt att i detta avseende använda begreppen ljud och bild i rättegångsbalken. De nuvarande begreppen fotografi och video bör därför behållas och en ljudupptagning av den misstänktes röst benämnas som röstprov.

Även en misstänkts handstil kan behöva analyseras för att jämföras med uppgifter som finns i brottsutredningen. Brev eller andra meddelanden som den misstänkte har skrivit samlas i dag in som bevismedel och analyseras och jämförs sedan med uppgifter i utredningen. Handstilsprov samlas också in med stöd av samtycke. Liksom för röstprov saknas möjlighet att ta upp sådana prov med tvång enligt gällande rätt. Polismyndigheten har till utredningen uppgett att betydelsen av handstilsundersökningar har ökat. Det gäller i synnerhet vid utredning om grova brott som mord och narkotikabrott. I utredningar om sådana brott finns inte sällan material som gärningsmannen egenhändigt har skrivit som behöver kunna jämföras med en misstänkt persons handstil.

Det finns i dag inte någon möjlighet att som en tvångsåtgärd ta handstilsprov av den misstänkte. Det finns ett konkret behov av att kunna ta upp särskilda handstilsprov från den som är misstänkt för brott för att fler brott ska kunna klaras upp. Behovet kan inte tillgodoses genom någon annan mindre ingripande åtgärd. Intresset av att klara upp fler brott väger enligt regeringens bedömning tyngre än det integritetsintrång som en upptagning kan innebära för enskilda. Även handstilsprov bör därför få tas som en tvångsåtgärd och regleras i rättegångsbalken. I likhet med röstprov

bygger upptagningen av handstil på ett visst mått av frivillig medverkan av den enskilde. Detta förtar dock inte värdet av att införa en möjlighet att ta upp sådana prov. Genom en reglering i rättegångsbalken blir den misstänkte skyldig att på uppmaning lämna ett sådant prov och att följa med och hållas kvar för provtagning (se avsnitt 7.5).

En följd av att även röst- och handstilsprov ska få tas upp under en förundersökning och regleras i rättegångsbalken är att rättslig hjälp får lämnas för dessa åtgärder i enlighet med lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och lagen (2017:1000) om en europeisk utredningsorder.

Avtryck av hand ska omfattas av begreppet fingeravtryck

I dag regleras handavtryck särskilt i förhållande till fingeravtryck (4 § fingeravtrycksförordningen). Detta framstår inte som ändamålsenligt, eftersom sådana avtryck regelmässigt tas upp i ett sammanhang vilket ökar förutsättningarna för identifiering. Fingeravtryck och handavtryck regleras också gemensamt i polisens brottsdatalag (1 kap. 5 §). Regeringen föreslår därför att dessa avtryck ska regleras gemensamt även i rättegångsbalken och att detta ska uttryckas på så sätt att med fingeravtryck avses även handavtryck.

6.3.2 Syftet med upptagningen

Regeringens förslag: Fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov ska, i likhet med dna-prov, få tas av den som är skäligen misstänkt för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet och för att registrera uppgifterna i ett biometriregister som förs enligt polisens brottsdatalag. Avtryck av fot och öra ska få tas för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet.

Om ett underlag från den misstänkte redan finns i ett biometriregister ska en ny upptagning få göras endast om det är av betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inte att handstilsprov ska få tas i registrerings syfte. Utredningens lagförslag har också delvis en annan utformning.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Åklagarmyndigheten* ser inte några bärande skäl mot att ta upp även handstilsprov samt avtryck av fot och öra i registrerings syfte sett i ljuset av att syftet är att skapa en enhetlig reglering. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* har synpunkter på bestämmelsernas placering.

Skälen för regeringens förslag

Syftet med upptagningen bör framgå av lag

En kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys får göras på den som är skäligen misstänkt för brott för att ta reda på omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om s.k. utvidgat

förverkande samt för utredning om den misstänktes ålder, om den har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt (28 kap. 12 § första stycket rättegångsbalken). Detta innebär att en kroppsbesiktning till exempel kan göras vid misstanke om narkotikasmuggling för att kontrollera om den misstänkte har svalt narkotika eller om narkotika har gömmts i kroppens håligheter. En kroppsbesiktning kan också göras för att söka efter skador på den misstänkte som kan ha uppkommit i samband med brottet. Vidare kan ett dna-prov tas av den misstänkte för att jämföra med spår i utredningen från till exempel brottsplatsen eller för att klarlägga den misstänktes identitet.

En kroppsbesiktning får också göras på den som är skäligen misstänkt för brott genom att ta ett salivprov för dna-analys om syftet är att registrera analysresultatet (dna-profilen) i de register över dna-profiler som förs enligt polisens brottsdatalog (28 kap. 12 § första stycket 2 och 12 a § rättegångsbalken). Sådan provtagning görs alltså i registreringsyfte och får genomföras även om en analys av den misstänktes dna inte behövs för att utreda det aktuella brottet.

För vilka syften fingeravtryck, fotografi och video samt avtryck av hand, fot och öra får tas upp av den som är anhållen eller häktad framgår, med undantag för vissa anhållna, varken av rättegångsbalken eller fingeravtrycksförordningen. När det gäller andra än anhållna och häktade följer av rättegångsbalken och fingeravtrycksförordningen att fingeravtryck, fotografi och video samt avtryck av hand, fot och öra får tas upp under förutsättning att underlagen behövs för att utreda brottet. Det sistnämnda innebär att underlag får tas upp för att till exempel göra jämförande analyser mot spår i det aktuella ärendet, men också för fotokonfrontationer, för att dokumentera skador eller för att klarlägga den misstänktes identitet. Av polisens brottsdatalog framgår att fingeravtryck, fotografi och video som har tagits upp under en förundersökning från den som är misstänkt för brott får registreras i fingeravtrycks- och signalementsregistret.

Med hänsyn till att det rör sig om tvångsmedel mot enskilda med det åtföljande kravet på tydlighet och förutsebarhet bör det uttryckligen föreskrivas i rättegångsbalken för vilka syften som upptagningen får äga rum. Eftersom upptagning av biometriska underlag utgör tvångsmedel är det enligt regeringens mening nödvändigt att placera även bestämmelserna om sådan upptagning som görs i syfte att registrera uppgifterna i rättegångsbalken och inte, som *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* förordrar, i polisens brottsdatalog.

Underlagen ska få tas upp för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen

Att biometriska underlag i form av dna-prov, fingeravtryck, fotografier, video samt avtryck av fot och öra, i likhet med vad som gäller i dag, bör få tas upp om åtgärden är av betydelse för utredningen av brottet är självklart. Av de skäl som redogörs för ovan bör även handstils- och röstprov få tas upp för att utreda det aktuella brottet. Det innebär att underlag får tas upp för att till exempel göra jämförande analyser mot spår i det aktuella ärendet, men också för fotokonfrontationer och för att

klarlägga den misstänktes identitet, eller för att för att dokumentera skador på den misstänkte.

För att ange att biometriska underlag får tas upp av utredningsskäl används i gällande rätt flera olika uttryckssätt: ”utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet” (28 kap. 12 § jämförd med 11 § rättegångsbalken), ”erfordras för vinnande av utredning om brott” (28 kap. 14 § rättegångsbalken) och ”om det behövs för att utreda brott” (2 och 4 §§ fingeravtrycksförordningen). Innebörden av dessa uttryck är i samtliga fall att underlag får tas upp för att till exempel göra jämförande sökningar med spår i det aktuella ärendet eller för att klarlägga den misstänktes identitet. För att regleringen avseende upptagning av biometriska underlag ska vara så enhetlig som möjligt och för att tydliggöra att det inte finns några skillnader i förutsättningarna för upptagning i detta avseende föreslås att samma uttryck ska användas när det gäller dna-prov och upptagning av fingeravtryck och andra biometriska underlag enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken. Kravet bör därför uttryckas på samma sätt som för kroppsbesiktning, dvs. för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredningen om brottet. Det innebär inte någon ändring i sak.

En kroppsbesiktning genom tagande av dna-prov kan också göras för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om s.k. utvidgat förverkande och för utredning om den misstänktes ålder. Att ett dna-prov även får i något av dessa syften ska framgå av regleringen.

Dna-prov, fingeravtryck och fotografier ska få tas i registreringssyfte

Ett dna-prov får enligt gällande rätt tas av den som är skäligen misstänkt för brott i syfte att registrera den misstänktes dna-profil i polisens register (s.k. registertopsning). Detta bör gälla även fortsättningsvis.

För fingeravtryck och fotografi gäller att sådana underlag får tas av den misstänkte om han eller hon är anhållen eller häktad eller om det behövs för att utreda brottet. Syftet med att ta upp underlag i de fall då underlagen inte behövs för att utreda brottet är att underlagen ska registreras i polisens fingeravtrycks- och signalementsregister. Om den misstänkte inte är frihetsberövad får underlag endast tas om det behövs för att utreda brottet. Om underlagen har tagits av utredningsskäl får de dock registreras i polisens register. I dessa fall är det alltså behovet av utredningsåtgärder i den aktuella brottsutredningen som styr om avtrycken eller fotografierna får tas och registreras.

Regleringen skiljer sig därmed från vad som gäller för att ta dna-prov. När bestämmelser om registertopsning infördes konstaterades att omständigheterna kring ett brott kan vara sådana att den person som sedermera döms för brottet aldrig har lämnat något prov under utredningen av brottet (prop. 2005/06:29 s. 20 f.). Det kunde till exempel bero på att det funnits annan bevisning av sådant slag att det inte funnits något behov av att ta ett dna-prov eller att det inte lämnats något biologiskt spår på brottsplatsen. Enligt regeringen kunde intresset av att registrera dna-profilen i ett sådant fall vara lika stort som i de fall då dna-prov behövde tas för att utreda brottet. En omfattande användning av dna-teknik förutsågs kunna leda till att fler brott klaras upp och att upplåsningen sker snabbare.

Även när det gäller fingeravtryck och fotografier är det ofta så att sådana underlag inte har tagits upp under utredningen av brottet. Beträffande fingeravtryck kan det noteras att många brottstyper med fängelse i straffskalan är sådana att det ofta inte förekommer spår i form av fingeravtryck i ärendet. Fotografier av den misstänkte kan visserligen behöva tas för att jämföra med bilder som förekommer i utredningen eller för fotokonfrontationer men behöver i många andra fall inte tas för att utreda det aktuella brottet.

Syftet med att ta upp biometriska underlag i andra fall än när sådana behövs för att utreda det aktuella brottet, är att underlagen ska kunna användas för att utreda andra brott. För att så ska kunna ske i större utsträckning krävs att underlag kan samlas in i registrerings syfte i fler situationer än i dag. Att behovet av att ta upp fingeravtryck och fotografi i den enskilda brottsutredningen styr i vilken utsträckning registrering får ske framstår därmed inte som en ändamålsenlig ordning. Det motverkar också en effektiv brottsbekämpning. En ordning där underlag får tas upp i självständigt registrerings syfte ökar förutsättningarna att klara upp fler brott. Det finns också ett värde i att dna-prov, fingeravtryck och fotografier av en och samma person kan tas upp och registreras under samma förutsättningar och vid samma tillfälle. En sådan ordning minskar risken för att en person registreras under olika identiteter i polisens register.

Den nuvarande regleringen begränsar alltså möjligheterna att klara upp andra brott än det som misstankarna avser. Det finns därför ett behov av att även kunna ta upp fingeravtryck och fotografier i registrerings syfte, oberoende av om personen har frihetsberövats för misstanken och om underlagen behövs för att utreda det aktuella brottet. Behovet av en ökad upptagning i registrerings syfte väger enligt regeringen så tungt att det motiverar det intrång i den personliga integriteten som det innebär för den som är brottsmisstänkt att bli föremål för upptagning och registrering i polisens register. Regeringen föreslår därför att fingeravtryck och fotografier ska få tas i registrerings syfte av den som är skäligen misstänkt för brott även i de fall då den misstänkte inte är anhållen eller häktad.

Video ska få tas i registrerings syfte

Den som är misstänkt för brott får i dag videofilmas om han eller hon är anhållen eller häktad eller om det behövs för att utreda brottet. En sådan videoupptagning får registreras i signalementsregistret (5 kap. 12 och 14 §§ polisens brottsdatalag). I dagsläget äger dock ingen sådan registrering rum. Det beror på att Polismyndigheten ännu inte har införskaffat plattformar för registrering av sådana upptagningar. Enligt Polismyndigheten finns det dock tekniska förutsättningar för registrering.

Teknikutvecklingen har inneburit att möjligheterna att identifiera personer med hjälp av program för ansiktigenkänning och andra bildanalysverktyg är betydligt större i dag än tidigare. Sådana verktyg kan även användas för att analysera videoupptagningar. I likhet med fotografier möjliggör videoupptagningar därmed analyser och jämförelser av ansikte, händer, fötter, öron och ögon men också vener och andra blodkärl, liksom andra personliga kännetecken som tatueringar och ärr. Videoupptagningar är ett värdefullt komplement till fotografier av misstänkta och dömda, eftersom det genom upptagning av rörlig bild även

finns möjlighet att analysera rörelsemönster som till exempel gångstil. Att kunna analysera rörelsemönster kan vara av särskilt stor betydelse om gärningsmannen i det utredningsmaterial som används för jämförelse är maskerad eller då dennes ansikte eller andra personliga kännetecken på annat sätt är dolda. Sådan analys kan vara av betydelse utifrån att det ofta finns material från till exempel övervakningskameror och mobilfilmer som registrerade videoupptagningar skulle kunna jämföras med. Det innebär att en analys av gångstil, andra rörelsemönster samt personliga kännetecken kan vara direkt avgörande för att binda gärningsmannen till brottet, i synnerhet när denne är maskerad eller ansiktet av annan anledning inte syns.

I likhet med utredningen anser regeringen att det kan förutsättas att registrerade videoupptagningar kommer att bli ett användbart och effektivt verktyg i brottsbekämpningen framöver. Det står alltså klart att det finns ett betydande behov och nytta av att kunna ta upp video i registrerings syfte. Behovet av att kunna ta upp video i registrerings syfte väger så tungt att det motiverar det intrång i den personliga integriteten som det innebär för den som är brottsmisstänkt att bli föremål för upptagning och registrering i polisens register.

Röstprov och handstilsprov ska få tas i registrerings syfte

Som föreslås ovan ska röstprov och handstilsprov få tas om åtgärden är av betydelse för utredningen av det brott som misstanken avser. Frågan här är om röstprov och handstilsprov bör få tas i registrerings syfte, dvs. även när underlagen inte behövs för att utreda det aktuella brottet.

Röstprov kan användas för att jämföra två olika röster (talarjämförelse) och för att hitta tänkbara individer som en okänd röst kan tillhöra (talaridentifiering). Den senare metoden används inte av polisen i dag, eftersom det inte finns röstmaterial att utföra sådana jämförande sökningar mot. Om röstprov från misstänkta och dömda skulle sparas i register kan sökningar med en okänd röst göras mot registret för att hitta individer vars röstegenskaper stämmer överens med gärningsmannens. Genom att lagra röstprov i register ökar alltså möjligheterna att hitta en okänd gärningsman vars röst förekommer i utredningsmaterialet, till exempel i ärenden där telefonavlyssning har förekommit eller där krypterade kommunikationstjänster har använts. Genom jämförande analyser kan röstmaterial från utredningen matchas mot registrerade röstprov genom användande av talaridentifiering.

Det står klart att möjligheten att klara upp brott där ljudupptagningar förekommer skulle öka avsevärt om röstprov kan samlas in i självständigt registrerings syfte, eftersom det då skulle finnas ett större underlag av röster registrerade som kan användas för jämförelse. Behovet är särskilt stort i ärenden där hemliga tvångsmedel har förekommit och i fall där gärningsmännen har använt sig av krypterade kommunikationstjänster. Det har blivit alltmer vanligt att det finns upptagningar av gärningsmännens röster i brottsutredningar. Att det finns ett behov av registrerade röstprov för att klara upp brott är alltså tydligt. Enligt regeringens bedömning är behovet och nyttan i detta avseende så pass påtagligt att det är motiverat att tillåta att röstprov tas upp i registrerings syfte, även med beaktande av det intrång i den personliga

integriteten som det innebär för den som är brottsmisstänkt att bli föremål för upptagning och att röstprovet registreras i polisens register. Röstprov bör alltså, i likhet med dna-prov, fingeravtryck och video, få tas i registreringsssyfte.

När det gäller frågan om handstilsprov bör få tas upp i självständigt registreringsssyfte har utredningen funnit att behovet av detta inte väger så tungt att det motiverar det intrång i den personliga integriteten som det skulle innebära för den enskilde och att handstilsprov därför bara bör få tas upp om åtgärden behövs för att utreda brottet. Samtidigt föreslår utredningen att handstilsprov som har tagits upp för utredningen av ett brott ska få registreras i polisens register. Polismyndigheten har till utredningen angett att betydelsen av handstilsundersökningar har ökat och att behovet i synnerhet gäller vid utredning om grova brott som mord och narkotikabrott. I utredningar om sådana brott finns det enligt Polismyndigheten inte sällan material som gärningsmannen egenhändigt har skrivit som kan användas för biometrisk analys. Polismyndigheten har till utredningen också uppgett att myndigheten ser ett behov av att kunna ta upp handstilsprov i registreringsssyfte. Som utredningen redovisar har tekniken för automatiska handstilsanalyser mot registrerade uppgifter utvecklats under senare år.

Genom att lagra handstilsprov i register ökar möjligheterna att hitta en okänd gärningsman vars handstil förekommer i utredningsmaterialet, till exempel i ärenden där polisen har påträffat handskrivna anteckningar. Det finns alltså ett behov av att kunna registrera sådana underlag för att fler brott ska klaras upp. Att handstilsprov inte förekommer lika ofta i brottsutredningar som till exempel fingeravtryck och fotografier förtar inte behovet eller värdet av att möjliggöra att sådana underlag tas upp för registrering. Inte heller påverkas bedömningen av behovet av sådan upptagning av att den är mer tids- och resurskrävande än till exempel upptagning av fingeravtryck och dna-prov, särskilt som en bedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska göras i det enskilda fallet. Behovet kan också förväntas öka över tid sett till teknikutvecklingen. Att låta behovet av upptagning i den enskilda utredningen styra om registrering ska få ske framstår inte som en ändamålsenlig ordning. Regeringen frångår också denna ordning när det gäller fingeravtryck, fotografi och video. Enligt regeringen väger behovet och nyttan av att handstilsprov tas upp och registreras i polisens register tyngre än det intrång i den personliga integriteten som det innebär för den som är brottsmisstänkt. Regeringen föreslår mot denna bakgrund, till skillnad från utredningen, att även handstilsprov ska få tas upp i registreringsssyfte.

Det saknas behov av att ta avtryck av fot och öra i registreringsssyfte

Polisens behov av att avbilda fot och öra tillgodoses numera i praktiken genom polisens rätt att fotografera den misstänkte. Det innebär att särskilda avtryck av fot och öra endast utgör en reservmetod i vissa fall för att utreda det aktuella brottet. Den metod som då används är avtryck med svarta på papper. Av utredningen framgår att Polismyndigheten inte ser något behov av att registrera sådana särskilda avtryck. Om det finns ett behov av att registrera en avbildning av en persons öra eller fot görs detta

i stället genom upptagning och registrering av fotografi. För att ta upp sådana avtryck bör det därför krävas att åtgärden är av betydelse för utredning om brottet. Detta gäller även med beaktande av att, som *Åklagarmyndigheten* påpekar, förslaget i denna del innebär ett avsteg från utgångspunkten om en enhetlig reglering.

Förnyad upptagning

Biometriska underlag kan behöva tas upp på nytt trots att den misstänktes uppgifter redan finns i polisens register. Ett sådant behov kan exempelvis finnas om underlagen behövs för att jämföra med spår i utredningen eller om de uppgifter som finns i registren behöver uppdateras för att de är av undermålig teknisk kvalitet, av en äldre standard eller om den misstänkte har förändrats till utseendet. Det kan oftare finnas skäl att ta nya ansiktsbilder än till exempel dna-prov och fingeravtryck i registrerings syfte, eftersom en persons utseende är föränderligt över tid. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att förnyad upptagning från den som är skäligen misstänkt för brott ska få göras om åtgärden har betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl. Detta svarar mot de allmänna principer som gäller för användning av tvångsmedel och att den som är misstänkt inte i onödan får utsättas för det obehag som provtagning eller liknande åtgärder kan innebära.

6.3.3 Biometriska underlag ska få tas upp vid misstanke om brott med fängelse i straffskalan

Regeringens förslag: För att biometriska underlag ska få tas av den som är skäligen misstänkt ska krävas att misstanken avser ett brott med fängelse i straffskalan.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslaget. *Polismyndigheten*, som välkomnar förslaget, framhåller att det kan förväntas underlätta för polisen och andra brottsbekämpande myndigheter vid bedömningen av när biometriska underlag får tas upp. *Åklagarmyndigheten* tillstyrker förslaget eftersom det sannolikt kommer innebära att fler biometriska underlag tas upp vilket i sin tur kommer leda till fler uppklarade brott. *Kustbevakningen* och *Lunds tingsrätt* framför liknande synpunkter.

Några remissinstanser avstyrker eller är kritiska mot förslaget. *Sveriges advokatsamfund* anser att förslaget går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* menar att det saknas en tillräckligt grundlig konsekvensanalys för att motivera förslaget. *Svea hovrätt* efterlyser djupare analyser i fråga om sambandet mellan bötesbrottslighet och återfall i grövre brott liksom avvägningen mellan de allmänna och enskilda intressena. *Integritets- skyddsmyndigheten* framför liknande synpunkter.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *Riksdagens ombudsmän* och *Åklagarmyndigheten*, efterlyser ytterligare vägledning om när det kan anses nödvändigt och proportionerligt att ta upp biometriska underlag. *Integritetsskyddsmyndigheten* ser en risk i att förslaget kan leda till att

insamlingen blir godtycklig och närmast systematisk, med konsekvensen att biometriska underlag samlas in och registreras i större utsträckning än vad som är proportionerligt och förenligt med EU-rätten. *Riksdagens ombudsmän och Centrum för rättvisa* framför liknande synpunkter. *Centrum för rättvisa* ifrågasätter också om den föreslagna ordningen kommer att medföra enklare bedömningar än i dag samt anser att det bör införas en möjlighet till domstolsprövning i efterhand.

Skälen för regeringens förslag

Fängelse ska ingå i straffskalan

För att en kroppsbesiktning ska få genomföras på och biometriska underlag i övrigt ska få tas upp av den som är skäligen misstänkt för brott krävs enligt nuvarande reglering att misstanken avser ett brott på vilket fängelse kan följa (28 kap. 12 och 14 §§ rättegångsbalken).

Utredningen föreslår att kravet på att fängelse kan följa på brottet ska ersättas av ett krav på att fängelse ska ingå i straffskalan. Bakgrunden till utredningens förslag är att Polismyndigheten har påtalat att den nuvarande regleringen leder till tillämpningssvårigheter. Enligt utredningen framstår det med hänsyn till vissa uttalanden som gjorts i doktrin som osäkert om beslutsfattaren bara ska se till den formella straffskalan för brottet eller om även omständigheter som kan påverka den förväntade påföljden ska beaktas. En otydlighet av detta slag kan leda till att upptagning görs trots att så inte borde ha skett men också till att upptagning inte kommer till stånd trots att förutsättningarna för det är uppfyllda.

Kravet på att fängelse kan följa på brottet innebär att fängelse måste ingå i straffskalan för att åtgärden ska få vidtas. Enligt regeringens mening bör den förutsättningen tydligare komma till uttryck i lagstiftningen. Om det nuvarande kravet att fängelse kan följa på brottet ersätts med ett krav på att fängelse ska ingå i straffskalan för brottet skulle bestämmelserna bli lättare att tillämpa och regelverket mer förutsebart för den enskilde. Risken för att upptagning genomförs eller uteblir på felaktiga grunder skulle också minska. En lagteknisk lösning där förutsättningarna för att ta upp biometriska underlag på ett tydligare sätt kopplas till brottets straffskala kan innebära att de grundläggande förutsättningarna för upptagning bedöms vara uppfyllda i fler fall än i dag, dvs. även när påföljden i det enskilda fallet kan förväntas bli böter. I varje enskilt fall där en tvångsåtgärd kommer i fråga ska dock proportionalitetsprincipen beaktas. Proportionalitetsprincipen innebär att en tvångsåtgärd i fråga om art, styrka, räckvidd och varaktighet ska stå i rimlig proportion till vad som kan vinnas med åtgärden (prop. 1988/89:124 s. 26). Vid avvägningen är det viktigt att noggrant pröva samtliga omständigheter och väga dem som talar för mot dem som talar mot att en viss åtgärd används. Prövningen kan leda till att en åtgärd inte vidtas trots att de krav som lagen i övrigt ställer upp är uppfyllda (se prop. 2021/22:119 s. 85).

Att biometriska underlag kan tas upp vid brott där påföljden förväntas bli böter är enligt regeringens mening motiverat trots det integritetsintrång som upptagning av biometriska underlag kan innebära för den enskilde. Det gäller också i de fall då upptagningen sker i registrerings syfte. Som utredningens kartläggning över återfall i brott visar kommer nämligen en ökad upptagning och registrering, genom att uppgifterna om den

brottsmisstänkte får jämföras med registrerade biometriska uppgifter, leda till att fler brott klaras upp och att fler gärningsmän lagförs. En ökad registrering kan också ha en brottspreventiv effekt. Vissa som finns i polisens register kan nämligen tänkas avhålla sig från att begå nya brott eftersom risken för upptäckt därigenom ökar. Regeringen anser därför, till skillnad från *Sveriges advokatsamfund*, att förslaget inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet och delar sammantaget utredningens bedömning att det nuvarande kravet bör ersättas med ett krav på att fängelse ska ingå i straffskalan för brottet. Regeringen anser, till skillnad från bl.a. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* och *Svea hovrätt*, att det finns tillräckligt underlag för att bedöma konsekvenserna av förslaget.

När det gäller *Integritetsskyddsmyndighetens* och *Riksdagens ombudsmäns* farhåga att förslaget kan leda till en systematisk och godtycklig insamling är det viktigt att poängtera att de allmänna principer som gäller vid tvångsmedelsanvändning alltid måste beaktas. En helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig måste göras i varje enskilt fall. Systematisk insamling från alla som misstänks för brott med fängelse i straffskalan är alltså inte tillåten. Att en helhetsbedömning ska göras gäller redan i dag, varför regeringen inte anser att det finns fog för *Centrum för rättvisas* farhåga om att den föreslagna ordningen inte kommer att underlätta tillämpningen.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *Riksdagens ombudsmän* och *Åklagarmyndigheten*, efterlyser ytterligare vägledning om när det kan anses nödvändigt och proportionerligt att ta upp biometriska underlag.

Som utredningen redogör för ska det förhållandet att biometriska underlag får tas upp om fängelse ingår i straffskalan inte uppfattas som att brottets allvar saknar betydelse vid den intresseavvägning som i varje enskilt fall måste göras när sådan upptagning övervägs. Ju allvarligare brott misstanken avser, desto starkare är skälen för att vidta åtgärden. Normalt finns det alltså anledning att ta upp biometriska underlag från den som är skäligen misstänkt för ett brott som endast har fängelse i straffskalan. Detsamma gäller om ett sådant underlag behövs för att utreda det aktuella brottet. Att kravet på ett tydligt sätt kopplas till brottets straffskala innebär att biometriska underlag kan tas upp i registrerings syfte även vid lindriga brott. Det kan till exempel vara aktuellt vid återfall i ringa narkotikabrott eller andra brott med fängelse i straffskalan som typiskt sett leder till böter. Det kan också vara aktuellt om den som misstänks för ett sådant brott har koppling till organiserad brottslighet eller kriminella nätverk eller om det annars finns konkreta omständigheter kring brottet eller den misstänktes person som motiverar att biometriska underlag tas upp. En generell och systematisk insamling av biometriska underlag vid bötesbrott är däremot inte tillåten.

Att en helhetsbedömning måste göras kommer även till uttryck genom dataskyddsregleringens krav på att genetiska och biometriska uppgifter får behandlas endast om det är absolut nödvändigt. När det gäller behandling i registrerings syfte har EU-domstolen angett att kravet på att behandlingen ska vara absolut nödvändig innebär att det i det enskilda fallet ska göras en samlad bedömning där arten och allvaret av den aktuella brottsmisstanken, de särskilda omständigheterna kring brottet, det eventuella sambandet mellan brottet och andra pågående förfaranden samt

personens brottshistorik eller profil beaktas (se EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-205/21, *Ministerstvo na vatreshnite raboti m.fl.*).

I de fall som upptagningen rör ett barn ska det dessutom alltid prövas om åtgärden är förenlig med de rättigheter som tillförsäkras ett barn enligt barnkonventionen. Det betyder bland annat att de hänsyn som enligt konventionen ska tas till barnets bästa och barnets rätt till sin integritet måste beaktas vid avvägningen mot det behov som finns av åtgärden. Dessa hänsyn väger tyngre ju yngre barnet är. Åtgärden ska vidare genomföras på ett sätt som innebär ett så litet obehag som möjligt för barnet (se avsnitt 6.3.5). En helhetsbedömning ska göras i varje enskilt fall. Den bedömningen måste göras av den som fattar beslutet. Det är därför viktigt att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter tar fram riktlinjer till vägledning för tillämpningen av proportionalitetsbedömningen.

Vid gradindelade brott ska varje brott betraktas som ett särskilt brott med en egen straffskala. Om ett brott bedöms som ringa och påföljden vid ringa brott endast kan bli böter får biometriska underlag alltså inte tas upp. Detta innebär att beslutsfattaren, med hänsyn till den föreliggande utredningen, måste granska om gärningen har rubricerats på rätt sätt i till exempel brottsanmälan eller vid gripandet.

Den föreslagna ändringen att kroppsbesiktning genom dna-prov ska få göras om brottet har fängelse i straffskalan innebär, som *Lunds universitet (juridiska fakultetsstyrelsen)* påtalar, att förutsättningarna för kroppsbesiktning i rättegångsbalken kommer vara utformade på delvis olika sätt. Det är emellertid inte ovanligt att vissa former av kroppsbesiktning regleras särskilt utifrån ändamålet med åtgärden (se t.ex. lagen [1976:1090] om alkoholutandningsprov och lagen [1999:216] om ögonundersökning vid misstanke om vissa brott i trafiken). Som regeringen konstaterat behöver förutsättningarna för att ta ett dna-prov, liksom upptagning av andra biometriska underlag, vara tydligt angivna i lag, särskilt eftersom underlagen och den dna-profil som tas fram många gånger får registreras i polisens register. Det finns i detta lagstiftningsärende inte förutsättningar att göra motsvarande ändring för övrig kroppsbesiktning men det utgör enligt regeringens mening inte skäl att avstå från att göra denna ändring.

Centrum för rättvisa anser att det bör införas en möjlighet till domstolsprövning i efterhand av ett beslut om upptagning av biometriska underlag. Enligt regeringen tillgodoses den enskildes rättigheter bland annat genom de möjligheter som finns att begära rättelse, radering eller begränsning av behandlingen av personuppgifterna enligt 4 kap. 9 och 10 §§ brottsdatalagen. Det innebär bland annat att den enskilde kan överklaga ett beslut från myndigheten att inte vidta rättelse eller att radera en uppgift och att han eller hon kan begära ersättning för skada eller kränkning som orsakats av behandling av personuppgifter i strid med lagen (7 kap. 1 och 2 §§ brottsdatalagen). Regeringen anser därför att det inte behöver införas en möjlighet att begära en domstolsprövning i efterhand.

Misstankegrad

När det gäller dna-prov skiljer sig förutsättningarna för att få ta ett sådant prov åt enligt gällande rätt beroende på om den som ska bli föremål för åtgärden är en person som är skäligen misstänkt för brott eller om provtagningen gäller någon annan person, som till exempel målsägande eller vittnen. Förutsättningarna för upptagning av fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag är dock desamma för den som är skäligen misstänkt för brottet som för andra personer. Särskilda bestämmelser finns dock för personer som är anhållna eller häktade.

Skäligen misstanke innebär att det ska finnas konkreta omständigheter av en viss styrka som talar för att personen i fråga har begått den gärning som misstanken avser. Enligt regeringens mening bör det krävas att det finns skäligen misstanke mot en person för att biometriska underlag ska få tas upp enligt de särskilda bestämmelser som ska gälla för brottsmisstänkta. Detta krav bör uttryckligen framgå av regleringen. På så sätt uppnås även en mer enhetlig reglering.

Särskilda bestämmelser ska därutöver gälla för den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott (se avsnitt 6.4). Förutsättningarna för att ta biometriska underlag från någon annan än den som är skäligen misstänkt behandlas i avsnitt 6.5.

6.3.4 Ett dna-prov ska som huvudregel tas genom salivprov

Regeringens förslag: Ett dna-prov av den som är skäligen misstänkt för brott ska tas genom salivprov. Andra provtagningsmetoder ska endast få användas om det är nödvändigt för utredningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår en delvis annan utformning av regleringen.

Remissinstanserna: *Riksdagens ombudsmän* anser att det tydligare bör framgå av regleringen att ett dna-prov som bara tas för registrering endast får tas genom salivprov. Övriga remissinstanser tillstyrker eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Ett dna-prov som tas på den som är skäligen misstänkt i syfte att utreda brottet eller den misstänktes ålder är inte begränsad till någon viss provtagningsmetod (28 kap. 12 § rättegångsbalken). Provet får alltså tas genom till exempel saliv-, blod- eller hårprov. Däremot får ett dna-prov som tas i registreringssyfte endast tas genom salivprov (28 kap. 12 a § rättegångsbalken).

Att endast salivprov får tas när provet tas i registreringssyfte beror på att en sådan provtagning är mindre ingripande än andra provtagningsmetoder. En salivprovtagning går i korthet vanligtvis till på så sätt att den misstänkte själv för en tops mot insidan av kinden. Celler från insidan av kinden fastnar på topsen och avsätts därefter på ett för ändamålet särskilt utformat papper (s.k. topsning). Det integritetsintrång som själva provtagningen utgör kan inte i sig anses vara särskilt stort och kan jämföras med tagande av fingeravtryck (jfr prop. 2005/06:29 s. 22).

Enligt regeringens förslag ska dna-prov som tas av utredningsskäl eller i registreringssyfte regleras i en och samma paragraf. Förutsättningarna för

att ta ett sådant prov ska vara desamma oavsett i vilket av dessa syften som provet tas. I och med att provet ofta tas både för att utreda brottet och för att registrera dna-profilen är det inte ändamålsenligt att ange en särskild provtagningsmetod för prov som tas i registrerings syfte. Utredningen föreslår mot denna bakgrund att dna-prov ska tas genom salivprov om det inte är nödvändigt att ta provet på annat sätt för att utreda brottet.

Utredningens förslag innebär att ett dna-prov som huvudregel ska tas genom salivprov. Det är alltså endast om den aktuella utredningen motiverar det som andra provtagningsmetoder får användas. Så kan vara fallet om till exempel den misstänktes blod eller hår behöver analyseras eller om den misstänkte vägrar medverka till att ett salivprov tas och en analys av den misstänktes dna behövs för att det aktuella brottet ska kunna utredas. Regeringen gör ingen annan bedömning än utredningen i denna del. Regleringen bör, som *Riksdagens ombudsmän* påpekar, utformas på så sätt att det tydligt framgår att ett dna-prov som bara tas i registrerings syfte endast får tas genom salivprov.

Det följer redan av behovs- och proportionalitetsprinciperna att de medel som innebär minsta möjliga intrång i den enskildes frihet och rätt ska väljas. Förslaget innebär alltså inte i praktiken någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag. Det blir på detta sätt också tydligt att resultatet av till exempel ett blodprov även får användas för registrering.

6.3.5 Upptagning från barn

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att införa särskilda bestämmelser om upptagning av biometriska underlag från barn som har fyllt 15 år och som misstänks för brott.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* anser att det inte kan anses förenligt med principen om barnets bästa och barnkonventionen att ta upp biometriska underlag från barn vid utredning om bötesbrott. Övriga remissinstanser delar utredningens bedömning eller invänder inte mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Upptagning av biometriska underlag från barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder regleras av lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och påverkas i princip inte av de förslag om utökad upptagning av biometriska underlag som regeringen lämnar i denna lagrådsremiss. Den frågan ses för närvarande över av Utredningen om tvångsmedel mot underåriga (dir. 2023:102). Som en följd av regeringens förslag att handtryck ska omfattas av uttrycket fingeravtryck i rättegångsbalken kommer dock även handavtryck att få tas av ett barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder (se avsnitt 6.3.1). Det intrång i den personliga integriteten som det innebär att även tillåta att avtryck av hand tas är motiverat sett till den ökade möjligheten till identifiering som det innebär.

När det gäller upptagning av biometriska underlag från barn och unga som misstänks för att ha begått brott efter att de har fyllt 15 år finns det för närvarande ingen särreglering. Rättegångsbalkens regler är alltså fullt ut tillämpliga. Genom de ändringar som regeringen nu föreslår kommer de formella förutsättningarna för upptagning av biometriska underlag att vara

uppfyllda om misstanken avser ett brott med fängelse i straffskalan. Förslagen innebär också att även röst- och handstilsprov kommer att få tas. Regeringen anser, till skillnad från *Sveriges advokatsamfund*, att ändringarna är motiverade även när det gäller straffmyndiga barn och unga som misstänks för brott. Upptagning av biometriska underlag från barn som inte dömts för brott kan i och för sig vara särskilt känsligt sett till deras speciella situation och vikten av deras utveckling och delaktighet i samhället (se Europadomstolens dom i målet S. och Marper mot Storbritannien p. 124). Detta bör beaktas vid bedömningen av det integritetsintrång som det kan innebära för barnet att bli föremål för upptagning och i vissa fall även registrering i polisens register. Samtidigt blir det alltmer vanligt att barn och unga dras in i kriminalitet och det är fråga om allt grövre brottslighet. Detta förhållande motiverar enligt regeringens bedömning att fler typer av biometriska underlag bör få tas upp och att upptagning i större utsträckning bör få göras i syfte att registrera uppgifterna i polisens register, även från barn. Den utökning av möjligheten att ta upp biometri från barn som ändringarna innebär är inte mer långtgående än vad som är nödvändigt.

Förslaget innebär att det blir möjligt att ta upp biometriska underlag från barn och unga även vid mindre allvarlig brottslighet om det finns konkreta omständigheter kring brottet eller den misstänktes person som motiverar att underlag tas (se avsnitt 6.3.3). Så kan exempelvis vara fallet om det finns konkreta omständigheter som talar för att den misstänkte har kopplingar till kriminella nätverk eller grov organiserad brottslighet. Som regeringen redogör för ovan ska en proportionalitetsbedömning göras i varje enskilt fall. Vid denna bedömning ska den misstänktes ålder beaktas. När en tvångsåtgärd rör ett barn ska dessutom en prövning göras av om åtgärden är förenlig med de rättigheter som tillförsäkras ett barn enligt barnkonventionen. Det betyder bland annat att de hänsyn som enligt konventionen ska tas till barnets bästa, barnets känsla av värdighet och värde och barnets rätt till att få sitt privatliv till fullo respekterat måste beaktas vid avvägningen mot det behov som finns av åtgärden. Dessa hänsyn väger tyngre ju yngre barnet är. Andra, mindre ingripande åtgärder ska alltid väljas i första hand. Åtgärden ska vidare genomföras på ett anpassat sätt som innebär ett så litet obehag som möjligt för barnet.

6.4 Obligatorisk upptagning av biometriska underlag vid frihetsberövanden

Regeringens förslag: Det ska vara obligatoriskt att ta dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Om den misstänktes uppgifter redan finns i de register som förs enligt polisens brottsdatalog ska sådana underlag dock endast få tas om åtgärden har betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att ett skyndsamt krav ska införas och en delvis annan utformning av regleringen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Riksdagens ombudsmän* anser att det behöver göras en mer ingående analys av om en obligatorisk upptagning av biometriska underlag vid anhållande och häktning är förenlig med data-skyddsregleringen.

Skälen för regeringens förslag

Den nuvarande regleringen om obligatorisk upptagning är inte helt ändamålsenlig

Det är enligt gällande rätt obligatoriskt att ta fingeravtryck och fotografi av den som är häktad misstänkt för brott (2 § första stycket 1 fingeravtrycksförordningen). När det gäller anhållna ska fingeravtryck och fotografi tas om den anhållne är okänd och undandrar sig att uppge namn, hemvist eller födelseid eller lämnar uppgifter om dessa förhållanden som kan antas vara osanna (2 § första stycket 2 fingeravtrycksförordningen). Uppgifterna tas i dessa fall för att underlätta identifieringen av den misstänkte. Fingeravtryck och fotografi ska även tas om det kan behövas för att utreda om den anhållne har begått brottet eller något annat brott eller annars för att få till stånd erforderlig utredning, eller om den anhållne anses farlig för den allmänna säkerheten eller laglydnaden (2 § första stycket 3). För anhållna är alltså regleringen utformad på ett annat sätt genom att den kombinerar ett obligatoriskt tagande (ska) med en bedömning av om det kan behövas. En sådan reglering framstår inte som ändamålsenlig eftersom det varken är tydligt för beslutsfattaren eller den misstänkte i vilka fall det är obligatoriskt att ta fingeravtryck och fotografi. I dagsläget används inte heller bestämmelserna av polisen i den utsträckning som regleringen medger, med den följderna att färre fingeravtryck och fotografier tas av brottsmisstänkta än vad som är avsett.

När det gäller dna-prov är bestämmelserna fakultativa. I dag tas inte alltid ett sådant prov från den som är anhållen eller häktad, även om förutsättningarna för det är uppfyllda. Det innebär att de möjligheter som finns att ta dna-prov på den som är anhållen eller häktad och registrera dna-profilen i polisens register inte fullt ut utnyttjas. Även detta är en brist som begränsar polisens möjlighet att effektivt utreda brott med hjälp av sina register.

En utökad obligatorisk upptagning

Syftet med en obligatorisk upptagning av biometriska underlag är att underlagen ska registreras i polisens register för att kunna jämföras med andra registrerade uppgifter. En sådan upptagning av biometriska underlag i samband med anhållande och häktning är alltså av stor betydelse för att kunna utreda om den misstänkte kan kopplas till andra brottsutredningar. En obligatorisk upptagning bidrar till att öka polisens och andra brottsbekämpande myndigheters förutsättningar att utreda andra brott. Regeringen anser mot denna bakgrund att det bör vara obligatoriskt att ta dna-prov, fingeravtryck och fotografi av den som anhålls eller häktas misstänkt för brott, om sådana uppgifter om den misstänkte inte redan finns i polisens register. Dessa åtgärder blir på detta sätt en självklar del av de kontrollåtgärder som vidtas när en misstänkt anhålls eller häktas.

Genom att förenkla regelverket och göra bestämmelserna enhetliga tydliggörs såväl för beslutsfattaren som för den enskilde vad som gäller.

För att en utökad obligatorisk upptagning av biometriska underlag ska kunna införas krävs att åtgärden bedöms vara förenlig med de grundläggande fri- och rättigheterna i såväl regeringsformen som Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. En utvidgad obligatorisk upptagning kommer att innebära en utökad inskränkning i det skydd för enskildas personliga integritet som dessa föreskriver. En sådan begränsning förutsätter att villkoren för sådana begränsningar är uppfyllda, såsom att de endast får ske för att tillgodose sådana ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet som motiverat åtgärden. Det krävs också att förslaget är förenligt med dataskyddsregleringens krav när biometriska och genetiska uppgifter behandlas, särskilt i ljuset av det förhandsavgörande som EU-domstolen meddelade i januari 2023 i fallet V.S. mot Ministerstvo na vatreshnite raboti m.fl. (mål nr C 205/21). V.S var misstänkt för skattebedrägeri i Bulgarien. Inom ramen för det bulgariska straffrättsliga förfarandet anmodades V.S att lämna fingeravtryck och dna-prov och att låta sig fotograferas. V.S motsatte sig åtgärderna. Polismyndigheten ansökte därför hos domstol om att åtgärderna skulle vidtas med tvång med stöd av nationell lagstiftning enligt vilken registrering föreskrivs för personer som misstänks för ett uppsåtligt brott som omfattas av allmänt åtal.

EU-domstolen konstaterar i avgörandet att nationell lagstiftning, enligt vilken en systematisk insamling av biometriska och genetiska uppgifter föreskrivs för varje person som misstänks för ett uppsåtligt brott som omfattas av allmänt åtal, i princip strider mot kravet i artikel 10 på att sådan behandling ska vara absolut nödvändig. Enligt domstolen kan en sådan lagstiftning leda till en insamling av biometriska och genetiska uppgifter, utan åtskillnad och generellt, om de flesta misstänkta personer, eftersom begreppet ”uppsåtligt brott som omfattas av allmänt åtal” är av särskilt allmän karaktär och kan tillämpas på ett stort antal brott, oberoende av deras art och allvar. Domstolen uttalar att det även om det finns tungt vägande skäl att anta att den berörda personen har begått ett brott som motiverar att en förundersökning inleds kan förekomma fall där insamlingen av såväl biometriska som genetiska uppgifter faktiskt inte är nödvändig i det pågående straffrättsliga förfarandet. Huruvida det är sannolikt att en misstänkt persons biometriska och genetiska uppgifter är absolut nödvändiga i andra förfaranden än det förfarande i vilket förundersökningen sker kan enligt domstolen endast fastställas med beaktande av samtliga relevanta omständigheter, såsom till exempel arten och allvaret av det förmodade brott som personen misstänks för, de särskilda omständigheterna kring brottet, det eventuella sambandet mellan brottet och andra pågående förfaranden samt personens brottshistorik eller profil.

Av EU-domstolens avgörande följer att en generell och systematisk upptagning av biometriska underlag från alla som misstänkts för brott som hör under allmänt åtal inte är förenligt med dataskyddsdirektivets krav på absolut nödvändighet. Regeringen konstaterar att avgörandet ska tolkas i ljuset av de nationella bestämmelser som låg till grund för prövningen. Domstolens prövning tog inte sikte på att besvara frågor om

upptagning av biometriska underlag från den som frihetsberövats på grund av brottsmisstanke. Enligt bestämmelserna i rättegångsbalken får anhållande och häktning som huvudregel bara ske om misstanken avser ett brott för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver och om misstanken når upp till sannolika skäl (24 kap. 1 §). Som huvudregel krävs också att det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff, genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. För att ett frihetsberövande ska få ske krävs därutöver att åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller något annat motstående intresse. Frihetsberövandet måste alltså bedömas som en proportionerlig åtgärd för att få genomföras. Det rör sig alltså som utgångspunkt om allvarliga brott där misstankegraden är förhöjd och där åtgärden ska motiveras av särskilda häktningsgrunder och vara proportionerlig för att få vidtas. Den situationen kan alltså inte jämföras med upptagning av underlag för samtliga brott som hör under allmänt åtal vilket var fallet med den bulgariska regleringen. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksdagens ombudsmän*, att EU-domstolens avgörande inte kan uppfattas som ett hinder mot att regelbundet ta upp vissa biometriska underlag från den som har anhållits eller häktats som misstänkt för brott. Att säkerställa att dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi tas av den som är anhållen eller häktad till följd av misstanke om brott kan förutsättas leda till ökad effektivitet i brottsbekämpningen och att fler brott klaras upp. Behovet av en utökad obligatorisk upptagning väger så tungt att det uppväger det integritetsintrång som upptagningen och en efterföljande registrering innebär för den som anhålls eller häktas som misstänkt för brott. En utökad obligatorisk upptagning utgör enligt regeringen en proportionerlig åtgärd som är förenlig med regeringsformen, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. En sådan upptagning är enligt regeringen också förenlig med kravet i dataskyddsregleringen på att biometriska och genetiska uppgifter bara får behandlas om det är absolut nödvändigt. Av betydelse för bedömningen är att uppgifterna omfattas av sekretess, att uppgifterna endast får behandlas för vissa specifika avgränsade ändamål och att uppgifterna endast får behandlas i polisens register under en begränsad tid om den misstänkte inte döms för brottet (se avsnitt 9).

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det inte finns skäl att göra undantag från den obligatoriska upptagningen vid s.k. utredningshäktning eller utredningsanhållande eller i de fall då frihetsberövandet sker på grund av att den misstänkte vägrar att uppge namn och hemvist eller saknar hemvist i Sverige (24 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken). Vid utredningshäktning och utredningsanhållande krävs skäligen misstanke om brott för vilket är föreskrivet fängelse ett år eller mer. Det rör sig alltså i dessa fall om så pass allvarliga brott att det redan av detta skäl är motiverat att regelmässigt ta upp underlagen. Av betydelse för bedömningen är också att det även i dessa fall krävs att någon av de särskilda häktningsgrunderna i 24 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken är uppfyllda och ett frihetsberövande får bara ske om det är av synnerlig vikt att den misstänkte tas i förvar i avvaktan på ytterligare utredning om brottet. Därutöver krävs att åtgärden är proportionerlig. Vid ett

frihetsberövande på grund av att den misstänkte är okänd eller vägrar uppge namn och hemvist eller saknar hemvist i Sverige krävs sannolika skäl för misstanken och ett frihetsberövande ska ske med återhållsamhet och med allt större restriktivitet ju lindrigare brott det är fråga om (prop. 1986/87:112 s. 32). I de undantagsfall den misstänkte trots det frihetsberövas finns det skäl att anta att en kontroll mot registrerade uppgifter behövs för att identifiera den misstänkte. Även i dessa fall får därför upptagningen anses motiverad.

Enligt utredningens förslag ska upptagningen av biometriska underlag göras skyndsamt. Regeringen instämmer i att upptagningen normalt bör göras direkt i samband med inskrivningen av den anhållne eller häktade. Det finns dock inte tillräckliga skäl för att införa ett skyndsamhetskrav i rättegångsbalken. Regleringen medger dock inte att någon hålls kvar som frihetsberövad endast för att biometriska underlag ska hinna tas. Underlagen ska som utgångspunkt tas av Polismyndigheten. Detta kan regleras på lägre författningsnivå än i lag.

Fotografi av den misstänktes ansikte

Det bör framgå av lag vilka slags fotografier som omfattas av det obligatoriska tillämpningsområdet och som därmed alltid ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott. Det obligatoriska tagandet bör gälla fotografier av den misstänktes ansikte. Det finns ingenting som hindrar att ett sådant fotografi visar den misstänkte i helkroppsformat eller att flera fotografier tas.

Förnyad upptagning

Biometriska underlag ska endast tas upp om det finns ett behov av det. Om den anhållnes eller häktades uppgifter redan finns i polisens register ska underlagen därför som huvudregel inte tas upp på nytt. Förnyad upptagning kan dock behövas göras om åtgärden har betydelse för utredningen av det aktuella brottet eller om det finns särskilda skäl för det (jfr avsnitt 6.3.2).

Dna-prov ska som huvudregel tas genom salivprov

Regeringen föreslår i avsnitt 6.3.4 att dna-prov ska tas genom salivprov om det inte är nödvändigt av utredningsskäl att ta provet på annat sätt. Detta gäller även när prov tas med stöd av den obligatoriska bestämmelsen. Andra provtagningsmetoder får alltså bara användas om det är nödvändigt för utredningen av brottet.

6.5 Upptagning av biometriska underlag från andra än skäligen misstänkta

Regeringens förslag: Dna-prov, fingeravtryck, fotografi, video, avtryck av fot och öra samt röst- och handstilsprov ska få tas av någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott om det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredning om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan.

Begränsningen av hur analysresultatet av ett dna-prov får behandlas ska regleras uttömmande i polisens brottsdatalog.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att biometriska underlag ska få tas upp om det är av särskild vikt för att utreda ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Det ska därutöver krävas att åtgärden inte kan vänta eller att det annars är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Utredningen föreslår inte att begränsningen av hur analysresultatet av ett dna-prov får behandlas ska regleras uttömmande i polisens brottsdatalog.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot utredningens förslag. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)*, som tillstyrker förslagen, konstaterar att en tydligare angivelse av åtgärdens syfte och det uttryckliga kravet på proportionalitet ökar den enskildes rättssäkerhet.

Sveriges advokatsamfund, som avstyrker förslaget, anser att det inte är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter att dna-prov ska få tas på andra än skäligen misstänkta för att utreda brott med fängelse i straffskalan. Advokatsamfundet anser att utredningen inte heller tillräckligt analyserat frågan om samtycke. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden*, som är positiv till nya lagstadgade villkor för när biometriska underlag får tas upp från andra än skäligen misstänkta, saknar en mer utförlig förklaring till utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Biometriska underlag ska även fortsättningsvis få tas av andra än skäligen misstänkta

Teknisk bevisning har stor betydelse för att brott ska kunna utredas och gärningsmän ska kunna identifieras och lagföras. Betydelsen av sådan bevisning har tilltagit i takt med att den brottslighet som är kopplad till kriminella nätverk har ökat. Biometriska underlag från andra än skäligen misstänkta tas många gånger med stöd av samtycke. Det är dock inte ovanligt att målsäganden och andra känner rädsla för eller av andra skäl inte vill medverka frivilligt i utredningen. Det gäller inte minst vid allvarliga brott och när brottet har begåtts av personer som är aktiva i kriminella grupperingar. Biometriska underlag måste då kunna tas med tvång för att utredningen ska kunna drivas framåt. Att underlag får tas upp på detta sätt är nödvändigt inte minst för att det ska vara möjligt att avgöra vilka dna-spår eller andra spår som kan ha avsatts av gärningsmannen och vilka spår som har avsatts av målsäganden eller andra som har befunnit sig

på brottsplatsen. Snabba besked om vilka spår som härrör från målsäganden och vittnen och som därmed inte är intressanta i utredningen underlättar det polisiära arbetet markant. När det gäller personer som det finns vissa svaga misstankar mot innebär möjligheten att ta till exempel ett dna-prov eller fingeravtryck många gånger att polisen omedelbart kan ta ställning till om personen helt kan avföras från utredningen eller om det finns skäl att inrikta de fortsatta utredningsinsatserna mot honom eller henne (jfr Högsta domstolens avgörande den 24 mars 2024 i mål nr Ö 7094-23). Polisens resurser kan därmed användas på ett mer effektivt sätt. Upptagning av fotografi och video kan också behövas för att säkra dokumentation av skador.

Besked om vem som har avsatt ett spår är alltså nödvändigt för att polisen och andra brottsbekämpande myndigheter ska kunna bedriva ett effektivt utredningsarbete. Det är därför nödvändigt att dna-prov, fingeravtryck, fotografier, video samt avtryck av fot och öra även fortsättningsvis får tas upp med tvång från andra än skäligen misstänkta. Regeringen anser alltså inte, som *Sveriges advokatsamfund* tar upp, att biometriska underlag till skillnad från vad som gäller i dag endast bör få tas upp om det föreligger samtycke.

Av samma skäl är det nödvändigt att utvidga regleringen så att även röst- och handstilsprov kan tas upp under samma förutsättningar som andra underlag. Röstprov från andra än skäligen misstänkta kan behövas till exempel för att kunna urskilja vilken röst som kommer från vem i en ljudupptagning där flera röster förekommer. Handstilsprov kan behövas när det förekommer urkunder och andra skriftliga handlingar i en förundersökning.

En restriktiv tillämpning

Att godta att polisen med tvång ska kunna ta upp biometriska underlag från någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott kräver noggranna överväganden. Frågan är då vilka krav som bör ställas upp för att underlagen ska få tas upp. Bedömningen av vilka krav som bör gälla försvåras av att dagens reglering avsevärt skiljer sig åt beroende på om upptagningen avser dna-prov eller fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag. I dag gäller högre krav för att ett dna-prov ska få tas än fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag. För att ett dna-prov ska få tas krävs att det finns synnerlig anledning att anta att provtagningen är av betydelse för utredningen av brottet. Vidare anges att syftet med att ta ett dna-prov av någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott ska vara att underlätta identifiering vid utredningen av brottet (28 kap. 12 b § rättegångsbalken). För att ta fingeravtryck, fotografier, video samt avtryck av hand, fot och öra krävs endast att underlagen behövs för att utreda brottet (28 kap. 14 § rättegångsbalken och 4 § fingeravtrycksförordningen).

Bestämmelserna om dna-provtagning av någon annan än den som är skäligen misstänkt fick sin utformning på inrådan av Lagrådet. I tiden innan regleringen trädde i kraft kunde dna-prov från andra än skäligen misstänkta endast tas med stöd av samtycke. I den lagrådsremiss som föregick propositionen föreslogs att dna-prov skulle få tas om det var av särskild vikt för utredning av ett brott på vilket fängelse i ett år eller mer

kunde följa (prop. 2005/06:29 s. 50 f.). Lagrådet förordade dock att kravet skulle uttryckas på motsvarande sätt som vid kroppsvisitation och husrannsakan som riktar sig mot någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott, dvs. att åtgärden får vidtas om det finns synnerlig anledning att anta att den är av betydelse för utredningen. Lagrådet menade att de bestämmelserna innefattade en avvägning mellan intresset av skydd för den enskildes integritet och intresset av effektivitet i den brottsutredande verksamheten och att denna avvägning var lämplig också när det gäller att ta dna-prov. Lagrådet framhöll också att det i den praktiska tillämpningen kan vara av värde att regleringen av de processuella tvångsmedlen är någorlunda enhetlig. *Sveriges advokatsamfund* anser att de ändringar som föreslås av utredningen inte kan anses uppfylla de formella och grundläggande kraven på nödvändighet, behov och proportionalitet samt att det utgör en brist att utredningen inte har klargjort vilka omständigheter som skulle kunna göra det påkallat att ta upp biometriska underlag från någon annan än den som är skäligen misstänkt. Även *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden*, som är positiv till nya lagstadgade villkor för när biometriska underlag får tas upp från andra än skäligen misstänkta, efterfrågar en mer utförlig förklaring till utredningens förslag.

Enligt regeringens mening bör regleringen utgå från det faktiska behov av att ta upp biometriska underlag som finns i brottsutredningen. För att underlätta tillämpningen bör samma krav gälla oavsett vilken typ av biometriskt underlag det är fråga om. Det krav som bör gälla behöver utformas på ett sådant sätt att möjligheten till att ta upp underlag är proportionerlig oavsett vilket underlag som ska tas upp. Regeringen anser att det krav som i dag ställs upp för att med tvång ta fingeravtryck, fotografier, video samt avtryck av hand, fot och öra av någon som inte är skäligen misstänkt är för lågt ställt, då det i dessa fall endast krävs att underlagen behövs för att utreda brottet. Kravet i denna del är alltså detsamma som för skäligen misstänkta personer.

Mot denna bakgrund, och för att ge uttryck för den restriktivitet som bör prägla tillämpningen, anser regeringen till skillnad från utredningen att kravet för att ta upp fingeravtryck och andra biometriska underlag från andra än skäligen misstänkta bör komma till uttryck på samma sätt som i dag gäller vid dna-provtagning. Det ska alltså finnas synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen om brottet. Detta krav motsvarar vad som gäller för kroppsvisitation och husrannsakan som riktar sig mot någon annan än den som är skäligen misstänkt. Som framgår ovan innebär detta krav att det ska finnas faktiska omständigheter som påtagligt visar att det med fog kan förväntas att åtgärden kommer att leda till det avsedda resultatet (prop. 2005/06:29 s. 39). Ett krav på att det ska finnas synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen om brottet utgör enligt regeringen en rimlig avvägning mellan skyddet för den enskildes personliga integritet och intresset av en effektiv brottsbekämpning.

Det ska finnas ett konkret behov av åtgärden kopplat till utredningen av brottet för att en upptagning ska få göras. Det är alltså, på samma sätt som gäller vid all annan tvångsmedelsanvändning, inte tillåtet att ta upp biometriska underlag rutin- eller slentrianmässigt. Vid sådana åtgärder ska en proportionalitetsbedömning alltid göras. Vid denna bedömning får

brottets allvar betydelse men också omständigheter hänförliga till den enskilde.

Som utredningen konstaterar är vissa utredningsåtgärder sådana att de inte kan vänta. Det finns till exempel inte sällan ett behov av att skyndsamt avgöra vilka spår som kommer från gärningsmannen och vilka spår som kommer från målsäganden och andra som befunnit sig på en brottsplats. Ett annat exempel är att det kan vara nödvändigt att skyndsamt dokumentera skador på en målsägande. Biometriska underlag kan också behöva samlas in från ett vittne eller en målsägande om det är angeläget att snabbt kunna ta ställning till om ett frihetsberövande av en misstänkt ska bestå. Om det finns andra utredningsåtgärder som kan vidtas i stället bör det därför enligt regeringens mening ändå vara tillåtet att ta upp biometriska underlag om sådana alternativa åtgärder skulle kräva en orimligt hög personalinsats eller om åtgärden med hänsyn till utredningsläget inte kan vänta. I sådana situationer bör det alltså kunna antas att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen av brottet.

Kravet på att det ska finnas synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen utesluter inte att det i ett enskilt fall kan vara nödvändigt att ta dna-prov på ett stort antal personer. Vid grova våldsbrott, som till exempel mord, finns det inte sällan dna-spår från gärningsmannen. I vissa fall kan en omfattande dna-provtagning vara det enda framkomliga sättet att driva utredningen framåt. Sådana åtgärder kräver noggranna överväganden. Att rutinemässigt ta upp biometriska underlag från ett stort antal personer i en brottsutredning får alltså inte förekomma. Även kraven i dataskyddslagstiftningen på att en behandling av genetiska och biometriska uppgifter ska vara absolut nödvändig för ändamålet hindrar en sådan tillämpning.

Bestämmelsen i 28 kap. 12 b § första stycket 1 rättegångsbalken infördes eftersom regeringen, i likhet med dåvarande Datainspektionen, ansåg att syftet med dna-provtagningen borde framgå av regleringen och att detta skulle uttryckas på så sätt att ett prov endast får tas i syfte att underlätta identifiering vid utredning av ett brott (prop. 2005/06:29 s. 27). Den reglering i rättegångsbalken om upptagning av biometriska underlag som regeringen nu föreslår bör så långt det är möjligt utformas enhetligt. Att i lag ange att biometriska underlag från andra än skäligen misstänkta endast får tas i syfte att underlätta identifiering fungerar inte i förhållande till fotografier och video eftersom sådana underlag kan behövas tas för att till exempel dokumentera skador. Regeringen föreslår därför att rekvisitet i 28 kap. 12 b § första stycket 1 utgår. Regeringen konstaterar att detta i teorin skulle kunna innebära en viss utvidgning i förhållande till dagens reglering. Att ett dna-prov endast får tas om det finns synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen innebär dock att prov inte får tas i andra syften än för att utreda det aktuella brottet. Av regleringen i polisens brottsdatalog framgår också att ett dna-prov som tagits av någon annan än den som är skäligen misstänkt endast får användas för det ändamål för vilket det togs (5 kap. 8 §). Detta bör alltså gälla (se vidare nedan). Det innebär att endast sådan behandling som är nödvändig för brottsutredningen får förekomma. Det kommer alltså t.ex. inte vara tillåtet att jämföra analysresultatet av provet med de dna-profiler som finns i polisens register.

Fängelse ska ingå i straffskalan

Som föreslås i avsnitt 6.3.3 ska biometriska underlag få tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott om fängelse ingår i straffskalan.

Som regeringen redogör för i avsnitt 6.3.3 är det nuvarande kravet på att fängelse kan följa på brottet förenat med tillämpningssvårigheter. Förutsättningarna för upptagningen bör komma till uttryck på ett tydligare sätt än i dag i lagstiftningen. För att en förundersökning ska kunna bedrivas effektivt och ändamålsenligt bör kravet för upptagning av biometriska underlag med avseende på brottet utformas på samma sätt oavsett vem åtgärden riktar sig mot. Biometriska underlag bör alltså få tas upp från andra än skäligen misstänkta om fängelse ingår i straffskalan för det brott som utreds. De formella förutsättningarna för upptagning är alltså uppfyllda om utredningen avser ett brott med fängelse i straffskalan. En helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska dock alltid göras. Att biometriska underlag får tas upp om fängelse ingår i straffskalan ska inte uppfattas som att brottets allvar saknar betydelse vid den intresseavvägning som i varje enskilt fall måste göras när sådan upptagning övervägs. Ju allvarligare brott som utredningen avser, desto starkare är skälen för att vidta åtgärden. För att underlag ska få tas upp krävs dessutom att det finns synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen av brottet. Regeringen delar därför inte *Sveriges advokatsamfunds* uppfattning om att förslaget är oproportionerligt.

Att de biometriska underlagen endast får användas för att utreda det aktuella brottet behöver inte regleras i rättegångsbalken

Analysresultatet av ett dna-prov som tas från någon annan än den som är skäligen misstänkt för brottet får inte jämföras med dna-profiler i polisens register eller i övrigt användas för något annat ändamål än det för vilket provet togs (28 kap. 12 b § andra stycket rättegångsbalken). Detta innebär att endast sådan behandling som är nödvändig för brottsutredningen får förekomma. En motsvarande reglering finns i polisens brottsdatalog (5 kap. 8 §). Av den lagen följer också att analysresultatet inte får registreras. Det finns goda skäl för denna reglering. Att registrera uppgifter om till exempel målsägande och vittnen eller att jämföra sådana uppgifter med uppgifter i polisens register skulle innebära ett betydande integritetsintrång som inte kan motiveras av intresset av att bekämpa brott. Det finns inte heller skäl att se annorlunda på fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag. Motsvarande bör alltså gälla även för sådana underlag. Enligt regeringen framstår det som mest ändamålsenligt att detta uttömmande regleras i polisens brottsdatalog. Den nuvarande bestämmelsen i 28 kap. 12 b § andra stycket rättegångsbalken bör därför tas bort. Detta innebär ingen ändring i sak.

Dna-prov ska tas genom salivprov

Ett dna-prov som tas av andra än skäligen misstänkta personer får enligt gällande rätt endast tas genom salivprov (28 kap. 12 b § rättegångsbalken). Andra provtagningsmetoder kan ibland behöva användas, till exempel beträffande målsägande i sexualbrottsärenden. Sådana prov får endast tas med stöd av samtycke. Det framstår inte motiverat att tillåta andra provtagningsmetoder än salivprov när prov tas med tvång från någon som

inte är skäligen misstänkt för brott. Dagens krav framstår alltså som väl avvägt och bör därför gälla även fortsättningsvis.

Upptagning från barn

Dna-prov får inte tas med tvång av barn under 15 år som inte är skäligen misstänkta för brott (28 kap. 12 b § rättegångsbalken jämförd med 36 a § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare).

Något motsvarande förbud mot att ta fingeravtryck, fotografi, video och avtryck av fot och öra av den som är under 15 år och som inte är misstänkt för brott finns inte. I detta avseende gäller 28 kap. 14 § rättegångsbalken fullt ut (jfr 36 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare). Det innebär, med undantag för dna-prov, att de föreslagna ändringarna i rättegångsbalken kommer att gälla även för barn under 15 år som inte är misstänkta för brott. Detsamma gäller för barn som har fyllt 15 år. I likhet med vad regeringen anför i avsnitt 6.3.5 gällande barn som är skäligen misstänkta för brott motiverar inte de föreslagna ändringarna i rättegångsbalken att det nu införs särskilda bestämmelser om barn.

6.6 Särskilt om upptagning enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Regeringens förslag: Säkerhetspolisens möjlighet att videofilma en utlänning om det finns ett beslut om utvisning eller avvisning som inte har kunnat verkställas ska regleras i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Ett beslut om sådan upptagning ska fattas av Säkerhetspolisen efter godkännande av Migrationsverket eller regeringen.

Även Migrationsverkets möjlighet att videofilma en utlänning ska regleras i lagen.

Fingeravtryck, fotografi och video av utlänningen ska få tas på nytt om det finns särskilda skäl. Förnyad upptagning ska få göras endast om de grundläggande förutsättningarna för upptagning fortfarande är uppfyllda.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inte att det uttryckligen ska framgå av lagen att förnyad upptagning av fingeravtryck, fotografi och video endast får ske om de grundläggande förutsättningarna för upptagning enligt lagen fortfarande föreligger. Utredningen föreslår inte heller någon ändring i bestämmelserna om Migrationsverkets upptagning av biometriska underlag.

Remissinstanserna: *Migrationsverket*, som ser positivt på att regleringen om videoupptagning och förnyad upptagning lyfts in i lagen, framför att det bör tydliggöras under vilka förutsättningar Säkerhetspolisen ska få ta upp nya underlag. Migrationsverket efterfrågar också förtydliganden avseende om ett beslut om förnyad upptagning ska kunna överklagas. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Säkerhetspolisens upptagning av fingeravtryck m.m.

Inom ramen för Säkerhetspolisens verksamhet enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar får fingeravtryck och fotografi tas av utlänningar under vissa förutsättningar. Syftet med upptagningen är att underlätta identifiering av utlänningen (prop. 2021/22:131 s. 174). För att underlagen ska få tas upp krävs att det finns ett beslut om utvisning eller avvisning som inte har kunnat verkställas (5 kap. 1 §). Dessutom krävs att vissa ytterligare förutsättningar är uppfyllda, bland annat om det är av betydelse för att klarlägga om utlänningen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som planlägger eller förbereder brott enligt terroristbrottslagen (2022:666), eller om det finns risk för att utlänningen medverkar i eller på annat sätt främjar ett allvarligt brott som rör Sveriges säkerhet (5 kap. 3 §). I fråga om upptagning av fingeravtryck och fotografi gäller i övrigt 28 kap. rättegångsbalken. En person som har fotograferats eller lämnat fingeravtryck enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får också videofilmas och ett nytt fingeravtryck eller fotografi får tas om utlänningen har förändrats till utseendet eller om det annars finns särskild anledning till det (5 a § fingeravtrycksförordningen).

De fotografier och fingeravtryck som har tagits med stöd av nu aktuella bestämmelser i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får registreras i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister. Det är särskilt viktigt för kontrollen av en utlänning som utgör ett allvarligt säkerhetshot att det finns identitetsuppgifter registrerade så att det inte finns någon risk för förväxling (prop. 2021/22:131 s. 175).

Det bör framgå av lag vilka biometriska underlag som får tas upp med tvång. Regeringen föreslår därför att möjligheten att videofilma en utlänning i likhet med vad som gäller för fingeravtryck och fotografi ska regleras i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar i stället för i fingeravtrycksförordningen. Av samma skäl bör det direkt av den lagen framgå under vilka förutsättningar biometriska underlag får tas upp på nytt. Möjligheten att ta upp nya underlag bör även omfatta video. Syftet med att ta upp video av utlänningen är i likhet med fingeravtryck och fotografi att underlätta identifieringen. Förutsättningarna för att ta upp nya underlag bör motsvara vad som gäller enligt fingeravtrycksförordningen. Bestämmelsen bör utformas i enlighet med den föreslagna regleringen om förnyad upptagning i rättegångsbalken (se avsnitt 6.3.2). Nya underlag ska alltså få tas om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl innefattar den situation att personen har förändrats till utseendet. Förnyad upptagning ska endast få göras om förutsättningarna i 5 kap. 1 § såväl som 3 § fortfarande är uppfyllda. Regeringen anser, i likhet med *Migrationsverket*, att detta av rättssäkerhetsskäl tydligt bör framgå av lagtexten.

Beslut om upptagning av biometriska underlag enligt 5 kap. 3 § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar fattas av Säkerhetspolisen efter godkännande av Migrationsverket eller regeringen (5 kap. 8–10 §§). Denna ordning kommer att gälla även för upptagande av video. Beslut om att ta upp underlag på nytt får enligt gällande rätt fattas av Säkerhetspolisen utan föregående godkännande (6 § andra stycket fingeravtrycksförordningen). Detta bör fortfarande gälla och regleras i lag.

Ett beslut om upptagning av fingeravtryck och fotografi får inte överklagas (jfr 7 kap. lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar). Detsamma bör gälla för beslut om upptagning av video och om förnyad upptagning.

Migrationsverkets upptagning

När en utlännings rätt att vistas i Sverige handläggs enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får Migrationsverket ta fingeravtryck av och fotografera utlänningen (5 kap. 28 §). Som *Migrationsverket* påpekar har verket rätt att även ta upp video av en utlänning och nya fingeravtryck och fotografier får tas enligt 5 a § fingeravtrycksförordningen. Även denna möjlighet till upptagning av biometriska underlag bör enligt regeringen regleras i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Även Migrationsverket bör få ta upp nya underlag om det finns särskilda skäl.

7 En mer enhetlig reglering av beslut och förfarande

7.1 Beslut om upptagning av biometriska underlag

Regeringens förslag: Beslut om upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, avtryck av fot och öra samt röst- och handstilsprov ska, i likhet med vad som gäller för dna-prov, kunna fattas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Det ska gälla oavsett om upptagningen ska ske för att utreda brottet eller i registrerings syfte. Vid fara i dröjsmål ska ett sådant beslut kunna fattas av en polisman.

Ett beslut om upptagning av biometriska underlag i registrerings syfte ska därutöver kunna fattas av Polismyndigheten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Tullverket* välkomnar att regleringen som finns för fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag görs mer enhetlig och pekar särskilt på förslaget om att behörigheten att fatta beslut om upptagning ska regleras på samma sätt som för dna-provtagning.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att förutsättningarna för upptagning av biometriska underlag ska vara desamma oavsett om det gäller att ta dna-prov eller upptagning av fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag (avsnitt 6). För att möjligheterna till upptagning och registrering av biometriska underlag och uppgifter ska kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt bör även bestämmelserna om förfarandet utformas mer enhetligt. Genom att utforma bestämmelserna om vem som får fatta beslut om upptagning på ett enhetligt sätt kan det i högre grad säkerställas att samtliga biometriska underlag från en och samma person kan tas upp vid ett och samma tillfälle.

Detta ökar möjligheterna till framtida identifiering och minskar riskerna för att en person ska förekomma under olika identiteter i de olika registren.

Eftersom dna-provtagning utgör en kroppsbesiktning regleras förfarandet för sådan provtagning i 28 kap. rättegångsbalken gemensamt med andra åtgärder som utgör kroppsbesiktning. Det är en välgrundad ordning. Utgångspunkten för beslutsordningen bör därför tas i den regleringen. Det innebär att ett beslut om upptagning av biometriska underlag för att utreda brott eller i registrerings syfte ska kunna fattas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten samt, vid fara i dröjsmål, av en polisman (28 kap. 4 och 13 §§ första stycket rättegångsbalken).

Ett beslut om att ta fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag med stöd av 28 kap. 14 § rättegångsbalken i annat syfte än för brottsutredning fattas av Polismyndigheten (6 § första stycket fingeravtrycksförordningen). Det är alltså Polismyndigheten som fattar beslut om upptagning i registrerings syfte. Någon motsvarande möjlighet för Polismyndigheten att fatta beslut om registertopsning finns inte. Enligt utredningen medför detta att registertopsning inte utförs i den utsträckning som lagstiftningen medger. Eftersom det är Polismyndigheten som för de register som är aktuella och som har en samlad överblick över dessa har myndigheten många gånger bäst kännedom om behovet av att ta ett prov i registrerings syfte. En sådan ordning skulle visserligen innebära ett avsteg från vad som annars gäller för beslut om kroppsbesiktning. Ett beslut om registertopsning kan dock många gånger fattas utan att ett dna-prov behövs för att utreda det aktuella brottet. Det är alltså inte fråga om en sådan utredningsåtgärd som förundersökningsledaren ensam bör besluta om. Regeringen anser därför i likhet med utredningen att ett beslut om att ta dna-prov i registrerings syfte, i likhet med vad som gäller för upptagning av fingeravtryck och andra biometriska underlag, ska kunna fattas av Polismyndigheten. Som framgår av avsnitt 6.3.3 ska en helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig göras i det enskilda fallet.

7.2 Protokoll

Regeringens förslag: Protokoll ska föras vid verkställighet av beslut om upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, avtryck av fot och öra samt röst- och handstilsprov.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Vid verkställighet av ett beslut om kroppsbesiktning ska protokoll föras. Protokollet ska innehålla uppgift om ändamålet med förrättningen och vad som förekommit vid denna (28 kap. 9 och 13 §§ rättegångsbalken).

I 27 § polislagen finns det vissa generella bestämmelser om vad ett protokoll över tvångsmedel ska innehålla som är vägledande även när ett protokoll förs vid en kroppsbesiktning. Enligt dessa bestämmelser ska det av protokollet framgå vem som har fattat beslutet om ingripandet, grunden för beslutet, tidpunkten för beslutet, vem eller vilka som har deltagit i

ingripandet, vem eller vilka som ingripandet har riktat sig mot, tiden för ingripandet samt vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.

Det uppställs idag inget krav i rättegångsbalken eller fingeravtrycksförordningen på att upptagning av fingeravtryck och andra underlag enligt 28 kap. 14 § ska protokollföras. Enligt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om fingeravtryck och annan signalementsupptagning (PMFS 2022:6, FAP 473-1) ska det dock dokumenteras vem som har fattat beslutet samt när och på vilken grund det har fattats.

Kravet på att protokoll ska föras vid en kroppsbesiktning motiveras framför allt av att en sådan åtgärd är integritetskänslig för den som är föremål för åtgärden. Av samma skäl bör protokoll föras även när polisen tar upp fingeravtryck, fotografier eller andra biometriska underlag. Att protokoll ska föras även i dessa fall bör framgå av lag, genom att en hänvisning görs till 28 kap. 9 § rättegångsbalken. I likhet med vad som gäller vid kroppsbesiktning bör regleringen i 27 § polislagen vara vägledande för vad ett sådant protokoll bör innehålla. Hänvisningen till 28 kap. 9 § rättegångsbalken innebär att den mot vilken åtgärden har riktats på begäran har rätt att få bevis om åtgärden.

7.3 Kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning

Regeringens förslag: Kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning ska inte bara kunna verkställas inomhus och i ett avskilt rum, utan även i ett annat avskilt utrymme som är lämpligt.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning ska få verkställas i ett lämpligt utrymme i ett transportmedel.

Remissinstanserna: *Riksdagens ombudsmän*, som tillstyrker förslaget, betonar vikten av att transportmedlet är så rymligt att det erbjuder ett avskilt utrymme som kan jämföras med ett rum och som är skyddat från insyn. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av 28 kap. 13 § andra stycket rättegångsbalken följer att en förrättning av mera väsentlig omfattning ska verkställas inomhus och i avskilt rum. Verkställs den av någon annan än en läkare ska, när det är möjligt, ett trovärdigt vittne närvara, som uppmanats till det av förrättningsmannen. Någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska får dock inte ta blodprov. Annan mera ingående undersökning får utföras endast av läkare.

Prov för dna-analys som tas genom blodprov anses vara en förrättning av mera väsentlig omfattning. Detsamma gäller urinprovstagning eller en undersökning som kräver att den misstänkte måste klä av sig (se JO 2008/09 s. 156, JO 2015/16 s. 154 och JO 2022/23 s. 356).

I vissa fall kan det av praktiska skäl vara svårt att utföra en kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning

inomhus. Dagens reglering medger dock inte att åtgärderna utförs någon annanstans, även om det i vissa fall skulle vara tydligt motiverat. Utredningen föreslår mot den bakgrunden att det ska vara tillåtet att utföra en sådan förrättning i ett transportmedel. Enligt regeringens mening är det emellertid varken ändamålsenligt eller nödvändigt att åtgärden – som alternativ till att den utförs inomhus – endast får utföras i ett transportmedel. För den enskilde bör det avgörande vara att åtgärden kan ske i avskildhet och med respekt för hans eller hennes integritet (se JO 2008/09 s. 156 och JO 2019/20 s. 385). Som *Riksdagens ombudsmän* betonar gäller det också när åtgärder genomförs i ett transportmedel. För att kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning ska få utföras någon annanstans måste åtgärden därför ske i ett utrymme som är så rymligt att det erbjuder ett avskilt utrymme som kan jämföras med ett rum och som också är skyddat från insyn. Så kan till exempel vara fallet i en polisbuss eller annat transportmedel, men det skulle även kunna handla om andra utrymmen. Kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning bör därför få ske någon annanstans än inomhus om åtgärden genomförs i ett avskilt utrymme som är lämpligt.

7.4 Särskilt om vissa åtgärder riktade mot kvinnor och barn

Regeringens förslag: En kroppsbesiktning av en kvinna som enbart innebär att hårprov tas ska få verkställas och bevitnas av en person av motsatt kön. Motsvarande ska gälla vid kroppsbesiktning av ett barn som görs med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Rädda barnen* anser att barns rätt till information vid upptagning av biometriska underlag tydligt bör framgå av författning och förarbeten och att det är nödvändigt att upptagningen sker av en person som är särskilt lämplig för att bemöta barn i utsatta situationer. Detta gäller enligt *Rädda barnen* särskilt barn med funktionsnedsättningar. Övriga remissinstanser tillstyrker förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 28 kap. 13 § tredje stycket rättegångsbalken gäller att en kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av en kvinna inte får verkställas eller bevitnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Undantag gäller för en kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och för en kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för dna-analys tas. I sådana fall får åtgärden verkställas och bevitnas av en man.

Vid kroppsbesiktning av någon som är skäligen misstänkt för att ha begått brott före 15 års ålder gäller bestämmelserna om kroppsbesiktning i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (36 a–36 e §§). I likhet med vad som gäller vid kroppsbesiktning av en kvinna enligt rättegångsbalken får en kroppsbesiktning av barnet inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska

eller en person som är av samma kön som den unge. Om kroppsbesiktningen enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för dna-analys tas på den unge, får den dock verkställas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som den unge (36 d §).

I ett enskilt fall kan det finnas behov av att ta hårprov för att göra en dna-analys eller en analys för att avgöra om personen har intagit narkotika eller andra substanser. Tagande av ett sådant prov kan normalt inte anses mer integritetskänsligt för att det tas av en person av motsatt kön. Regeringen anser därför att även ett hårprov av en kvinna ska kunna tas eller bevitnas av en man. Förslaget motsvarar vad som gäller enligt 8 kap. 7 § fängelselagen (2010:610) och 4 kap. 7 § häkteslagen (2010:611).

På motsvarande sätt bör ett hårprov som tas av ett barn med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare få tas eller bevitnas av en person av motsatt kön.

Att den berördas integritet ska värnas följer av bland annat hänsynsprincipen, som kommer till uttryck i 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken. Det kan i ett enskilt fall finnas till exempel religiösa skäl som motiverar att åtgärden bör utföras och bevitnas av en person av samma kön. När det gäller åtgärder som riktar sig mot barn är det, som *Rädda barnen* anför, viktigt att åtgärden utförs på ett sådant sätt att den påverkar barnet negativt i så liten grad som möjligt. Detta är givetvis särskilt viktigt om barnet inte samtycker till åtgärden. Den som utför åtgärden ska beakta de allmänna principer som gäller vid användning av tvångsmedel, bland annat proportionalitetsprincipen och hänsynsprincipen. Dessutom ska principen om barnets bästa och övriga rättigheter i barnkonventionen beaktas. Den information som lämnas ska anpassas efter barnets ålder och mognad och särskild hänsyn ska tas till barn med funktionsnedsättningar. Regeringen anser att detta redan följer av den nuvarande regleringen och att det därför inte finns behov av att införa mer detaljerade bestämmelser när det gäller verkställighet av upptagning av biometriska underlag från barn.

7.5 Särskilda tvångsåtgärder

Regeringens förslag: För att upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, avtryck av fot och öra samt röst- och handstilsprov ska kunna verkställas ska den som beslutet gäller få hållas kvar under en viss tid, tas med till den plats där åtgärden ska vidtas samt eftersökas genom husrannsakan.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Tullverket* välkomnar att regleringen för fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag görs mer enhetlig i förhållande till dna-provtagning och framhåller särskilt förslaget om att den som beslutet gäller ska kunna hållas kvar, tas med samt eftersökas. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken får den som ska kroppsbesiktigas hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex timmar (andra

stycket). Motsvarande tider vid kroppsvisitation är tre timmar, och om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre timmar (första stycket). En polisman får ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras (tredje stycket).

Av bestämmelserna om husrannsakan framgår även att en husrannsakan får genomföras för att söka efter den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas (28 kap. 2 § rättegångsbalken). Husrannsakan får genomföras hos den som eftersöks eller någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den som eftersöks uppehåller sig där.

Någon möjlighet att ta med eller hålla kvar någon för upptagning av fingeravtryck, fotografi eller andra biometriska underlag finns inte enligt gällande rätt. Det finns inte heller någon möjlighet att eftersöka personen genom husrannsakan.

Upptagning av fingeravtryck, fotografi och video kräver i regel tillgång till särskild utrustning. Detsamma kommer att gälla för upptagning av röst- och handstilsprov. Den utrustning som i dag används för att ta upp sådana underlag är inte portabel utan finns utplacerad på arrester och polisstationer runt om i landet. Utrustningen får enligt Polismyndighetens föreskrifter endast hanteras av anställda inom Polismyndigheten som har genomgått särskild utbildning. Den som ska lämna underlag måste alltså normalt inställa sig på en arrest eller polisstation.

Vanligen tas de biometriska underlagen upp i samband med att den misstänkte frihetsberövas eller i samband med ett förhör. Det kan dock förekomma att underlagen behöver tas upp skyndsamt. Den som ska lämna underlagen bör då kunna tas med till den plats där åtgärden ska verkställas. Den som ska lämna underlag bör också kunna hållas kvar under en viss tid för att åtgärden ska kunna genomföras. Om den som är skyldig att lämna underlag håller sig undan kan det också finnas ett behov av att genom husrannsakan kunna söka efter honom eller henne. Det framstår därför som en brist att en person kan tas med, hållas kvar och eftersökas genom husrannsakan för att ta ett prov för dna-analys men inte för att ta upp andra biometriska underlag. Med tanke på vikten av att kunna säkerställa att även sådana underlag tas upp och används i brottsutredningar anser regeringen att det ökade intrång i enskildas fri- och rättigheter som ett sådant förslag innebär är proportionerligt.

I likhet med vad som redan gäller vid dna-provtagning bör det därför införas bestämmelser som möjliggör att den som ska bli föremål för upptagning av fingeravtryck, fotografi och andra biometriska underlag ska få tas med till den plats där åtgärden ska genomföras samt hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex timmar. På samma sätt bör husrannsakan också kunna göras för att söka efter personen. Detta bör gälla även med beaktande av att upptagning av biometriska underlag kan förutsätta ett visst mått av frivillig medverkan från den enskilde (jfr avsnitt 6.3.1). Bestämmelserna i rättegångsbalken bör därför ändras på så sätt att husrannsakan ska få göras även för att eftersöka den som ska bli föremål för upptagning av fingeravtryck, fotografi och andra biometriska underlag med stöd av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken. En bedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska göras i det enskilda fallet. Eftersom husrannsakan är en ingripande åtgärd bör en sådan åtgärd endast komma i fråga i undantagsfall, till exempel för att kunna utreda allvarlig brottslighet

där biometriska underlag behöver tas för att snabbt föra utredningen framåt.

7.6 Särskilt om befogenheter för tjänstemän vid Tullverket och Kustbevakningen

Regeringens förslag: De befogenheter som tillkommer en tulltjänsteman eller en kustbevakningstjänsteman enligt den nya tullbefogenhetslagen samt kustbevakningslagen ska anpassas till ändringarna i rättegångsbalken.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår en delvis annan utformning.

Remissinstanserna: Enligt *Kustbevakningen* omfattar en polisman befogenhet enligt rättegångsbalken inte att hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

De ändringar som föreslås i rättegångsbalken är direkt tillämpliga när förundersökningen leds av Tullverket eller Kustbevakningen enligt bestämmelserna i 19 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling, 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott eller 3 kap. 3 § kustbevakningslagen (2019:32). De befogenheter och skyldigheter som en undersökningsledare har enligt rättegångsbalken gäller även en förundersökningsledare vid Tullverket och Kustbevakningen om det inte finns avvikande bestämmelser. Särskilda överväganden krävs dock när det gäller de befogenheter som tillkommer en tjänsteman vid Tullverket och Kustbevakningen.

Enligt 3 kap. 15 § kustbevakningslagen har en kustbevakningstjänsteman, i fråga om brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen samma rätt som en polisman att enligt 28 kap. 13 och 13 a §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning när det är fara i dröjsmål och att ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras. Motsvarande befogenheter gäller för tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket enligt 8 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott och 27 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Det kan dock noteras att det i dessa lagar uttryckligen anges att tjänstemannens befogenheter omfattar att hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, till skillnad från kustbevakningslagen.

I regeringens proposition Ny tullbefogenhetslag (prop. 2023/24:132) föreslås att 19 och 27 §§ lagen om straff för smuggling och lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott ska upphävas och ersättas av en motsvarande reglering i en ny tullbefogenhetslag samt i kustbevakningslagen.

Anpassningar till ändringarna i rättegångsbalken

Regeringen föreslår i avsnitt 7.1 att en polisman, i likhet med vad som redan gäller vid kroppsvisitation och kroppsbesiktning, ska kunna fatta beslut om upptagning av fingeravtryck, fotografering och andra biometriska underlag enligt 28 kap. rättegångsbalken vid fara i dröjsmål. Bestämmelserna i 28 kap. 13 a § andra och tredje stycket rättegångsbalken ska vara tillämpliga vid sådana åtgärder.

Det är ändamålsenligt att de befogenheter som en polisman har enligt rättegångsbalken även ska tillkomma en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. För att uppnå detta krävs ändringar i den nya tullbefogenhetslagen och i kustbevakningslagen. Som Kustbevakningen anför bör befogenheterna utformas på samma sätt enligt dessa lagar.

Kustbevakningen menar att en polismans befogenhet enligt rättegångsbalken inte omfattar att hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas. Det framgår visserligen inte uttryckligen av 28 kap. 13 a § rättegångsbalken att en polisman har rätt att hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas. Ett tvångsvis medtagande av en person innebär dock i praktiken att personen samtidigt hålls kvar. Det kan också noteras att tid för transport räknas in i den tid en person längst får kvarhållas. Det är alltså inte möjligt att skilja dessa åtgärder åt. En polismans befogenhet att ta med personen till den plats där åtgärden ska vidtas innefattar alltså även enligt rättegångsbalken en rätt att hålla kvar personen (jfr prop. 2015/16:68 s. 62 och 65 f.). Av förarbetena till 3 kap. 15 § kustbevakningslagen framgår att paragrafen ska motsvara 8 § lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott (prop. 2018/19:16 s. 139 f.). Någon skillnad är alltså inte avsedd. Det bör därför göras ett redaktionellt förtydligande i 3 kap. 15 § kustbevakningslagen om att befogenheten också avser kvarhållande.

8 Utökad upptagning av biometriska underlag vid straffverkställighet

8.1 Rättsliga utgångspunkter

Fängelselagen

Enligt nya beslutade bestämmelser i fängelselagen ska fingeravtryck tas av en intagen vid verkställighet av en dom eller ett beslut på fängelse i lägst sex månader, om den intagnes fingeravtryck inte redan finns i polisens fingeravtrycksregister. Bestämmelserna, som ännu inte har trätt i kraft, har tagits in i 8 kap. 7 a § fängelselagen (SFS 2022:736).

Regleringen har införts för att uppfylla kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 av den 17 april 2019 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN). I förordningen ställs det krav på att uppgifter om fingeravtryck i vissa fall ska föras in i Ecris-TCN (artikel 5.1 b ii). Enligt dessa minimikrav ska Ecris-TCN innehålla uppgifter om fingeravtryck,

antingen i de fall tredjelandsmedborgaren har dömts till ett fängelsestraff på minst sex månader eller har dömts för ett brott som enligt medlemsstatens lagstiftning är belagt med fängelsestraff om minst tolv månader. Sverige har valt att använda kriteriet att tredjelandsmedborgaren har dömts till ett fängelsestraff om minst sex månader (prop. 2021/22:172 s. 38 f.). Vid den nationella översynen bestämdes att fingeravtryck skulle tas av alla som har dömts till fängelsestraff i minst sex månader, när straffet ska verkställas. Fingeravtryck ska alltså tas även av dömda som inte är tredjelandsmedborgare. Regeringen hänvisade i denna del till att skälen för upptagning av fingeravtryck gör sig gällande med samma styrka oavsett vilket medborgarskap den dömda har (prop. 2021/22:172 s. 41).

Enligt de beslutade bestämmelserna i 8 kap. 7 a § fängelselagen ska fingeravtrycken tas så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Fingeravtryck får även tas på nytt om det finns särskilda skäl. Ett sådant behov kan till exempel uppstå om avtrycken inte återfinns i registren vid en senare tidpunkt eller om de behöver uppdateras av tekniska skäl (samma proposition s. 45).

Det är Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten som ska ta fingeravtrycken av den intagne.

Om det är Kriminalvården som har tagit fingeravtrycken ska avtrycken och de biometriska data som tas fram ur dessa omedelbart förstöras av myndigheten sedan de har tagits emot av Polismyndigheten.

Fingeravtryck som tas med stöd av de beslutade bestämmelserna i fängelselagen ska få behandlas i polisens fingeravtrycksregister (5 kap. 12 § första stycket 2 polisens brottsdatalog, i lydelse enligt SFS 2022:738).

Att bestämmelserna inte har trätt i kraft ännu beror på att det enligt förordningen om Ecris-TCN är kommissionen som ska fastställa den dag från och med vilken medlemsstaterna ska börja föra in uppgifter i Ecris-TCN. Något sådant beslut har ännu inte fattats av kommissionen.

Lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Nya bestämmelser har också införts i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll (se SFS 2022:734). Enligt 8 a § i den lagen är det ett villkor för intensivövervakningen att den dömda lämnar fingeravtryck om fängelsestraffets längd uppgår till sex månader och den dömda inte redan finns i polisens fingeravtrycksregister. Polismyndigheten ska då ta fingeravtrycken efter att Kriminalvården har förelagt den dömda att lämna fingeravtryck. Om den dömda inte följer ett föreläggande om att lämna fingeravtryck ska han eller hon enligt 14 § tas in i anstalt för fortsatt verkställighet av straffet.

I likhet med de beslutade bestämmelserna i fängelselagen ska fingeravtrycken enligt 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll lämnas så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Förnyad upptagning får ske om det finns särskilda skäl. Fingeravtrycken ska få behandlas i polisens fingeravtrycksregister (5 kap. 12 § första stycket 2 polisens brottsdatalog, i lydelse enligt SFS 2022:738).

8.2 Fler slags biometriska underlag ska samlas in vid verkställighet av fängelsestraff

Regeringens förslag: Utöver fingeravtryck ska dna-prov och ansiktsfotografi tas av en intagen vid verkställighet av fängelsestraff om hans eller hennes dna-profil eller ansiktsfotografi inte redan finns i biometrireger som förs enligt polisens brottsdatalog. Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Ett dna-prov ska tas genom salivprov.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: När det gäller kravet på skyndsamhet framhåller *Kriminalvården* att det bör finnas ett utrymme för myndigheten att inom rimlig tid i anslutning till inskrivningen i anstalt ordna med upptagningen. *Rädda barnen* befarar att förslagen kommer att träffa barn i större utsträckning än vad utredningen har kommit fram till eftersom det pågår andra utredningar och lagstiftningsarbeten som kan leda till att fler barn döms till fängelse. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Möjligheterna att ta upp biometriska underlag i samband med verkställighet av fängelsestraff ska utökas

Med stöd av de beslutade bestämmelserna i fängelselagen och lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska fingeravtryck tas av en intagen vid verkställighet av fängelsestraff i lägst sex månader.

I avsnitt 6.4 föreslås att det ska vara obligatoriskt att ta dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi av den som anhålls eller häktas på grund av misstanke om brott. I andra fall kommer upptagning under en förundersökning även fortsättningsvis att vara fakultativ. Det innebär att det inte alltid kommer att tas upp biometriska underlag under en förundersökning trots att de rättsliga förutsättningarna för det finns. Med hänsyn till att biometri utgör ett effektivt verktyg för att klara upp brott bör det säkerställas att vissa biometriska uppgifter om personer som har lagförts för brott finns i polisens biometrireger. Mot denna bakgrund bör regleringen om upptagning av biometriska underlag vid verkställighet av fängelsestraff utvidgas. Härigenom blir det också möjligt att ta upp underlag på nytt i de fall där befintliga underlag visar sig inte längre kunna användas för jämförelser. Det har däremot inte framkommit skäl för att införa en reglering om upptagning av biometriska underlag vid verkställighet av frivårdspåföljder eller vid verkställighet av sluten ungdomsvård eller rättspsykiatrisk vård. Regeringen lämnar därför inte några sådana förslag.

De biometriska underlag som ska tas upp vid verkställighet av fängelsestraff i anstalt bör vara desamma som vid anhållande och häktning, dvs. utöver fingeravtryck även dna-prov och ansiktsfotografi. Regleringen i 8 kap. 7 a § fängelselagen bör alltså ändras och utökas så att även dna-prov och ansiktsfotografi ska tas av en intagen vid verkställighet

av ett fängelsestraff i anstalt om sådana uppgifter om den intagne inte redan finns i polisens register.

Underlagen ska tas upp av Kriminalvården, eller om det är lämpligare, av Polismyndigheten. Att underlagen ska få tas upp av Kriminalvården är, som regeringen anfört när det gäller fingeravtryck, naturligt och effektivt sett till att den dömda befinner sig i anstalt och därför är under Kriminalvårdens kontroll (jfr prop. 2021/22:172 s. 42). Det förhållandet att även ansiktsfotografier och dna-prov ska tas motiverar ingen annan bedömning.

Underlagen behöver också kunna tas upp av Polismyndigheten. Det beror främst på att Kriminalvården inte alltid har tillgång till den tekniska utrustning som krävs för att kunna ta upp fingeravtryck (jfr prop. 2021/22:172 s. 42 f.). Även fotografier som tas för registrering kräver särskild utrustning som inte alltid finns tillgänglig hos Kriminalvården.

När det gäller upptagning av fingeravtryck vid verkställighet av fängelsestraff genom intensivövervakning har det i förarbetena angetts att bedömningen av om upptagning ska ske från den dömda inte påverkas av om fängelsestraffet verkställs genom intensivövervakning i stället för i en anstalt (prop. 2021/22:172 s. 44). Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning när det nu föreslås att upptagning även ska avse dna-prov och ansiktsfotografi. Det innebär att de beslutade bestämmelserna i 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll bör ändras och utökas så att även dna-prov och fotografi av den dömdes ansikte ska tas av Polismyndigheten efter föreläggande av Kriminalvården om sådana uppgifter om den dömda inte redan finns i polisens register.

Det saknas skäl att tillåta att dna-prov tas på ett mer ingripande sätt än genom salivprov eftersom upptagningen görs i registreringssyfte. Att dna-prov ska tas genom salivprov bör framgå av regleringen.

Rädda barnen befarar att förslagen kommer att träffa barn i större utsträckning än vad utredningen har kommit fram till eftersom det pågår andra utredningar och lagstiftningsarbeten som kan leda till att fler barn döms till fängelse. Regeringen konstaterar att konsekvenserna av eventuella andra förslag får bedömas i anslutning till behandlingen av dessa.

Underlagen ska tas upp så snart som möjligt

Enligt bestämmelserna i fängelselagen och lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska fingeravtrycken tas eller lämnas så snart som möjligt efter påbörjad verkställighet. Detsamma bör gälla även för dna-prov och ansiktsfotografier. Det innebär att onödigt dröjsmål ska undvikas och att de biometriska underlagen normalt bör tas upp när den dömda tas in i anstalt eller inleder intensivövervakning med elektronisk kontroll (jfr prop. 2021/22:172 s. 45). Det finns därmed, som *Kriminalvården* framhåller, ett utrymme för att i vissa situationer inte ta upp underlagen i direkt anslutning till att verkställigheten inleds om det finns hinder mot det.

8.3 Upptagning när ett fängelsestraff avtjänas

Regeringens förslag: Dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi ska tas av en intagen vid verkställighet av fängelsestraff oavsett straffets längd. Biometriska underlag ska dock inte tas upp vid verkställighet av beslut om förvandling av böter enligt bötesverkställighetslagen i de fall förvandlingsstraffet avser endast brott där fängelse inte ingår i straffskalan. Biometriska underlag ska inte heller tas upp vid förvandling av vite enligt den lagen.

Dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi ska få tas på nytt om det finns särskilda skäl.

Ett beslut om verkställighet utanför anstalt ska upphävas om den dömde inte följer ett föreläggande att inställa sig för tagande av fingeravtryck, dna-prov eller fotografering.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen nämner inte uttryckligen vite.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Kriminalvården* efterlyser närmare anvisningar i fråga om vad som ska gälla när böter förvandlats till fängelse och den intagne betalar hela bötesbeloppet innan de biometriska underlagen har tagits upp.

Skälen för regeringens förslag

Upptagning ska ske oavsett fängelsestraffets längd

De beslutade bestämmelserna i fängelselagen ställer krav på att fängelsestraffet ska uppgå till minst sex månader för att fingeravtryck ska tas av den intagne. Motsvarande krav ska gälla enligt lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Sexmånadersgränsen svarar direkt mot det krav som finns i EU:s förordning om Ecris-TCN om att ta fingeravtryck av tredjelandsmedborgare vars fängelsestraff verkställs i Sverige (jfr prop. 2021/22:172 s. 38). Gränsen om sex månader var därför inte föremål för några närmare överväganden i det lagstiftningsärendet.

Återfallsrisken är hög bland dem som avtjänar ett fängelsestraff. Det gäller även vid verkställighet av kortare fängelsestraff. Det är därför inte motiverat att göra någon skillnad på fängelsestraffets längd för att underlagen ska samlas in från den som har dömts till fängelse. Detta innebär att uppgifter om fler personer kommer att behandlas i polisens biometriskregister. En sådan utökad upptagning och registrering är dock enligt regeringens mening nödvändig för att polisens möjlighet att effektivt utreda brott ska öka och fler gärningsmän lagföras. Detta intresse väger tyngre än det intrång som det innebär för den dömde att biometriska underlag samlas in och lagras i polisens register. Förslagen går därmed inte utöver vad som är nödvändigt och proportionerligt. Vid denna bedömning beaktas särskilt att dna-prov endast får tas genom salivprov som ska förstöras senast sex månader efter att det togs, att uppgifterna omfattas av sekretess och att det finns bestämmelser som ger skydd för uppgifterna i dataskyddsregleringen.

Regeringen föreslår därför att kravet på att fängelsestraffet ska uppgå till minst sex månaders för att fingeravtryck ska tas ska slopas. Någon sådan gräns bör inte heller gälla för dna-prov och ansiktsfotografier. Det innebär

att fingeravtryck, dna-prov och ansiktsfotografi ska tas av den som avtjänar ett fängelsestraff oberoende av fängelsestraffets längd, om sådana uppgifter om den dömda inte redan finns i polisens biometrireger. Det finns i detta avseende ingen anledning att göra skillnad på om fängelsestraffet verkställs i anstalt eller genom intensivövervakning (jfr prop. 2021/22:172 s. 44 f.).

Förvandlingsstraff för böter och vite

De beslutade bestämmelserna i 8 kap. 7 a § fängeslagen omfattar verkställighet av fängelse oavsett om straffet har dömts ut genom dom eller beslut (jfr prop. 2009/10:135 s. 118). Det omfattar därmed även verkställighet av till exempel beslut om undanröjande av skyddstillsyn eller villkorlig dom.

Ett beslut på fängelse kan även avse förvandling av böter eller vite enligt bötesverkställighetslagen (1979:189). Enligt 15 § den lagen ska, om böter inte har kunnat drivas in och det beror på trots från den bötfällde, böterna på talan av åklagare förvandlas till fängelse. Sådan bötesförvandling ska också ske om det av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt. Om den bötfällde, när förvandlingsstraffet ska beslutas, är skyldig att betala även andra böter ska också dessa böter förvandlas. Förvandlingsstraffet ska bestämmas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader. Ett förvandlingsstraff kan inte verkställas genom intensivövervakning (jfr 1 § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll). Bötesverkställighetslagens bestämmelser om böter gäller också vite (1 § andra stycket). Förvandlingsstraff för böter kan avse både sådana brott där endast böter är föreskrivet och sådana brott där även fängelse ingår i straffskalan. I avsnitt 6.3.3 föreslås att upptagning av biometriska underlag under förundersökning endast ska kunna ske i de fall där fängelse ingår i straffskalan för brottet. Mot den bakgrunden bör dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi inte tas i de fall verkställigheten endast avser brott där fängelse inte ingår i straffskalan. Biometriska underlag bör inte heller tas i de fall förvandlingsstraffet avser vite, eftersom det i dessa fall inte är fråga om förvandling av en straffrättslig påföljd. Dessa undantag bör framgå av fängeslagen.

Angående *Kriminalvårdens* fråga om vad som gäller om den intagne betalar hela bötesbeloppet innan de biometriska underlagen har tagits upp konstaterar regeringen att fängelsestraffet bortfaller och att det i den situationen därför inte längre finns grund för upptagning. I dessa fall ska därför biometriska underlag inte tas.

Särskilda skäl för förnyad upptagning

Enligt de beslutade ändringarna i fängeslagen och lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll får fingeravtryck tas upp på nytt, om det finns särskilda skäl (8 kap. 7 a § andra stycket fängeslagen och 8 a § andra stycket lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll). Detsamma bör gälla för dna-prov och ansiktsfotografi. Särskilda skäl kan till exempel finnas om registrerade uppgifter inte håller tillräcklig kvalitet för jämförelse i registren eller om det skett sådana förändringar, hänförliga till den frihetsberövade eller till teknikutvecklingen, som gör att befintliga uppgifter behöver uppdateras. Detta kan bero på förändringar

i den intagnes utseende eller att det tillkommit nya tekniska standarder i förhållande till vad som gällde när underlagen samlades in.

Regeringen föreslår mot den bakgrunden att det ska tas in bestämmelser i fängelselagen och i lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll som innebär att ett dna-prov och ansiktsfotografi får tas upp på nytt under samma förutsättningar som fingeravtryck, dvs. om det finns särskilda skäl. Underlag får endast tas upp på nytt under den tid som straffverkställigheten pågår.

Upphävande av beslut om intensivövervakning

Kravet på att lämna fingeravtryck ska enligt de beslutade bestämmelserna i 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll gälla som ett villkor för att få avtjäna straffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll i stället för i anstalt. Det innebär att ett beslut om sådan övervakning ska upphävas om den dömde inte följer ett föreläggande om att lämna fingeravtryck (14 § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll, i lydelse enligt SFS 2022:734). Motsvarande bör gälla om den dömde inte följer ett föreläggande att inställa sig för dna-provtagning och fotografering. Regleringen bör därför ändras på detta sätt.

8.4 Verkställighet av fängelse i häkte

Regeringens förslag: Det ska tas in en upplysning i häkteslagen som anger att det i rättegångsbalken finns regler om att dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi ska tas av den som är anhållen eller häktad.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det förekommer att ett fängelsestraff verkställs i häkte. Det gäller i första hand personer som i avvaktan på anstaltsplacering eller med hänsyn till transportförhållandena ska överföras eller förpassas till en kriminalvårdsanstalt (jfr 9 § strafftidslagen [2018:1251]). Intagna som avtjänar sitt straff i häkte omfattas inte av fängelselagen och kommer inte att omfattas av de förslag som lämnas om upptagning av biometriska underlag vid verkställighet i anstalt. För dem gäller i stället de bestämmelser som finns i häkteslagen (2010:611), se 1 kap. 2 § första stycket 3 den lagen.

Det förhållandet att ett fängelsestraff i vissa fall verkställs i häkte motiverar i nuläget inte att det tas in särskilda bestämmelser i häkteslagen som tar sikte på dessa fall. I den stora merparten av fallen ska personen föras över eller förpassas till en anstalt och upptagning av underlag kan då ske med stöd av fängelselagen. Däremot bör, för tydlighetens skull, en upplysningsbestämmelse tas in i häkteslagen som anger att det i rättegångsbalken finns bestämmelser om upptagning av sådana underlag från den som är anhållen eller häktad.

8.5 Hantering av biometriska underlag

Regeringens förslag: Kriminalvården ska förstöra underlagen och eventuella biometriska uppgifter som tagits fram ur dessa efter att de tagits emot av Polismyndigheten.

Regeringens bedömning: De uppgifter som Kriminalvården och Polismyndigheten behandlar med anledning av upptagning av biometriska underlag under straffverkställighet omfattas i regel av sekretess. Något behov av ytterligare sekretesskydd finns inte.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det och delar bedömningen eller invänder inte mot den.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt de beslutade ändringarna i fängelselagen ska Kriminalvården omedelbart förstöra fingeravtryck och biometriska uppgifter som tas fram ur dessa sedan underlagen har tagits emot av Polismyndigheten, se 8 kap. 7 § tredje stycket (SFS 2022:736). Regeringen föreslår att motsvarande ska gälla när Kriminalvården tar dna-prov och ansiktsfotografier.

Kriminalvården får behandla biometriska uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 3 § lagen [2018:1699] om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område). Inom kriminalvården gäller sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs (35 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Eftersom de personuppgifter som Kriminalvården behöver behandla i regel kommer att avse biometriska underlag bör ett utlämnande av sådana uppgifter många gånger anses innebära men för den enskilde och därmed omfattas av detta sekretesskydd. Det har inte framkommit något behov av något ytterligare sekretesskydd under den tid som Kriminalvården kommer att behandla uppgifterna.

Enligt förslagen ska Polismyndigheten ta upp och ta emot biometriska underlag från Kriminalvården för registrering i polisens biometriregister. Uppgifterna kommer i regel att omfattas av sekretess enligt 18 kap.1 § andra stycket 2 och 35 kap. 1 § första stycket 5 offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess kan även gälla enligt 18 kap. 2 § första stycket samma lag. Det finns därför inte något behov av något ytterligare sekretesskydd.

9 Nya biometriregister

9.1 Polismyndigheten ska få behandla uppgifter i nya biometriregister

Regeringens förslag: Polismyndigheten ska få behandla uppgifter i särskilda biometriregister över misstänkta, dömda och spår som inte kan härledas till en identifierbar person. Dessa register ska ersätta de nuvarande dna-, fingeravtrycks- och signalementsregistren.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Det finns ett behov av nya biometriregister

I 5 kap. polisens brottsdatalag finns bestämmelser om vissa register som Polismyndigheten för inom brottsdatalagens tillämpningsområde, däribland polisens register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement. I dagsläget finns det tre register över dna-profiler: ett dna-register som innehåller dna-profiler från dömda, ett utredningsregister som innehåller dna-profiler från misstänkta och ett spårregister som innehåller dna-profiler från oidentifierade personer. Det innebär att uppgifter om dömda och misstänkta inte behandlas i samma register. Regleringen om polisens fingeravtrycks- och signalementsregister utgår inte från denna åtskillnad. I dessa register får uppgifter om misstänkta, dömda och spår från oidentifierade personer behandlas. Uppgifter om misstänkta och dömda får dock inte heller sammanblandas i dessa register (jfr 2 kap. 9 § brottsdatalagen).

Regleringen av polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister är spretig och inte utformad på ett sätt som säkerställer en effektiv och enhetlig behandling av biometriska uppgifter. Exempelvis kan nämnas att förutsättningarna för att föra in uppgifter i registren och längsta tid för behandling skiljer sig åt mellan de olika registren. Orsaken till skillnaderna tycks vara att registren tillkommit vid olika tidpunkter och att någon samlad översyn av regleringen inte har gjorts. Dessa skillnader framstår inte som motiverade.

Nuvarande bestämmelser i polisens brottsdatalag om polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister bör därför ersättas med en ny reglering i lagen som ger polisen rätt att i register samla identifieringsuppgifter om en och samma person, oavsett vilka slags uppgifter det rör sig om. På så sätt skapas förutsättningar för en enhetlig tillämpning och användning av registren. Dessutom förbättras möjligheterna till korrekt identifiering och att polisen uppmärksammar de fall där en person förekommer under olika identiteter. Regeringen föreslår därför att polisen ska få behandla uppgifter i gemensamma

biometriregister och att registren inte ska utgå från vilka slags uppgifter det rör sig om.

Uppgifter om dömda och misstänkta bör även framöver hållas åtskilda. Det behövs även ett särskilt register över spår. Polismyndigheten ska därför få behandla uppgifterna i tre olika biometriregister: ett över dömda, ett över misstänkta och ett över spår. Att uppgifterna ska hållas i särskilda register hindrar inte att de tekniskt finns på samma plattform eller stöds av samma tekniska system.

Registren ska benämnas biometriregister

Som framgår av 1 kap. 6 § brottsdatalagen avses med biometriska uppgifter personuppgifter som rör en persons fysiska, fysiologiska eller beteendemässiga kännetecken, som tagits fram genom särskild teknisk behandling och som möjliggör eller bekräftar unik identifiering av personen. Det innebär att till exempel ett fotografi inte i sig är en biometrisk uppgift. Detsamma gäller videoupptagningar, röst- och handstilsprov samt beskrivningar av signalement och andra individuella kännetecken. Däremot utgör den information som genom en särskild teknisk behandling kan tas fram ur sådana underlag, i syfte att personen ska kunna identifieras, biometriska uppgifter. Som exempel kan nämnas den dna-profil som tas fram ur ett salivprov eller sådana referensmallar, s.k. biometriska mallar, som tas fram ur till exempel fingeravtryck och fotografier för att jämförande sökningar mot andra sådana mallar ska kunna utföras i syfte att kontrollera en persons identitet (jfr prop. 2017/18:232 s. 435).

Biometriregistren ska, precis som dagens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister, innehålla uppgifter som kan bidra till att den som har begått ett brott identifieras. Registren måste därför få innehålla uppgifter som behövs för en biometrisk analys, men även för att identifiering ska kunna ske. Det innebär att biometriregistren behöver innehålla biometriska underlag och sådana biometriska uppgifter som kan tas fram ur ett biometriskt underlag, till exempel biometriska mallar av fotografier och fingeravtryck. Därutöver behöver registren innehålla uppgifter som varken är biometriska underlag eller uppgifter och som inte i sig kan användas för en biometrisk analys, men som utgör tolkningsdata eller stödfakta i samband med identifiering, exempelvis beskrivningar av signalement och uppgifter om namn, personnummer och andra liknande identitetsuppgifter samt ärendeuppgifter.

Det huvudsakliga syftet med registren kommer att vara att kunna identifiera personer med hjälp av biometrisk analys. Regeringen anser därför att beteckningen biometriregister speglar registren på ett rättvisande sätt och även kan antas få snabbt genomslag inom polisen.

9.2 Syftet med biometriregistren

Regeringens förslag: Uppgifter i biometriregistren ska få behandlas i syfte att

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- utreda eller lagföra brott,
- fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,
- underlätta identifiering av avlidna personer, och
- kontrollera fingeravtryck som Migrationsverket har tagit enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter i biometriregistren ska få behandlas för samma syften som uppgifter i polisens befintliga register

Registrering av dna-profiler, fingeravtryck, fotografier och liknande i polisens register utgör en inskränkning i grundläggande fri- och rättigheter. För att inskränkningen ska vara tillåten måste den vara nödvändig och proportionerlig. Av betydelse i detta avseende är bland annat syftet med registreringen, för vilka ändamål som uppgifterna får användas och under hur lång tid registreringen pågår.

I polisens brottsdatalog anges för vilka syften polisen får föra register över dna-profiler, fingeravtryck och andra signalementsuppgifter. Av 5 kap. 1 och 11 §§ polisens brottsdatalog framgår att registren över dna-profiler liksom fingeravtrycks- och signalementsregistren får föras i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet och för att utreda eller lagföra brott. Registren får också föras för att fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. Även uppgifter i biometriregistren bör få behandlas i nu angivna syften för att säkerställa att polisen kan utreda brott och även i övrigt fullgöra sina uppgifter och åtaganden.

Det följer av dagens reglering att fingeravtrycks- och signalementsregistren också får användas för att Migrationsverket ska kunna kontrollera fingeravtryck som verket har tagit med stöd av 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716). Sådana fingeravtryck kontrolleras bland annat mot Migrationsverkets egna fingeravtrycksregister, mot Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister och mot European Asylum Dactyloscopy Database (Eurodac), som är ett informationssystem med fingeravtryck av personer över 14 år som sökt asyl i ett EU-land. Det finns enligt regeringens mening inget skäl att ändra denna ordning. Biometriregistren ska därför även få användas för kontroll av de fingeravtryck som Migrationsverket har tagit med stöd av 9 kap. 8 § utlänningslagen. Det kan noteras att Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet (Ju 2022:12) har i uppdrag att ta ställning till om även fotografier som Migrationsverket tar upp med stöd av utlänningslagen ska få kontrolleras mot polisens register.

Identifiering av avlidna personer

I dag får polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister användas i syfte att underlätta identifiering av okända personer och avlidna personer även om behandlingen inte sker för något brottsbekämpande ändamål. Regleringen är dock inte likalydande när det gäller de olika registren.

Registren över dna-profiler får enligt 5 kap. 1 § polisens brottsdatalog användas för att identifiera avlidna personer. Denna möjlighet infördes genom 2010 års polisdatalog. Upprinnelsen var att dåvarande Rikspolisstyrelsen hade påtalat att erfarenheterna från tsunamikatastrofen 2004 visade att det fanns ett behov av att använda registren även för att underlätta identifiering av avlidna personer som inte hade utsatts för brott (Ds 2007:43 s. 282 f.). I förarbetena angav regeringen att behovet av att skydda den personliga integriteten inte gör sig lika starkt gällande när det är fråga om personer som inte längre är i livet. Av propositionen framgår att Statens kriminaltekniska laboratorium (numera Nationellt forensiskt centrum, NFC) hade väckt frågan om registren över dna-profiler också borde få användas för andra än brottsbekämpande ändamål i syfte att identifiera okända personer som är i livet. Regeringen ansåg dock att det skulle kunna innebära en betydande utvidgning av användningen av registren och att en sådan förändring inte borde genomföras utan att den frågan utreddes närmare (prop. 2009/10:85 s. 232).

När det gäller fingeravtrycks- och signalementsregistren anges i stället att registren får användas för att underlätta identifiering av okända personer, se 5 kap. 11 § polisens brottsdatalog. Det gäller även om behandlingen inte sker för något brottsbekämpande ändamål. Som exempel på när fingeravtrycks- och signalementsregistren kan användas för att identifiera okända personer nämns i förarbetena till 1998 års polisdatalog identifiering av okända avlidna personer (prop. 1997/98:97 s. 172; jfr även prop. 2009/10:85 s. 232). Det ges inget exempel i förarbetena på i vilken situation registren kan användas för att identifiera okända personer som är i livet.

Även regleringen i 5 kap. 11 § polisens brottsdatalog syftar alltså i praktiken till identifiering av okända avlidna personer. Det har inte framkommit att registren faktiskt används för att identifiera okända personer som inte är avlidna och inte heller kan misstänktas för brott. Det finns därför inte för närvarande något skäl att låta biometriregistren få användas för att underlätta identifiering av okända personer som är i livet och som inte är misstänkta för brott. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att registren, i de fall behandlingen inte sker för något brottsbekämpande ändamål, endast ska få användas för att identifiera avlidna.

9.3 Uppgifter i biometriregistren

Regeringens förslag: Biometriregistren ska få innehålla uppgifter om

- dna-profiler,
- fingeravtryck,
- fotografier,
- video,
- röst,
- handstil, och
- signalement.

Det ska i polisens brottsdatalag tas in en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om att biometriregistren får innehålla namn, personnummer och andra liknande uppgifter som behövs för att identifiera en registrerad person samt ärendeuppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter som ska få registreras

Vilka uppgifter som får registreras i registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement regleras i dag i 5 kap. 2–5 och 14 §§ polisens brottsdatalag. En sådan reglering behövs även fortsättningsvis. Det bör av lagregleringen uttryckligen framgå vilken typ av uppgifter registren får innehålla. Detta gör regleringen förutsebar och transparent.

För att biometriregistren ska kunna användas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt krävs att jämförande sökningar kan göras och att sådana kan utföras automatiserat genom användning av igenkänningsteknik. Dna-profiler söks direkt mot varandra, men för fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag som får lagras i registren används inte, med nuvarande teknik, avtrycken eller fotografierna direkt vid de jämförande sökningarna. Ur sådana underlag tas i stället biometriska uppgifter fram, s.k. biometriska mallar, för varje enskilt fingeravtryck och fotografi. Det är därefter de biometriska mallarna som jämförs mot varandra. Även biometriska mallar och annan slags information som är nödvändig för att registren ska kunna användas för jämförande sökningar måste kunna behandlas i registren. Att det är tillåtet följer av att registren får innehålla uppgifter om de underlag som samlats in.

När det gäller vilken typ av uppgifter som biometriregistren ska få innehålla föreslås vissa ändringar i förhållande till dagens register i konsekvens med förslagen till ändringar i 28 kap. rättegångsbalken. Som framgår i avsnitt 6.3.2 ska dna-prov, fingeravtryck, fotografier, video, röst- och handstilsprov få tas upp i registrerings syfte. Detta innebär att sådana uppgifter behöver kunna registreras i biometriregistren. Med fingeravtryck avses avtryck av finger eller hand (1 kap. 5 § polisens brottsdatalag). Videoupptagningar som registreras ska, i likhet med vad som gäller i dag, få innehålla både ljud och bild (jfr prop. 2009/10:85 s. 237).

Med dna-profil avses resultatet av en dna-analys som presenteras i form av siffror eller bokstäver (1 kap. 5 § polisens brottsdatalog). En dna-profil som registreras i utrednings- eller dna-registret får endast ge information om identitet och inte om personliga egenskaper (5 kap. 3 § polisens brottsdatalog).

Möjligheterna att ta fram information ur dna utvecklas ständigt och det är bland annat möjligt att få fram uppgifter om olika personliga egenskaper, till exempel ögonfärg, ärftliga sjukdomar och biogeografiskt ursprung. Sådana uppgifter bör, i likhet med vad som gäller i dag, inte få behandlas i biometriregistren över misstänkta och dömda med hänsyn till det integritetsintrång och den risk för kartläggning av enskildas personliga egenskaper som en sådan registrering skulle innebära. Det är därför nödvändigt att det även fortsättningsvis finns en bestämmelse som anger att en registrerad dna-profil som avser en identifierad person endast får ge information om dennes identitet och inte om personliga egenskaper. Det finns dock inget som hindrar att det från dna-profilen går att utläsa om det i profilen ingår X- eller Y-kromosomer, eftersom uppgift om könskromosomer inte utgör en sådan personlig egenskap som avses i bestämmelsen (jfr prop. 2019/20:106 s. 102).

Vad som ska krävas för registrering i de olika registren behandlas i avsnitt 9.4-9.6.

Signalement

Med signalement avses uppgifter som beskriver den registrerades utseende, till exempel beskrivningar av yttre kännetecken som kroppsbyggnad, ärr och tatueringar. Beskrivningar av signalement i text utgör inte biometriska underlag eller uppgifter. Beskrivningar av en persons utseende kan dock utgöra ett värdefullt komplement till fotografier, videoupptagning och andra biometriska underlag. Det är därför nödvändigt att även sådana uppgifter får behandlas i biometriregistren. Utöver sådana underlag som samlas in med stöd av 28 kap. rättegångsbalken bör därför även uppgifter om signalement fortsatt få registreras.

Andra uppgifter som får registreras

För att biometriregistren ska kunna användas på ett effektivt, säkert och ändamålsenligt sätt krävs att de innehåller vissa ytterligare uppgifter som möjliggör en korrekt identifiering. När det gäller registren över misstänkta och dömda måste namn, person- eller samordningsnummer eller andra liknande identitetsuppgifter få anges. I regel är det också nödvändigt att behandla uppgifter om misstankennummer, brottskod och andra ärendeuppgifter i registren.

Vilka uppgifter av detta slag som ska få behandlas i polisens biometriregister regleras lämpligen på lägre författningsnivå än lag. Det innebär att de bestämmelser som i dag finns i polisens brottsdatalog om uppgifter av detta slag tas bort och att det ska tas in en bestämmelse i lagen som upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen föreskriver med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om vilka uppgifter av detta slag som registren får innehålla.

9.4 Biometriregistret över misstänkta

9.4.1 Uppgifter om skäligen misstänkta

Regeringens förslag: Biometriregistret över misstänkta ska få innehålla uppgifter om en person som är skäligen misstänkt för brott och har varit föremål för en upptagning av biometriska underlag enligt rättegångsbalken.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* menar att det finns skäl att överväga en lagreglerad skyldighet för polisen att dokumentera grunden för varje registrering. *Polismyndigheten* framför att biometriska underlag från barn under 15 år som är föremål för en utredning enligt 31 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare bör få behandlas i biometriregistren medan *Åklagarmyndigheten* betonar vikten av att den frågan ses över i särskild ordning.

Skälen för regeringens förslag

Skäligen misstänkta

I avsnitt 6 föreslår regeringen att biometriska underlag ska få samlas in från den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, i stället för det krav som i dag gäller om att fängelse kan följa på brottet. Det föreslås också att det ska vara obligatoriskt att ta prov för dna-analys, fingeravtryck och ansiktsfotografi av den som är anhållen eller häktad. Kraven för registrering behöver återspegla de förslag som regeringen lägger fram om hur upptagning ska regleras i rättegångsbalken. I likhet med i dag bör detta åstadkommas genom att bestämmelserna i polisens brottsdatalog hänvisar till regleringen i rättegångsbalken. Att det endast är uppgifter om den som är skäligen misstänkt som får registreras bör uttryckligen framgå av regleringen. Detta innebär endast ett förtydligande av vad som redan gäller.

För att biometriska underlag ska få tas av den som är skäligen misstänkt för brott krävs enligt förslagen i avsnitt 6 som huvudregel att misstanken avser ett brott med fängelse i straffskalan. Rättegångsbalken medger dock att någon undantagsvis kan anhållas eller häktas på grund av misstanke om brott oavsett brottets allvar (24 kap. 2 § rättegångsbalken). Även i dessa fall ska det vara obligatoriskt att ta fingeravtryck, ansiktsfotografi och dna-prov av en person som frihetsberövas på en sådan grund (se avsnitt 6.4). Syftet med att alltid samla in dessa underlag från den som anhålls eller häktas på grund av misstanke om brott är att säkerställa att uppgifterna registreras, även om de också får användas för att utreda den aktuella brottsmisstanken. Detta innebär att regleringen bör utformas på ett sådant sätt att även dessa underlag får registreras. Förslaget motsvarar vad som gäller i dag beträffande fingeravtrycks- och signalementsregistren men innebär en förändring i förhållande till registren över dna-profiler där det krävs att misstanken avser ett brott på vilket fängelse kan följa.

För att en uppgift ska få registreras krävs att personen är skäligen misstänkt vid registreringstillfället. Om den misstänkte redan förekommer i registret är det normalt tillräckligt att koppla de nya misstankarna till de befintliga uppgifterna i registren. Nya underlag ska som huvudregel inte tas i dessa fall (se avsnitt 6.3.2 och 6.4). Det innebär att en registerpost kan komma att avse flera misstankar. Av detta skäl behöver polisen dokumentera samtliga misstankar som ligger till grund för registreringen, bland annat för att på detta sätt säkerställa spårbarhet och att uppgifter behandlas och gallras på ett korrekt sätt. Att den personuppgiftsansvarige ska säkerställa och kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningsenlig och att den registrerades rättigheter skyddas följer av brottsdatalagen (3 kap. 2 §). Regeringen anser därför, även med beaktande av vad *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* anför, att det inte finns skäl att i lag reglera en särskild dokumentationsskyldighet för polisen.

Genom att registrera biometriska uppgifter om misstänkta personer kan uppgifterna jämföras med registrerade uppgifter i polisens biometriregister och på så sätt bidra till att andra brott kan klaras upp. Att uppgifter får behandlas även vid jämförelsevis lindriga brott är då nödvändigt, sett till de samband som finns mellan lindriga brott och grövre brott. Uppgifter i registret skyddas av sekretess och får endast användas för vissa specifika ändamål. Uppgifterna får dessutom bara behandlas i registret under en begränsad tid. Om misstankarna läggs ner, åtal inte väcks eller ogillas ska uppgifterna raderas ur registret (se avsnitt 9.9.1). En dna-profil som registreras får inte innehålla information om personliga egenskaper och provet som sådant ska förstöras senast sex månader efter att det togs (se avsnitt 9.8). Den inskränkning i den misstänktes fri- och rättigheter som registreringen innebär är därför är motiverad och går inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Uppgifter om barn under 15 år ska inte få behandlas i biometriregistren

Fingeravtryck och fotografi som har tagits av någon som är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott får inte behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregistren (5 kap. 12 § tredje stycket). På motsvarande sätt får inte utrednings- och dna-registret innehålla dna-profiler från någon som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder, eftersom dessa register endast får innehålla profiler från prov som har tagits med stöd av rättegångsbalken (5 kap. 2 och 4 §§ polisens brottsdatalag). Dna-profiler som tas från barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder får inte heller jämföras med uppgifter i registren över dna-profiler. Det följer av att en kroppsbesiktning enligt 36 a § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare endast får göras i syfte att klarlägga omständigheterna kring det aktuella brottet och av att ett prov för dna-analys inte får användas för andra ändamål än det för vilket det samlades in (5 kap. 8 § polisens brottsdatalag, jfr även prop. 2009/10:105 s. 71).

Frågan, som tas upp av *Polismyndigheten* och *Åklagarmyndigheten*, om det finns ett behov av att utöka dagens möjligheter att samla in biometriska underlag från barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder och att behandla sådana uppgifter i polisens register ingår i uppdraget för Utredningen om tvångsmedel mot underåriga (Ju 2023:12). I avvaktan på den pågående utredningen finns det inte skäl att ändra på den nuvarande

ordningen. Förbudet mot att behandla uppgifter om barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder i polisens register bör dock regleras på samma sätt för dna-profiler som för fingeravtryck och fotografier. Mot den bakgrunden bör förbudet komma till direkt uttryck i polisens brottsdatalog.

9.4.2 Uptagningar enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar

Regeringens förslag: Biometriregistret över misstänkta ska få innehålla uppgifter om fingeravtryck, fotografi och video som har tagits upp av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 och 3 a §§ lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag hänvisar inte till bestämmelsen om förnyad upptagning i 5 kap. 3 a § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Remissinstanserna: *Migrationsverket* efterfrågar ett förtydligande av om de fingeravtryck och fotografier som verket tar upp med stöd av 5 kap. 28 § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar ska få registreras i polisens biometriregister. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får fotografi och fingeravtryck tas av en utlänning under vissa förutsättningar (se avsnitt 6.6). En utlänning som har fotograferats eller lämnat fingeravtryck enligt den lagen får också videofilmas och ett nytt fingeravtryck eller fotografi får tas om utlänningen har förändrats till utseendet eller om det annars finns särskild anledning till det (5 a § fingeravtrycksförordningen). I avsnitt 6.6 föreslås att möjligheten att videofilma utlänningen i likhet med vad som redan gäller för upptagning av fingeravtryck och fotografi ska regleras i lag. Detsamma ska gälla möjligheten att ta upp nya biometriska underlag. Uppgifter om en person som har lämnat fingeravtryck enligt 5 kap. 3 § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar får behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister (5 kap. 12 § första stycket 2 polisens brottsdatalog). Såväl fingeravtryck som fotografier får behandlas i registren (prop. 2021/22:131 s. 175). Sådana uppgifter behöver även i fortsättningen kunna behandlas i polisens register. Även en videoupptagning som gjorts med stöd av den lagen bör få behandlas i polisens register, liksom fingeravtryck, fotografi och video som tagits upp genom förnyad upptagning. Att identitetsuppgifter om en utlänning som utgör ett allvarligt säkerhetshot finns registrerade är av särskild vikt så att det inte finns någon risk för förväxling (jfr prop. 2021/22:131 s. 175). Enligt regeringen framstår det som mest lämpligt att registreringen görs i biometriregistret över misstänkta. Det ska dock noteras att det inte är fråga om personer som är misstänkta för brott.

Regeringen konstaterar, mot bakgrund av vad *Migrationsverket* anför, att det följer av nuvarande lagstiftning att biometriska underlag som har tagits upp av *Migrationsverket* i ett ärende om en utlännings rätt att vistas

i landet och som handläggs enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar, inte får registreras i polisens fingeravtrycks- och signalementsregister (jfr 5 kap. 12 § polisens brottsdatalog). Någon ändring i detta avseende är inte motiverad i nuläget.

9.5 Biometriregistret över dömda

Regeringens förslag: Biometriregistret över dömda ska få innehålla uppgifter om en person som har

- varit föremål för en upptagning av biometriska underlag enligt rättegångsbalken och som därefter genom en dom som har fått laga kraft har dömts för ett brott med fängelse i straffskalan eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott,
- varit föremål för en upptagning av biometriska underlag enligt 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen, eller
- dömts för ett brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit, om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten* menar att det finns skäl att överväga en lagreglerad skyldighet för polisen att dokumentera grunden för varje registrering. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Vad biometriregistret över dömda ska få innehålla

Dna-registret får i dag innehålla dna-profiler från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken och som avser personer som genom en dom som fått laga kraft har dömts till annan påföljd än böter eller har godkänt strafföreläggande som avser villkorlig dom (5 kap. 2 § polisens brottsdatalog). I fingeravtrycks- och signalementsregister får uppgifter behandlas om en person som är dömd för brott och som har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken (5 kap. 12 § polisens brottsdatalog).

Regeringen föreslår i avsnitt 9.4.1 att biometriregistret över misstänkta ska få innehålla uppgifter om personer som är skäligen misstänkt för brott och som har varit föremål för en upptagning av biometriska underlag enligt 28 kap. rättegångsbalken.

Frågan här är om det bör ställas upp något ytterligare krav för att få registrera uppgifterna i biometriregistret över dömda. Sådana krav skulle syfta till att begränsa vilka uppgifter som får registreras i biometriregistret över dömda utifrån att det är fråga om en ny behandling av uppgifterna i ett register där uppgifterna typiskt sett behandlas under en längre tid än i biometriregistret över misstänkta.

Fängelse ska ingå i straffskalan för brottet

När det gäller registrering av uppgifter om dömda skiljer sig förutsättningarna åt i nuvarande reglering, beroende på om registreringen avser dna-profiler eller fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag. För registrering i dna-registret krävs att den dömda har dömts till annan påföljd än böter eller har godkänt ett strafföreläggande som avser villkorlig dom (5 kap. 2 § polisens brottsdatalog). Något motsvarande krav finns inte när det gäller fingeravtryck, fotografier, videoupptagningar och signalement. Sådana uppgifter får registreras i fingeravtrycks- och signalementsregistren om den misstänkte döms för brott, oberoende av påföljd (5 kap. 12 § polisens brottsdatalog).

En grundläggande tanke bakom regeringens förslag om att olika typer av biometriska underlag ska registreras i samma register är att förutsättningarna för registrering ska vara desamma oavsett vilken typ av biometriskt underlag det är fråga om. Eftersom en dna-profil som registreras i biometriregistren över misstänkta och dömda, liksom enligt gällande rätt, inte ska få innehålla uppgifter om personliga egenskaper bör den omständigheten att registreringen avser en dna-profil i sig inte föranleda strängare krav på registrering än vad som ska gälla för fingeravtryck och andra biometriska underlag. Det finns inte heller i övrigt skäl mot en enhetlig reglering i detta avseende.

Som utredningen konstaterar visar kriminalstatistiken på ett tydligt samband mellan brott och återfall i brott. Av särskild betydelse är i detta sammanhang att det finns ett samband mellan bötesbrott och mer allvarlig brottslighet. Det är frekvent förekommande att den som lagförts för till exempel ringa narkotikabrott och olovlig körning återfaller i brott av allvarligare slag. Det är därför tydligt att registrering av uppgifter om personer som begått sådana brott har betydelse för att på ett mer effektivt sätt kunna utreda andra brott. Detta talar mot att föreskriva att biometriregistret över dömda endast ska få innehålla uppgifter om personer som dömts till annan påföljd än böter på det sätt som i dag görs avseende dna-registret.

När det gäller det integritetsintrång som det innebär att uppgifter registreras om den som har dömts för brott bör beaktas att det redan framgår av belastningsregistret att den dömda är lagförd och har begått brott. Att även biometriska uppgifter registreras påverkar inte detta förhållande, även om sådan behandling i sig innebär ett ingrepp i den enskildes personliga integritet och därför manar till viss försiktighet. Dessa integritetsaspekter måste vägas mot det legitima samhällsintresset av att effektivisera polisens arbete för att klara upp fler brott och bekämpa en ökad och alltmer grov brottslighet. Enligt regeringens mening väger det samhällsintresset särskilt starkt utifrån att det handlar om dömda personer och att det finns ett samband mellan lindrig brottslighet och återfall i grövre brottslighet. Av betydelse är även att en registrering av biometriska uppgifter kan ha en konkret brottsförebyggande effekt genom att den förhöjda upptäcktsrisken som registreringen innebär kan verka avskräckande och ha en brottsavhållande inverkan på den dömda. Ytterligare omständigheter som är av betydelse och som begränsar integritetsintrånget är att uppgifterna omfattas av sekretess, att registret endast får användas för vissa specifika avgränsade ändamål och att

uppgifterna endast får behandlas under en begränsad tid i de fall den dömde inte återfaller i brott (se avsnitt 9.9.1).

Med hänvisning till det nu anförda bör uppgifter om en person som har varit föremål för en upptagning av biometriska underlag enligt 28 kap. rättegångsbalken och som har lagförts för ett brott med fängelse i straffskalan få registreras i biometriregistret över dömda, oavsett vad påföljden har bestämts till i det enskilda fallet. Detta bör gälla oberoende av vilka slags uppgifter det rör sig om. I likhet med vad som i dag gäller för dna-registret bör det i lag anges att det ska vara fråga om en dom som har fått laga kraft eller ett godkänt strafföreläggande för att registrering ska få ske. För registrering ska alltså krävas att den enskilde genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett brott som har fängelse i straffskalan eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott. Om en person är misstänkt för flera brott är det tillräckligt att denne döms eller godkänner ett strafföreläggande för ett av brotten för att registrering ska få ske, förutsatt att fängelse ingår i straffskalan för det brottet.

Det bör framgå av regleringen att det endast är tillåtet att registrera uppgifterna om den misstänkte lagförs för brott efter det att underlagen samlades in. Tidigare lagföringar utgör alltså inte grund för registrering. Det går inte att utesluta att den misstänkte, efter att han eller hon blivit föremål för upptagning av biometriska underlag och registrering i registret över misstänkta, lagförs för andra brott där fängelse ingår i straffskalan utan att dessa misstankar har föranlett upptagning av underlag eller registrering i biometriregistret över misstänkta. Något hinder mot att i ett sådant fall föra över de registrerade uppgifterna till biometriregistret över dömda bör inte ställas upp. Regelverket bör därför utformas på så sätt att det medger att uppgifter förs över till biometriregistret över dömda när den misstänkte efter upptagning och registrering i registret över misstänkta lagförs för ett brott med fängelse i straffskalan. I dessa fall är det alltså den efterföljande domen eller strafföreläggandet som utgör grund för att behandla uppgifterna i registret. För att det ska vara möjligt att härleda registreringen och för att personer inte ska registreras eller finnas kvar i registret på felaktiga grunder måste uppgifter om de domar och beslut som ligger till grund för registreringen dokumenteras (se även avsnitt 9.4.1). Regeringen anser, även med beaktande av vad *Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten* anför, att det inte heller beträffande biometriregistret över dömda finns skäl att i lag reglera en särskild skyldighet för polisen. Att den personuppgiftsansvarige ska säkerställa och kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningsenlig och att den registrerades rättigheter skyddas följer av brottsdatalagen (3 kap. 2 §).

Uppgifter som tagits upp under straffverkställighet

Av nya beslutade men ännu inte ikraftträdde bestämmelser i 5 kap. 12 § polisens brottsdatalog följer att uppgifter om en person som har lämnat fingeravtryck med stöd av 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängesellagen får behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregistret.

Regeringen föreslår i avsnitt 8 att upptagning från den som avtjänar ett fängelsestraff, utöver fingeravtryck, även ska omfatta dna-prov och ansiktsfotografi. Syftet med att samla in dessa underlag av den intagne är

att uppgifterna ska registreras i polisens register. Biometriregistret över dömda bör därför även få innehålla uppgifter om en person som har varit föremål för åtgärd enligt 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen.

Uppgifter om dömda i en annan medlemsstat inom EU

Enligt 5 kap. 13 § polisens brottsdatalog får i fingeravtrycks- och signalementsregister behandlas uppgifter om en person som har dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll (Ecris-beslutet). Uppgifterna får bara behandlas i registret om det för motsvarande gärning i Sverige är föreskrivet fängelse i ett år eller mer och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år. Det har inte framkommit något behov av att ändra denna reglering. Det innebär att även sådana uppgifter bör få behandlas i biometriregistret över dömda.

9.6 Biometriregistret över spår

9.6.1 Uppgifter om spår

Regeringens förslag: Utöver dna-profiler och fingeravtryck ska även uppgifter om fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement som har kommit fram i en utredning om brott och som inte kan härledas till en identifierbar person få registreras i biometriregistret över spår. Uppgifter ska inte få behandlas i spårregistret om det av omständigheterna vid tidpunkten för insamlandet eller senare framgår att spåret kommer från någon annan än den som kan misstänkas för brottet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att begreppet identifierbar ska ersättas med identifierad.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av ett utökat spårregister

Spårregistret får i dag innehålla dna-profiler som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person (5 kap. 5 § polisens brottsdatalog). Det som får registreras är alltså dna-profiler som tagits fram från spår som inte kan hänföras till en viss person (prop. 1997/98:97 s. 170). Uppgifter om fingeravtryck som inte kan hänföras till en identifierbar person får behandlas i fingeravtrycksregistret om uppgifterna kommit fram i en utredning om brott (5 kap. 12 § polisens brottsdatalog). I likhet med vad som gäller för spårregistret över dna-profiler tar bestämmelsen sikte på fingeravtrycksspår som inte kan hänföras till en viss person (jfr prop. 2009/10:85 s. 356).

När ett fingeravtryck eller en dna-profil från en brottsplats jämförts med fingeravtrycken eller dna-profilerna i polisens register utan att avtrycket eller profilen kan kopplas till en person, registreras spåret i spårregistret eller i spår delen i fingeravtrycksregistret i syfte att senare kunna identifiera den person som har avsatt spåret. Genom registreringen kan spår från utredningar om olösta brott samlas på ett strukturerat sätt för att på så sätt kunna användas för jämförelse med andra registrerade uppgifter. Härigenom är det möjligt att ta reda på om en person som förekommer i registren över misstänkta eller dömda kan ha avsatt spåret. Med ett spårregister kan också spår från olika utredningar jämföras mot varandra för att på så sätt upptäcka samband mellan olika brott.

Som utredningen redovisar ger hälften av alla dna-profiler från spår som registrerats i spårregistret träff mot en person som finns registrerad i utredningsregistret eller dna-registret redan vid den första sökningen. Ytterligare cirka tio procent av spåren ger träff mot en person som registreras senare samma år. Motsvarande statistik saknas visserligen när det gäller fingeravtryck, men det är tydligt att registrerade spåravtryck utgör ett effektivt verktyg för att utreda brott.

Enligt regeringen är det tydligt att spår i form av dna-profiler och fingeravtryck behöver få registreras. Uppgifter i spårregister bör även fortsättningsvis raderas ur registret så snart de kan knytas till en viss person. Det har inte framkommit att dagens krav har lett till några särskilda problem i tillämpningen. Mot denna bakgrund anser regeringen inte, så som utredningen föreslår, att begreppet identifierbar bör ersättas med identifierad.

Upptagningar av fotografi och video

Möjligheten att utföra olika former av bildanalyser har utvecklats avsevärt under senare tid. Detta gäller inte minst nya metoder för ansiktsgenkänning. Sådan teknik används redan i dagsläget för att jämföra bilder på oidentifierade gärningsmän som fångats på bild eller film med registrerade fotografier som finns av misstänkta och dömda i signalementsregistret. Det finns också möjligheter att genom teknik för bildanalys göra biometriska analyser av till exempel händer, öron och ögats iris, blodkärl och rörelsemönster.

Genom att även tillåta att fotografier och videoupptagningar får registreras i spårregistret kan polisen använda ansiktsgenkänning och annan bildjämförelse för att på så sätt regelbundet och automatiserat utföra jämförande sökningar mot registrerade fotografier och videoupptagningar av misstänkta och dömda. Därigenom ökar möjligheterna att identifiera en misstänkt gärningsman. På så sätt kan det också upptäckas om samma oidentifierade person förekommer i flera olika utredningar, vilket kan leda till att fler brott kan klaras upp.

Regeringen föreslår därför att fotografier och videoupptagningar ska få registreras i spårregistret för att stärka polisens förmåga att utreda brott. Härigenom kommer dessa uppgifter att lagras på ett strukturerat sätt och kunna användas för jämförande sökningar för att identifiera personen som avsatt spåret. Uppgifterna ska raderas ur registret så snart spåret kan knytas till en viss person.

Röst och handstil

Regeringen föreslår i avsnitt 6.3.1 att röst- och handstilsprov ska få tas upp under en förundersökning med stöd av 28 kap. rättegångsbalken. Om ett sådant prov har tagits upp från någon som är skäligen misstänkt eller dömd för brott med fängelse i straffskalan ska provet också kunna registreras. Det kommer alltså framöver att finnas sådana uppgifter i biometriregistren över misstänkta och dömda som kan jämföras med ljudupptagningar och egenhändigt skrivna handlingar från oidentifierade personer i en brottsutredning. Det finns därför skäl att behandla uppgifter om röst och handstil även i spårregistret. Samlandet av spår från oidentifierade personer i sökbara register ökar möjligheterna att klara upp brott. Det är också effektivare än att spår i varje enskilt ärende ska sökas för sig mot uppgifter i biometriregistren över misstänkta och dömda.

Regeringen föreslår därför att även uppgifter om röst och handstil ska få registreras i spårregistret. En sådan ordning kommer att bidra till ökade möjligheter att klara upp brott. På samma sätt som för övriga spår ska uppgifterna raderas ur registret så snart spåret kan knytas till en viss person.

Beskrivningar av signalement

Beskrivningar av signalement kan utgöra ett värdefullt komplement till dna-profiler, fingeravtryck, fotografier och videoupptagningar av en misstänkt gärningsman. Ju fler uppgifter som registreras om en oidentifierad person, desto större är möjligheterna att kunna identifiera denne. Beskrivande uppgifter om signalement bör därför kunna behandlas i biometriregistret över spår.

Registreringen ska begränsas till uppgifter om misstänkta gärningsmän

Syftet med ett spårregister är att identifiera en misstänkt gärningsman. Det kan dock noteras att nuvarande bestämmelser om spårregistret och spår delen i fingeravtrycksregistret inte till sina ordalydelser är begränsade till spår som kan kopplas till en misstänkt gärningsman.

Vid en brottsplatsundersökning samlas de spår som bedöms som relevanta för utredningen av brottet in. Så långt det är möjligt rensas spår bort genom att jämförelseprov och avtryck tas av brottsoffer och andra relevanta personer, till exempel personer som normalt vistas på brottsplatsen, i syfte att dessa spår inte ska hamna i spårregistret. När det gäller dna-spår görs även jämförelser med uppgifter i Polismyndighetens elimineringsdatabas innan spåret läggs in i spårregistret. I praktiken lär det dock vara omöjligt att helt undvika att spår som kommer från andra än misstänkta gärningsmän registreras.

När det gäller spår i form av fotografier, video- och röstupptagningar är läget många gånger ett annat. Om brottet har fångats på bild eller genom ljudupptagning är det ofta tydligt vem som är gärningsman, målsägande eller någon annan person. Även om brottet inte har fångats på en sådan upptagning kan det genom exempelvis vittnesuppgifter finnas indikationer som talar för att en viss person som förekommer i materialet är gärningsmannen.

Syftet med ett utökat spårregister är att fler misstänkta gärningsmän ska kunna identifieras. Med anledning av den utökade användning som

regeringen föreslår behöver detta syfte komma till uttryck i lagtexten på så sätt att uppgifter inte ska få behandlas i registret om det vid tidpunkten för insamlingen, registreringen eller senare framgår att spåret kan kopplas till någon annan än den som kan misstänkas för brottet. Detta innebär att det inte är tillåtet att registrera till exempel fotografier eller videoupptagningar av en person om det av omständigheterna framgår att personen är målsägande eller ett vittne eller någon annan person som inte kan misstänkas för brottet. Om registrering har skett och det senare under utredningen framkommer att uppgifterna avser någon annan än den som kan misstänkas för brottet ska uppgifterna raderas ur spårregistret.

Det är regeringens bedömning att ett utökat spårregister där fler typer av uppgifter får behandlas än i dag påtagligt kommer att förbättra möjligheterna att identifiera personer som begått brott och att hitta samband mellan olika brott. Ett utökat spårregister kan alltså förväntas leda till en mer effektiv brottsbekämpning och till att fler brott kan klaras upp. Uppgifterna i spårregistret kan inte härledas till en identifierad person och ska raderas då spåret kan knytas till en viss person eller om det framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet. Behovet av att kunna registrera uppgifterna i spårregistret uppväger därför det integritetsintrång som åtgärden innebär.

9.6.2 Jämförelse av uppgifter i spårregistret

Regeringens förslag: Uppgifter i biometriregistret över spår ska få jämföras med

- uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person,
- uppgifter som finns i biometriregistret över dömda,
- uppgifter som kan härledas till en person som är skäligen misstänkt för brott, eller
- uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som tagits upp med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a §§ lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Uppgifter i biometriregistret över spår ska också få jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt eller om det följer av en unionsrättsakt.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag hänvisar inte till 5 kap. 3 a § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Uppgifter i spårregistret får jämföras med dna-profiler som inte kan hänföras till en identifierbar person (5 kap. 6 § polisens brottsdatalog). Med detta avses att dna-profilen inte kan hänföras till en viss person, dvs. jämförelse får ske med andra spåranalyser (prop. 1997/98:97 s. 171). Sådana jämförelser sker i syfte att finna samband mellan olika brott. Uppgifter i spårregistret får också jämföras med uppgifter i dna-registret och med uppgifter som kan hänföras till en person som är skäligen misstänkt för brott. När det gäller skäligen misstänkta får jämförelse ske så snart en dna-analys har företagits under

en förundersökning (prop. 1997/98:97 s. 171). Det krävs alltså inte att dna-profilen har registrerats i utredningsregistret för att jämförelse ska få ske. Dna-profiler i spårregistret får också jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt efter riksdagens godkännande eller om det följer av en unionsrättsakt. En sådan unionsrättsakt är det s.k. Prümrådsbeslutet. Enligt detta ska andra staters oidentifierade dna-profiler automatiskt kunna jämföras med de dna-profiler som finns i det svenska spårregistret.

Motsvarande bestämmelser om hur uppgifter i spårregistret i fingeravtrycksregistret får jämföras finns inte i dag.

Enligt regeringen bör det framgå av regleringen hur uppgifter i biometriregistret över spår får användas. Regleringen bör lämpligen utformas med ledning av vad som i nuläget gäller för spårregistret över dna-profiler men utökas på så sätt att den omfattar samtliga uppgifter som ska få registreras i biometriregistret över spår. Det innebär att alla uppgifter i biometriregistret över spår kommer att få användas på samma sätt som dna-profiler i spårregistret används i dag.

Eftersom biometriregistret över spår även kommer att innehålla sådana uppgifter som i dag registreras i fingeravtrycks- och signalementsregistren krävs vissa tillägg i förhållande till dagens reglering. Fingeravtryck i fingeravtrycksregistren kan i dag användas för jämförelse med fingeravtryck som Säkerhetspolisen har tagit med stöd av 5 kap. 3 § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Den möjligheten behöver finnas kvar och därför framgå av regleringen. Eftersom även spår i form av fotografier och video föreslås få registreras i spårregistret bör även fotografier och video som tagits upp med stöd av den bestämmelsen få jämföras med uppgifter i spårregistret. Möjligheten till jämförelse bör även omfatta fingeravtryck, fotografi och video som tagits upp enligt bestämmelserna om förnyad upptagning i 5 kap. 3 a § samma lag. Även detta bör framgå av regleringen.

I avsnitt 10 behandlas frågan om uppgifter i biometriregistret över spår i vissa fall ska få jämföras med uppgifter om avlidna brottsoffer.

9.7 En särskild skyddsbestämmelse för andra än skäligen misstänkta

Regeringens förslag: Personuppgifter som härrör från biometriska underlag som har tagits upp under utredningen av ett brott från någon som inte är skäligen misstänkt för brottet ska inte få jämföras med uppgifter i biometriregistren eller i övrigt behandlas för något annat ändamål än det som underlaget togs upp för.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens men har en annan språklig utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 5 kap. 8 § polisens brottsdatalog får ett dna-prov som har tagits i samband med utredning av ett brott inte användas för något annat ändamål än det för vilket provet togs. Bestämmelsen är generellt tillämplig på alla dna-prov som har tagits i

samband med en brottsutredning. Det innebär att den gäller både prov som tagits från den som är skäligen misstänkt för ett brott och från andra, till exempel vittnen och målsägande.

Bestämmelsen tillkom vid införandet av den numera upphävda polisdatalagen (1998:622). Bestämmelsen tog då endast sikte på prov som tagits från andra än skäligen misstänkta personer. Syftet med bestämmelsen var att prov och analysresultat som avser personer som inte är misstänkta för brott inte skulle få användas för annat syfte än det för vilket provet togs eller analysen utfördes. Analysresultat fick inte användas för att till exempel undersöka om den som lämnat provet hade gjort sig skyldig till något annat, ännu inte uppkälat, brott. (Se 28 § polisdatalagen [1998:622] och prop. 1997/98:97 s. 142 f. och 171)

I samband med införandet av bestämmelsen om registertopsning i 28 kap. 12 a § rättegångsbalken utvidgades bestämmelsen i polisdatalagen till att även omfatta dna-prov som tagits från någon som är skäligen misstänkt för brott. Ändringen motiverades inte närmare (prop. 2005/06:29 s. 42). Bestämmelsen har därefter förts över oförändrad till 2010 års polisdatalag (4 kap. 8 § polisdatalagen [2010:361]) och därefter till nu gällande 5 kap. 8 § polisens brottsdatalag utan någon ändring eller motivering (se prop. 2017/18:269 s. 308).

När det gäller andra personer än skäligen misstänkta kan det konstateras att bestämmelsen i nuvarande 5 kap. 8 § polisens brottsdatalag fyller samma syfte som bestämmelsen i 28 kap. 12 b § andra stycket rättegångsbalken, som innebär att analysresultatet av ett dna-prov inte får jämföras med de dna-profiler som finns registrerade i de register över dna-profiler som förs enligt polisens brottsdatalag, eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket provet har tagits. Regeringen föreslår i avsnitt 6.5 att den bestämmelsen ska utgå och att skyddet för uppgifterna i stället ska regleras i polisens brottsdatalag.

När det gäller bestämmelsens utformning bör till att börja med nuvarande begränsning till dna-prov tas bort. Skyddet i polisens brottsdatalag bör omfatta alla de uppgifter som kommer från biometriska underlag som har samlats in under en förundersökning från någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott. Eftersom bestämmelsen i rättegångsbalken upphävs bör det av lagtexten framgå att uppgifterna inte får jämföras med uppgifter i polisens biometreregister. Detta innebär, i likhet med vad som i dag gäller för dna-prov, att endast sådan behandling som är nödvändig för brottsutredningen får göras. Tillämpningsområdet är inte begränsat till uppgifter som härstammar från underlag som tagits upp med stöd av 28 kap. rättegångsbalken utan omfattar även till exempel underlag som samlas in med stöd av samtycke.

För att undvika upprepad tvångsmedelsanvändning bör underlag som har tagits upp i utredningssyfte från den som är skäligen misstänkt för brott även få användas för registrering i biometreregistren, givet att förutsättningarna för registrering är uppfyllda. För att tydliggöra detta ska regleringen inte omfatta den som är skäligen misstänkt, eftersom det närmast skulle kunna uppfattas som ett hinder mot en sådan tillämpning. Den ändring som föreslås innebär inte ett försämrat skydd för den som är skäligen misstänkt för brott. Det följer redan av rättegångsbalken att ett underlag som samlas in från den som är skäligen misstänkt endast får användas för vissa angivna syften.

9.8 Prov för dna-analys ska förstöras

Regeringens förslag: Ett dna-prov som har tagits med stöd av fängelselagen, lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska förstöras senast sex månader efter att provet togs.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken eller på begäran av en annan stat ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs (5 kap. 9 § polisens brottsdatalag). Att sådana prov ska förstöras motiveras av att det ur ett dna-prov är möjligt att analysera fram åtskilliga uppgifter om en person och dennes egenskaper. Provet i sig innehåller alltså mer integritetskänslig information än själva dna-profilen (prop. 2005/06:29 s. 33).

För att säkerställa en enhetlig tillämpning bör motsvarande gälla när dna-prov tas med stöd av 36 a § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, 8 kap. 7 a § fängelselagen eller 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Regeringen föreslår därför att det tas in bestämmelser i polisens brottsdatalag som anger att även dna-prov som tas med stöd av dessa lagar ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

9.9 Längsta tid för behandling

9.9.1 Biometriregistren över misstänkta och dömda

Regeringens förslag: Uppgifter i biometriregistret över misstänkta ska inte få behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som legat till grund för registreringen har gallrats ur misstankeregistret enligt lagen om misstankeregister.

Uppgifter i biometriregistret över dömda ska inte få behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den dom, det beslut eller det strafföreläggande som har legat till grund för registreringen har gallrats ur belastningsregistret enligt lagen om belastningsregister.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Längsta tid för behandling ska kopplas till misstankeregistret och belastningsregistret

Av nuvarande reglering följer att uppgifter inte längre får behandlas i dna-registret när uppgifterna om den registrerade har tagits bort ur belastningsregistret. Uppgifter får inte längre behandlas i utredningsregistret när uppgifterna om den registrerade får föras in i dna-registret eller när förundersökning eller åtal läggs ner, åtal ogillas, åtal bifalls men påföljden bestäms till enbart böter eller när den registrerade

har godkänt ett strafföreläggande som avser enbart böter (se 5 kap. 7 § polisens brottsdatalag).

Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister om en misstänkt eller dömd person får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den registrerade tagits bort ur misstankeregistret och belastningsregistret (5 kap. 15 § polisens brottsdatalag).

Det är viktigt att uppgifter om misstänkta och dömda inte behandlas under längre tid än vad som är motiverat sett till syftet med registreringen. För att underlätta en god registervård är det också viktigt att bestämmelserna om längsta tid för behandling är enhetliga, entydiga och lättillämpade. Bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter om misstänkta bör därför, till skillnad från vad som gäller i dag, skiljas från bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter om dömda. Längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över misstänkta bör kronologiskt regleras före längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över dömda. Det sistnämnda motiveras av att uppgifter om misstänkta först registreras i biometriregistret över misstänkta och att det tydligt ska framgå att uppgifterna får föras över till biometriregistret över dömda först om personen därefter döms för ett brott med fängelse i straffskalan. På så sätt tydliggörs att retroaktiv registrering, dvs. registrering baserat på tidigare lagföringar, inte får förekomma. För dömda personer bör längsta tid för behandling liksom i dag kopplas till när behandlingen av uppgifterna i belastningsregistret ska upphöra.

Uppgifter om misstänkta

Uppgifter om misstänkta bör, på samma sätt som gäller i dag, få behandlas i biometriregistret över misstänkta så länge misstanken kvarstår. Om förundersökningen eller åtalet läggs ner eller åtalet ogillas ska uppgifterna raderas. Lagtekniskt bör detta uttryckas genom en hänvisning till lagen om misstankeregister och de förutsättningar som anges där. Genom att en hänvisning görs till lagen om misstankeregister följer att uppgifterna om en misstänkt person i biometriregistret över misstänkta ska raderas om förundersökningen har avslutats utan att åtal väckts med anledning av misstanken eller om åtal som har väckts med anledning av misstanken har lagts ned. Uppgifterna ska också raderas ur registret om en domstol har meddelat dom eller beslut som fått laga kraft med anledning av misstanken eller om den misstänkte har godkänt ett strafföreläggande som har utfärdats med anledning av misstanken. Genom hänvisningen till lagen om misstankeregister säkerställs att registervård och gallring kan skötas på ett rättssäkert, automatiskt och effektivt sätt.

Flera misstankar kan ligga till grund för att uppgifterna finns i registret. Det innebär att en uppgift kan ligga kvar i registret med hänvisning till senare misstankar som tillkommit även om den misstänkte som initialt motiverade insamlingen har skrivits av. Detta förutsätter dock att Polismyndigheten har dokumenterat vilka misstankar som ligger till grund för registreringen och att det på så sätt går att följa att det finns en grund för registreringen vid varje given tidpunkt.

Om misstankarna leder till att den misstänkte döms för ett brott med fängelse i straffskalan eller godkänner ett strafföreläggande avseende ett sådant brott ska uppgifterna föras över till biometriregistret över dömda

och raderas ur biometriregistret över misstänkta. Eftersom det kan förekomma att uppgifter raderas ur misstankeregistret innan uppgifterna om domen har hunnit registreras i belastningsregistret ska en tidsfrist om tre månader gälla från det att uppgifterna tagits bort ur misstankeregistret tills uppgifterna måste raderas ur biometriregistret över misstänkta. På så sätt undviks att uppgifter som skulle ha förts in i biometriregistret över dömda raderas. En motsvarande tidsfrist gäller i dag för behandling av uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistret.

Uppgifter om dömda

Nuvarande reglering gällande längsta tid för behandling i dna-registret och fingeravtrycks- och signalementsregistren är kopplad till hur länge uppgifterna om den enskilde får behandlas i belastningsregistret.

Hur länge uppgifter får behandlas i belastningsregistret är beroende av brottets allvar. Vid böter gallras uppgifterna efter fem år och vid fängelsestraff ska uppgifterna i regel gallras tio år efter att den registrerade frigets från fängelse. Om den registrerade döms på nytt inom fristen sker ingen gallring förrän de sist införda uppgifterna ska gallras (s.k. uppskjuten gallring).

Denna ordning har starka skäl för sig och bör bestå. Det bör uttryckligen framgå av regleringen att det är den eller de domar, beslut eller strafförelägganden som har legat till grund för registreringen i biometriregistret som styr när radering ska ske. Detta innebär att när uppgifterna om den eller de domar, beslut eller strafförelägganden som legat till grund för registreringen har tagits bort ur belastningsregistret ska uppgifterna även raderas ur biometriregistret. Det är därför nödvändigt att Polismyndigheten dokumenterar vilka domar, beslut eller strafförelägganden som ligger till grund för registreringen.

Även när det gäller uppgifter om dömda ska en frist om tre månader gälla från det att uppgifterna har raderats ur belastningsregistret till dess radering måste ske ur biometriregistret över dömda. Motsvarande gäller i dag för fingeravtrycks- och signalementsregistren.

9.9.2 Uppgifter om avlidna registrerade

Regeringens förslag: Uppgifter om en registrerad person som har avlidit ska fortsatt få behandlas i biometriregistren över misstänkta och dömda, dock som längst tio år efter dödsfallet. Polisens brottsdatalog ska gälla i tillämpliga delar vid sådan behandling.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Åklagarmyndigheten* välkomnar förslaget. *Riksarkivet* och *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* menar att frågan om längsta tid för behandling bör belysas ytterligare i den fortsatta beredningen. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Dna-profiler ska raderas från dna-registret när en registrerad person avlider (5 kap. 7 § polisens brottsdatalog och 16 § 7 lagen [1998:620] om belastningsregister). Dna-profiler i utredningsregistret ska raderas bland annat när en förundersökning läggs

ned (se 5 kap. 7 § andra stycket polisens brottsdatalog). En förundersökning ska läggas ned om det inte länge finns anledning att fullfölja den (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken). Så kan vara fallet om den misstänkte avlider. Åtal kan inte heller väckas mot den som är avliden.

Den nuvarande regleringen gällande längsta tid för behandling av dna-profiler skiljer sig något från den som gäller för behandling av uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistren. I dessa register får uppgifter behandlas under högst tre månader efter att uppgifterna har raderats ur misstankeregistret och belastningsregistret (se 5 kap. 15 § första stycket polisens brottsdatalog samt 16 § 7 lagen om belastningsregister, jfr också 13 § lagen om misstankeregister).

I inget fall finns förutsättningar enligt gällande rätt att fortsätta behandla uppgifter om avlidna misstänkta och dömda i registren. När en person som är registrerad i registren över dna-profiler eller i fingeravtrycks- och signalementsregistren har avlidit finns det dock, som utredningen konstaterar, ett behov av fortsatt behandling av dennes uppgifter. Spår från en gärningsman kan finnas kvar på en brottsplats, ett mordvapen, ett mordoffer eller liknande under lång tid. Nya spår i äldre ärenden skulle då kunna jämföras även med uppgifter från avlidna registrerade.

Det kan vara angeläget att ett brott klaras upp även i ett fall där gärningsmannen har avlidit, inte minst ur ett brottsofferperspektiv. Ett sätt att bidra till att brott klaras upp även i ett sådant fall är att tillåta att uppgifter om misstänkta och dömda fortsatt får behandlas i registren en viss tid efter att den registrerade har avlidit. En avliden person kan visserligen inte lagföras för brott men en förundersökning som annars hade behövt fortgå kan avslutas om till exempel en avliden persons dna-profil matchar med gärningsmannens. Regeringen anser därför att uppgifter om misstänkta och dömda fortsatt bör få behandlas i registren en viss tid efter dödsfallet.

Riksarkivet anför att myndigheten inte kan ta ställning till förslaget om längsta tid för behandling eftersom det är oklart om verksamhetens behov av uppgifterna för att klara upp brott upphör efter denna tidpunkt. *Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten* anser att det vid bedömningen av hur lång tid uppgifterna får behandlas bör beaktas bland annat att uppgifter om avlidna personer i vissa fall kan utgöra personuppgifter om en närstående till den avlidne.

Regeringen konstaterar att den tid som registreringen ska få fortsätta efter dödsfallet måste vara tillräckligt lång för att kunna bidra till att brott kan klaras upp men att den inte får vara så lång att behovet av fortsatt registrering kan ifrågasättas sett till de integritetsaspekter som bör beaktas vid behandling av uppgifter om avlidna. Regeringen delar utredningens bedömning att en rimlig avvägning i detta hänseende är tio år.

Regeringen föreslår därför att uppgifter om en registrerad som har avlidit ska få behandlas i biometriregistren över misstänkta och dömda, dock som längst tio år efter dödsfallet. Bestämmelser som möjliggör detta ska tas in i polisens brottsdatalog.

Tillämpningsområdet behöver vidgas

Av brottsdatalagen följer att uppgifter om avlidna inte är personuppgifter (1 kap. 6 §). Behandlingen av sådana uppgifter omfattas därför inte heller av polisens brottsdatalag. Eftersom det föreslås att uppgifter om en registrerad person ska få behandlas i biometriregistren över misstänkta eller dömda viss tid efter att personen har avlidit behöver det framgå av polisens brottsdatalag att även denna behandling omfattas av lagens tillämpningsområde. En bestämmelse som anger att lagen gäller i tillämpliga delar när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna i biometriregistret över dömda och misstänkta bör därför tas in i 1 kap. polisens brottsdatalag.

I avsnitt 10.1 föreslår regeringen att bestämmelserna i polisens brottsdatalag även ska gälla vid behandling av uppgifter om avlidna i biometriregistret över spår.

9.9.3 Övriga bestämmelser om längsta tid för behandling

Regeringens förslag: Längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över spår samt för behandling av uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande och uppgifter om personer som varit föremål för upptagning enligt lagen om särskild kontroll av vissa utläningar ska motsvara vad som gäller för de nuvarande registren.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Biometriregistret över spår

Uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person får enligt nuvarande 5 kap. 7 § tredje stycket och 15 § andra stycket polisens brottsdatalag som huvudregel inte behandlas i spårregistret och fingeravtrycksregistret längre än trettio år efter registreringen. För uppgifter om spår som hänför sig till brottsutredningar gällande sådana allvarliga brott som är undantagna från preskription enligt 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken gäller i dag att uppgifterna ska raderas ur registren senast sjuttio år efter registreringen. Dessa tider framstår som ändamålsenliga och det har inte framkommit några skäl för ändring. Regeringen föreslår därför att samma tider ska gälla för uppgifter i biometriregistret över spår.

Internationella åtaganden

Uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande får inte behandlas längre än vad som behövs för det ändamålet (5 kap. 16 § polisens brottsdatalag). Så kan till exempel vara fallet när en förfrågan från en annan stat har besvarats och det inte längre finns något behov av uppgiften (prop. 2009/10:85 s. 357).

Dessa bestämmelser är ändamålsenliga. Regeringen föreslår därför att detsamma ska gälla för behandling av sådana uppgifter i biometriregistren.

Uppgifter om vissa utlänningar

Enligt 5 kap. 16 § andra stycket polisens brottsdatalag får uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck och fotografier med stöd av lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar inte behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregistren längre än tio år efter det att utvisningsbeslutet verkställdes eller upphörde. Det innebär att om beslutet inte kan verkställas får uppgifterna fortsätta att behandlas. Bestämmelsen gäller även för ett beslut om utvisning som har meddelats före ikraftträdandet enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Bestämmelserna om längsta tid för behandling ändrades i samband med att lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar trädde i kraft (prop. 2021/22:131). Det finns inte skäl att nu göra en annan bedömning beträffande hur länge uppgifter om sådana utlänningar ska få behandlas. Denna tidsgräns ska därför gälla även för behandling av uppgifter om sådana personer i biometriregistren.

9.9.4 Arkivering

Regeringens förslag: Brottsdatalagens bestämmelser om arkivlagstiftningens företrädare ska, i likhet med i dag, inte gälla vid tillämpningen av bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistren.

Det ska även fortsättningsvis finnas en upplysningsbestämmelse i lag som anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om att uppgifter i biometriregistren, med undantag för dna-profiler, ska få behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål under längre tid än vad som annars gäller.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens lagförslag omfattar inte uttryckligen uppgifter om avlidna.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Riksarkivet* anser att det behöver förtydligas om regeringens rätt att meddela föreskrifter även gäller uppgifter om avlidna i biometriregistret.

Skälen för regeringens förslag: Enligt polisens brottsdatalag har arkivlagstiftningen inte företrädare när bestämmelserna om längsta tid för behandling i registren är tillämpliga (5 kap. 7 samt 15 och 16 §§, jfr 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen). Det innebär att personuppgifter i dessa fall inte får behandlas automatiserat för arkivändamål. Utgångspunkten är alltså att all automatiserad behandling ska upphöra när den tid som anges i bestämmelserna om längsta tid för behandling har löpt ut och att uppgifterna då ska tas bort (prop. 2017:18:269 s. 308 f.). Denna ordning framstår som ändamålsenlig och bör gälla även för behandling av uppgifter i biometriregistren.

I 5 kap. 27 § 3 polisens brottsdatalag finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer med stöd av den

s.k. restkompetensen i 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om att uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistren får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål under en längre tid än vad som följer av bestämmelserna om längsta tid för behandling i registren. Regeringen har genom 20 § polisens brottsdataförordning bemyndigat Riksarkivet att meddela sådana föreskrifter.

Upplysningen i 5 kap. 27 § 3 polisens brottsdatalag omfattar i dag samtliga underlag som får registreras i fingeravtrycks- och signalementsregistren, dvs. fingeravtryck, fotografier, videocupptagningar och signalement av personer som misstänks för brott och som har varit föremål för åtgärder enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken. En likalydande bestämmelse bör föras in i det nya kapitlet. När regleringen ändras så att även röst- och handstilsprov omfattas kan föreskrifter alltså även ta sikte på sådana underlag. Även uppgifter om avlidna personer som behandlas i biometriregistren över misstänkta och dömda bör, i linje med vad *Riksarkivet* påpekar, omfattas av bestämmelsen.

Bestämmelsen i 5 kap. 27 § 3 polisens brottsdatalag omfattar i dagsläget inte dna-profiler. Det föreslås ingen ändring i denna del.

9.10 Direktåtkomst

Regeringens förslag: Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården ska få medges direktåtkomst till uppgifter i polisens biometriregister i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Dessa myndigheter, samt Migrationsverket, ska ha rätt att trots sekretess få ta del av uppgifter i biometriregistren.

Det ska tas in en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om omfattningen av direktåtkomsten och om behörighet och säkerhet vid direktåtkomst.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslaget. *Kustbevakningen* betonar att det är angeläget att myndigheten ges rättsligt stöd för att behandla biometriska uppgifter i myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Kustbevakningen efterlyser vidare ett klagörande i vad mån biometriska underlag kan utgöra utgångspunkt för en sökning i polisens register eller om en sådan sökning uteslutande får göras med alfanumeriska uppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Direktåtkomst

Med direktåtkomst avses att en myndighet får direkt tillgång till ett register som förs av en annan myndighet. Det innebär att en myndighet som får medges direktåtkomst till polisens biometriregister kan ges åtkomst till de uppgifter som finns i registren och att myndigheten, om de tekniska

försättningarna finns och polisen medger det, kan använda sig av registren under förutsättning att behandlingen är tillåten enligt dataskyddslagstiftningen.

I 5 kap. 10 § polisens brottsdatalog finns bestämmelser som anger vilken direktåtkomst som får medges till polisens register över dna-profiler. Bestämmelser om direktåtkomst till uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister finns i 5 kap. 17 § samma lag. Enligt dessa bestämmelser får Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen medges direktåtkomst till registren över dna-profiler medan direktåtkomst till uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistren får ges till Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket. Enligt en beslutad men ännu inte ikraftträd ändring av 5 kap. 17 § får även Kriminalvården medges direktåtkomst till fingeravtrycks- och signalementsregistren (SFS 2022:738).

Direktåtkomst får bara medges för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen, dvs. i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Enligt 5 kap. 27 § 1 polisens brottsdatalog får regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddela bestämmelser om omfattningen av direktåtkomsten och om behörighet och säkerhet vid direktåtkomst. Sådana bestämmelser finns i 8 och 9 §§ polisens brottsdataförordning. Av bestämmelserna framgår att myndigheternas direktåtkomst till dna-profiler och fingeravtryck är begränsad till uppgift om huruvida en persons dna-profil eller fingeravtryck förekommer i registren eller inte. Regleringen innebär i praktiken att det är Polismyndigheten som utifrån de ramar som ges i författning avgör om direktåtkomst ska ges och omfattningen av denna.

Av de myndigheter som får medges direktåtkomst till polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister är det endast Säkerhetspolisen, Tullverket och Kriminalvården som får behandla biometriska uppgifter. Något undantag från sökförbudet beträffade sökningar i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter finns inte för dessa myndigheter. Detta innebär att det i dagsläget inte finns möjlighet för de myndigheter som får medges direktåtkomst till polisens register att till exempel göra sökningar med ansiktsbilder eller andra biometriska underlag eller biometriska uppgifter i registren. Om det finns ett behov av att göra sådana sökningar får behovet tillgodoses genom Nationellt forensiskt centrum (se dock avsnitt 9.11 om utökade sökmöjligheter för Säkerhetspolisen).

Huruvida Kustbevakningen bör få behandla biometriska uppgifter i myndighetens brottsbekämpande verksamhet väcker frågor som utredningen inte har övervägt och kan därför inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsärende.

En samlad reglering i polisens brottsdatalog

Regeringen föreslår att de befintliga registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av tre biometriregister. I avsnitt 9.3 föreslås att fler uppgifter än i dag ska få behandlas i registren.

De myndigheter som i dag får medges direktåtkomst till polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister bör omfattas av en reglering som medger direktåtkomst till polisens biometriregister. De myndigheter som därmed bör kunna ges sådan åtkomst är Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården. Dessa myndigheters behov av direktåtkomst skiljer sig åt. Begränsningar av direktåtkomsten regleras dock lämpligen på en lägre författningsnivå och det bör därför införas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap 7 § regeringsformen kan meddela sådana föreskrifter.

Rätten att få del av uppgifter i biometriregistren

Bestämmelser om direktåtkomst anses inte ha någon sekretessbrytande verkan (se t.ex. prop. 2004/05:164 s. 83). Regler om direktåtkomst brukar därför ofta kompletteras med sekretessbrytande bestämmelser. Dessa formuleras som en rätt för den mottagande myndigheten att ta del av uppgifter trots sekretess. Bestämmelser som bryter sekretessen i detta fall finns i 35 kap. 10 § 4 och 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) samt i 2 kap. 9 och 10 §§ polisens brottsdatalog.

Enligt 2 kap. 9 § har Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, rätt att ta del av uppgifter om huruvida personer förekommer i sådana register över dna-profiler som regleras i 5 kap., om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalogen. Enligt 2 kap. 10 § har Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket Kustbevakningen och Skatteverket, trots sekretess enligt samma bestämmelser, rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister. Även Migrationsverket har rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister, om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där. Eftersom regeringen föreslår att de befintliga registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av nya biometriregister behöver dessa bestämmelser ändras till att avse uppgifter i de nya registren och omfatta samtliga myndigheter som enligt nuvarande bestämmelser får ta del av uppgifter i de befintliga registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement. Eftersom även Kriminalvården ska kunna medges direktåtkomst till uppgifter registren behöver myndigheten läggas till. Eftersom rätten att få del av uppgifter förutsätter att den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalogen, samt för Migrationsverkets del, för att kontrollera fingeravtryck som verket har tagit behöver det inte närmare anges vilka uppgifter en viss myndighet får ta del av. Vid direktåtkomst kan möjligheten att ta del av uppgifter också begränsas av bestämmelser på lägre författningsnivå än lag.

9.11 Utökade sökmöjligheter för Säkerhetspolisen

Regeringens förslag: Ett undantag från sökförbudet ska införas i säkerhetspolisens datalag som möjliggör att sökningar görs i polisens biometriregister i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att en begränsning bör införas gällande vem som får utföra sökningar med biometriska uppgifter. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Som utredningen anger har Säkerhetspolisen ett behov av att genom direktåtkomst till uppgifter i biometriregistren göra egna sökningar med fotografier, video- och röstupptagningar i registren. Behovet beror på att de ärenden som myndigheten arbetar med ofta är brådskande och att myndigheten därför snabbt behöver kunna hitta uppslag på vem en person som förekommer i ett bildmaterial eller i en ljudupptagning kan vara.

Det utgör inte behandling av biometriska uppgifter att till exempel titta på ett fotografi eller en video eller lyssna på en röstupptagning. För att det ska vara tillåtet för en myndighet att vid direktåtkomst till exempel söka med en ansiktsbild i registret för att få fram uppslag på vem personen på bilden kan vara krävs dock att myndigheten har rätt att behandla biometriska uppgifter och att behandlingen är absolut nödvändig för ändamålet. För att en sökning som syftar till att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter ska vara tillåten krävs också att sökningen inte omfattas av ett sökförbud.

Av 2 kap. 14 § brottsdatalagen framgår att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Ett motsvarande sökförbud finns i 2 kap. 12 § första stycket lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (säkerhetspolisens datalag). För Polismyndigheten gäller ett undantag från sökförbudet i den forensiska verksamheten som möjliggör för polisen att göra sökningar i registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement i syfte att få fram ett urval av personer baserat på bland annat biometriska uppgifter (6 kap. 5 § polisens brottsdatalag). Motsvarande föreslås gälla för sökningar i biometriregistren. För övriga myndigheter finns det inte något undantag från sökförbudet som möjliggör sökningar i polisens register i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter. Om sådana sökningar behöver göras sker det i stället genom NFC på begäran av myndigheten (6 kap. 1 § 2 och 6 kap. 4 § polisens brottsdatalag).

Mot bakgrund av Säkerhetspolisens behov av att kunna göra egna sökningar med fotografier, video- och röstupptagningar i biometriregistren bör det i säkerhetspolisens datalag införas ett undantag från sökförbudet som tar sikte på sökningar som görs i polisens biometriregister i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter. En sådan sökning ska bara få göras om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 2 kap. 1 § säkerhetspolisens datalag, dvs. bland annat för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som

innefattar brott mot Sveriges säkerhet eller terrorbrott. Syftet måste också omfattas av 1 kap. 2 § brottsdatalagen, eftersom direktåtkomst annars inte får medges.

När det gäller sökningar i biometriregistret över spår begränsas möjligheten till sökningar också av bestämmelserna i 5 kap. 6 § polisens brottsdatalag som anger vilka uppgifter som får jämföras med uppgifter i spårregistret. I avsnitt 9.6.2 förslås vissa ändringar i den paragrafen. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att en sökning med biometriska uppgifter endast bör få göras inom ramen för Säkerhetspolisens forensiska verksamhet. Regeringen konstaterar dock att det finns väsentliga skillnader mellan den öppna polisens och Säkerhetspolisens verksamhet. Det är därför inte lämpligt att avgränsa vem som får göra sökningar på samma sätt som i polisens brottsdatalag. Av säkerhetspolisens datalag framgår att Säkerhetspolisen ska se till att tillgången till personuppgifter begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter (5 kap. 5 §). Utöver behovet av uppgifterna ska utbildning och erfarenhet särskilt beaktas (4 kap. 5 § förordningen [2019:1235] om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter). Regeringen anser att frågan inte behöver regleras ytterligare.

10 Behandling av uppgifter om avlidna brottsoffer

10.1 Uppgifter om avlidna brottsoffer ska i vissa fall få jämföras med uppgifter i spårregistret

Regeringens förslag: Uppgifter om dna och fingeravtryck som har samlats in från en avliden person vid en rättsmedicinsk undersökning eller en annan förrättning där Rättsmedicinalverket har medverkat vid en undersökning av kroppen ska få jämföras med uppgifter om dna-profiler och fingeravtryck i biometriregistret över spår, om det pågår en förundersökning om brott som kan antas ha orsakat dödsfallet och jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet.

Polisens brottsdatalag ska gälla i tillämpliga delar vid behandling av uppgifter om avlidna personer i biometriregistret över spår.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Rättsmedicinalverket* anser att det mot bakgrund av den senaste tidens brottsutveckling finns skäl att överväga om biometriska uppgifter från avlidna ska få registreras. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Rättsmedicinska undersökningar

När en person avlider och dödsfallet har inträffat under sådana omständigheter att det inte skäligen kan bortses från möjligheten att döds-

fallet har samband med ett brott, får en rättsmedicinsk undersökning göras av den avlidne (13 § lagen [1995:832] om obduktion m.m., nedan obduktionslagen). En rättsmedicinsk undersökning får också göras om det behövs för att fastställa en avlidens identitet (15 §). Sådana undersökningar utförs av Rättsmedicinalverket.

Rättsmedicinalverket kan också bistå polisen redan på brottsplatsen. Vid en sådan förrättning kan till exempel fingeravtryck och dna-prov tas av den avlidne.

Behandling av uppgifter om avlidna brottsoffer

Enligt brottsdatalagen är uppgifter om avlidna personer inte personuppgifter (1 kap. 6 §). Eftersom polisens brottsdatalag endast ska tillämpas när behöriga myndigheter behandlar personuppgifter omfattar lagens reglering inte uppgifter om avlidna (1 kap. 1 §). I förarbetena till lagstiftningen anges som skäl till detta att regeringen ansett att begreppet personuppgift ska ha samma betydelse i brottsdatalagen som i dataskyddsförordningen och att det därför bör framgå av definitionen att den inte omfattar uppgifter om avlidna personer (prop. 2017/18:232 s. 88).

Dna-profiler och fingeravtryck som härstammar från avlidna brottsoffer får inte registreras i polisens register över dna-profiler och fingeravtryck. Detta följer motsatsvis av de bestämmelser i polisens brottsdatalag som reglerar vilka uppgifter som får registreras i polisens register. Dagens spårregister med dna-profiler får innehålla dna-profiler som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan härledas till en identifierbar person (5 kap. 5 §). Motsvarande gäller för spår i polisens fingeravtrycksregister (5 kap. 12 §). Detta innebär att endast uppgifter som härstammar från spår får registreras och inte uppgifter som tagits fram ur underlag som har tagits från en person, oavsett om denne är identifierad eller inte. Detsamma föreslås att gälla för registrering i det nya biometriregistret över spår (se avsnitt 9.6.1).

Dna-profiler från avlidna brottsoffer får inte heller jämföras med uppgifter som är registrerade i det nuvarande spårregistret. Det framgår av 5 kap. 6 § polisens brottsdatalag som uttömmande reglerar i vilka fall dna-profiler får jämföras med uppgifter i spårregistret. Innebörden av första punkten i den paragrafen är att resultatet av andra spåranalyser får jämföras med registrerade uppgifter (prop. 1997/98:97 s. 171). Det innebär att prov som tagits från en avliden person inte får jämföras med uppgifter i registret oavsett om denne är identifierad eller inte. Motsvarande ska gälla för biometriregistret över spår (se avsnitt 9.6.2).

I lagen (2020:421) om Rättsmedicinalverkets behandling av personuppgifter finns bestämmelser som gäller vid behandling av uppgifter om avlidna personer i verkets verksamhet. Av 1 kap. 7 § följer bland annat att den lagen, samt brottsdatalagen, i tillämpliga delar ska gälla även vid behandling av uppgifter om avlidna i myndighetens verksamhet.

Uppgifter om avlidna brottsoffer bör inte få registreras

Biometriregistret över spår föreslås få innehålla uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person. Registrering av biometriska uppgifter från ett brottsoffer som är avliden kan förvisso öka polisens möjligheter att klara upp brottet mot den avlidne. Det bör dock beaktas att

biometriska uppgifter om levande brottsoffer inte får registreras i polisens biometrirregister. Även om biometriska uppgifter från avlidna personer inte utgör personuppgifter som skyddas av dataskyddsregleringen, är uppgifterna integritetskänsliga. Det innebär att registrering av sådana uppgifter bara kan tillåtas om det finns ett så starkt behov att det kan anses proportionerligt.

Rättsmedicinalverket menar att det förhållandet att uppgifter om avlidna brottsoffer inte får registreras i praktiken innebär att det kan bli svårt att koppla nya brott till gamla, om man inte aktivt jämför biometriska data i enskilda fall. Rättsmedicinalverket anser därför att det kan finnas anledning att ytterligare överväga om man bör öppna för denna möjlighet. Enligt regeringen har det dock inte framkommit tillräckligt starka skäl för att tillåta registrering av uppgifter om avlidna brottsoffer i spårregistret. Det beror på att det skulle förutsätta att uppgifter som inte avser spår börjar hållas i registret och att uppgifter om den avlidne regelbundet och automatiserat skulle jämföras med uppgifter om spår från brottsplatser. Behandling skulle därmed ske i ett betydligt vidare syfte än att utreda brott mot den avlidne.

Uppgifter om avlidna brottsoffer ska i vissa fall få jämföras med uppgifter i spårregistret

Registrering är avsevärt mer långtgående än att i enskilda fall jämföra uppgifter om avlidna brottsoffer med uppgifter i spårregistret i syfte att klara upp det brott som den avlidne utsatts för. De betänkligheter som finns avseende registrering gör sig därför inte lika starkt gällande när det gäller enskilda jämförelser. Av utredningen framgår att det finns ett behov av sådana jämförelser när det gäller dna-profiler och fingeravtryck för att öka möjligheterna att klara upp det brott som den avlidne utsatts för. Det handlar om att upptäcka samband mellan olika spår som kan kopplas till den avlidne. Som exempel har Polismyndigheten till utredningen angett att ett mordvapen kan påträffas långt efter att brottet mot den avlidne begicks och att fynd på vapnet då direkt skulle kunna kopplas till den avlidne vid en jämförelse.

Det är inte ovanligt att dödligt våld förblir ouppklarat. Det gäller inte minst mord som begås i samband med uppgörelser och andra hämndaktioner i kriminella miljöer. Att ge polisen mer effektiva verktyg för att kunna klara upp dödligt våld är nödvändigt för att kunna komma till rätta med den grova brottsutvecklingen och upprätthålla allmänhetens tilltro till rättssystemet. För att öka möjligheterna att klara upp brottet mot den avlidna bör det tillåtas att dna-profil och fingeravtryck som härstammar från den avlidna personen under vissa förutsättningar får jämföras med sådana profiler och avtryck som finns i biometrirregistret över spår. För att en sådan jämförelse ska få ske bör det krävas att dna-provet och fingeravtrycken har tagits upp vid en rättsmedicinsk undersökning enligt 13 § 1 lagen om obduktion, dvs. antingen vid en likbesiktning eller obduktion som avses i 12 § samma lag, eller vid en annan förrättning där Rättsmedicinalverket har medverkat vid en undersökning av kroppen, till exempel vid en undersökning av kroppen på brottsplatsen.

För att en jämförelse ska få göras bör det krävas att det pågår en förundersökning om brott mot den avlidne och att brottet kan antas ha orsakat dödsfallet. Eftersom det av lagtexten ska framgå att brottsoffret ska ha avlidit till följd av brottet är det inte nödvändigt att i lag ange en särskild brottskatalog. Dessutom bör det krävas att jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet. Det ska alltså finnas anledning att anta att en sökning i spårregistret kan föra utredningen framåt. En jämförelse får inte göras efter det att brottet mot den avlidne har klarats upp eller då förundersökningen av annan orsak har avslutats.

Bedömningen av om förutsättningarna för jämförelse är uppfyllda görs av undersökningsledaren. Denne är i praktiken en åklagare då en utredning om dödligt våld i regel inte är av enkel beskaffenhet. En jämförelse av detta slag innebär dessutom att det under alla förhållanden bör finnas särskilda skäl att låta en åklagare överta ledningen av förundersökningen (23 kap. 3 § rättegångsbalken).

Syftet med att tillåta biometriska jämförelser avseende uppgifter om avlidna brottsoffer med uppgifter i spårregistret är att alltså att öka möjligheterna att klara upp brottet mot den avlidne. Regeringen är medveten om att det kan förekomma att den avlidne för egen del kan ha figurerat i kriminella sammanhang och att en jämförelse med uppgifter i spårregistret kan leda till träff mot spår från andra brottsutredningar och då mer eller mindre starkt tala för att den avlidne har begått ett brott. Det finns i ett sådant fall enligt svensk rätt inget hinder för polisen att använda dessa uppgifter. Att så kan ske förtar inte behovet av att i enskilda fall, och under tiden en förundersökning om brottet mot den avlidne pågår, tillåta jämförelser av den avlidnes fingeravtryck och dna-profil med uppgifter i spårregistret när det är nödvändigt för att utreda brottet mot den avlidne. Det är därför regeringens bedömning att förslaget är proportionerligt i förhållande till de integritetsaspekter som bör beaktas vid behandling av uppgifter om avlidna personer.

Tillämpningsområdet för polisens brottsdatalog

Uppgifter om avlidna är inte personuppgifter enligt brottsdatalogen. Behandlingen av sådana uppgifter omfattas därför inte heller av polisens brottsdatalog. Eftersom fingeravtryck och dna-profiler från avlidna brottsoffer föreslås få jämföras med uppgifter i spårregistret i vissa fall och då det i polisens brottsdatalog ska framgå under vilka förutsättningar det får ske, behöver det framgå av lagen att denna behandling omfattas av lagens tillämpningsområde. En bestämmelse som anger att lagen gäller i tillämpliga delar när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna personer i spårregistret ska därför tas in i lagen. Eftersom det är fråga om behandling för forensiska ändamål och behandling av uppgifter i biometriregister styrs behandlingen av 5 och 6 kap. polisens brottsdatalog (se 1 kap. 7 §).

10.2 Jämförelser ska utföras av Nationellt forensiskt centrum på begäran av brottsutredande myndigheter

Regeringens bedömning: Jämförelser av fingeravtryck och dna-profiler från avlidna med uppgifter i spårregistret bör utföras av Nationellt forensiskt centrum (NFC). Det finns redan stöd för NFC att utföra jämförelser med uppgifter i spårregistret åt den egna myndigheten och åt andra brottsutredande myndigheter. Någon ny ändamålsbestämmelse behövs därför inte.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar bedömningen eller invänder inte mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt regeringens förslag ska biometriregistren i likhet med vad som gäller i dag föras och administreras av Polismyndigheten. I praktiken administreras registren av Nationellt forensiskt centrum (NFC). Det är också NFC som har huvudansvaret för den forensiska verksamheten inom Polismyndigheten. Eftersom den behandling som det nu är fråga om utgör forensisk verksamhet och det är fråga om att jämföra fingeravtryck och dna-profiler med sådana uppgifter i biometriregistret över spår bör jämförelserna göras av NFC.

Den forensiska verksamheten regleras i 6 kap. polisens brottsdatalag. Att personuppgifter får behandlas av NFC för att bland annat utreda brott följer av 1 kap. 2 § brottsdatalagen. Särskilda ändamålsbestämmelser som gäller för NFC:s behandling av personuppgifter finns i 6 kap. 1 § polisens brottsdatalag. Där framgår det också att NFC får behandla personuppgifter om det behövs för att utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol. I begreppet utföra jämförelser innefattas jämförelser med uppgifter i polisens register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement (jfr prop. 2014/15:94 s. 128). Regeringen föreslår inga ändringar i detta avseende. Det krävs alltså ingen ny ändamålsbestämmelse för att NFC ska kunna utföra jämförelser av fingeravtryck och dna-profiler från avlidna personer med sådana uppgifter i spårregistret.

Det saknar betydelse vilken brottsutredande myndighet som ansvarar för förundersökningen för att en jämförelse av NFC ska kunna göras. Det som avgör om en jämförelse får göras är att brottet är ett sådant brott som omfattas av regleringen och att övriga förutsättningar är uppfyllda. I praktiken innebär detta att NFC kommer att kunna utföra jämförelser på begäran av den egna myndigheten, Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen.

11 Biometriska jämförelser i register som inte förs i brottsbekämpande syfte

11.1 Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier

Uptagning av fingeravtryck och fotografier

I 9 kap. utlänningslagen (2005:716) finns bestämmelser som anger i vilka situationer som fingeravtryck och fotografi får tas upp av en utlänning och vad underlagen får användas till.

Migrationsverket eller Polismyndigheten får ta fingeravtryck och fotografier av en utlänning om denne inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige, om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, om det finns grund för att besluta om förvar samt om utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige inte kan klarläggas i samband med en s.k. inre utlänningskontroll. Fingeravtryck får endast tas av den som har fyllt 14 år (8 §). Syftet med att fingeravtryck och fotografi tas är att sökandens identitet ska kunna kontrolleras. Att korrekta identitetsuppgifter lämnas är bland annat av betydelse för att bedöma en asylsökandes behov av skydd och vilket land som har ansvaret för att ge detta. Identitetsuppgifterna utgör också underlag för utfärdandet av resehandlingar och en eventuell framtida ansökan om medborgarskap i vistelselandet (prop. 1996/97:25 s. 187 f.).

Enligt beslutade men ännu inte ikraftträdde bestämmelser är en utlänning vid en inre utlänningskontroll skyldig att låta sig fotograferas av en polisman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Migrationsverket samt lämna fingeravtryck för kontroll i enlighet med artiklarna 26 och 27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (8 h §). Skyldigheten att lämna fingeravtryck gäller inte om utlänningen är under tolv år eller om det är fysiskt omöjligt för utlänningen att lämna fingeravtryck. När en kontroll har genomförts ska det fotografi och de fingeravtryck som har tagits för kontrollen omedelbart förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige.

Dataskydd

Vid behandling av personuppgifter i Migrationsverkets verksamhet som rör bland annat utlänningsars inresa och vistelse i Sverige och vid mottagande av asylsökande gäller utlänningsdatalagen (2016:27) utöver

EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Dessa bestämmelser gäller också vid behandling av personuppgifter i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige. Bestämmelserna gäller inte vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utan då tillämpas i stället brottsdatalagen.

Utlänningsdatalagen innehåller specifika ändamålsbestämmelser som anger den yttersta ram inom vilken personuppgifter får behandlas. I 11 och 12 §§ utlänningsdatalagen anges de s.k. primära ändamålen, som innebär att Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna får behandla personuppgifter om det behövs bland annat för handläggning av ärenden som till exempel rör inresa och vistelse i Sverige, kontroll av en utlänning i samband med inresa och utresa, samt kontroll under vistelsen i Sverige (11 § första stycket 1 och 2 utlänningsdatalagen). Personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ utlänningsdatalagen får också behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till andra (13 § första stycket, ett s.k. sekundärt ändamål). Det kan avse uppgifter som ska lämnas till en annan myndighet om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning. Personuppgifterna får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in (13 § andra stycket). Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tagits av en utlänning enligt vissa bestämmelser i lagen (15 §).

Uppgifter om fingeravtryck och fotografier i registren får endast, med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§, användas vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där vissa skyddsskäl åberopas, i ärenden om avvisning och utvisning, i testverksamhet, om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket, om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot polisens fingeravtrycks- och signalementsregister eller vid kontroll av utlänningar under vistelsen i Sverige (15 § andra stycket). Känsliga personuppgifter får behandlas i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier (14 § andra stycket och 17 § tredje stycket).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får medges direktåtkomst till personuppgifter som behandlas hos Migrationsverket (19 §). När det gäller uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier är Polismyndighetens direktåtkomst begränsad till de personuppgifter som myndigheten behöver för vissa ändamål, bland annat ärenden om avvisning och utvisning samt vid inre utlänningskontroll (9 § utlänningsdataförordningen [2016:30]).

En uppgift i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier ska gallras när den registrerade blir svensk medborgare (3 § utlänningsdataförordningen). I andra fall ska uppgiften gallras senast tio år efter det att den registrerades. En uppgift som tas för att varken utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas vid en inre utlänningskontroll ska dock gallras senast sex år efter det att uppgiften registrerades, om inte den registrerade blir svensk medborgare innan dess.

Migrationsverket för i nuläget inget särskilt register över fotografier. Fotografierna finns i stället i den centrala utlänningsdatabasen och är tillgängliga genom myndighetens olika ärendehanteringssystem. Fotografierna är inte sökbara i dagsläget. Åtkomst till ett visst fotografi kan fås genom att personens ärende tas fram i handläggningssystemen. En grupp fotografier kan också tas fram baserat på alfanumeriska uppgifter som till exempel registreringstid, kön eller nationalitet.

Migrationsverkets register över fingeravtryck förvaltas av Polismyndigheten efter en särskild överenskommelse mellan Migrationsverket och Polismyndigheten. Överenskommelsen innebär att det endast är Polismyndigheten (i praktiken ett fåtal personer på NFC) som har tillgång till fingeravtrycken i registret.

11.1.1 Biometriska jämförelser i Migrationsverkets register

Regeringens förslag: Det ska vara tillåtet att använda automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier vid förundersökning om vissa allvarliga brott.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Polismyndigheten*, som tillstyrker förslaget, framhåller att en användning av Migrationsverkets register kommer vara ett viktigt verktyg för att klara upp fler allvarliga brott. Även *Säkerhetspolisen*, *Tullverket* och *Åklagarmyndigheten* välkomnar förslaget. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* anser att förslaget kan godtas i ljuset av att jämförelsen endast får göras mot uppgifter som redan finns och de krav som ställs upp för att metoden ska få användas.

Institutet för mänskliga rättigheter, som avstyrker förslaget, anser att utredningen inte tar tillräcklig hänsyn till den integritetskränkning som det innebär att använda biometriska uppgifter från register som skapats av andra skäl än brottsbekämpning och att förslaget inte är proportionerligt i förhållande till syftet. *Integritetsskyddsmyndigheten* påtalar att användningen av personuppgifterna genom automatiserade jämförande sökningar mot oidentifierade misstänkta gärningsmän medför betydande risker för de registrerades rättigheter genom bland annat ett delvis icke transparent förfarande, risken för diskriminering av vissa grupper genom felaktiga sökträffar och risken för felaktig identifiering. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att ytterligare belysning av konsekvenserna av förslaget behövs ur ett behovs- och integritetsperspektiv, särskilt när det gäller tillgång till ansiktsbilder. *Riksdagens ombudsmän* framför att utredningen saknar en tillräcklig analys av behoven och de förväntade effekterna av förslagen ställda mot de integritetsrisker för enskilda som de kan medföra, varför det inte går att bedöma om förslagen är godtagbara.

Svea hovrätt lyfter frågan om hur förslaget påverkar det internationella straffrättsliga samarbetet, särskilt det samarbete som sker inom ramen för

en europeisk utredningsorder och påpekar att metoden kan komma att användas på begäran av utländsk åklagare eller domstol vid relativt bagatellartad brottslighet.

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket anser att det finns ett behov av att även få använda Migrationsverkets register i underrättelseverksamheten. *Polismyndigheten* påpekar att behovet även gäller Skatteverkets register. *Skatteverket* anser att det är angeläget att även utreda möjligheten att göra jämförelser med vissa uppgifter i Skatteverkets id-kortsdatabas.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av effektivare verktyg

För att vända den allvarliga brottsutvecklingen i samhället krävs det kraftfulla åtgärder som bidrar till att fler brott klaras upp. Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter behöver ges bättre förutsättningar än i dag att använda de tekniska möjligheter som automatiserade biometriska jämförelser innebär i syfte att fler gärningsmän ska kunna identifieras och lagföras. Staten har också en skyldighet att skydda enskildas privatliv och personliga integritet mot intrång som begås av andra enskilda och, om intrång görs, se till att brotten utreds. En förutsättning för att staten ska kunna leva upp till kraven på att upprätthålla rättstryggheten för enskilda är att staten har en välfungerande och effektiv brottsbekämpning. Detta innebär till exempel att myndigheterna behöver ha tillgång till effektiva utredningsverktyg.

I dagsläget kan ansiktsbilder och fingeravtryck av okända gärningsmän från brottsutredningar jämföras automatiserat med hjälp av igenkänningsteknik i polisens fingeravtrycks- och signalementsregister. Sådana jämförelser kommer också att kunna göras med ansiktsbilder och fingeravtryck i de nya biometriregistren. Antalet fingeravtryck och ansiktsbilder i dessa register är dock begränsat. Att tillåta biometriska jämförelser med fingeravtryck och ansiktsbilder även i myndighetsregister som primärt förs för andra än brottsbekämpande ändamål skulle vara mycket värdefullt för möjligheten att klara upp fler brott. En sådan reglering skulle väsentligt utöka det jämförelsematerial som polisen kan använda när det finns spår i en brottsutredning i form av fingeravtryck eller ansiktsbilder från en okänd person som misstänks för brott. Det skulle på det sättet bli möjligt att i vissa fall identifiera och lagföra även sådana personer som inte förekommer i polisens biometriregister. Migrationsverkets register över fingeravtryck innehåller ett mycket stort antal fingeravtryck. Biometriska jämförelser i Migrationsverkets register skulle alltså på ett väsentligt sätt öka polisens och andra brottsbekämpande myndigheters förutsättningar att identifiera den som har begått ett brott i de fall det finns anledning att anta att den misstänkte förekommer i verkets register. Detta talar starkt för att biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register bör få göras. Samtidigt måste varje nytt verktyg som de brottsbekämpande myndigheterna ges vara förenligt med grundläggande fri- och rättigheter för att kunna tillåtas. Förslaget måste därför utformas efter noggranna avvägningar utifrån behovet av en effektiv brottsbekämpning och proportionalitet. Förslaget måste också vara förenligt med dataskyddslagstiftningen.

Det framgår av utredningen att det förekommer att Migrationsverkets fingeravtrycksregister redan i dag används för biometriska jämförelser i brottsutredande syfte. Sådana sökningar sker då efter att Migrationsverket fattat ett beslut i det enskilda fallet. Även om metoden alltså används i viss utsträckning finns det enligt regeringen ett behov av en tydligare rättslig reglering. Detsamma gäller för fotografier i verkets register. På så sätt kan lagstiftaren bedöma under vilka förutsättningar metoden ska tillåtas, till exempel genom krav på att den endast får användas vid brottslighet av allvarligare slag. Det underlättar för myndigheterna men stärker också skyddet för den personliga integriteten.

Biometriska jämförelser kan tillåtas enligt dataskyddsregelverket vid utredning om allvarliga brott

När uppgifter som samlats in inom ramen för Migrationsverkets verksamhet behandlas för brottsbekämpande ändamål faller behandlingen inom dataskyddsdirektivets och brottsdatalagens tillämpningsområde. Detta innebär att biometriska uppgifter endast får behandlas om det är särskilt föreskrivet och absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 12 § brottsdatalagen och 6 kap. 4 § polisens brottsdatalag, jfr artikel 10 dataskyddsdirektivet).

Brottsdatalagen och de tillhörande registerlagstiftningarna innehåller ingen reglering som specifikt tar sikte på användandet av fingeravtrycks- och ansiktsgenkänning i brottsbekämpningen, utan användandet av sådan teknik regleras av de generella bestämmelserna om dataskydd och hur biometriska uppgifter får behandlas. Integritetsskyddsmyndigheten har i ett samrådsyttrande ansett att Polismyndigheten har ett berättigat intresse av att använda programvara för ansiktsgenkänning mot signalementsregistret (dnr DI-2019-10508). Här är det fråga om huruvida sådan teknik bör tillåtas i register som primärt inte förs för brottsbekämpande ändamål. Eftersom det handlar om integritetskänsliga sökningar i myndighetsregister som innehåller fingeravtryck och ansiktusbilder av ett stort antal personer som varken är misstänkta eller dömda för brott bör jämförelser endast få göras inom tydliga ramar som anges i lag. En sådan personuppgiftsbehandling bör alltså inte enbart stödja sig på den grunden att Polismyndigheten får behandla biometriska uppgifter om det är absolut nödvändigt. För att uppfylla kraven på absolut nödvändighet och proportionalitet bör metoden regleras i lag och biometriska jämförelser endast komma i fråga vid utredning om så pass allvarliga brott att behovet av mer effektiva verktyg i brottsbekämpningen väger tyngre än det integritetsintrång som de biometriska jämförelserna innebär för de registrerade.

Biometriska jämförelser i Migrationsverkets register är förenliga med grundläggande fri- och rättigheter

Att tillåta biometriska jämförelser för brottsbekämpande ändamål i Migrationsverkets register innebär en inskränkning av skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, artiklarna 7 och 8 i EU:s rättighetsstadga om rätten till respekt för privatlivet och skyddet för personuppgifter samt artikel 8 i Europakonventionen om rätten till skydd för privatlivet. För att

begränsningar av dessa rättigheter ska vara tillåtna krävs bland annat att kraven på nödvändighet och proportionalitet är uppfyllda (2 kap. 21 § regeringsformen, artikel 52 i stadgan och artikel 8.2 i Europakonventionen). Av EU-domstolens praxis följer att inskränkningar i rättigheterna enligt artiklarna 7 och 8 i stadgan endast får göras under förutsättningar att de är proportionella och strikt nödvändiga. En balanserad avvägning måste göras mellan, å ena sidan, målet av allmänt samhällsintresse, och, å andra sidan, rättigheterna i fråga för att säkerställa att de olägenheter som åtgärden medför inte är orimliga i förhållande till de eftersträlvade målen.

Institutet för mänskliga rättigheter avstyrker förslaget och anser att utredningen inte tar tillräcklig hänsyn till den integritetskränkning som det innebär att använda biometriska uppgifter från register som skapats av andra skäl än brottsbekämpning. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att förslagets förenlighet med EU-rätten bör analyseras ytterligare. *Riksdagens ombudsmän* anser att utredningens analys inte är tillräcklig och att det därför inte går att bedöma om förslagen är godtagbara. Regeringen bedömer dock att utredningen belyst konsekvenserna av förslaget i tillräcklig omfattning. Det står för regeringen vidare klart att intresset av att kunna använda fingeravtryck och ansiktsbilder i Migrationsverkets register för biometriska jämförelser vid allvarlig brottslighet väger så tungt att det är motiverat att föreslå att metoden införs även med beaktande av det intrång i den personliga integriteten som jämförande sökningar innebär för de registrerade. Regeringen beaktar i detta sammanhang att det är vanligt förekommande i EU-rätten att biometriska uppgifter som behandlas inom ramen för utlänningsrätten och som i första hand har samlats in för andra ändamål än brottsbekämpning också får användas för att utföra automatiska jämförelser av personuppgifter vid utredning om allvarlig brottslighet. Det gäller bland annat European Asylum Dactyloscopy Database (Eurodac), som är ett informationssystem med fingeravtryck av personer över 14 år som har sökt asyl i ett EU-land. Sökningar för brottsbekämpande ändamål kan under vissa förutsättningar också göras med uppgifter i bland annat informationssystemet för viseringar (VIS) och med uppgifter i in- och utresesystemet (prop. 2021/22:81). I maj 2019 antog EU förordningarna (EU) 2019/817 och 2019/818 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem (interoperabilitetsförordningarna). Det handlar om system som används på områdena gränser och visering, polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt asyl och migration. Förordningarna reglerar bland annat EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter, CIR. I CIR skapas en personakt för varje person som är registrerad i in- och utresesystemet, VIS, EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias), Eurodac och europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister avseende tredjelandsmedborgare (Ecris-TCN). Bland de uppgiftstyper som ska lagras finns bland annat ansiktsbilder och fingeravtryck. Brottsbekämpande myndigheter får i vissa fall söka i CIR för att få information om det finns uppgifter om en viss person i in- och utresesystemet, VIS, Etias eller Eurodac.

De nu angivna rättsakterna och informationssystemen förutsätter alla att sökningar för brottsbekämpande ändamål endast får göras vid viss allvarlig brottslighet. Det är i linje med EU-domstolens praxis om att det i

enlighet med proportionalitetsprincipen endast är bekämpning av grov brottslighet och förebyggande av allvarliga hot mot allmän säkerhet som kan motivera allvarliga ingrepp i de grundläggande rättigheter som anges i artiklarna 7 och 8 i stadgan (se till exempel EU-domstolens dom den 6 oktober 2020 i de förenade målen C-511/18, C-512/18 och C-520/18).

Under förutsättning att motsvarande krav – att metoden endast ska få användas vid viss allvarlig brottslighet och med särskild restriktivitet – ställs upp anser regeringen att den är förenlig med skyddet för grundläggande fri- och rättigheter, så som detta kommer till uttryck i bland annat regeringsformen, EU:s rättighetsstadga och dataskyddsregleringens krav på att biometriska uppgifter endast får behandlas om det är absolut nödvändigt. Användning av biometriska jämförelser i registren förutsätter att en åklagare bedömt att en jämförelse får göras i ett enskilt fall. När metoden används ska dessutom det skydd för personuppgifter i övrigt som brottsdatalagen och polisens brottsdatalag ställer upp följas i alla delar. Det innebär bland annat att personuppgifterna måste behandlas på ett sådant sätt att risken för diskriminering och felaktig identifiering minimeras. Den som misstänks för brott skyddas dessutom av de regler som gäller vid förundersökning och ytterst genom det högt ställda beviskrav som gäller vid en domstolsprövning i brottmål. Det innebär sammantaget att biometriska jämförelser i Migrationsverkets register enligt regeringen inte gör avkall på de rättssäkerhetskrav som gäller vid behandling av personuppgifter eller vid prövning av om en misstänkt person gjort sig skyldig till ett brott. Regeringen återkommer nedan till de närmare förutsättningar som ska gälla för jämförelse (se avsnitt 11.1.2 och 11.1.3).

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket anser att det finns ett behov av att även få använda Migrationsverkets register i underrättelseverksamheten. Huruvida biometriska jämförelser borde tillåtas även i underrättelseverksamhet väcker frågor som utredningen inte har övervägt och kan därför inte behandlas inom ramen för detta lagstiftningsärende. Detsamma gäller frågan om jämförelser i Skatteverkets register som väcks av bl.a. *Polismyndigheten*. Det kan noteras att det pågår en utredning som har i uppgift att ta ställning till om Skatteverket ska få möjlighet att lagra och på annat sätt behandla ansiktsbilder och fingeravtryck i ärenden om folkbokföring och samordningsnummer. I utredningens uppdrag ingår också att ta ställning till om Polismyndigheten bör få göra biometriska jämförelser med de uppgifter som behandlas hos Skatteverket i sådana ärenden (Utökade befogenheter för Skatteverket inom brottsbekämpning och folkbokföring, dir. 2023:134).

Särskilt om det internationella straffrättsliga samarbetet

Svea hovrätt framhåller att förslaget om att tillåta biometriska jämförelser i myndighetsregister som inte förs för brottsbekämpande ändamål kan påverka det internationella straffrättsliga samarbetet och att detta i första hand gäller det samarbete som sker inom EU med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (EIO-direktivet). Enligt Svea hovrätt kan förslagen få till följd att en utländsk åklagare eller

domstol kan begära att svensk åklagare företar sådana åtgärder i ärenden som rör relativt bagatellartad brottslighet.

Regeringen kan för sin del konstatera att frågor om att utföra en jämförelse kan komma att aktualiseras i det internationella straffrättsliga samarbetet. När det gäller en europeisk utredningsorder kan det konstateras att en sådan endast får utfärdas om den eller de utredningsåtgärder som anges i utredningsordern kunde ha begärts under samma förutsättningar i ett liknande inhemskt ärende. Detta följer av artikel 6 i EIO-direktivet. Det är alltså endast tillåtet för en annan medlemsstat att begära en biometrisk jämförelse med uppgifter i de register över fingeravtryck och fotografier som förs av svenska Migrationsverket om en sådan jämförelse är tillåten i motsvarande register i den utfärdade staten och under samma förutsättningar som gäller där. Dessutom krävs enligt samma artikel att utfärdandet av utredningsordern är nödvändigt och proportionellt med avseende på det inhemska förfarandet och med beaktande av den misstänkta eller tilltalade personens rättigheter. Den utfärdande myndigheten ska i varje enskilt ärende göra en bedömning av om dessa villkor är uppfyllda. Om en verkställande myndighet har skäl att tro att villkoren i dessa avseenden inte har uppfyllts får den samråda med den utfärdande myndigheten om vikten av att verkställa utredningsordern. Efter samrådet får den utfärdande myndigheten besluta att återkalla utredningsordern. Det är i detta sammanhang också av betydelse att det av EU:s dataskyddsregelverk dessutom följer att biometriska uppgifter endast får behandlas om det är absolut nödvändigt.

Regeringen anser mot denna bakgrund inte att det finns skäl att hysa farhågor om att biometriska jämförelser kommer att utföras vid bagatellartad brottslighet inom ramen för en europeisk utredningsorder.

11.1.2 Brott som ska kunna föranleda jämförelse

Regeringens förslag: Automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse ska få användas för att jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck från en brottsutredning med ansiktsbilder och fingeravtryck i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier vid förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,
2. sabotage,
3. mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage, om brottet innefattar sabotage,
4. olovlig kårverksamhet eller brott mot medborgerlig frihet,
5. spioneri, utlandsspioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person,
6. företagsspioneri, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,

7. brott enligt terroristbrottslagen,
8. försök, förberedelse eller stämpling till sådana brott, eller
9. ett annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

En sådan jämförelse ska även få göras vid en förundersökning om ett sådant brott som kan ligga till grund för en jämförelse i EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter (CIR).

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Av utredningens lagförslag framgår dock inte uttryckligen att det ska pågå en förundersökning om ett sådant brott som kan ligga till grund för en jämförelse i EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter, CIR, för att en jämförelse ska få göras i dessa fall.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* ifrågasätter om det är tillräckligt med ett straffminimum om två års fängelse för att metoden ska få användas. *Riksdagens ombudsmän* anser att utredningen inte har presenterat skäl för en så vidsträckt brottskatalog som föreslås.

Skälen för regeringens förslag

Metoden ska endast få användas vid allvarlig brottslighet

Som regeringen redogör för ovan bör biometriska jämförelser med ansiktsbilder i Migrationsverkets register endast tillåtas med stor restriktivitet. Tillämpningsområdet måste begränsas till att endast avse allvarliga brott och även i övrigt förenas med tydliga krav som måste vara uppfyllda i det enskilda fallet för att en jämförelse ska få göras.

Brott med fängelse i lägst två år i straffskalan

När det gäller vilka brott som ska omfattas av regleringen är det naturligt att ta utgångspunkt i vilket minimistraff som är föreskrivet för brottet, eftersom lagstiftaren genom straffskalan har markerat synen på brottets allvar. Vid bedömningen av vilket straffminimum som bör gälla ska det beaktas att det är särskilt angeläget att polisen och andra brottsutredande myndigheter får effektiva verktyg att utreda brott som är kopplade till gängrelaterad brottslighet, som till exempel mord, dråp och andra allvarliga våldsbrott, grova vapenbrott och grova narkotikabrott. Det är också angeläget att polisen får bättre förutsättningar att utreda annan allvarlig brottslighet, till exempel allvarliga sexualbrott som våldtäkt. För att inkludera denna brottslighet föreslår regeringen, även med beaktande av vad *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* och *Riksdagens ombudsmän* anför, att det ska vara tillåtet att göra en biometrisk jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier om det är föreskrivet fängelse i lägst två år för brottet.

Samhällsfarliga brott

Utredningen föreslår att det ska vara tillåtet att använda Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier för att söka efter gärningsmän vid utredning om brott mot den nationella säkerheten. De brott som avses

är sabotage, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage, om brottet innefattar sabotage, olovlig kärverksamhet, brott mot medborgerlig frihet, spioneri, utlandsspioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person, företagsspioneri, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning samt brott enligt terroristbrottslagen. Det är fråga om brott som ligger inom Säkerhetspolisens ansvarsområde och som anses särskilt samhällsfarliga på så sätt att de direkt eller indirekt hotar vitala samhällsintressen. Brotten har varierande straffskalor, från böter till livstids fängelse. Vissa av brotten är undantagna från preskription (se 35 kap. 2 § brottsbalken). Dessa brott är dessutom typiskt sett mycket svårutredda.

Enligt regeringen är det nödvändigt att Säkerhetspolisen ges bättre förutsättningar att klara upp samhällsfarliga brott. Att tillåta att biometrisk jämförelser görs med fingeravtryck och ansiktsbilder i Migrationsverkets register kan förväntas medföra en stor nytta vid förundersökning om sådana brott. Det bör därför läggas till en brottskatalog i enlighet med utredningens förslag. Som utredningen anför bör de brott som har ett straffminimum om minst två års fängelse inte anges i brottskatalogen, eftersom dessa brott kommer att omfattas redan genom att brottets straffskala medger det.

Osjälvständiga brottsformer

Det är av stor vikt att brottsutredande myndigheter ges effektiva verktyg för att även klara upp försök, förberedelse och stämpling till sådana brott som enligt förslagen ska omfattas av regleringen, i den mån en sådan gärning är straffbelagd. Detta innebär att det även vid en förundersökning om försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som har ett minimistraff om fängelse i lägst två år eller till ett sådant samhällsfarligt brott som omfattas av förslaget till brottskatalog bör vara möjligt att göra biometrisk jämförelser med fingeravtryck och ansiktsbilder i Migrationsverkets register.

Behovet av en straffvärdeventil

Utöver angivna brott anser regeringen att det behövs en s.k. straffvärdeventil för att fänga även annan brottslighet där det, sett till brottets allvar i det enskilda fallet, är motiverat att tillåta jämförelser av detta slag. Genom en straffvärdeventil möjliggörs att biometrisk jämförelser i Migrationsverkets register kan göras vid misstanke om ett allvarligt brott där straffvärdet för det enskilda brottet är högt, även om straffskalan börjar på en lägre nivå än två år och det inte är fråga om ett sådant samhällsfarligt brott som ska omfattas av den särskilda brottskatalog som föreslås. Regeringen anser i likhet med utredningen att det är rimligt att gränsen dras vid en gärning som har ett straffvärde som kan antas överstiga fängelse i två år. Det innebär att det kommer att krävas en bedömning av straffvärdet i det enskilda fallet för att jämförelse ska få ske. På så sätt kan det, beroende på straffvärdet i det enskilda fallet, vara möjligt att göra

jämförelser vid exempelvis grov stöld och rån, utredningar där det typiskt sett kan förekomma bilder av den misstänkte från en övervakningskamera eller liknande.

Det är straffvärdet för ett enskilt brott som ska uppgå till minst två år för att jämförelse ska få ske. Straffvärdehöjande eller straffvärdelindrande omständigheter ska beaktas i den mån de är kända. Det bör inte vara tillåtet att göra en jämförelse baserat på flerfaldig brottslighet som tillsammans når upp till ett straffvärde om minst två år.

Brott som omfattas av sökningar i CIR

Som framgår ovan finns det en möjlighet för nationella brottsbekämpande myndigheter att använda vissa europeiska informationssystem för att söka efter oidentifierade gärningsmän vid terroristbrott och annan grov brottslighet. Genom sökningar i EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter, CIR, kommer brottsbekämpande myndigheter att få tillgång till uppgifter som lagras i bland annat in- och utresesystemet, VIS och Eurodac. CIR ska tas i drift den dag som kommissionen fastställer. Sökningar i CIR ska under vissa angivna förutsättningar få göras vid utredning om terroristbrott eller andra grova brott. Med terroristbrott avses ett brott enligt nationell rätt som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism. Med grovt brott avses ett brott som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i artikel 2.2 i rådets rambeslut 2002/584/RIF om europeisk arresteringsorder om det enligt nationell rätt kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd under en maximal tidsperiod på minst tre år. Regeringen delar utredningens bedömning om att en biometrisk jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register även bör få göras vid ett sådant brott som kan föranleda en sökning i CIR enligt artikel 22 i interoperabilitetsförordningarna. Detta bör åstadkommas genom en hänvisning till den brottskatalog som gäller enligt förordningarna. Hänvisningen bör vara dynamisk, dvs. avse respektive förordning i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Det bör av regleringen uttryckligen ställas ett krav på att det pågår en förundersökning om ett sådant brott för att en jämförelse ska få göras. Det innebär att jämförelser även får göras vid en förundersökning om till exempel korruption, penningtvätt och bedrägeri beroende på hur gärningen rubriceras enligt svensk rätt.

11.1.3 Ytterligare förutsättningar för jämförelse

Regeringens förslag: En automatiserad ansikts- eller fingeravtrycksjämförelse i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier ska endast få göras om det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som förekommer på spårbilden samt om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Jämförelse ska endast få göras med fingeravtryck och ansiktsbilder i registren av den som har fyllt 15 år.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att det ska vara uppenbart att syftet med åtgärden inte

kan uppnås med mindre ingripande åtgärder för att en jämförelse ska få göras.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Polismyndigheten* anför att Migrationsverkets register även bör få användas för att söka efter annan än en gärningsman, tex. en okänd målsägande. *Polismyndigheten* och *Åklagarmyndigheten* anför också att Migrationsverkets register bör få användas för biometriska jämförelser även avseende barn under 15 år.

Skälen för regeringens förslag

Det ska finnas särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som förekommer på spårbilden

Förslagen i denna lagrådsremiss syftar till att fler gärningsmän ska kunna identifieras och lagföras. Detta innebär att det endast är ansiktsbilder och fingeravtryck av en misstänkt gärningsman som ska få jämföras med uppgifter i Migrationsverkets register. Det bör inte ställas upp ett krav på att det ska stå klart att personen på spårbilden är gärningsmannen. Ett så högt ställt krav skulle motverka en effektiv brottsbekämpning. Sannolikheten för att personen på bilden är gärningsman bör i stället uttryckas på så sätt att det ska finnas särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som förekommer på den bild som ska jämföras. Detta krav innebär att det måste finnas någon faktisk omständighet som med viss styrka talar för att personen på spårbilden är gärningsmannen (jfr prop. 2005/06:178 s. 101 i fråga om hemlig rumsavlyssning). Detta krav är givetvis uppfyllt om brottet har filmats eller fotograferats och det är uppenbart vem som är gärningsman. Men det kan även vara uppfyllt om det till exempel finns vittnesuppgifter eller andra uppgifter som talar för att personen på spårbilden eller som avsatt fingeravtrycken är gärningsmannen.

Det finns inte förutsättningar för att i detta lagstiftningsärende närmare överväga om Migrationsverkets register även bör få användas för att söka efter någon annan än en gärningsman, vilket *Polismyndigheten* förespråkar.

Jämförelsen ska vara av synnerlig vikt för utredningen

För att biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register ska få göras bör det ställas upp ett uttryckligt krav i lag på att jämförelsen ska vara av synnerlig vikt för utredningen. På så sätt tydliggörs att regleringen, av integritetsskäl, förutsätter en restriktiv tillämpning. Det innebär att behovet av åtgärden måste vara kvalificerat på något sätt för att en jämförelse ska få göras. Systematiska eller rutinmässiga jämförelser med ansiktsbilder och fingeravtryck i Migrationsverkets register får alltså inte förekomma. Det måste finnas ett påtagligt behov av åtgärden i det enskilda fallet. Kravet på att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen innebär också att det ska finnas rimlig anledning att, utifrån vad som är känt om den misstänkte gärningsmannen, anta att han eller hon förekommer i Migrationsverkets register. Därutöver krävs att åtgärden bedöms vara proportionerlig i det enskilda fallet. Det innebär att utrymmet för att utföra en jämförelse är större ju allvarligare brott misstanken avser.

Detsamma gäller om den misstänkte gärningsmannen bedöms vara farlig för allmänheten och det av den anledningen är angeläget att denne snabbt kan identifieras.

Regeringen delar vidare utredningens bedömning om att en jämförelse endast bör komma i fråga om andra mindre ingripande åtgärder har uttömts. Enligt regeringen kan dock det krav på restriktivitet som bör krävas i detta avseende anses innefattas i kravet på synnerlig vikt (jfr prop. 2023/24:108 s. 51 f. och s. 88). Som utgångspunkt ska det i det enskilda fallet klart framgå för beslutsfattaren att det inte finns andra utredningsåtgärder som kan föra utredningen framåt och som innebär ett mindre integritetsintrång. Sådana mindre ingripande utredningsåtgärder ska alltså ha uttömts innan en jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register görs. Exempel på sådana åtgärder är uttömmande sökningar i polisens biometriregister, internationella sökningar (t.ex. inom ramen för Prümsamarbetet) och sedvanliga utredningsåtgärder som vittnesförhör m.m.

Ansiktsbilder och fingeravtryck av barn

Migrationsverkets register får innehålla fotografier av utlänningar oavsett ålder. Fingeravtryck får registreras om utlänningen har fyllt 14 år respektive 12 år beroende på om insamling sker med stöd av 9 kap. 8 § eller 9 kap. 8 h § utlänningslagen.

Fotografier och fingeravtryck som tas av barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder får inte registreras i de register som förs med stöd av polisens brottsdatalog. Dessa register kan alltså i dagsläget inte användas för att söka efter barn under 15 år som misstänks för brott. Frågan om möjligheterna att samla in, lagra och använda biometriska underlag och uppgifter om brottsmisstänkta personer som inte har fyllt 15 år ska utökas är för närvarande föremål för utredning (dir. 2023:102, Utökade möjligheter att använda tvångsmedel mot barn och unga). Utredningens uppdrag omfattar också frågan om biometriska uppgifter om barn som inte har fyllt 15 år och som förekommer i register som inte förs i brottsutredande syfte ska få användas för biometriska jämförelser i ett sådant syfte. Behovet av att kunna göra sådana jämförelser lyfts av *Polismyndigheten* och *Åklagarmyndigheten*. I avvaktan på utredningens överväganden och förslag bör enligt regeringen barn under 15 år inte omfattas av de förslag som nu lämnas om biometriska jämförelser i Migrationsverkets register. Det innebär att innan en jämförelse görs måste sökunderlaget i registret avgränsas på så sätt att det inte omfattar uppgifter om barn under 15 år.

Fingeravtryck och fotografier av barn som misstänks för att ha begått brott efter att ha fyllt 15 år får registreras i polisens fingeravtrycks- och signalementsregister under samma förutsättningar som gäller för vuxna. Motsvarande ska enligt regeringens förslag gälla för registrering i de nya biometriregistren (se avsnitt 6.3.5.). För den som är straffmyndig finns alltså ingen särreglering i detta avseende. Regeringen anser mot denna bakgrund att det är rimligt att fingeravtryck och ansiktsbilder av oidentifierade misstänkta gärningsmän ska få jämföras med fingeravtryck och fotografier av barn som har fyllt 15 år och vars uppgifter finns i Migrationsverkets register. Detta gäller i synnerhet som allt fler barn och

unga involveras i kriminella nätverk och begår grova brott. Det är ett samhällsintresse av mycket stor vikt att även dessa brott klaras upp och att gärningsmannen kan lagföras. Regeringen anser att detta intresse väger upp den integritetskränkning som det innebär att få sitt fotografi eller sina fingeravtryck jämförda med ansiktsbilder eller fingeravtryck av oidentifierade gärningsmän, även med beaktande av det särskilda skydd för barn som rättigheterna i barnkonventionen ställer upp. Att Migrationsverkets register i större utsträckning än i dag ska få användas på detta sätt kan också minska incitamenten för personer inom kriminella nätverk att utnyttja barn till att begå brott och därmed skydda barn mot att utnyttjas på detta sätt.

Den personkrets som berörs av jämförelsen ska begränsas så långt det är möjligt

Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier förs inte primärt i ett brottsbekämpande syfte. När det nu föreslås att ansiktsbilder och fingeravtryck i registren ska få användas för biometriska jämförelser för att utreda brott är det därför angeläget att polisen inte behandlar fler personuppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Det innebär att jämförelsen alltid ska begränsas utifrån relevanta sökkriterier när det är möjligt. Med hänsyn till vad som är känt om den misstänkte gärningsmannen kan det till exempel ofta vara motiverat att avgränsa jämförelsen utifrån ålder eller kön. På så sätt begränsas de personuppgifter som behandlas i Migrationsverkets register i brottsutredande syfte. Att inte fler personuppgifter än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen får behandlas följer redan av 2 kap. 8 § brottsdatalogen och av kravet på att biometriska uppgifter bara får behandlas om det är absolut nödvändigt. Frågan behöver därför inte regleras särskilt.

11.1.4 Beslut ska fattas av åklagare

<p>Regeringens förslag: Beslut om biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier ska fattas av åklagare.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag har en annan redaktionell utformning där det inte uttryckligen framgår att ett beslut om jämförelse fattas av en åklagare.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser att varje automatiserad sökning ska föregås av en domstolsprövning för att säkerställa att förutsättningarna är uppfyllda i varje enskilt fall. Även *Riksdagens ombudsmän* anser att en biometrisk jämförelse bör föregås av en domstolsprövning. *Domstolsverket* anser att utredningen inte i tillräcklig mån har redogjort för skälen för att man inte anser att det är lämpligt att ställa krav på domstolsprövning som kontrollmekanism och integritetshöjande åtgärd.

Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen) påpekar att det inte av lagtexten framgår vem som avgör om en jämförelse är av synnerlig vikt för utredningen och om syftet kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* anser att det finns starka skäl att överväga att införa bestämmelser om att Polismyndigheten årligen ska rapportera de ärenden där metoden har använts till tillsynsmyndigheterna och om en dokumentationsskyldighet. *Integritetsskyddsmyndigheten* ser inte skäl för en sådan årlig rapporteringsskyldighet men anser att det ska ställas krav på att dokumentationen över användningen av metoden hålls samlad för att användningen ska kunna kontrolleras i efterhand.

Skälen för regeringens förslag

Beslut om att använda metoden

Integritetsskyddsmyndigheten och *Riksdagens ombudsmän* anser att en biometrisk jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register bör föregås av en domstolsprövning, eftersom det är fråga om en mycket integritetskänslig metod som innefattar omfattande behandling av känsliga personuppgifter. *Domstolsverket* anser att utredningen inte tillräckligt redogjort för skälen varför frågan inte bör föregås av domstolsprövning.

Regeringen konstaterar att det visserligen är fråga om en integritetskänslig metod. Detta innebär dock inte i sig att det måste till en domstolsprövning. Regeringen delar utredningens bedömning att en domstolsprövning inte är en lämplig och ändamålsenlig ordning, i synnerhet som det är fråga om användning av en polisiär utredningsmetod som innebär att spår från en okänd person jämförs med uppgifter som finns i register. Det är alltså inte fråga om användning av tvångsmedel och metoden kan inte jämföras med till exempel hemliga tvångsmedel där det typiskt sett kan vara motiverat med domstolsprövning. Regeringen anser därför inte att det bör ställas krav på domstolsprövning.

För att en biometrisk jämförelse ska få göras med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier krävs enligt regeringens förslag att jämförelsen ska vara av synnerlig vikt för utredningen (avsnitt 11.1.3). I vissa fall kommer det dessutom att krävas en bedömning av om straffvärdet i det enskilda fallet uppgår till minst två år för att en jämförelse ska få äga rum (avsnitt 11.1.2). Den prövningen är av så kvalificerat slag att den bör göras av en åklagare. Det kan vara en åklagare som antingen redan leder förundersökningen eller som annars behöver ta över den för att fatta beslut om att en biometrisk jämförelse ska göras. När ett beslut väl är fattat får bedömningen av vem som i fortsättningen ska leda förundersökningen göras mot regleringen i rättegångsbalken. Det innebär bland annat att en åklagare ska leda förundersökningen om någon skäligen kan misstänkas för brottet, om saken inte är av enkel beskaffenhet, eller när det i andra fall är motiverat av särskilda skäl (23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken).

Regeringen anser, i likhet med *Lunds universitet (juridiska fakultetsstyrelsen)*, att frågan om vem som fattar beslut om åtgärden bör anges i lag.

Dokumentation

Att användningen av metoden ska dokumenteras i förundersökningsprotokollet följer av 20 och 22 §§ förundersökningskungörelsen (1947:948). Därutöver behöver Polismyndigheten säkerställa att det finns dokumentation över personuppgiftsbehandlingen, för att på så sätt kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningssenyg och att den registrerades rättigheter skyddas (jfr 3 kap. 2 § brottsdatalogen). Detta är, vilket *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller, nödvändigt för att det i efterhand ska kunna kontrolleras i vilken utsträckning metoden har använts och om de rättsliga förutsättningarna har varit uppfyllda. Regeringen anser att de bestämmelser som finns i dataskyddsregelverket är tillräckliga och att en dokumentationsskyldighet inte behöver regleras särskilt.

Regeringen anser i likhet med *Integritetsskyddsmyndigheten* att en författningsreglerad årlig rapporteringsskyldighet inte är nödvändig.

11.1.5 Jämförelse ska utföras av Nationellt forensiskt centrum

Regeringens förslag: Biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier ska utföras av Nationellt forensiskt centrum.

Nationellt forensiskt centrum ska få behandla personuppgifter om det behövs för att utföra biometriska jämförelser i registren.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Jämförelserna ska utföras av Nationellt forensiskt centrum

Automatiska jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck sker genom användande av mjukvara för särskild igenkänningsteknik baserad på biometri. Den söklista som mjukvaran tar fram behöver härutöver bearbetas och analyseras manuellt för att utröna om någon av personerna i söklistan kan vara identisk med den person som förekommer på spår bilden eller som har avsatt fingeravtrycket. Såväl den jämförande sökningen som efterföljande analyser av materialet utgör forensisk verksamhet. Inom Polismyndigheten har Nationellt forensiskt centrum (NFC) huvudansvaret för den forensiska verksamheten. NFC gör redan i dag biometriska jämförelser med ansiktsbilder och fingeravtryck av okända misstänkta gärningsmän med ansiktsbilder och fingeravtryck i polisens fingeravtrycks- och signalementsregister med hjälp av igenkänningsteknik. Det är också NFC som utför de efterföljande manuella analyserna. Resultatet av en sådan efterföljande analys kan redovisas i ett forensiskt sakkunnigutlåtande med tillämpning av NFC:s utlåtandeskala. Sådana sakkunnigutlåtanden kan användas som bevisning i domstol. Mot denna bakgrund bör biometriska jämförelser med ansiktsbilder och fingeravtryck i Migrationsverkets register lämpligen göras av

NFC. Den omständigheten att det är Migrationsverket som är personuppgiftsansvarig för registren hindrar inte en sådan ordning.

Det är Polismyndigheten som ska se till att de personer vid NFC som ges behörighet att utföra biometriska jämförelser i registren endast ges åtkomst till sådana uppgifter som behövs för att jämförelsen ska kunna genomföras samt att vidta andra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Detta följer av de krav som dataskyddsregleringen ställer på den som behandlar personuppgifter (se 3 kap. brottsdatalagen).

Regeringen föreslår i avsnitt 11.1.4 att biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier ska beslutas av åklagaren. Beslutet är en förutsättning för att NFC ska få göra jämförelsen. Ett sådant beslut kan fattas oberoende av vilken brottsutredande myndighet som förundersökningen hör till. Det bör när det gäller förundersökningar som bedrivs inom ramen för Säkerhetspolisens verksamhet poängteras att NFC inte övertar en arbetsuppgift på så sätt att lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter blir tillämplig när Säkerhetspolisen begär att en jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register ska göras (se 1 kap. 2 § andra stycket den lagen). Det är här fråga om en särskild typ av forensisk verksamhet som NFC har till uppgift att utföra med stöd av polisens brottsdatalag. Det finns därför inte skäl att införa bestämmelser som reglerar användandet av metoden i säkerhetspolisens datalag.

En jämförelse ska alltid åtföljas av en manuell forensisk analys

Det är av stor vikt att personuppgifterna behandlas på ett sådant sätt att risken för diskriminering och felaktig identifiering minimeras. Mot den bakgrunden behöver resultatet av en automatiserad jämförelse alltid följas upp av NFC genom manuella forensiska analyser innan mer ingripande utredningsåtgärder vidtas mot en enskild. Denna bedömning har även utredningen gjort. Regeringen anser dock att kravet på att en automatiserad jämförelse alltid ska åtföljas av manuella analyser uttryckligen bör anges i författning. Detta kan dock regleras på lägre författningsnivå än lag.

En ny ändamålsbestämmelse

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är mest lämpligt att placera bestämmelserna som anger förutsättningarna för när en biometrisk jämförelse får göras med uppgifter i Migrationsverkets register i polisens brottsdatalag. Regeringen föreslår därför att bestämmelserna ska tas in i ett nytt kapitel i den lagen och att det av lagen ska framgå att det är fråga om forensisk verksamhet.

NFC får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att bland annat utreda brott (2 kap. 1 § brottsdatalagen). Biometriska uppgifter får behandlas om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (6 kap. 4 § polisens brottsdatalag). Det finns alltså rättslig grund för NFC att utföra biometriska jämförelser. För att behandlingen ska vara tillåten krävs dock också att något av de särskilda ändamål som anges i 6 kap. 1 § polisens brottsdatalag är uppfyllda.

Enligt 6 kap. 1 § 2 får NFC utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten, Säkerhetspolisen,

Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol. Detta innebär att NFC till exempel kan göra forensiska analyser och undersökningar av bilder och fingeravtryck i en brottsutredning. Jämförelser med fingeravtrycks- och ansiktigenkänningsteknik i polisens nuvarande fingeravtrycks- och signalementsregister kan alltså ske med stöd av denna bestämmelse och detsamma kommer att gälla för sådana jämförelser i biometriregistren. Det kan ifrågasättas om bestämmelsen också ger stöd för att NFC utför jämförelser i myndighetsregister som förs i annat syfte än att utreda brott. Regeringen anser att det bör tas in en ny ändamålsbestämmelse i 6 kap. 1 § polisens brottsdatalog som klargör detta.

11.1.6 Något sökförbud ska inte gälla

Regeringens förslag: Biometriska jämförelser ska kunna göras i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter. Ett undantag från sökförbudet i brottsdatalagen ska därför införas i polisens brottsdatalog som möjliggör detta.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 2 kap. 14 § brottsdatalagen är det förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Sökförbudet utgår från syftet med sökningen. Om syftet inte är att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter är sökningen tillåten, även om känsliga personuppgifter används vid sökningen (prop. 2017/18:269 s. 172).

I polisens brottsdatalog finns, för den forensiska verksamheten, ett undantag från sökförbudet för sökningar som görs i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska eller genetiska uppgifter. Undantaget är dock begränsat till sökningar i polisens register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement (6 kap. 5 §). Motsvarande ska enligt regeringens förslag gälla för biometriregistren. Frågan är om det behövs ett motsvarande undantag från sökförbudet för att möjliggöra biometriska jämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.

Syftet med den biometriska jämförelsen är att få fram en lista över registrerade personer som potentiellt kan vara den person som har avsatt fingeravtrycket eller som förekommer på spårbilden. Den automatiserade jämförelsen baseras på biometriska uppgifter. Regeringen anser därför att behandlingen träffas av brottsdatalagens förbud mot att göra sökningar för att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. För att möjliggöra biometriska jämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier bör därför ett nytt undantag från sökförbudet tas in i polisens brottsdatalog.

Det kan konstateras att det även enligt utlänningsdatalagen är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (17 §). Bestämmelserna hindrar dock inte att känsliga personuppgifter behandlas i Migrationsverkets register över

fingeravtryck och fotografier. Undantaget innebär att sökbegränsningen inte hindrar nödvändiga sökningar i registren (prop. 2017/18:254 s. 38 och 63). Det finns alltså inte något behov av att införa ytterligare undantag i utlänningsdatalagen från sökförbudet för att Polismyndigheten ska kunna göra biometriska jämförelser i Migrationsverkets register.

Det kan noteras att polisen och andra brottsutredande myndigheter använder teknik för automatiserad jämförelse, som ansiktsigenkänningsteknik, även i andra sammanhang under en brottsutredning, exempelvis för att eftersöka om samma person förekommer på flera olika ställen i ett bildmaterial. Sådan användning utgör en normal behandling av biometriska uppgifter som är tillåten om den är absolut nödvändig och berörs inte av förslaget.

11.1.7 Vissa följdändringar i utlänningsdatalagen

Regeringens förslag: Det ska framgå av utlänningsdatalagen att uppgifter om fingeravtryck och fotografier i Migrationsverkets register över sådana uppgifter även ska få användas om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren med stöd av den nya regleringen i polisens brottsdatalag.

Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i utlänningsdatalagen ska kompletteras på så sätt att Migrationsverket ska åläggas att på begäran av Polismyndigheten lämna ut uppgifter som finns i verkets register över fingeravtryck och fotografier för att Polismyndigheten ska kunna göra biometriska jämförelser med oidentifierade fingeravtryck och ansiktsbilder från brottsutredningar i enlighet med polisens brottsdatalag.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslaget. *Migrationsverket* anger att förslaget ger tillräckligt stöd för att polisen ska kunna utföra biometriska jämförelser i Migrationsverkets register.

Skälen för regeringens förslag

Registren ska få användas för nya ändamål

Enligt utlänningsdatalagen är det tillåtet att behandla personuppgifter när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till en annan myndighet om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning (13 § första stycket 2). Eftersom det ska följa av polisens brottsdatalag att Polismyndigheten får använda Migrationsverkets register för att göra biometriska jämförelser vid förundersökning i vissa fall, anser regeringen att behandlingen omfattas av detta ändamål. Det krävs därför inte något tillägg i bestämmelserna om tillåtna sekundära ändamål enligt utlänningsdatalagen för att möjliggöra behandlingen.

Däremot krävs att det görs ett tillägg i 15 § utlänningsdatalagen. Enligt den paragrafen får Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier endast användas för vissa angivna ändamål. För att Polismyndigheten, genom NFC, ska kunna göra biometriska jämförelser med fingeravtryck och ansiktsbilder av oidentifierade gärningsmän med

fingeravtryck och fotografier i registren behöver paragrafen ändras och utökas till att även omfatta detta ändamål.

Uppgiftsskyldighet och direktåtkomst

I utlänningsdatalagen finns bestämmelser som medger att Polismyndigheten ges direktåtkomst till och har rätt att ta del av uppgifter som behandlas i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier för vissa angivna ändamål (19 och 20 §§). Genom Polismyndighetens rätt att ta del av uppgifterna uppkommer en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen bryter den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos Migrationsverket. För att möjliggöra att Polismyndigheten ska kunna göra biometriska jämförelser med oidentifierade fingeravtryck och ansiktsbilder från brottsutredningar i enlighet med de nya bestämmelser som regeringen nu föreslår i polisens brottsdatalag behöver bestämmelserna om uppgiftsskyldighet kompletteras till att även omfatta detta ändamål. Detta görs genom ett tillägg i 20 § utlänningsdatalagen.

11.2 Tullverket ska kunna medges direktåtkomst till körkortsfotografier

Regeringens förslag: En personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas i Transportstyrelsens verksamhet som rör behörigheter ska även få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i Tullverkets brottsbekämpande och lagförande verksamhet.

Regeringens bedömning: Det finns i nuläget inte förutsättningar för att införa bestämmelser om biometriska jämförelser i vägtrafikregistret.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det och delar bedömningen eller invänder inte mot den. *Tullverket* framhåller att förslaget kommer att underlätta myndighetens i de fall det anses nödvändigt att få tillgång till körkortsfotografier för att identifiera misstänkta och andra personer i en utredning. *Polismyndigheten* och *Tullverket* anser att det finns ett behov av att kunna göra biometriska jämförelser även i vägtrafikregistret.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det finns i nuläget inte förutsättningar för biometriska jämförelser i vägtrafikregistret

Regeringen konstaterar att vägtrafikregistret är ett mycket omfattande register som har ett brett användningsområde för en mängd samhällsaktörer. Transportstyrelsen har upplyst utredningen om att registret, som utgår från en föråldrad plattform, innehåller cirka 30 miljoner fotografier. Den stora mängden fotografier förklaras bland annat av att det ofta finns flera fotografier av en och samma person. Många

gångar är fotografierna inskannade fysiska fotografier som har skickats till Transportstyrelsen i samband med förnyelse av körkort, vilket innebär att dessa bilder håller en låg teknisk kvalitet. *Polismyndigheten* och *Tullverket* anser att det finns ett behov av att kunna göra biometriska jämförelser även i vägtrafikregistret. Det finns i dagsläget inga biometriska uppgifter i registret. Jämförande sökningar med hjälp av teknik för ansiktsgenkänning kan därför inte göras utan att sådana uppgifter tillförs varje enskild bild och lagras i registret, eller att polisen vid varje enskild sökning använder en särskild teknik som skapar biometriska mallar vid sökningen. Det förstnämnda skulle kräva en omfattande och kostsam ombyggnad av registret. Att i stället använda teknik som skapar biometriska mallar i samband med sökningen mot registret skulle innebära att registret inte kan användas för andra ändamål under tiden sökningen genomförs. Det skulle kräva att Transportstyrelsen skapar en kopia av registret som kan användas för sådana sökningar, vilket skulle ta omfattande resurser i anspråk. Mot bakgrund av detta anser regeringen att det i nuläget inte finns förutsättningar för att föreslå att vägtrafikregistret ska få användas för biometriska jämförelser.

Även Tullverket ska kunna ges åtkomst till körkortsfotografier

Av vägtrafikdatalagen (2019:369) följer att en personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas för att det är nödvändigt för att hantera frågor om behörighet att föra ett fordon även får behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i Polismyndighetens, Säkerhetspolisens eller Kustbevakningens brottsbekämpande och lagförande verksamhet eller Polismyndighetens arbete med att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (2 kap. 7 och 9 §§). Bestämmelserna möjliggör, tillsammans med bestämmelserna om direktåtkomst i 3 kap. 4 § samma lag, att dessa myndigheter får ges direktåtkomst till bland annat de körkortsfotografier som finns i vägtrafikregistret.

De nämnda bestämmelserna gäller inte för Tullverket. Det innebär att Tullverket inte genom direktåtkomst kan ta del av de körkortsfotografier som finns i registret. För att Tullverket ska kunna ta del av sådana fotografier måste en förfrågan göras i varje enskilt fall. I likhet med utredningen anser regeringen att det saknas skäl att på detta sätt göra skillnad på Tullverket och de andra brottsbekämpande myndigheter som får medges direktåtkomst till fotografierna i registret. Att skyndsamt kunna fastställa identiteten på såväl misstänkta som andra aktörer som förekommer i Tullverkets verksamhet kan vara av avgörande betydelse både för utgången i ett ärende och för att bland annat förhindra brott. Möjligheten att medges direktåtkomst till körkortsfotografier bör därför även gälla för Tullverket i dess brottsbekämpande och lagförande verksamhet. Uppgifterna kommer att omfattas av samma sekretesskydd hos Tullverket som hos de myndigheter – Polismyndigheten, Säkerhetspolisens och Kustbevakningen – som redan har rätt att ta del av fotografier i registret (jfr prop. 2018/19:33 s. 108 f.).

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att personuppgifter som får behandlas för att det är nödvändigt för att hantera frågor om behörighet att föra ett fordon även ska få behandlas när det är nödvändigt för att till-

handahålla en uppgift som behövs i Tullverkets brottsbekämpande och lagförande verksamhet. Härigenom kan Tullverket medges direktåtkomst till vägtrafikregistret.

12 Användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser

12.1 Dna-baserad släktforskning

Dna-baserad släktforskning, eller genetisk genealogi, är en metod inom släktforskning som använder dna-analyser för att konstatera släktskap. Metoden innebär att en person lämnar ett prov för dna-analys till ett privat företag som analyserar provet och lägger upp resultatet i en egen databas där det jämförs med resultat från företagets andra kunder. Tjänsten har blivit populär både i Sverige och internationellt bland personer som vill ta reda på okända släktingar. Tidigt under 2019 uppgick det totala antalet användare av olika privata dna-baserade släktforskningsdatabaser till 26 miljoner personer, med en majoritet av användarna från västra Europa och Nordamerika.

Av utredningen framgår att brottsutredande myndigheter i vissa länder använt sig av ett nytt sätt att identifiera okända misstänkta gärningsmän med hjälp av dna-baserad släktforskning. Metoden, som kallas för utredande genetisk genealogi eller forensisk genetisk genealogi, utvecklades i USA och användes första gången 2018 för att identifiera och lagföra en tidigare okänd gärningsman, kallad för ”The Golden State Killer”, som under 1970- och 1980-talen hade begått många allvarliga brott i USA. I USA är det bara tillåtet att använda metoden vid vissa grova brott (t.ex. mord och sexualbrott) och för att identifiera okända avlidna personer (identifieringsärenden). Dna-baserad släktforskning har även använts i Kanada och Australien. I Norge har dna-baserad släktforskning använts i ett pilotfall för att lösa ett mord som begicks 1999. Dna-spåret kunde där kopplas till en person som visade sig ha avlidit.

I Danmark har det danska folketingsrådet fattat beslut om att dansk polis ska kunna använda sig av utredande genetisk genealogi vid brottsutredning om mord, våldtäkt och terrorism samt för identifiering av avlidna personer (folketingsbeslutning den 18 april 2023, till beslutningsförslag nr. B 15). Det danska justitieministeriet och den danska rikspolisens utreder för närvarande möjligheten att införa genetisk släktforskning som utredningsverktyg inom polisen. Som utredningen redovisar övervägs frågan om utredande genetisk genealogi ska tillåtas även i flera andra länder, till exempel Frankrike, Nederländerna och Storbritannien.

Av de större dna-baserade släktforskningsdatabaser som finns på marknaden är det endast ett fåtal som enligt sina användarvillkor tillåter att uppgifterna i databasen används för brottsutredande syften. Varje användare måste dessutom uttryckligen ta ställning till om dennes uppgifter ska få användas i brottsutredande syfte.

Polisens pilotprojekt och dubbelmordet i Linköping

Dna-baserad släktforskning har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för att kunna identifiera personer som har gjort sig skyldiga till brott när dna-spår av tillräcklig mängd och kvalitet har säkrats och andra utredningsmetoder inte har räckt till. Med början år 2019 genomförde Polismyndigheten ett pilotprojekt för att utreda om och hur myndigheten skulle kunna använda sig av dna-baserade släktforskningsdatabaser vid utredning om mycket grova brott i syfte att identifiera okända gärningsmän som inte kunnat identifieras på annat sätt. Projektet gjorde det möjligt för polisen att identifiera den gärningsman som hade begått ett dubbelmord i Linköping 2004. Polismyndigheten har konstaterat att släktforskningsmetoden, med rätt förutsättningar, utgör ett exceptionellt verktyg för att lösa mycket grova brott som inte har kunnat klaras upp med andra utredningsåtgärder och tillgängliga forensiska verktyg.

Efter att pilotprojektet hade avslutats begärde Polismyndigheten ett s.k. förhandssamråd med Integritetsskyddsmyndigheten enligt brottsdatalagen för att säkerställa att släktforskningsmetoden är lagenlig och kan användas som en polisär metod. Integritetsskyddsmyndigheten bedömde i samrådsyttrande i maj 2021 att den behandling av personuppgifter som metoden innebar skulle leda till att personuppgifter i flera avseenden skulle behandlas i strid med lag. Myndigheten avrådde därför Polismyndigheten från fortsatt användning av släktforskningsmetoden. Polismyndigheten har sedan dess inte använt sig av den.

De olika stegen i polisens släktforskningsmetod

Den släktforskningsmetod som polisen har utvecklat kan beskrivas i fyra steg.

I det första steget (dna-analys) tar Nationellt forensiskt centrum (NFC) ut dna-extrakt från ett dna-spår som har säkrats på en brottsplats. Analys av dna-extraktet sker vid NFC och Rättsmedicinalverket samt vid ett svenskt externt laboratorium. Genom analysen erhålls ett detaljerat dna-resultat på dna-sekvensnivå som är avsevärt mer omfattande än sådana dna-profiler som tas fram vid brottsutredningar och registreras i polisens register.

I det andra steget (jämförelse i släktforskningsdatabas) laddas resultatet från dna-analysen, nedan kallat dna-data, upp i en släktforskningsdatabas som enligt användarvillkoren och med andra användares medgivande tillåter sökningar för brottsutredande ändamål. Dna-datan jämförs därefter mot andra användares dna-data.

I det tredje steget (träfflista och traditionell släktforskning) får polisen en träfflista över de användare i släktforskningsdatabasen som visat sig ha ett släktskap med den person som dna-datan kommer från. Av träfflistan framgår vilken grad av släktskap som finns för varje träff. De olika träffarna bearbetas sedan vidare genom traditionell släktforskning. Med utgångspunkt upp till fyra eller fem generationer tillbaka kartläggs släktbanden och ett släktträd sammanställs. Kartläggningen kan till exempel göras genom sökningar i traditionella släktforskningsdatabaser (dvs. icke dna-baserade), folkbokföringsdatabaser och kyrkböcker. Syftet är att få fram en mycket begränsad lista med personer som har relevant

släktskap med personerna på träfflistan och som kan vara intressanta att utreda vidare.

I metodens fjärde steg (träff på person) handlar det om att, med utgångspunkt i resultaten från släktforskningen, nå fram till en misstänkt gärningsman med vanliga brottsutredande metoder. Om en misstänkt gärningsman hittas tas ett dna-prov från denne och resultatet jämförs med brottsplatsspåret.

I praktiken kan inte steg två och tre hållas helt skilda åt, eftersom till exempel förnyade sökningar och jämförelser kan behöva göras i databasen efter bearbetning av erhållna träfflistor. Detta åskådliggörs i figuren nedan.

Släktforskningsmetoden steg för steg

Källa: Polismyndigheten

12.2 Det ska införas regler som tillåter dna-baserad släktforskning i vissa brottsutredningar

Regeringens bedömning: En möjlighet att använda dna-baserad släktforskning i vissa brottsutredningar bör införas i svensk rätt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser delar bedömningen eller invänder inte mot den. *Polismyndigheten* framhåller att användning av dna-baserad släktforskning kommer att vara ett viktigt verktyg för att klara upp fler allvarliga brott. *Rättsmedicinalverket* och *Åklagarmyndigheten* framför liknande synpunkter. *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* menar att förslaget kan godtas mot bakgrund av det restriktiva tillämpningsområde som föreslås för metoden.

Institutet för mänskliga rättigheter ser en risk för allvarliga rättighetskränkningar om mycket känsliga uppgifter skulle komma att överlämnas till kommersiella aktörer i tredje land och anser att det behövs ett tydligare svar på frågan om överföring av personuppgifter till en utländsk släktforskningsdatabas är tillåten eller inte. Även *Domstolsverket*, *Riksdagens ombudsmän* och *Svea hovrätt* anser att frågan om det finns rättsliga förutsättningar att överföra känsliga personuppgifter till tredje land behöver analyseras ytterligare.

Svea hovrätt påpekar att förslagen kan komma att påverka det internationella straffrättsliga samarbetet.

Skälen för regeringens bedömning

Dataskyddsregelverkets bestämmelser om tredjelandsöverföringar hindrar inte att släktforskningsmetoden införs

Den dna-baserade släktforskningsmetod som Polismyndigheten har utvecklat innefattar att polisen för över dna-data till en kommersiell dna-baserad släktforskningsdatabas. I dagsläget är de databaser som tillåter utredande genetisk genealogi baserade i USA och det var också släktforskningsdatabaser baserade i USA som Polismyndigheten använde sig av i pilotprojektet. En förutsättning för att släktforskningsmetoden ska kunna användas är alltså i dagsläget att det finns ett legalt utrymme att överföra personuppgifter till en privat aktör i tredjeland. *Institutet för mänskliga rättigheter, Domstolsverket, Riksdagens ombudsmän* och *Svea hovrätt* anser att denna fråga behöver analyseras ytterligare.

Polismyndigheten beslutade inom ramen för pilotprojektet att inte överföra personuppgifterna via en behörig myndighet i USA med hänvisning till att det ansågs både olämpligt och ineffektivt. Av utredningen framgår att Polismyndigheten vidhåller denna uppfattning av följande skäl. För att det ska vara möjligt för polisen att använda en dna-baserad databas måste kontakt tas med det företag som tillhandahåller databasen och ett användarkonto skapas. Om polisen skulle behöva överföra personuppgifter via en behörig myndighet i USA skulle genetiska uppgifter (dna-data) och kontodetaljer behöva delas mellan amerikanska och svenska myndigheter. Detta skulle medföra en ökad risk för att genetiska uppgifter och uppgifter som ger åtkomst till konton sprids till obehöriga. Det är enligt Polismyndigheten olämpligt utifrån de allmänna krav som ställs på skydd av personuppgifter. Av utredningen framgår slutligen att Polismyndigheten menar att en överföring av personuppgifter till en behörig myndighet i USA skulle minska polisens kontroll av hur uppgifterna används och vara tidsmässigt ineffektiv.

Utredningen anser att dataskyddsregelverket ger ett visst utrymme för att överföra personuppgifter till en privat aktör i tredje land i enskilda fall. Några remissinstanser, bl.a. *Institutet för mänskliga rättigheter*, anser att frågan om sådana överföringar är tillåtna eller inte behöver analyseras ytterligare.

Enligt dataskyddsdirektivet är huvudregeln att en överföring av personuppgifter till tredjeland ska göras till en behörig myndighet som finns där (artikel 35). Medlemsstaterna har dock rätt att föreskriva att personuppgifter, i enskilda och särskilda fall, får överföras direkt till mottagare i tredjeland (artikel 39). Dataskyddsdirektivets bestämmelser om tredjelandsöverföringar har genomförts i 8 kap. brottsdatalagen. En möjlighet att i ett enskilt fall överföra personuppgifter direkt till mottagare i tredje land finns i 8 kap. 8 §. Bestämmelserna utgör ett undantag från kravet att överföring av personuppgifter till tredjeland ska göras till behöriga myndigheter. Personuppgifterna får överföras endast om de övriga förutsättningarna i 8 kap. 1 och 2 §§ är uppfyllda. Vidare krävs att det är absolut nödvändigt för att den svenska myndigheten ska kunna utföra en uppgift enligt 1 kap. 2 § som den har ansvar för (första stycket 1), dvs. för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder eller för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Det krävs också att den

svenska myndigheten informerar den som ska ta emot personuppgifterna om det eller de specifika ändamål för vilket eller vilka uppgifterna får behandlas (första stycket 2) och att det skulle vara ineffektivt eller olämpligt att överföra uppgifterna till en behörig myndighet i tredjelandet (första stycket 3). Personuppgifter får inte överföras om den registrerades intresse av skydd mot kränkning av rättigheter och friheter väger tyngre än det allmännas intresse av att överföringen görs (andra stycket). Om förutsättningarna i paragrafen är uppfyllda får personuppgifter alltså överföras även till andra än behöriga myndigheter i ett enskilt fall, till exempel till ett företag eller en privatperson. Som exempel nämns i förarbetena överföringar som Polismyndigheten gör till internetoperatörer för att förhindra och utreda internetrelaterad brottslighet (prop. 2017/18:232 s. 498). Dataskyddsbestämmelserna tillåter alltså att personuppgifter förs över direkt till en privat aktör i tredjeland i ett enskilt fall. Dataskyddsregelverkets bestämmelser om tredjelandsöverföringar utgör alltså inte något hinder mot att införa bestämmelser som medger att utredande genetisk genealogi används.

Det kommer att vara den överförande myndigheten, i detta fall Polismyndigheten, som i varje enskilt fall tar ställning till om förutsättningarna för överföring direkt till den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen är uppfyllda. Med den utformning av regleringen som föreslås nedan bedömer regeringen för sin del att kravet i 8 kap. 8 § 1 brottsdalagen på att överföringen ska vara absolut nödvändig normalt bör anses uppfyllt om det har fattats ett beslut om att släktforskningsmetoden ska användas i utredningen, eftersom det i ett sådant fall har gjorts en bedömning om att det inte finns andra åtgärder av mindre ingripande slag som kan användas för att brottet ska kunna utredas. Detsamma gäller kravet i 8 kap. 8 § andra stycket på att personuppgifterna inte får överföras om den registrerades intresse av skydd mot kränkning av rättigheter och friheter väger tyngre än det allmännas intresse av att överföringen sker. Metoden ska endast få användas vid utredning om särskilt allvarliga brott där lagstiftaren funnit att det allmänna intresset av en effektiv brottsbekämpning väger tyngre än det integritetsintrång som åtgärden innebär för den enskilde. Vid prövningen av kravet i 8 kap. 8 § första stycket 3 på att det skulle vara ineffektivt eller olämpligt att i stället överföra personuppgifterna till en behörig myndighet bör det bland annat tas i beaktande om en sådan överföring kan ske med samma säkerhet för personuppgifterna som om dessa överförs direkt till den som tillhandahåller databasen. Vid prövningen bör också beaktas om en överföring direkt till databasen skulle leda till en effektivare och snabbare hantering i brottsutredningen.

En möjlighet att använda dna-baserad släktforskning bör införas

Dataskyddsregleringen innebär att Polismyndigheten har rättslig grund för att behandla de personuppgifter som myndigheten behöver för att utreda brott. Polismyndigheten har också rätt att behandla biometriska uppgifter, förutsatt att behandlingen är absolut nödvändig för ändamålet med behandlingen. Detsamma gäller för genetiska uppgifter med den begränsningen att sådana uppgifter endast får behandlas av NFC.

För att släktforskningsmetoden ska få användas måste den anses utgöra en motiverad rättighetsinskränkning enligt bland annat regeringsformen och Europakonventionen. Dessutom måste den behandling av känsliga personuppgifter som metoden innefattar anses absolut nödvändig enligt dataskyddsregleringen. Vid denna bedömning krävs en noggrann avvägning mellan skyddet för den personliga integriteten och allmänintresset av att utreda och klara upp brott.

Staten har ett ansvar för att upprätthålla rättstryggheten för enskilda. Det är från ett samhällsperspektiv mycket angeläget att brott klaras upp och att polisen och andra brottsutredande myndigheter har de verktyg som krävs. I detta avseende är det väsentligt att de utökade möjligheter att utreda brott som teknikutvecklingen innebär kan tas tillvara, det gäller inte minst möjligheten att använda information som kan utvinnas ur dna (jfr t.ex. Europadomstolens dom i målet S. och Marper mot Storbritannien p. 105). Det råder ingen tvekan om att detta syfte utgör ett godtagbart ändamål som motiverar att inskränkningar i rättighetsskyddet görs. Samtidigt får en inskränkning inte gå utöver vad som är nödvändigt och proportionerligt med hänsyn till ändamålet. Det måste vid denna bedömning särskilt beaktas att dna innehåller omfattande och känslig information om den enskilde.

Erfarenheter från bland annat USA och Polismyndighetens pilotprojekt visar att utredande genetisk genealogi kan vara ett nödvändigt verktyg för att lösa allvarliga brott som annars inte hade gått att klara upp, dvs. när andra utredningsåtgärder inte räcker till. Det talar mycket starkt för att metoden borde få användas när det finns dna-spår i utredningen och det inte finns andra utredningsåtgärder som kan vidtas och som kan föra utredningen framåt som påverkar fri- och rättigheter på ett mindre ingripande sätt.

Det står samtidigt klart att släktforskningsmetoden är integritetskänslig eftersom den förutsätter behandling av känsliga personuppgifter. Metoden innefattar att integritetskänslig dna-data om den som har avsatt dna-spåret förs in i och jämförs med andra personers dna-data i en kommersiell släktforskningsdatabas. För närvarande måste dessutom dna-datan överföras till tredjeland för att metoden ska kunna användas. Vidare förutsätter metoden behandling av uppgifter om dna om personer som saknar annan koppling till brottsutredningen än att de kan antas vara släkt med den som har avsatt dna-spåret. Detta i sig kräver stor försiktighet. Samtidigt måste det beaktas att den dna-data som finns tillgänglig för jämförelse i släktforskningsdatabaserna endast härrör från personer som har lämnat sitt samtycke till att deras uppgifter används för brottsutredande ändamål. För att kartlägga släktband och gemensamma förfäder förutsätter metoden i senare led även behandling av uppgifter om personer som inte har lämnat sitt samtycke till att uppgifter om dem behandlas. Potentiellt kan alltså väldigt många personer beröras av den kartläggning över släktskap som följer på släktforskningsmetoden som inte hade varit möjlig utan användning av en dna-baserad släktforskningsdatabas. Här bör dock beaktas att det i detta led inte är fråga om att behandla dna-data eller andra känsliga personuppgifter, utan om traditionell släktforskning mot öppna källor.

Utrymmet för att tillåta att dna-baserade släktforskningsdatabaser används i brottsutredningar är mot denna bakgrund begränsat. Mot

bakgrund av att metoden kan vara ett mycket effektivt verktyg för att lösa allvarliga brott anser regeringen att det utrymme som finns bör användas och att en möjlighet att använda dna-baserad släktforskning i vissa brottsutredningar bör införas i svensk rätt.

Det är nödvändigt att regleringen av metoden utformas på ett proportionerligt sätt som är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter. Det kan därför inte komma i fråga att tillåta metoden vid annat än mycket allvarlig brottslighet. För att säkerställa den restriktivitet som behöver kringgärda metoden bör det ställas upp tydliga krav i lag som måste vara uppfyllda i det enskilda fallet för att metoden ska få användas. Vidare måste, som bland annat *Institutet för mänskliga rättigheter* poängterar, behandlingen av personuppgifter kringgärdas av tillräckliga skyddsåtgärder. Regeringen återkommer till denna fråga i avsnitt 12.4.

Det bör i detta sammanhang framhållas att det i många fall inte kommer att vara praktiskt möjligt att tillämpa släktforskningsmetoden. Det beror på att det krävs att det finns dna-spår i utredningen och att detta är av tillräcklig mängd och kvalitet. Det beror också på att databaserna endast är användbara om den misstänkte gärningsmannen härstammar från ett geografiskt område där många personer använder sig av dna-baserade släktforskningsdatabaser och det därför kan förväntas att uppgifter om släktingar till den eftersökte finns i databasen. I dagsläget är det främst individer av västeuropeiskt och nordamerikanskt ursprung som använder sig av databaserna, även om det kan komma att ändras. Metoden förutsätter dessutom tillförlitligt och tillgängligt underlag för traditionell släktforskning, till exempel folkbokföring och kyrkböcker som har täckning långt bak i tiden.

Det internationella straffrättsliga samarbetet påverkar inte bedömningen av metodens tillåtlighet

Svea hovrätt påpekar att förslaget om att tillåta dna-baserad släktforskning som en polisiär utredningsmetod kan påverka det internationella straffrättsliga samarbetet och att detta i första hand gäller det samarbete som sker inom EU med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (EIO-direktivet). Enligt *Svea hovrätt* finns det skäl att i det fortsatta lagstiftningsarbetet analysera förslagets konsekvenser även i den delen.

Regeringen konstaterar att förslaget om att tillåta dna-baserad släktforskning endast i begränsad utsträckning kan komma att påverka det straffrättsliga samarbetet inom EU. Resultatet av en genomförd dna-baserad släktforskning kan visserligen komma att begäras ut inom ramen för en begäran om en europeisk utredningsorder. En sådan begäran får dock endast framställas om utfärdandet av utredningsordern är nödvändigt och proportionellt med avseende på det inhemska förfarandet och med beaktande av den misstänkta eller tilltalade personens rättigheter (artikel 6 EIO-direktivet). Det innebär att resultatet av en genomförd dna-baserad släktforskning som finns tillgänglig i ett svenskt ärende måste ha någon sorts koppling eller betydelse för den andra EU-medlemsstatens brottsutredning för att det över huvud taget ska bli aktuellt att utfärda en sådan utredningsorder. För att en europeisk utredningsorder ska kunna

utfärdas krävs dessutom att den eller de utredningsåtgärder som anges i utredningsordern kunde ha begärts under samma förutsättningar i ett liknande inhemskt ärende.

Utredningsordern får endast erkännas och verkställas om den gärning som avses i utredningsordern motsvarar ett brott enligt svensk lag och om övriga förutsättningar som gäller för en motsvarande åtgärd i en svensk förundersökning eller rättegång i brottmål är uppfyllda (3 kap. 4 § lagen [2017:1000] om europeisk utredningsorder). Om det är tillåtet för en medlemsstat att utföra dna-baserad släktforskning är det också den statens sak att själv utföra denna. Det finns alltså inte anledning att hysa farhågor om att dna-baserad släktforskning kan komma att utföras vid bagatellartad brottslighet inom ramen för en europeisk utredningsorder.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det internationella straffrättsliga samarbetet inte påverkar bedömningen av metodens tillåtlighet eller under vilka förutsättningar dna-baserad släktforskning ska få utföras.

12.3 Förutsättningar för att använda dna-baserad släktforskning

Regeringens förslag: Vid en förundersökning om mord, grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn ska uppgifter om dna från spår få jämföras med uppgifter om dna som behandlas i en dna-baserad släktforskningsdatabas om

- det finns särskild anledning att anta att dna-spåret kommer från gärningsmannen, och
- åtgärden är av synnerlig vikt för att utreda brottet och det är uppenbart att syftet med den inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår en delvis annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna: *Brottsövermyndigheten* och *Lunds tingsrätt* anser att brottskatalogen avseende när dna-baserad släktforskning får användas bör utvidgas. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Släktforskningsmetoden ska endast få användas vid förundersökning om mord, grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn

En förutsättning för att använda dna-baserad släktforskning i en brottsutredning är att den släktforskningsdatabas som används tillåter utredande genetisk genealogi för det brott som utredningen gäller. En användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser i brottsutredande syfte förutsätter vidare att genetiska och i regel även biometriska uppgifter behandlas. Det står klart att behandlingen kan beröra många personer. Det rör sig alltså om en mycket integritetskänslig och resurskrävande polisiär metod, som endast kan komma i fråga i undantagsfall och när andra

utredningsåtgärder har uttömts. I första hand kommer metoden kunna användas vid s.k. kalla fall. Detta innebär sammantaget att tillämpningsområdet bör begränsas till ett fåtal mycket allvarliga brottstyper där metoden kan antas göra störst nytta.

Uppsåtligt dödligt våld genom mord är det allvarligaste våldsbrottet, vilket bland annat kommer till uttryck i brottets straffskala och i att brottet inte preskriberas (3 kap. 1 § och 35 kap 2 § brottsbalken). Det finns ett mycket stort samhälleligt intresse av att mord klaras upp och att gärningsmannen lagförs. Det är därför nödvändigt att polisen har de verktyg som krävs för att lösa dessa brott. Släktforskningsmetoden har visat sig vara en effektiv metod för att klara upp brott där det finns dna-spår i utredningen och där brottet inte har kunnat klaras upp med hjälp av andra utredningsmetoder. Regeringen anser därför att släktforskningsmetoden ska få användas vid förundersökning om mord. Det kommer därmed även vara möjligt att använda metoden för att klara upp ett mord som begåtts genom till exempel folkmord eller terroristbrott. Däremot finns det inte någon praktisk nytta av att även låta dråp omfattas av regleringen. Enligt regeringens uppfattning är det svårt att föreställa sig att det utan en känd misstänkt kan finnas kännedom om sådana omständigheter som motiverar att brottet ska bedömas som mindre grovt. Inte heller finns det skäl att låta barnadråp omfattas, eftersom det i dessa fall är känt vem som är gärningsmannen.

Utöver mord bör metoden få användas vid de allra grövsta sexualbrotten, dvs. grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn. Det är motiverat eftersom det är fråga om mycket allvarliga brott där metoden kan vara särskilt effektiv, eftersom dna-spår inte sällan förekommer vid just brottslighet av detta slag. Däremot anser regeringen inte, till skillnad från vad *Brottsoffermyndigheten* och *Lunds tingsrätt* anför, att det är motiverat att tillåta metoden även vid sexualbrott av normalgraden eller andra grova brott.

Regeringen föreslår alltså att metoden ska kunna användas vid en förundersökning om mord, grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn. En sådan avgränsning svarar väl mot den avgränsning som Polismyndigheten utgick ifrån i pilotstudien.

Det ska finnas särskild anledning att anta att spåret kommer från gärningsmannen

Syftet med den reglering som regeringen föreslår är att personer som har begått mycket allvarliga brott ska kunna identifieras och lagföras. En grundläggande förutsättning för att dna från ett spår från en brottsutredning ska kunna användas för jämförande sökningar i en dna-baserad släktforskningsdatabas är därmed att det finns omständigheter som talar för att spåret kommer från gärningsmannen. Kravet bör motsvara det krav som enligt förslagen ska ställas upp för att NFC ska få göra biometriska jämförelser med ansiktsbilder och fingeravtryck i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Det ska alltså finnas särskild anledning att anta att spåret kommer från gärningsmannen. Detta krav innebär att det måste finnas någon faktisk omständighet som med viss styrka talar för att dna-spåret kommer från gärningsmannen (jfr

propositionen Hemlig rumsavlyssning, prop. 2005/06:178 s. 101; se även avsnitt 11.1.3).

Åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen

Det bör därutöver också ställas upp ett krav på att användningen av metoden ska vara av synnerlig vikt för utredningen av det aktuella brottet. Det innebär att behovet av åtgärden måste vara kvalificerat på något sätt för att metoden ska få användas. På detta sätt tydliggörs att släkttforskningsmetoden endast får användas med restriktivitet och att polisen inte regelmässigt får använda metoden vid utredning om mord och grova våldtäktsbrott. Det ställer krav på att det finns omständigheter som visar att åtgärden faktiskt kan föra utredningen framåt. Till exempel kan det finnas vittnesuppgifter eller en dna-baserad bedömning av gärningsmannen som ger stöd för slutsatsen att släktingar till personen kan förekomma i databasen.

Det ska vara uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder

För att ytterligare tydliggöra den restriktivitet som släkttforskningsmetoden bör omgärdas av och för att säkerställa att den endast används när det är absolut nödvändigt bör det särskilt framgå av lag att metoden endast får användas om det är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Det innebär att det i det enskilda fallet klart måste framgå för beslutsfattaren att det inte finns andra utredningsåtgärder som kan föra utredningen framåt och som påverkar fri- och rättigheter i mindre omfattning. Andra utredningsåtgärder måste alltså ha uttömts innan släkttforskningsmetoden får användas. Exempel på sådana åtgärder är uttömmande sökningar i polisens biometrireger (inklusive familjesökning), internationella sökningar (t.ex. inom ramen för Prümsamarbetet), utvidgade dna-analyser avseende utseende och biogeografiskt ursprung samt sedvanliga utredningsåtgärder.

12.4 Särskilda villkor för att en dna-baserad släkttforskningsdatabas ska få användas

Regeringens förslag: För att en dna-baserad släkttforskningsdatabas ska få användas ska Polismyndigheten säkerställa att

- den som tillhandahåller släkttforskningsdatabasen inte behandlar uppgifterna för andra ändamål,
- jämförelsen endast omfattar uppgifter om dna från personer som har medgett att deras uppgifter behandlas för att utreda brott, och
- uppgifterna raderas när Polismyndigheten begär det.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens. I utredningens lagförslag används begreppet användning av uppgifter i stället för behandling.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* ifrågasätter om det genom att Polismyndigheten ingår ett avtal med den aktör som tillhandahåller databasen är möjligt att nå den säkerhet för

personuppgifterna som krävs. Även *Riksdagens ombudsmän* ser svårigheter för Polismyndigheten att följa upp efterlevnaden av sådana avtal och menar att förslaget därför medför risker för obehörig eller otillåten behandling av känsliga personuppgifter. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Dataskyddsrättsliga krav på behandlingen av personuppgifter

Dataskyddsregleringen ställer upp en rad krav som ska uppfyllas av den som behandlar personuppgifter.

Av 2 kap. 8 § brottsdatalagen följer att mängden uppgifter som behandlas måste begränsas utifrån ändamålen med behandlingen. Detta innebär bland annat att den mängd dna-data som förs över till släktforskningsdatabasen måste begränsas på så sätt att överföringen inte omfattar mer uppgifter än vad som behövs för att jämförelse med uppgifter om andra användare av databasen ska kunna ske.

I 3 kap. brottsdatalagen anges den personuppgiftsansvariges skyldigheter när det gäller behandling av personuppgifter. Enligt 1 § är den personuppgiftsansvarige ansvarig för all personuppgiftsbehandling som utförs under dennes ledning eller på dennes vägnar. Av 2 § framgår att den personuppgiftsansvarige genom tekniska och organisatoriska åtgärder ska säkerställa att behandlingen är författningsenlig och att den registrerades rättigheter skyddas. Enligt 8 § är den personuppgiftsansvarige också skyldig att vidta skyddsåtgärder, särskilt mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller annan oavsiktlig skada. Uppräkningen är inte uttömmande men den belyser vad säkerhetsåtgärderna ska åstadkomma (prop. 2017/18:232 s. 457).

Som framgår av avsnitt 12.2 tillkommer särskilda krav vid en överföring av personuppgifter till tredjeland enligt 8 kap. brottsdatalagen. Vid en sådan överföring kan polisen även ställa upp villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifterna om det krävs med hänsyn till den enskildes rätt eller från allmän synpunkt (8 kap. 10 § brottsdatalagen).

Villkor i förhållande till databasen

Eftersom släktforskningsmetoden kräver överföring av känsliga personuppgifter till en kommersiell släktforskningsdatabas bör en användning av metoden förenas med krav på att Polismyndigheten ingår avtal med den som tillhandahåller databasen i syfte att säkerställa att personuppgifterna behandlas på ett säkert sätt.

Det följer av brottsdatalagen att den personuppgiftsansvarige bland annat ska vidta lämpliga skyddsåtgärder vid behandling av personuppgifter. Dessa krav gäller alltid. Regeringen anser dock att det direkt i lag bör ställas upp vissa uttryckliga krav för att dna-baserade släktforskningsdatabaser ska få användas i en brottsutredning. Det bör därför framgå av lag att Polismyndigheten måste säkerställa att uppgifterna inte behandlas för andra ändamål än för vilket de överförs. Det innebär att uppgifterna inte får vara sökbara för andra användare av databasen eller i övrigt användas av den som tillhandahåller databasen för andra ändamål. Polismyndigheten måste också säkerställa att jämförelser endast sker med

uppgifter om dna från personer som har samtyckt till att deras uppgifter behandlas för att utreda brott och att de överförda uppgifterna och övrig information relaterat till ärendet raderas när myndigheten begär det. Kravet på säkerställande innebär i praktiken att Polismyndigheten måste ställa upp villkor som innebär att den som tillhandahåller databasen förpliktar sig att följa dessa. Polismyndigheten behöver också framställa en särskild begäran om radering när ärendet är avslutat. Regeringen anser, till skillnad från *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Riksdagens ombudsmän*, att tillräcklig säkerhet för personuppgifterna på detta sätt kan uppnås.

12.5 Beslut ska fattas av åklagare

Regeringens förslag: Beslut om användning av släktforskningsmetoden ska fattas av åklagare.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att det uttryckligen av lagtexten ska framgå att beslut om jämförelse ska fattas av åklagare.

Remissinstanserna: *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Riksdagens ombudsmän* anser att ett beslut om användning av släktforskningsmetoden bör föregås av en domstolsprövning. *Domstolsverket* framför liknande synpunkter.

Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen) påpekar att det inte framgår av utredningens författningsförslag vem som avgör frågan om synnerlig vikt och proportionalitet. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller vikten av att undersökningsledaren, i normalfallet åklagaren, först efter samråd på hög nivå inom Polismyndigheten ska få fatta beslut om användning av släktforskningsmetoden. Nämnden anser även att det bör övervägas om det bör införas en reglerad rapporterings- och dokumentationsskyldighet för Polismyndigheten angående metodens användning. *Integritetsskyddsmyndigheten* framhåller vikten av att dokumentationen kring metoden hålls samlad men menar att det inte bör införas någon rapporterings-skyldighet.

Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Beslut ska få fattas av åklagare

Integritetsskyddsmyndigheten, *Riksdagens ombudsmän* och *Domstolsverket* anser att ett beslut om användning av släktforskningsmetoden bör föregås av en domstolsprövning. Det är visserligen fråga om en mycket integritetskänslig metod. En ordning med domstolsprövning framstår dock varken som lämplig eller ändamålsenlig, i synnerhet som det är fråga om användning av en polisiär utredningsmetod som innebär jämförelse av spår. Det är alltså inte fråga om användning av tvångsmedel mot en enskild och metoden kan därför inte jämföras med till exempel användning av hemliga tvångsmedel där det typiskt sett kan vara motiverat med domstolsprövning.

Regeringen anser, i likhet med *Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen)* att beslutsordningen uttryckligen bör framgå av lag. Beslut om utredningsåtgärder under en förundersökning fattas normalt av undersökningsledaren. Denna ordning har starka skäl för sig, då det är viktigt att förundersökningsledaren självständigt kan fatta beslut om de åtgärder som behöver vidtas. Ett beslut om att använda metoden är dock av så kvalificerat slag att det i lag bör anges att beslutet fattas av åklagare, oavsett vem som vid tidpunkten för beslutet leder förundersökningen. Beslut kan alltså fattas av en åklagare som antingen redan leder förundersökningen eller som annars behöver ta över den för att fatta beslut om att dna-baserad släktforskning ska genomföras.

Eftersom metoden kräver att polisen avsätter särskilda resurser anser utredningen att ett beslut om att använda metoden bör fattas av undersökningsledaren i samråd med Polismyndigheten och att detta bör regleras i förordning. Utredningen anger att en sådan ordning möjliggör att användningen av metoden centraliseras inom Polismyndigheten och att en prioritering kan göras mellan olika ärenden där de rättsliga och praktiska förutsättningarna för att använda metoden är uppfyllda. Enligt regeringen är det dock inte nödvändigt att i författning reglera hur samråd ska ske med Polismyndigheten. Den åklagare som ska fatta beslut kommer ändå behöva inhämta Polismyndighetens inställning innan beslutet tas, eftersom Polismyndigheten måste pröva om den kan säkerställa att de särskilda villkor som beskrivs i avsnitt 12.4 kan uppfyllas och att det i övrigt finns praktiska förutsättningar att använda metoden i det enskilda fallet.

Dokumentation

Att användningen av metoden ska dokumenteras i förundersökningsprotokollet följer av 20 och 22 §§ förundersökningskungörelsen (1947:948). Därutöver behöver Polismyndigheten även säkerställa att det finns dokumentation över personuppgiftsbehandlingen, för att på så sätt kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningssenylik och att berörda rättigheter skyddas (jfr 3 kap. 2 § brottsdatalagen). Detta är, vilket *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framhåller, nödvändigt för att det i efterhand ska kunna kontrolleras i vilken utsträckning metoden har använts och om de rättsliga förutsättningarna har varit uppfyllda. Regeringen anser att de bestämmelser som finns i dataskyddsregelverket är tillräckliga och att en dokumentationsskyldighet inte behöver regleras särskilt.

Regeringen anser i likhet med *Integritetsskyddsmyndighetens* att en författningssenylik årlig rapporteringsskyldighet inte är nödvändig.

12.6 Bestämmelserna ska tas in i polisens brottsdatalog

Regeringens förslag: Bestämmelser om användning av dna-baserad släktforskning ska tas in i lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Nationellt forensiskt centrum (NFC) ska få behandla personuppgifter om det behövs för att utföra jämförelser i en dna-baserad släktforskningsdatabas. En sådan jämförelse ska få göras efter ett beslut i det enskilda fallet.

Ett nytt undantag från sökförbudet i brottsdatalogen ska införas som möjliggör att NFC gör sökningar i en dna-baserad släktforskningsdatabas i syfte att få fram ett urval av personer baserat på genetiska eller biometriska uppgifter.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag har en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Bestämmelserna ska tas in i polisens brottsdatalog

Inom ramen för brottsdatalogens tillämpningsområde får personuppgifter behandlas om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Särskilda bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter på brottsdatalogens område finns i polisens brottsdatalog. I den lagen finns också särskilda bestämmelser om behandling av uppgifter för forensiska ändamål och om behandling av genetiska och biometriska uppgifter. Utredande genetisk genealogi utgör forensisk verksamhet. Regeringen instämmer mot denna bakgrund i utredningens bedömning att förutsättningarna för att använda släktforskningsmetoden bör regleras i polisens brottsdatalog. Bestämmelserna som anger förutsättningarna för att använda metoden, vem som ska fatta beslut om användningen och vem som ska utföra jämförelserna bör tas in i ett nytt kapitel i lagen. Eftersom det är fråga om forensisk verksamhet ska bestämmelserna i det nya kapitlet, tillsammans med bestämmelserna i 6 kap., gälla vid personuppgiftsbehandlingen i stället för lagens 2–4 kap.

En ny ändamålsbestämmelse för Nationellt forensiskt centrum

Inom Polismyndigheten ansvarar NFC för den forensiska verksamheten och personuppgiftsbehandling för forensiska ändamål omfattas av särskild reglering i polisens brottsdatalog (6 kap.).

Dna-baserad släktforskning förutsätter behandling av bland annat biometriska och genetiska uppgifter. Det är endast NFC vid Polismyndigheten som får behandla genetiska uppgifter (6 kap. 4 § polisens brottsdatalog). Detta innebär att en jämförelse med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas ska utföras av NFC. För att NFC ska

få behandla personuppgifter krävs också att behandlingen omfattas av något av de ändamål som anges i 6 kap. 1 § polisens brottsdatalag. Fråga uppstår därför om den personuppgiftsbehandling som släktforskningsmetoden förutsätter (se avsnitt 12.1) helt ryms inom de befintliga ändamål som NFC får behandla personuppgifter för eller om ändamålen behöver utvidgas.

När det gäller metodens första (dna-analys), tredje (träfflista och traditionell släktforskning) och fjärde steg (träff på person) ryms enligt regeringens bedömning den personuppgiftsbehandling som dessa steg innefattar inom befintliga ändamål. När det gäller metodens andra steg (jämförelse med uppgifter i en kommersiell dna-baserad släktforskningsdatabas) är det dock inte givet att den personuppgiftsbehandling som detta steg innefattar ryms inom befintliga ändamål. Det bör enligt regeringens mening tydligt framgå av regleringen att NFC får behandla de personuppgifter som behövs för att utföra jämförelser i en dna-baserad släktforskningsdatabas. Ändamålsbestämmelserna i 6 kap. 1 § polisens brottsdatalag bör därför ändras på så sätt att det uttryckligen ska framgå att NFC får behandla personuppgifter om det behövs för att utföra jämförelser i en dna-baserad släktforskningsdatabas. När det gäller själva överföringen av personuppgifter till databasen måste förutsättningarna enligt 8 kap. brottsdatalagen därutöver vara uppfyllda för att överföring ska kunna ske till tredjeland.

Metoden ska få användas efter beslut i det enskilda fallet

Regeringen föreslår i avsnitt 12.5 att beslut om att använda metoden ska fattas av åklagare. Beslutet är en förutsättning för att NFC ska få utföra jämförelser med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas. Ett sådant beslut kan fattas oberoende av inom vilken brottsutredande myndighet som förundersökningen bedrivs (i praktiken begränsas detta av de brottstyper som omfattas av regleringen). När det gäller förundersökningar som bedrivs inom ramen för Säkerhetspolisens verksamhet bör det poängteras att NFC inte övertar en arbetsuppgift på så sätt att lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter, här benämnd säkerhetspolisens datalag, blir tillämplig när Säkerhetspolisen begär att släktforskningsmetoden ska användas (se 1 kap. 2 § andra stycket den lagen). Det är här fråga om en särskild typ av forensisk verksamhet som NFC har till uppgift att utföra med stöd av polisens brottsdatalag. Det finns därför inte skäl att införa bestämmelser som reglerar användandet av dna-baserade släktforskningsdatabaser även i säkerhetspolisens datalag.

Ett nytt undantag från sökförbudet

I 2 kap. 14 § brottsdatalagen finns ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Ett undantag från detta sökförbud finns i 6 kap. 5 § polisens brottsdatalag som anger att förbudet inte hindrar sökningar i personuppgifter som behandlas i polisens egna register över dna-profiler. Motsvarande ska enligt regeringens förslag gälla för uppgifter i de nya biometriregistren.

Eftersom undantaget i 6 kap. 5 § endast gäller sökningar i polisens egna register över dna-profiler krävs enligt regeringens mening att ett nytt

undantag från sökförbudet införs som innebär att NFC får göra sökningar i en dna-baserad släktforskningsdatabas i syfte att få fram ett urval av personer baserat på genetiska eller biometriska uppgifter.

13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

13.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Remissinstanserna: *Kriminalvården* välkomnar att förslagen ska träda i kraft tidigast den 1 januari 2025 eftersom det är av stor vikt att det finns tillräckligt med tid för samverkan och implementering. *Åklagarmyndigheten* uttrycker tveksamheter kring om nödvändiga uppdateringar av it-system och upprättande av nya biometriregister kommer hinnas med och påpekar att detta kan påverka myndighetens förmåga att leva upp till de förväntningar som följer med den nya lagstiftningen. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. De brottsbekämpande myndigheterna och då främst Polismyndigheten kommer dock att behöva viss tid att förbereda sig genom att bland annat uppdatera sina register och system. Polismyndigheten och Kriminalvården behöver även en viss tid för samordning och för framtagande av systemstöd samt säkerställande av personella resurser innan förslaget om upptagning av biometriska underlag i samband med verkställighet av fängelsestraff kan träda i kraft. Regeringen anser mot denna bakgrund, samt med beaktande av vad *Åklagarmyndigheten* framför, att författningsändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2025.

Ändringarna i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

13.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: En uppgift som vid ikraftträdandet är registrerad i utrednings-, dna-, spår-, fingeravtrycks- eller signalementsregistret med stöd av äldre föreskrifter i polisens brottsdatalog ska få föras över till och behandlas i de nya biometriregistren. Vid den fortsatta behandlingen av överförda uppgifter ska de nya föreskrifterna i polisens brottsdatalog gälla.

Lagändringarna i lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll och fängselagen ska gälla för den som inleder verkställighet av fängelsestraff efter det att lagändringarna har trätt i kraft.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag till övergångsbestämmelse i polisens brottsdatalog har dock en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* efterlyser ytterligare förtydliganden i frågan om den föreslagna övergångsbestämmelsen i polisens brottsdatalog och vilka konsekvenser denna får. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det.

Skälen för regeringens förslag

Särskilda övergångsbestämmelser i polisens brottsdatalog

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss att de nuvarande registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av biometriregister. Det är då nödvändigt att de uppgifter som finns i de befintliga registren kan föras över till de nya biometriregistren oavsett om förutsättningarna för registrering enligt de nya föreskrifterna är uppfyllda vid ikraftträdandet. För att möjliggöra detta föreslås att uppgifter som vid ikraftträdandet är registrerade i utrednings-, dna-, spår-, fingeravtrycks- eller signalementsregistret med stöd av äldre föreskrifter i polisens brottsdatalog ska få föras över till och behandlas i de nya biometriregistren. Regeringen instämmer i *Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens* synpunkt om att den av utredningen föreslagna övergångsbestämmelsen kan leda till tillämpningssvårigheter. Det bör därför även framgå av övergångsbestämmelsen att de nya bestämmelserna i 5 kap. polisens brottsdatalog ska tillämpas på överförda uppgifter vid den fortsatta behandlingen. Som exempel kan nämnas att om fingeravtryck har tagits upp av en skäligen misstänkt och registrerats i fingeravtrycksregistret enligt äldre föreskrifter, får uppgifterna i enlighet med övergångsbestämmelserna föras över till biometriregistret över misstänkta. Uppgifterna får därefter endast föras över till biometriregistret över dömda om förutsättningarna för registrering enligt de nya föreskrifterna är uppfyllda, dvs. om den misstänkte lagförs för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Om registreringen i det befintliga registret i stället avser en redan dömd person får uppgifterna föras över till biometriregistret över dömda oaktat om det brott som lagföringen avser har fängelse i straffskalan eller inte.

Särskilda övergångsbestämmelser vid straffverkställighet

Enligt de föreslagna ändringarna i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll och fängelselagen (2010:610) ska fingeravtryck, dna-prov och fotografi av ansikte tas av den som avtjänar ett fängelsestraff. Den nya regleringen bör endast gälla för den som inleder verkställighet efter det att lagändringarna trätt i kraft. Detta innebär att underlagen inte ska tas upp från den som vid ikraftträdandet redan är intagen i anstalt eller har en pågående intensivövervakning. Särskilda övergångsbestämmelser behövs därför som anger detta.

Övriga författningsändringar

Ny processrättslig lagstiftning ska som utgångspunkt tillämpas genast efter ikraftträdandet. Nya regler ska alltså tillämpas på varje processuell företeelse som inträffar efter det att regleringen har trätt i kraft. Det innebär att de nya bestämmelserna även ska tillämpas i förundersökningar och tvångsmedelsärenden som har inletts innan de föreslagna bestämmelserna träder i kraft. Regeringen bedömer därför att det inte behövs några ytterligare övergångsbestämmelser.

14 Konsekvenser av förslagen

14.1 Konsekvenser för det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet

Regeringens bedömning: Förslagen förbättrar möjligheterna för de brottsbekämpande myndigheterna att utreda och klara upp brott. Därmed innebär förslagen en ökad rättstrygghet.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser ifrågasätter inte att förslagen förbättrar möjligheterna att utreda och klara upp fler brott. *Polismyndigheten* och *Säkerhetspolisen* välkomnar förslagen och framhåller att det är viktigt att de genomförs för att stärka brottsbekämpningen. Även *Brottsförebyggande rådet*, *Ekobrottsmyndigheten* och *Tullverket* tillstyrker förslagen och framför att förslagen kan förväntas leda till en mer effektiv brottsbekämpning.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen i lagrådsremissen syftar till att fler brott ska klaras upp och att fler gärningsmän ska lagföras. Därmed kommer förslagen också att bidra till en ökad trygghet i samhället.

Enligt regeringen är det utifrån bland annat tillgänglig statistik över återfall i brott givet att en utökad upptagning och registrering av biometriska underlag och uppgifter kommer att leda till att fler gärningsmän kan identifieras och att fler brott därmed kommer att klaras upp. Detta förutsätter dock att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter säkerställer att upptagning sker i de fall där den är obligatorisk eller annars nödvändig och proportionerlig och att uppgifterna registreras när förutsättningarna för det finns. Det förutsätter

också att Polismyndigheten utnyttjar de utökade möjligheter till registrering av uppgifter i spårregister som förslagen innebär. Genom en utökad upptagning och registrering kommer fler samband mellan olika brott att upptäckas och fler personer kunna lagföras för brott.

När det gäller vilka konsekvenser förslagen kommer att få för brottsligheten finns det skäl att även framhålla den preventiva effekt som en utökad upptagning och registrering av biometriska underlag och uppgifter kan leda till. En registrering innebär nämligen en förhöjd upptäcktsrisk, vilket kan leda till att den som är registrerad i polisens biometriregister avhåller sig från att begå nya brott. Värdet av denna preventiva effekt bör inte underskattas.

Förslagen om att tillåta biometriska jämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier kan förväntas bli ett viktigt verktyg för att klara upp allvarliga brott som inte har kunnat lösas med mindre ingripande metoder. Att jämförelseunderlaget blir väsentligt större ökar nämligen på ett påtagligt sätt möjligheterna att identifiera den som begått ett brott.

Även förslaget om att tillåta en användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser kan förväntas leda till en mer effektiv brottsbekämpning. Polismyndigheten har konstaterat att släktforskningsmetoden, med rätt förutsättningar, utgör ett exceptionellt verktyg för att lösa mycket grova brott som inte har klarats upp med andra utredningsåtgärder och tillgängliga forensiska verktyg. Att metoden kan vara ett mycket effektivt verktyg visar det pilotfall som svensk polis har genomfört men också erfarenheterna av metodens användning i USA.

14.2 Konsekvenser för enskilda

Regeringens bedömning: Flera av förslagen innebär ett intrång i enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Intrånget är dock nödvändigt och proportionerligt med hänsyn till ändamålen och förslagen, såväl enskilt som sett till deras samlade effekter, är därmed förenliga med grundläggande fri- och rättigheter. Vissa av förslagen leder också till en förbättrad rättssäkerhet.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, bland annat *Integritetsskyddsmyndigheten* och *Säkerhets- och Integritetsskyddsnämnden*, framför synpunkter gällande förslagets påverkan på enskildas fri- och rättigheter. Synpunkterna i dessa delar har behandlats i anslutning till varje enskilt förslag. Flera remissinstanser, bland annat *Domstolsverket*, *Integritetsskyddsmyndigheten*, *Svea hovrätt* och *Riksdagens ombudsmän* efterlyser en djupare analys i fråga om hur förslagen sammantaget påverkar enskildas personliga integritet. *Integritetsskyddsmyndigheten* lyfter även att konsekvenserna för enskildas personliga integritet behöver analyseras i förhållande till andra lagstiftningsarbeten som innebär utökade möjligheter för de brottsbekämpande myndigheterna att använda integritetskänsliga utredningsmetoder. *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framför liknande synpunkter. Övriga remissinstanser delar utredningens bedömningar eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens bedömning: Sammantaget innebär förslagen i denna lagrådsremiss att fler personer kommer att bli föremål för upptagning av biometriska underlag och fler typer av underlag kommer i många fall att tas upp från dessa personer. Fler personer som är misstänkta eller dömda för brott kommer också att få sina uppgifter registrerade i och jämförda med andra uppgifter i polisens biometriregister. Fler typer av uppgifter kommer också att behandlas i registren. Förslagen rör i vissa delar även personer som inte är misstänkta eller dömda för brott eller annars av intresse i en brottsutredning. Så är fallet beträffande förslagen om att biometriska jämförelser i vissa fall ska få göras med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier och förslaget om att tillåta användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser. Således innebär förslagen ett intrång i enskildas grundläggande fri- och rättigheter.

Regeringen har i samband med varje enskilt förslag vägt behovet av en ökad upptagning och användning av biometri i brottsbekämpningen mot det intrång i rättighetsskyddet som åtgärderna innebär för enskilda. Vid denna intresseavvägning har regeringen konstaterat att det finns ett påtagligt behov av att komma till rätta med en ökad gängkriminalitet och negativ brottsutveckling och att den utökade möjligheten som teknikutvecklingen innebär behöver tas till vara så långt det är möjligt, utan att det görs oproportionerliga ingrepp i rättighetsskyddet. Det står klart att en ökad användning av biometri utgör ett mycket kraftfullt verktyg för att identifiera personer som begått brott. Behovet av att i större utsträckning kunna använda biometri för att identifiera gärningsmän är så pass stort att det är motiverat att inskränkningar görs i enskildas fri- och rättigheter. Samtliga förslag är nödvändiga och motiverade utifrån syftet. De är också väl avvägda i förhållande till det ingrepp i rättighetsskyddet som förslagen innebär. Förslagen är även utformade på ett sådant sätt att de skyddar enskilda från godtyckliga ingrepp. Förslagen är därmed förenliga med grundläggande fri- och rättigheter. Detta gäller såväl de enskilda förslagen sett var för sig som sett till förslagets samlade effekter.

Regeringen behandlar i det följande konsekvenserna av de enskilda förslag som har mest påverkan på enskildas fri- och rättigheter.

En ökad upptagning av biometriska underlag

Regeringens förslag till ändringar i regelverket för upptagning av biometriska underlag vid förundersökning och vid straffverkställighet innebär, och syftar också till, att biometriska underlag ska tas upp och registreras av fler personer som är misstänkta eller dömda för brott än vad som är möjligt i dag. Fler typer av biometriska underlag ska också kunna tas upp och registreras. Som utredningen konstaterar är det svårt att närmare bedöma hur många fler personer som kommer att bli föremål för upptagning och registrering. Med hänsyn till statistiken om återfall i brott är det dock tydligt att en utvidgad upptagning och registrering av biometriska underlag ökar möjligheterna att identifiera personer som har begått brott. Det är sett till brottsutvecklingen nödvändigt att dessa verktyg utnyttjas i större utsträckning. Enligt regeringen är förslagen motiverade utifrån syftet, att klara upp fler brott. Det är fråga om ingrepp i rättighetsskyddet som inte går utöver vad den som är misstänkt eller dömd

för brott måste tåla. Det gäller även med beaktande av att förslagen innebär att de formella förutsättningarna för att ta upp biometriska underlag under förundersökning även kommer att vara uppfyllda vid bötesbrott, om brottet har fängelse i straffskalan. En helhetsbedömning ska dock alltid göras och biometriska underlag får inte tas upp om det bedöms oproportionerligt i det enskilda fallet. Att en proportionalitetsbedömning alltid ska göras tydliggörs genom att principen ges uttryckligt lagstöd vid all upptagning av biometriska underlag som sker med tvång under en förundersökning. Uppgifter i biometriregistren skyddas av sekretess och får endast behandlas för vissa specifika ändamål. Uppgifterna får bara behandlas i registren under en begränsad tid. Om misstankarna läggs ner, åtal inte väcks eller ogillas ska uppgifterna raderas ur registret. När det gäller uppgifter om dömda ska radering ske ur biometriregistret när uppgifterna om den dom eller det beslut som registrering avser gallrats ur belastningsregistret (se avsnitt 9.9.1). En dna-profil som registreras får inte innehålla information om personliga egenskaper och provet som sådant ska förstöras senast sex månader efter att det togs (se avsnitt 9.8). Dessa bestämmelser begränsar det integritetsintrång som registreringen innebär. Det ankommer på Polismyndigheten att även i övrigt vidta de åtgärder som krävs för att skydda personuppgifterna vid behandlingen.

När det gäller förslaget om upptagning av biometriska underlag från andra än skäligen misstänkta innebär även detta förslag visserligen att de formella förutsättningarna för upptagning är uppfyllda om utredningen avser ett brott med fängelse i straffskalan. Fler typer av biometriska underlag ska också få tas upp. Regeringen konstaterar dock att det sällan kan anses proportionerligt att ta upp biometriska underlag med tvång från någon som inte är skäligen misstänkt för brott vid en utredning om ett brott som i det enskilda fallet kan förväntas leda till böter. Av betydelse för förslagets förenlighet med grundläggande fri- och rättigheter är också att förslagen till viss del innebär ett förstärkt rättighetsskydd, med tydliga kriterier som markerar en restriktiv tillämpning och att de biometriska underlagen inte får registreras i eller jämföras med uppgifter i polisens biometriregister eller i övrigt användas för något annat ändamål än för att utreda brottet, oavsett vilken typ av biometriskt underlag det är fråga om. Vidare tydliggörs att proportionalitetsprincipen gäller vid upptagning av samtliga typer av biometriska underlag. Förslaget är enligt regeringen väl motiverat utifrån syftet och gör inte avkall på skyddet för grundläggande fri- och rättigheter.

Särskilt om den personuppgiftsbehandling som förslagen medför

Förslagen i lagrådsremissen syftar till att öka upptagningen av biometri för att på så sätt förbättra de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att förebygga och bekämpa brott. Den ökade upptagningen kommer därmed att medföra en ökad personuppgiftsbehandling, eftersom det underlag som tas upp i många fall kommer att registreras i de biometriregister som föreslås. I de flesta fall är det dock inte fråga om en ny form av personuppgiftsbehandling. Upptagning av biometriska underlag och lagring av detta sker i stor utsträckning redan i dag. Förslagen handlar i första hand snarare om att fler uppgifter av samma karaktär kommer att

behandlas. I några fall kommer också nya kategorier av personuppgifter att behandlas, nämligen handstilsprov och röstprov.

Det är förenat med stora svårigheter att uppskatta omfattningen av den utökade personuppgiftsbehandlingen som följer av förslagen. Som anges i utredningen har Polismyndigheten bedömt att cirka 15 000 fler personer per år kan komma att provas för dna och att cirka 30 000 fler personer per år kommer att daktas som en följd av våra förslag. Regeringen bedömer att det motiverat utifrån syftet med upptagningen och den efterföljande behandlingen i biometriregister, dvs. att klara upp fler brott.

När upptagning har skett och underlag behandlas i biometriregistren kommer uppgifterna behandlas med stöd av brottsdatalagen och polisens brottsdatalag. De bestämmelser som nu föreslås om behandling av uppgifter i biometriregister bygger i stora delar på de bestämmelser som gäller i dag. För den registrerade innehåller förslagen flera rättssäkerhetsgarantier. Retroaktiv registrering i biometriregistren över dömda kommer inte vara tillåten och det kommer även fortsättningsvis finns flera skyddsbestämmelser för behandling av uppgifter i registren, till exempel när det gäller längsta tid för behandling av uppgifter, att uppgifterna omfattas av sekretess, att prov för dna-analys ska förstöras och att den dna-profil som registreras inte får ge information om personliga egenskaper.

Förslagen innebär vidare att uppgifter som behandlas i biometriregister kommer få lämnas ut till andra myndigheter, bland annat genom direktåtkomst. De myndigheter som i dag får medges direktåtkomst till polisens dna-, fingeravtrycks- och signalementsregister kommer också kunna ges direktåtkomst till polisens biometriregister. De myndigheter som därmed kommer kunna ges sådan åtkomst är Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården. Att uppgifter kan lämnas vidare till andra myndigheter är, i likhet med det som gäller i dag, en förutsättning för en effektiv brottsbekämpning. När uppgifterna lämnas vidare kommer vidare uppgifterna i regel att omfattas av det skydd som följer av brottsdatalagen och den lagstiftning som kompletterar den.

För Säkerhetspolisen införs vidare ett undantag från sökförbudet i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter för att göra det möjligt för Säkerhetspolisen att söka i registren och att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter. En sådan sökning kommer att förutsätta att sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 2 kap. 1 § säkerhetspolisens datalag, dvs. bland annat för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot Sveriges säkerhet eller terrorbrott. Med tanke på de begränsningar som ligger i kravet på absolut nödvändighet och vikten av att motverka sådan verksamhet anser regeringen att förslaget är proportionerligt. När det gäller sökningar i biometriregistret över spår begränsas möjligheten till sökningar också av bestämmelserna i polisens brottsdatalag om vilka uppgifter som får jämföras med uppgifter i spårregistret.

Sammantaget bedömer regeringen att det finns en viss ökad risk för intrång i enskildas personliga integritet genom att fler uppgifter om enskilda kan komma att behandlas i register och lämnas mellan myndigheter. Regeringen bedömer att – med den utformning av

bestämmelserna som föreslås och de begränsningar som följer av regleringen – den utökade personuppgiftsbehandling som förslagen kan medföra är proportionerlig och acceptabel i förhållande till det samhällsintresse som brottsbekämpningen utgör.

Biometriska jämförelser i Migrationsverkets register

Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier används redan i dag i brottsbekämpningen. Förslaget innebär dock en effektiviserad användning av dessa register genom att mjukvara för automatiserade jämförelser av biometriska uppgifter ska få användas. Sådana jämförelser förekommer redan i dag i Migrationsverkets register över fingeravtryck, dock endast i begränsad utsträckning.

Att jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck av misstänkta gärningsmän med sådana uppgifter i Migrationsverkets register utgör ett ingrepp i den personliga integriteten för de registrerade som berörs. Förslagen kommer att leda till en utökad behandling av personuppgifter. Det är dock mycket svårt att uppskatta omfattningen av denna behandling. Hur ofta metoden kommer att användas beror bland annat på omfattningen av den brottslighet som kan ligga till grund för en sökning, vilket kan variera över tid. Utöver att de formella förutsättningarna för jämförelse är uppfyllda krävs också att det finns ett spår av den misstänkte gärningsmannen i form av fingeravtryck eller ansiktsbild i utredningen och att avtrycket eller bilden är av sådan kvalitet att jämförelse kan ske. Detta begränsar antalet fall där metoden kommer att kunna tillämpas. Metoden förutsätter att biometriska uppgifter behandlas om personer som varken är misstänkta eller dömda för brott. Migrationsverkets register innehåller också personuppgifter om ett stort antal personer. Att trots detta tillåta att registret används för biometriska jämförelser motiveras av det påtagliga behovet av att klara upp fler allvarliga brott. Förslagen har utformats efter noggranna avvägningar mellan behovet av en effektiv brottsbekämpning och skyddet för enskildas integritet. Metoden ska endast få användas vid allvarlig brottslighet och med stor restriktivitet och först efter att andra mindre ingripande utredningsåtgärder har vidtagits utan att föra utredningen framåt. Sökunderlaget ska begränsas utifrån relevanta sökkriterier utifrån vad som är känt om den misstänkte gärningsmannen, till exempel utifrån ålder eller kön. Det innebär att en jämförelse alltså inte ska ske mot hela registret utan mot den personkrets som kan anses relevant i det enskilda fallet. Jämförelser enligt förslaget får vidare inte avse uppgifter i registret om barn under 15 år.

På detta sätt begränsas det integritetsintrång som en jämförelse innebär. För att minska risken för diskriminering och felaktig identifiering ska en automatiserad biometrisk jämförelse alltid följas upp av en manuell forensisk analys. Även detta begränsar integritetsintrånget. Det ankommer på Polismyndigheten att även i övrigt vidta de åtgärder som krävs för att skydda personuppgifterna vid behandlingen.

Med de krav som uppställs för att biometriska jämförelser ska få göras anser regeringen att metoden är en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att kunna klara upp allvarliga brott där utredningen inte kommer framåt genom andra mindre ingripande åtgärder. Det är därmed också regeringens uppfattning att förslaget innebär en godtagbar inskränkning i

rättighetsskyddet. Som framgår i avsnitt 11 förs de fotografier som Migrationsverket tar med stöd av utlänningslagen i dag inte in i något register även om det finns rättsliga förutsättningar för det. Den omständigheten utgör inte hinder mot att lämna förslag som tillåter att även registrerade fotografier ska få användas för jämförelse. Så länge det inte förs något register över fotografier kommer det dock inte att vara möjligt att utföra automatiserade biometriska jämförelser med ansiktsbilder av en oidentifierad misstänkt gärningsman. Förslaget medger alltså inte att automatiserade biometriska jämförelser utförs i den centrala utlänningsdatabasen.

Dna-baserad släktforskning

Användare av dna-baserade släktforskningsdatabaser kan bli föremål för personuppgiftsbehandling inom ramen för en brottsutredning som en följd av förslaget om att sådana databaser ska få användas vid utredning om vissa mycket allvarliga brott. Detta förutsätter dock att databasen tillåter sådan behandling och att den enskilde själv lämnat sitt samtycke till att uppgifterna behandlas av polisen för brottsbekämpande ändamål. Det kan i detta avseende noteras att användarnas uppgifter redan kan bli föremål för sådan behandling om samtycke lämnats eftersom det finns andra länder, till exempel USA, som tillåter att polisen använder databaserna vid brottsutredning.

Även när det gäller detta förslag har regeringen gjort en noga avvägning mellan intresset av att klara upp brott och det intrång i rättighetsskyddet som metoden innebär. Mot denna bakgrund har regeringen, liksom utredningen, stannat för att metoden endast ska få användas vid förundersökning om mord, grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn. Möjligheten att använda en dna-baserad släktforskningsdatabas förenas därutöver med ytterligare krav som markerar att metoden endast ska få användas med stor restriktivitet, bland annat krävs att åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen och att andra utredningsåtgärder som kan föra utredningen framåt har uttömts. Kravet på restriktivitet är motiverat bland annat av att det är fråga om en mycket integritetskänslig metod där uppgifter om dna om ett stort antal personer behandlas och att metoden i dagsläget förutsätter att känsliga personuppgifter i form av dna-data förs över till och behandlas i en kommersiell databas i tredjeland. I praktiken kommer användningen av metoden också att begränsas av att det krävs att det i ärendet finns dna-spår av sådan kvalitet att spåret kan användas för jämförelse och av att metoden är mycket kostsam och resurskrävande, vilket innebär att en prioritering kommer att behöva göras mellan olika ärenden där metoden skulle kunna vara till nytta. Det är alltså fråga om en metod som endast kommer att komma i fråga i undantagsfall. Förslaget är noga avvägt utifrån behov och proportionalitet och innebär enligt regeringen ett godtagbart integritetsintrång.

Särskilt om konsekvenser för barn

All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionens bestämmelser och utifrån principen om barnets bästa.

Förslagen påverkar inte i vilka fall biometriska underlag får tas upp från barn som misstänks för brott före 15 års ålder eller hur sådana underlag får

användas. När det gäller straffmyndiga barn är utgångspunkten för förslagen att de även fortsättningsvis ska behandlas på samma sätt som vuxna och att det därför inte ska införas några särskilda bestämmelser som tar sikte på barn som misstänks för brott efter att de har fyllt 15 år. Förslagen om ändringar i regelverken för upptagning av biometriska underlag och om registrering i polisens biometriregister kommer alltså att gälla fullt ut för denna åldersgrupp. Det finns därför anledning att utgå från att biometriska underlag från straffmyndiga barn kommer att tas upp och registreras i fler fall än i dag. Dessutom kommer fler typer av biometriska underlag också att få tas upp och registreras.

Regeringen gör bedömningen att förslagen sammantaget innebär en rimlig avvägning mellan behovet av en effektiv brottsbekämpning och barnets rätt till skydd för sina grundläggande fri- och rättigheter. Det gäller även med beaktande av barnets rättigheter i barnkonventionen, särskilt barnets skydd mot godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv. Det gäller i synnerhet som det är mycket angeläget att även brott begångna av straffmyndiga barn kan klaras upp, att upplärningen kan ske snabbt och att en negativ utveckling för barnet kan brytas. Det finns i detta avseende anledning att också erinra om att en upptagning av biometriska underlag också kan leda till att ett barn som är misstänkt för ett brott avförs från vidare misstankar.

14.3 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen leder till ökade kostnader för flera myndigheter. Kostnaderna rymms inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Polismyndigheten*, *Kriminalvården*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Kustbevakningen*, *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* och *Domstolsverket* invänder inte mot utredningens bedömningar.

Integritetsskyddsmyndigheten anser att förslagen genom ett ökat behov av tillsyn kommer påverka myndigheten i sådan grad att det krävs ett resurstillskott motsvarande två årsarbetskrafter. *Åklagarmyndigheten* är av uppfattningen att det krävs ett visst resurstillskott för att myndigheten ska kunna hantera konsekvenserna av förslagen. *Tullverket* menar att förslagen utan anslagsjustering kommer kräva nedprioritering av Tullverkets andra arbetsuppgifter. *Migrationsverket* påtalar att det kommer innebära kostnader för verket att utveckla ett sökbart register över fotografier.

Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Förslagen om utökad upptagning och användning av biometriska underlag och uppgifter får ekonomiska konsekvenser för framför allt Polismyndigheten men också för Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Tullverket, Åklagarmyndigheten och tillsynsmyndigheterna. Utredningen bedömer att de ökade kostnaderna rymms inom myndigheternas befintliga ramar.

Varken *Polismyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Kriminalvården*, *Kustbevakningen* eller *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden*

ifrågasätter utredningens bedömning, även om några av dem lyfter att förslagen är resursdrivande. *Kriminalvården* framhåller särskilt myndighetens redan ansträngda situation. Regeringen gör ingen annan bedömning än utredningen. De ökade kostnaderna får alltså anses rymmas inom myndigheternas befintliga anslag.

Integritetsskyddsmyndigheten anför att förslagen medför ekonomiska konsekvenser för myndigheten genom ett ökat behov av tillsyn till en total kostnad om 2,6 miljoner kronor årligen (motsvarande två årsarbetskrafter). Regeringen konstaterar att behoven av tillsyn kan öka som en konsekvens av förslagen bland annat genom att registren kommer att öka i volym och att Polismyndigheten, om än undantagsvis, ska få använda sig av nya metoder som är integritetskänsliga för att lösa vissa allvarliga brott. Ett eventuellt behov av ökad tillsyn kommer dock bli mer begränsat än vad som skulle bli följden av utredningens förslag eftersom regeringen inte nu lämnar något förslag om att passregistret ska få användas för biometriska jämförelser. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att förslagen inte kräver ökade anslag för *Integritetsskyddsmyndigheten*.

Migrationsverket påtalar att förslaget om att verkets register över fotografier ska få användas för biometriska jämförelser kommer att innebära kostnader, eftersom ett sökbart register över fotografier behöver utvecklas. Regeringen delar utredningens bedömning om att kostnaderna för att utveckla ett register över fotografier inte utgör en konsekvens av förslagen i detta lagstiftningsärende. Vad gäller övriga kostnader som uppkommer till följd av anpassningar och säkerhetsåtgärder som behöver vidtas av Migrationsverket med anledning av förslagen instämmer regeringen i utredningens bedömning att dessa inte är högre än att de rymms inom verkets befintliga ekonomiska ramar.

Åklagarmyndigheten anför att förslagen kommer kräva ett visst resurstillskott till myndigheten. De ökade kostnaderna avser anpassning av it-systemen, ett ökat personalbehov till följd av ett ökat antal förundersökningar som i sin tur kommer leda till fler väckta åtal och fler förhandlingsdagar, utredning av fler kalla fall, utbildning samt översyn av styrdokument. Åklagarmyndigheten har till utredningen endast redovisat marginella kostnader av förslagen, att dessa kostnader främst tar sikte på viss it-utveckling och rymms inom myndighetens ekonomiska ramar. Regeringen konstaterar att förslagen syftar till att fler personer som begått brott ska kunna identifieras och lagföras. Eftersom ledningen av en förundersökning många gånger ska övertas av en åklagare när det finns en skäligen misstänkt person kan förslagen förväntas leda till fler åklagarledda förundersökningar. Förslagen kommer sannolikt också att leda till att fler åtal väcks vilket i sin tur kan leda till fler förhandlingsdagar. Som *Åklagarmyndigheten* påpekar kommer också fler kalla fall kunna utredas. Kostnaderna för detta är mycket svåra att bedöma. Förslagen kan dock också förväntas leda till att utredningsarbetet effektiviseras och att utredningstider kortas. När det gäller de förslag som får bäring på kalla fall, särskilt förslaget om användandet av dna-baserade släktforskningsdatabaser, kommer den stora kostnaden för detta i första hand belasta Polismyndigheten. Regeringen anser sammantaget att kostnaderna rymms inom Åklagarmyndighetens ekonomiska ramar.

Tullverket anför att förslagen kommer att kräva nedprioritering av Tullverkets andra arbetsuppgifter om myndigheten inte tilldelas ett ökat

anslag. Tullverket har särskilt pekat på att förslagen om ändrade förutsättningar för upptagning av biometriska underlag under förundersökning kan förväntas leda till ökade kostnader i form av ett ökat antal transporter. Det framgår av utredningen att Tullverket därutöver har upplyst om att viss omarbetning av befintliga blanketter kommer krävas, liksom utbildnings- och informationsinsatser. Utredningen konstaterar att Tullverkets kostnader för transporter är svårbedömda, i synnerhet som antalet daktningsstationer kommer att utökas och transporterna därför i många fall kommer att bli kortare än i dag. Enligt utredningen rymms kostnaderna inom ram. Inte heller anser utredningen att det i övrigt har framkommit några kostnadshöjningar som motiverar att anslaget höjs. Regeringen gör, även med beaktande av *Tullverkets* synpunkter, inte några andra bedömningar än utredningen i dessa delar.

Förslagen påverkar även Rättsmedicinalverket, Skatteverket och Sveriges domstolar. Regeringen anser att förslagen inte påverkar myndigheterna på ett sådant sätt att det motiverar utökade anslag.

14.4 Övriga konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen medför inte några andra konsekvenser som behöver redovisas särskilt.
--

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen bedömer att förslagen inte får några konsekvenser för miljön, för den kommunala självstyrelsen, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Förslagen bedöms inte heller få konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män. Enligt kriminalstatistiken misstänks och lagförs dock fler män än kvinnor för brott. Det är därför sannolikt att fler män än kvinnor kommer att beröras av de nya reglerna.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

28 kap. Om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och vissa andra åtgärder

2 § För att söka efter den som ska gripas, anhållas, häktas, hämtas till förhör eller till inställelse vid rätten, underkastas kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller upptagning av fingeravtryck och andra underlag som anges i 14 § får husrannsakan göras hos honom eller henne, eller hos någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den sökta uppehåller sig där. Detsamma gäller i fråga om en tilltalad som söks för delgivning av stämning eller kallelse till förhandling, om försök till delgivning har misslyckats eller bedöms som utsiktslösa.

Paragrafen innehåller bestämmelser om s.k. personell husrannsakan, dvs. husrannsakan som sker för att söka efter en person. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I paragrafen görs en ändring som innebär att husrannsakan även får göras för att söka efter en person som ska bli föremål för upptagning av fingeravtryck och andra underlag som anges i 14 §, dvs. fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Med fingeravtryck avses även handavtryck (14 § femte stycket). Genom ändringen får husrannsakan göras för att söka efter en person som ska bli föremål för upptagning av sådana underlag enligt bestämmelserna i 14 eller 14 a §. Övriga ändringar är språkliga.

12 § Den som är skäligen *misstänkt* för ett brott på vilket fängelse kan följa, får kroppsbesiktigas

1. för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller i förvar eller som kan användas för att utföra en genomsökning på distans,

2. för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om utvidgat förverkande enligt 36 kap. 6 § brottsbalken, eller

3. för utredning om den misstänktes ålder, om åldern har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt.

Med kroppsbesiktning avses undersökning av människokroppens yttre och inre samt att prov tas från människokroppen och undersöks. En kroppsbesiktning får inte utföras så att den som undersöks riskerar framtida ohälsa eller skada.

Bestämmelser om kroppsbesiktning genom prov för dna-analys finns i 12 a–12 c §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kroppsbesiktning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I *första stycket 1–3* anges för vilka syften kroppsbesiktning får ske. Bestämmelserna ändras på så sätt att detta anges direkt i paragrafen i stället för genom en hänvisning till 11 §.

Andra stycket innehåller en definition av begreppet kroppsbesiktning och motsvarar hittillsvarande tredje stycket.

I *tredje stycket* anges att bestämmelser om kroppsbesiktning genom prov för dna-analys finns i 12 a–12 c §§. Detta innebär att förutsättningarna för att ta ett sådant prov regleras av dessa bestämmelser i stället för av 12 §. De hittillsvarande hänvisningarna till 12 a och b §§ i första stycket 2 och i andra stycket tas som en följd av detta bort.

Övriga ändringar är språkliga.

12 a § Kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys får göras på den som är skäligen *misstänkt* för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan

1. för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om utvidgat förverkande enligt 36 kap. 6 § brottsbalken,

2. för utredning om den misstänktes ålder, om åldern har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt, eller

3. för att registrera den misstänktes dna-profil i ett biometreregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Ett prov för dna-analys ska tas på den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Om den misstänktes dna-profil redan finns i ett biometreregister, får ett nytt prov tas endast om det är av betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys. Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

Paragrafen ändras på så sätt att den omfattar samtliga fall då en kroppsbesiktning får göras genom att ett prov för dna-analys tas på den som är skäligen misstänkt för brott. Vidare införs nya bestämmelser om obligatorisk dna-provtagning (andra stycket) och om förnyad dna-provtagning (tredje stycket).

Enligt *första stycket* får ett prov för dna-analys tas på den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Det är alltså tillräckligt att fängelse ingår i straffskalan för att de formella förutsättningarna för provtagning ska vara uppfyllda. Vid gradindelade brott ska varje brott betraktas som ett särskilt brott med en egen straffskala. Om ett brott bedöms som ringa och påföljden vid ringa brott endast kan bli böter får biometriska underlag alltså inte tas upp. Det innebär att beslutsfattaren, med hänsyn till den föreliggande utredningen, måste granska om gärningen har rubricerats på rätt sätt i till exempel brottsanmälan eller vid gripandet.

Enligt *första punkten* får ett prov för dna-analys tas för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om utvidgat förverkande. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak vad som hittills har gällt enligt 12 § första stycket 1.

Enligt *andra punkten* får ett prov för dna-analys tas för utredning om den misstänktes ålder, om åldern har betydelse för om påföljd får dömas ut eller betydelse för påföljdsfrågan i övrigt. Bestämmelsen motsvarar vad som hittills reglerats i 12 § första stycket 3.

Enligt *tredje punkten* får ett prov för dna-analys tas för att registrera den misstänktes dna-profil i ett biometriregister som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Ett sådant prov får alltså tas även om det inte har betydelse för utredningen av det aktuella brottet. Detta motsvarar vad som har gällt hittills.

Som vid all tvångsmedelsanvändning krävs att den som fattar beslut om provtagning tar ställning till om åtgärden är nödvändig och proportionerlig (3 a och 13 §§). Det innebär att en helhetsbedömning måste göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Ju allvarligare brottet är, desto mindre krävs för att ta ett prov i registreringsyfte. Normalt finns det anledning att ta upp biometriska underlag från den som är skäligen misstänkt för ett brott som endast har fängelse i straffskalan. Regleringen medger också att ett prov tas i registreringsyfte även vid brott av lindrigt slag och som, även om fängelse ingår i straffskalan, typiskt sett leder till böter, till exempel ringa narkotikabrott och brott mot lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål. Det kan exempelvis vara motiverat vid återfall i brott, men också om den som misstänks för ett sådant brott har kopplingar till organiserad brottslighet eller om det annars finns konkreta omständigheter kring brottet eller den misstänktes person som motiverar att provet tas. Förutsättningarna för att genomföra en kroppsbesiktning på ett barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder regleras uttömmande i 36 a § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Ändringarna i rättegångsbalken påverkar alltså inte förutsättningarna för att ta ett prov för dna-analys av ett barn som är misstänkt för att ha begått brott före 15 års ålder.

I *andra stycket*, som är nytt, finns bestämmelser om obligatorisk dna-provtagning för registrering av dna-profilen i polisens biometriregister. Att provtagningen är obligatorisk innebär att ett prov för dna-analys ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott. Som vid andra åtgärder enligt kapitlet får endast det tvång som står i rimlig proportion till åtgärden användas när den verkställs (jfr 3 a och 13 §§). Den obligatoriska bestämmelsen utgör inte grund för provtagning om frihetsberövandet hävs innan ett prov för dna-analys hunnit tas.

I *tredje stycket*, som är nytt, anges att om den misstänktes dna-profil redan finns i polisens biometriregister får ett prov för dna-analys tas endast om åtgärden har betydelse för utredningen eller om det finns särskilda skäl. Om den misstänktes dna-profil redan finns registrerad är alltså huvudregeln att provtagning inte ska genomföras. Ett nytt prov får tas till exempel om det behövs för att jämföra med spår i utredningen eller för att klarlägga den misstänktes identitet. Särskilda skäl kan till exempel finnas om den dna-profil som finns registrerad är av en äldre standard.

Av bestämmelserna i 12 c § framgår att ett prov för dna-analys ska tas genom salivprov. Det är dock tillåtet att ta provet på annat sätt, till exempel genom blodprov, om det är nödvändigt för utredningen.

12 b § Kroppsbesiktning genom *ett prov för dna-analys får vid utredning om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan* göras på någon annan än den som är skäligen misstänkt, om det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen om brottet. *Detta gäller inte den som är under 15 år.*

Paragrafen anger i vilka fall kroppsbesiktning i form av ett prov för dna-analys får göras på den som inte är skäligen misstänkt för brott. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Paragrafen reglerar tillsammans med 14 a § uttömmande vilka biometriska underlag som får tas upp med tvång av den som inte är skäligen misstänkt för brott. Med annan än den som är skäligen misstänkt avses målsägande, vittnen och andra personer som kan vara intressanta i en brottsutredning (prop. 2005/06:29 s. 23).

Paragrafen ändras på så sätt att kravet på att fängelse ska kunna följa på det brott som utreds ersätts av ett krav på att utredningen ska avse ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Det motsvarar vad som gäller enligt 12 a §, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Paragrafen ändras också på så sätt att kravet i första stycket 1 på att syftet med provet ska vara att underlätta identifiering vid utredning om brott tas bort. Ett prov för dna-analys får alltså tas om det finns synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen om brottet. Det innebär att det ska föreligga faktiska omständigheter som påtagligt visar att man med fog kan förvänta sig att uppnå det avsedda resultatet med åtgärden. Om det finns någon annan mindre ingripande utredningsåtgärd som kan vidtas i stället för att ta ett prov för dna-analys ska en sådan åtgärd vidtas om den inte skulle kräva en orimligt hög personalinsats eller om åtgärden med hänsyn till utredningen inte kan vänta. Så kan till exempel vara fallet om det finns ett behov av att skyndsamt avgöra vilka spår som kommer från gärningsmannen och vilka spår som kommer från målsäganden eller andra som har befunnit sig på brottsplatsen. Ett prov för dna-analys kan också behöva tas från ett vittne eller en målsägande om det är angeläget att

snabbt kunna ta ställning till om ett frihetsberövande av en misstänkt ska bestå.

Bestämmelserna utesluter inte att det i ett enskilt fall kan vara nödvändigt att ta ett prov för dna-analys av ett stort antal personer. Vid utredning av allvarlig brottslighet kan en sådan provtagning vara det enda sättet att driva utredningen framåt. Sådana åtgärder kräver dock noggranna överväganden i fråga om syftet med åtgärden skulle kunna uppnås med mindre ingripande åtgärder. Att rutinmässigt ta prov för dna-analys av ett stort antal personer är inte tillåtet.

En helhetsbedömning av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig ska göras i varje enskilt fall (3 a och 13 §§).

Av bestämmelserna i nya 12 c § framgår att det endast är tillåtet att ta ett prov för dna-analys genom salivprov av någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott, se vidare kommentaren till den paragrafen.

*Andra mening*en, som motsvarar hittillsvarande tredje stycket, innebär att ett prov för dna-analys inte får tas med tvång av någon som är under 15 år och som inte är skäligen misstänkt för brott (jfr 36 a § lagen [1964:167] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare).

Bestämmelsen i andra stycket som anger hur analysresultatet av ett prov får användas tas bort. En motsvarande bestämmelse finns i 5 kap. 8 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område, se kommentaren till den paragrafen.

12 c § Kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys enligt 12 a och 12 b §§ ska göras genom att salivprov tas. Ett prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 1 och 2 får dock tas på annat sätt om det är nödvändigt för utredningen.

Paragrafen, som är ny, anger hur kroppsbesiktning genom ett prov för dna-analys ska göras. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.4, 6.4 och 6.5.

Av *första mening*en, som gäller både den som är skäligen misstänkt för brott och andra än skäligen misstänkta, framgår att ett prov för dna-analys ska tas genom salivprov. För andra än skäligen misstänkta innebär bestämmelsen även fortsättningsvis att ett prov för dna-analys endast får tas genom salivprov. Andra provtagningsmetoder är alltså bara tillåtna om personen i fråga samtycker till det.

För den som är skäligen misstänkt för brott gäller enligt bestämmelsen i *andra mening*en att ett prov för dna-analys får tas på annat sätt än genom salivprov om det är nödvändigt för utredningen. Exempel på situationer där det kan vara nödvändigt att ta provet på annat sätt är när blod, sperma, vävnadsprov eller annat prov från kroppen behöver tas för att jämföras med spår i ärendet eller för att utföra en viss typ av dna-analys. Det kan också vara nödvändigt att ta ett annat slags prov än salivprov om den misstänkte vägrar att medverka till att ett salivprov tas.

Det finns inte något hinder mot att i polisens biometreregister registrera analysresultatet av ett prov för dna-analys som tagits på annat sätt än genom salivprov (12 a § första stycket 3). Om till exempel ett blodprov har tagits för att utreda brottet kan alltså analysresultatet av det provet registreras.

13 § *I fråga om kroppsvisitation och kroppsbesiktning gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4, 8 och 9 §§. Om det är fara i dröjsmål, får*

en polisman besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Ett beslut om att ta prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 3 får även fattas av Polismyndigheten.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning som är av mera väsentlig omfattning ska verkställas inomhus och i ett avskilt rum eller i ett annat avskilt utrymme som är lämpligt. Om åtgärden utförs av någon annan än en läkare ska den som utför åtgärden se till att ett vittne närvarar, om det är möjligt. Blodprov får inte tas av någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Annan mera ingående undersökning får utföras endast av läkare.

Kroppsvisitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Kroppsvisitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för dna-analys eller hårprov tas får dock verkställas och bevitnas av en man.

Paragrafen innehåller vissa gemensamma bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Övervägandena finns i avsnitt 7.1, 7.3, och 7.4.

Ändringen i första stycket innebär att även Polismyndigheten får besluta om att ta ett prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 3, dvs. i syfte att registrera dna-profilen i polisens biometriregister. Första stycket ändras också språkligt.

I andra stycket införs en möjlighet att verkställa kroppsvisitation och kroppsbesiktning av mera väsentlig omfattning i ett annat avskilt utrymme som är lämpligt. Kravet på att utrymmet ska vara avskilt och lämpligt innebär att det ska vara så rymligt att det går att jämföra med ett rum inomhus och som också är skyddat från insyn. Det kan handla om ett utrymme i en polisbuss eller i ett annat transportmedel, men även andra utrymmen kan vara lämpliga. Övriga ändringar är endast språkliga.

I tredje stycket finns bestämmelser om kroppsvisitation och kroppsbesiktning av kvinnor. Genom ändringen likställs hårprov med blodprov, alkoholutandningsprov och salivprov för dna-analys. Det innebär att ett hårprov av en kvinna får tas och bevitnas av en man. Att den berördas integritet ska värnas när ett sådant prov tas följer bland annat av hänsynsprincipen, som kommer till uttryck i 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken. I ett enskilt fall kan det exempelvis finnas religiösa skäl som motiverar att åtgärden bör utföras och bevitnas av en kvinna.

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

14 § *Fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov får tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan*

1. för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet, eller

2. för att registrera underlagen i ett biometriregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Avtryck av fot och öra får tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet.

Fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Om ett sådant underlag som avses i första stycket redan finns i ett biometriregister får en ny upptagning göras endast om det är av betydelse för utredningen om brottet eller om det finns särskilda skäl.

Med fingeravtryck avses även handavtryck.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röst- och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

Paragrafen motsvarar delvis det som hittills gällt enligt paragrafen och enligt 2, 4 och 5 §§ förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. (fingeravtrycksförordningen). Bestämmelserna om röstprov och handstilsprov är nya.

I första stycket anges förutsättningarna för att ta fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov av den som är skäligen misstänkt för ett brott. För att sådana underlag ska få tas upp krävs att misstanken avser ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Det motsvarar vad som gäller enligt 12 a §, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Enligt *första stycket 1* får fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov tas för att utreda omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet. Detta krav innebär att det ska finnas ett konkret behov av upptagning kopplat till utredningen om brottet. Uttrycket "utredning om brottet" omfattar både underlag som behöver tas för att jämföras med spår i utredningen och för att klarlägga den misstänktes identitet, men också för att till exempel göra fotokonfrontationer och dokumentera skador. Som för all tvångsmedelsanvändning ska upptagningen vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd (3 a och 14 b §§).

Genom fotografi och video kan ansiktsbilder och helkroppsbilder liksom särskilda kännetecken som till exempel tatueringar och födelsemärken, vener och andra blodkärl, händer, fötter, öron och ögats iris dokumenteras. Genom video kan även rörelsemönster dokumenteras. En videoupptagning får innehålla både ljud och bild. För brottsutredande ändamål kan det finnas ett behov av att till exempel fotografera skador eller intima kroppsdelar. Det sistnämnda kan till exempel behöva göras vid misstanke om sexualbrott. En åtgärd som innebär att den misstänkta måste klä av sig helt eller delvis utgör kroppsbesiktning. En sådan åtgärd är endast tillåten om förutsättningarna för kroppsbesiktning i 12 § är uppfyllda.

Enligt *första stycket 2* får fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov tas för registrering i ett biometriregister som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Sådana underlag får alltså tas upp för registrering även om underlagen inte behövs för utredningen om det aktuella brottet. Detta skiljer sig från den reglering som hittills gällt som, när det gäller andra än anhållna och häktade, kräver att underlagen behövs för utredningen om brottet för att registrering ska få ske. Dessutom får även röstprov och handstilsprov tas upp. Förutsättningarna för att ta upp fingeravtryck, fotografier, video, röstprov och handstilsprov för registrering är desamma som för ett prov för dna-analys som tas i detta syfte, se vidare kommentaren till 12 a §.

Det är normalt inte lämpligt att fotografera intima kroppsdelar i registrerings syfte. Om det finns ett behov av att dokumentera förekomsten

av personliga kännetecken vid intima kroppsdelar, som till exempel en tatuering, ska fotografering så långt det är möjligt ske på ett sådant sätt att endast kännetecknet syns. Är detta inte möjligt bör det ofta i stället vara tillräckligt att dokumentera kännetecknet genom beskrivande text (signalement) i registret.

Ändringarna i paragrafen påverkar inte möjligheterna att ta upp fingeravtryck och fotografi av den som är misstänkt för att ha begått brott före 15 års ålder. För sådana misstänkta krävs det särskilda skäl för att det ska vara tillåtet att ta upp fingeravtryck och fotografi (36 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare). Video, röstprov och handstilsprov får inte tas med tvång av någon som är misstänkt för att ha begått brott före 15 års ålder.

I *andra stycket* införs bestämmelser om obligatorisk upptagning av fingeravtryck och fotografi för registrering i polisens biometriregister. Bestämmelserna innebär att fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott, i likhet med vad som gäller för ett prov för dna-analys (se 12 a § andra stycket). I dessa fall ska det alltså ske en upptagning av sådana underlag. Med fotografi av ansikte avses ett fotografi där den misstänktes ansikte förekommer, även om det inte finns något hinder mot att ett sådant fotografi visar den misstänkte i helkroppsformat eller att flera fotografier tas. Den obligatoriska bestämmelsen utgör inte grund för upptagning om frihetsberövandet hävs innan underlag hunnit tas. Vidare tas upplysningsbestämmelsen i andra stycket bort.

Tredje stycket, som är nytt, innehåller bestämmelser om förnyad upptagning när den misstänktes fingeravtryck, fotografi, video, röstprov eller handstilsprov redan finns i polisens biometriregister. I ett sådant fall får ett nytt sådant underlag endast tas om åtgärden är av betydelse för utredningen om brottet eller om det finns särskilda skäl. Nya underlag får tas till exempel om det behövs för att jämföra med spår i utredningen, för att klarlägga den misstänktes identitet eller för att dokumentera skador. Särskilda skäl kan till exempel finnas om ett registrerat underlag är av en äldre standard eller om den misstänkte har förändrats till utseendet. Om den misstänktes fingeravtryck redan finns registrerade är alltså huvudregeln att nya fingeravtryck inte ska tas. Detsamma gäller om den misstänktes fotografi, video, röstprov eller handstilsprov redan finns i registret. Bestämmelserna hindrar inte att till exempel fotografier av särskilda kännetecken, som tatueringar eller ärr, eller till exempel helkropps bilder tas för registrering om endast ansiktsbild av den misstänkte är registrerad sedan tidigare.

I *fjärde stycket* införs en bestämmelse som anger att handavtryck innefattas i begreppet fingeravtryck. Vad som sägs om fingeravtryck gäller alltså även handavtryck. Detta motsvarar definitionen av fingeravtryck enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område (1 kap. 5 §). Vad som avses med fingeravtryck enligt rättegångsbalken gäller även vid annan lagstiftning som medger att fingeravtryck tas med tvång under en förundersökning eller vid straffverkställighet, till exempel enligt fängelselagen (2010:610) och lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

14 a § *Fingeravtryck och andra underlag som anges i 14 § får vid utredning om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan tas av någon annan än den som är*

skäligen misstänkt, om det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen om brottet.

Paragrafen, som är ny, anger i vilka fall fingeravtryck, fotografi, video, röst- och handstilsprov samt avtryck av fot och öra får tas av den som inte är skäligen misstänkt för brott. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Paragrafen motsvarar delvis vad som hittills gällt enligt 14 § och enligt 4 § förordningen (1982:824) om fingeravtryck m.m. Bestämmelserna om upptagning av röstprov och handstilsprov är nya.

Paragrafen anger tillsammans med 12 b § uttömmande vilka biometriska underlag som får tas med tvång av den som inte är skäligen misstänkt för brott. Med annan än den som är skäligen misstänkt för brott avses detsamma som i 12 b §, se vidare kommentaren till den paragrafen.

De biometriska underlag som får tas med stöd av paragrafen är desamma som de underlag som enligt 14 § får tas av någon som är skäligen misstänkt för brott, dvs. fingeravtryck, fotografi, video, röst- och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Med fingeravtryck avses även handavtryck (14 § femte stycket). Biometriska underlag kan behöva tas av någon annan än den som är skäligen misstänkt för brott för att till exempel jämföra med spår i ärendet, för fotokonfrontation eller för att dokumentera skador.

Förutsättningarna för att ta upp biometriska underlag från någon annan än den som är skäligen misstänkt är desamma som i 12 b §, dvs. att det ska finnas synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen om ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, se vidare kommentaren till den paragrafen.

Kravet på att det ska finnas synnerlig anledning att anta att åtgärden är av betydelse för utredningen om brottet innebär att det ska föreligga faktiska omständigheter som påtagligt visar att man med fog kan förvänta sig att uppnå det avsedda resultatet med åtgärden. Om det finns någon annan mindre ingripande utredningsåtgärd som kan vidtas i stället för upptagning av fingeravtryck eller andra underlag ska en sådan åtgärd vidtas om den inte skulle kräva en orimligt hög personalinsats eller om åtgärden med hänsyn till utredningen inte kan vänta. Så kan till exempel vara fallet om det finns ett behov av att skyndsamt avgöra vilka fingeravtryck som kommer från gärningsmannen och vilka avtryck som kommer från målsäganden eller andra som har befunnit sig på brottsplatsen. Fingeravtryck och andra biometriska underlag kan också behöva tas upp från ett vittne eller en målsägande om det är angeläget att snabbt kunna ta ställning till om ett frihetsberövande av en misstänkt ska bestå. Det kan också finnas ett behov av att skyndsamt ta fotografier av skador.

En helhetsbedömning ska i varje enskilt fall göras av om åtgärden är nödvändig och proportionerlig (3 a och 14 b §§).

Paragrafen reglerar även förutsättningarna för att ta upp biometriska underlag från ett barn som inte är skäligen misstänkt för brott. Om åtgärden avser ett barn som misstänks för att ha begått brott före 15 års ålder utan att misstankegraden når upp till skälig misstanke gäller dessutom bestämmelserna i 36 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Detta innebär att underlag bara får tas upp om det finns särskilda skäl och att endast fingeravtryck och fotografi får tas av en sådan misstänkt.

I lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område finns bestämmelser som begränsar användningen av insamlade underlag (se kommentaren till 5 kap. 8 § den lagen).

14 b § *I fråga om upptagning av fingeravtryck och andra underlag enligt 14 och 14 a §§ gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4 och 9 §§ och det som föreskrivs om kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 13 a § andra och tredje styckena. Om det är fara i dröjsmål, får en polisman besluta om upptagning enligt 14 och 14 a §§. Ett beslut om en upptagning enligt 14 § första stycket 2 får även fattas av Polismyndigheten.*

I paragrafen, som är ny, anges att vissa bestämmelser om husrannsakan samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning ska tillämpas vid upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Övervägandena finns i avsnitt 7.1, 7.2, och 7.5.

Paragrafen motsvarar delvis vad som hittills gällt enligt 6 § första stycket fingeravtrycksförordningen.

Genom hänvisningen i *första meningen* gäller vissa bestämmelser om husrannsakan i tillämpliga delar även vid upptagning av fingeravtryck och andra biometriska underlag enligt 14 och 14 a §§. Hänvisningen till 3 a § innebär ett förtydligande av att proportionalitetsprincipen är tillämplig vid upptagning av fingeravtryck och andra biometriska underlag.

Hänvisningen till 4 § innebär att ett beslut om upptagning av biometriska underlag enligt 14 och 14 a §§ fattas av åklagaren, undersökningsledaren eller rätten.

Hänvisningen till 9 § innebär att protokoll ska föras vid åtgärder enligt 14 och 14 a §§. I likhet med vad som gäller vid kroppsbesiktning är regleringen i 27 § polislagen (1984:387) vägledande för vad ett sådant protokoll bör innehålla. Det innebär att det normalt behöver framgå av protokollet vem som har fattat beslutet, grunden och tidpunkten för beslutet, vem eller vilka som har deltagit, vem eller vilka åtgärden har riktat sig mot, tiden för upptagningen samt vad som i övrigt har förekommit vid den. Den som utsätts för upptagningen ska på begäran få ett bevis om åtgärden.

Hänvisningen till 13 a § andra och tredje styckena innebär att en polisman får ta med den som ska bli föremål för en upptagning enligt 14 eller 14 a §§ till den plats där åtgärden ska genomföras. Bestämmelsen möjliggör att en polisman tar med den som ska bli föremål för upptagningen till en polisstation eller en annan plats där nödvändig utrustning finns. Av hänvisningen följer också att den som ska bli föremål för upptagningen får hållas kvar för ändamålet upp till sex timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex timmar.

Enligt *andra meningen* får en polisman fatta beslut om upptagning enligt 14 och 14 a §§ om det är fara i dröjsmål. Kravet på fara i dröjsmål innebär att åtgärden är så brådskande att den inte kan vänta.

Av *tredje meningen* följer att även Polismyndigheten får fatta beslut om upptagning i registreringssyfte enligt 14 § första stycket 2. Det innebär att bestämmelserna fullt ut svarar mot vad som gäller vid beslut om dna-provtagning (jfr 13 § första stycket).

15.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

36 d § Kroppsbesiktning enligt 36 a eller 36 b § får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som den unge. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för dna-analys eller hårprov tas på den unge, får dock verkställas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som den unge.

Paragrafen innehåller vissa krav på vem som får verkställa eller bevittna en kroppsbesiktning enligt 36 a och b §§. Övervägandena finns i avsnitt 7.4

Genom en ändring i paragrafen likställs hårprov med blodprov, alkoholutandningsprov och salivprov för dna-analys. Det innebär att även ett hårprov får tas eller bevitnas av någon som inte är av samma kön som barnet. Att barnets integritet ska värnas när ett sådant prov tas följer bland annat av hänsynsprincipen som kommer till uttryck i 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken. Ett önskemål om att en person av samma kön ska verkställa åtgärden eller bevittna den bör tillgodoses om det är praktiskt möjligt. Det är särskilt angeläget om önskemålet motiveras av religiösa skäl.

I övrigt görs endast en redaktionell ändring.

36 e § Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § *andra* stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i *tillämpliga delar*.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § *andra* stycket andra meningen, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i *tillämpliga delar*.

Paragrafen anger vilka bestämmelser i rättegångsbalken som gäller vid kroppsbesiktning enligt 36 a och 36 b §§. Övervägandena finns i avsnitt 7.1 och 7.3.

I *första stycket* anges vilka bestämmelser i rättegångsbalken som gäller vid kroppsbesiktning enligt 36 a §. Ett tillägg, som anger att bestämmelserna gäller i tillämpliga delar, görs till följd av att bestämmelsen i 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken ändras på så sätt att Polismyndigheten får fatta beslut om att ta ett prov för dna-analys i registreringsyfte. Denna bestämmelse är inte tillämplig vid dna-prov som tas med stöd av 36 a §, eftersom sådana prov inte får tas i registreringsyfte.

I såväl första som andra stycket finns en hänvisning till bestämmelserna i 28 kap. 13 § andra stycket rättegångsbalken. Den paragrafen ändras på så sätt att en kroppsbesiktning som är av mer väsentlig omfattning även får utföras i ett avskilt utrymme som är lämpligt, se vidare kommentaren till den paragrafen. I både första och andra styckena ersätts hänvisningen till 28 kap. 12 § tredje stycket rättegångsbalken med en hänvisning till 28 kap. 12 § andra stycket i balken, till följd av ändringen i den paragrafen.

15.3 Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

4 kap.

Vissa åtgärder enligt rättegångsbalken

13 § 1 28 kap. 12 a och 14 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om att prov för dna-analys, fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott.

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att det i 28 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om att dna-prov, fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

15.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas

4 § En dna-profil som har tagits fram under utredning av ett brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Jämförelsen ska göras innan jämförelse görs med andra dna-profiler i *biometriregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

En dna-profil från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Om dna-profilen avser en misstänkt ska jämförelsen göras innan profilen läggs in i det *biometriregister över misstänkta* eller det *biometriregister över dömda* som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

En dna-profil som har tagits fram för att kvalitetssäkra den forensiska verksamheten med dna-analys och som inte hänför sig till brottsutredande verksamhet får jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om jämförelse av dna-profiler som har tagits fram under utredning av ett brott med dna-profiler i Polismyndighetens elimineringsdatabas.

Ändringarna är en följd av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av biometriregister.

15.5 Förslaget till lag om ändring i utlänningsdatalogen (2016:27)

15 § Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8 och 8 h §§ utlänningslagen (2005:716).

Med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§ får uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren användas endast

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen åberopas,
2. i ärenden om avvisning och utvisning,
3. i testverksamhet,

4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket,

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot *biometriregister* som *förs* enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,

6. vid kontroll av utläningar under vistelsen i Sverige, *eller*

7. om det behövs för att *Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren enligt 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.*

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registren över fingeravtryck och fotografier, och

2. föreskrifter om gallring.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.7.

Ändringen i *andra stycket 5* är en följd av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av biometriregister.

Bestämmelsen i *andra stycket 7* är ny och innebär att uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier får behandlas om det behövs för att Polismyndigheten med hjälp av automatiserad teknik ska kunna göra biometriska jämförelser av oidentifierade fingeravtryck och fotografier från brottsutredningar med fingeravtryck eller fotografier i registren enligt bestämmelserna i 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

20 § Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6 *eller* 7.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om viss uppgiftsskyldighet för Migrationsverket. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.7.

I *andra stycket* görs en följdändring med anledning av det nya ändamål för behandling av uppgifter om fingeravtryck och fotografier som läggs till i 15 § andra stycket 7. Ändringen innebär att Polismyndigheten har rätt att på begäran ta del av uppgifter som behandlas i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier för att Polismyndigheten med hjälp av automatiserad teknik ska kunna göra biometriska jämförelser av oidentifierade fingeravtryck och ansiktsbilder från brottsutredningar med fingeravtryck och fotografier i registren enligt bestämmelserna i 6 a kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Genom att Polismyndigheten har rätt att ta del av uppgifterna uppkommer en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap.

28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bryter den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos Migrationsverket.

15.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

7 kap.

1 § Vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *om dna-profiler* i de svenska *biometriregistren*.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får kontaktstället i den andra staten göra en automatisk jämförelse mellan sina oidentifierade dna-profiler och referensuppgifter *om dna-profiler* i de svenska *biometriregistren*.

Första och andra styckena gäller endast de *biometriregister* som *förs enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Paragrafen reglerar direktåtkomst till och sökning i referensuppgifter i dna-register. Ändringarna är en följd av att registren över dna-profiler ersätts av biometriregister.

2 § Vid en förundersökning eller en annan utredning som handläggs enligt 23 kap. rättegångsbalken får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats dna-register. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i de svenska *biometriregistren*.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får det svenska kontaktstället, i syfte att utreda brott, göra en automatisk jämförelse mellan dna-profiler i *biometriregistret över spår* och referensuppgifter i den andra statens dna-register.

I paragrafen regleras möjligheten för det svenska kontaktstället att göra söknings i andra staters dna-register. Ändringarna är en följd av att registren över dna-profiler ersätts av biometriregister.

3 § Vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *om fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som *förs enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktåtkomst till referensuppgifter om fingeravtryck i svenska biometriregister. Ändringarna är en följd av att registren över fingeravtryck ersätts av biometriregister.

4 § I syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats fingeravtrycksregister. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometriregister* som *förs enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sökning i annan stats fingeravtrycksregister. Ändringen i *första stycket* är en följd av att registren över fingeravtryck ersätts av biometriregister.

10 kap.

1 § Vid samarbete enligt avtalet med USA får ett amerikanskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter om *fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som förs *enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktåtkomst till referensuppgifter om *fingeravtryck* i svenska *biometriregister*. Ändringarna är en följd av att registren över *fingeravtryck* ersätts av *biometriregister*.

2 § På begäran av behöriga myndigheter får ett svenskt kontaktställe i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i amerikanska *fingeravtrycksregister* i syfte att utreda ett brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Detsamma gäller om sökningen görs i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar ett sådant brott.

Uppgifter får behandlas endast om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometriregister* som förs *enligt* lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

Paragrafen reglerar det svenska kontaktställets sökning i amerikanska *fingeravtrycksregister*. Ändringen i *andra stycket* är en följd av att registren över *fingeravtryck* ersätts av *biometriregister*.

15.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Registren över dna-profiler, *fingeravtryck* och signalement ersätts av nya *biometriregister*. Som en följd av detta ersätts 5 kap. av ett nytt 5 kap. Det nya kapitlet utgör en omarbetning av den hittillsvarande regleringen och innebär bland annat att många av skillnaderna mellan registren över dna-profiler och *fingeravtrycks-* och *signalementsregistren* tas bort. De bestämmelser som hittills funnits i 5 kap. 18–26 §§ om penningtvättregistret, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret överförs oförändrade till det nya kapitlet.

Vidare införs två nya kapitel i lagen: 6 a och 6 b kap. Dessa kapitel innehåller bestämmelser om viss behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. I 6 a kap. regleras förutsättningarna för att vid en förundersökning utföra automatiserade jämförelser av *fingeravtryck* och

ansiktsbilder av oidentifierade misstänka gärningsmän med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. I 6 b kap. regleras förutsättningarna för att vid en förundersökning använda dna-baserade släktforskningsdatabaser. Som en följd av detta införs också nya undantag från sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) och nya ändamålsbestämmelser som anger att Nationellt forensiskt centrum får behandla personuppgifter enligt 6 a och 6 b kap.

1 kap.

1 a § Lagen gäller i tillämpliga delar även när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna personer enligt 5 kap. 3, 4 och 7 §§.

Paragrafen, som är ny, anger att lagen även gäller i tillämpliga delar när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna personer enligt 5 kap. 3, 4 och 7 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.2 och 10.1.

Uppgifter om avlidna är inte personuppgifter (jfr 1 kap. 6 § brottsdatalagen [2018:1177]). Enligt bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistren över misstänkta och dömda får Polismyndigheten fortsatt behandla uppgifter om en registrerad person som har avlidit, dock inte längre än 10 år efter dödsfallet (5 kap. 10 och 11 §§). Av 5 kap. 7 § framgår att Polismyndigheten under vissa förutsättningar också får utföra jämförande sökningar i spårregistret med uppgifter om avlidna. Bestämmelsen tydliggör att lagen gäller i tillämpliga delar även vid sådan behandling.

7 § I detta kapitel och i 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. I 4 kap. finns bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i *biometriregister*, penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret, gäller 5 kap. i stället för 3 och 4 kap.

I 6–6 b kap. finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller *dessa* kapitel i stället för 2–4 kap.

I 7 kap. finns bestämmelser om administrativa sanktionsavgifter, skadestånd och överklagande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens uppbyggnad. Övervägandena finns i avsnitt 9.1, 11.1.5 och 12.6.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av nya biometriregister.

I *fjärde stycket* finns bestämmelser om behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Bestämmelsen ändras på så sätt att en hänvisning också görs till de nya 6 a och 6 b kap. Detta innebär att bestämmelserna i *dessa* kapitel gäller i stället för bestämmelserna i 2–4 kap.

2 kap.

9 § Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, *Skatteverket och Kriminalvården* har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av uppgifter i *biometriregister som förs enligt 5 kap.*, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Paragrafen innehåller bestämmelser som ger vissa myndigheter rätt att, trots sekretess, ta del av personuppgifter i biometriregistren. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

I paragrafen läggs Skatteverket och Kriminalvården till i uppräknningen av de myndigheter som trots sekretess har rätt att ta del av uppgifter i registren. Vidare tas begränsningen till att en myndighet endast har rätt att ta del av uppgifter om huruvida en person förekommer i ett dna-register bort. Begränsningar i rätten att ta del av uppgifter genom direktåtkomst kommer dock kunna föreskrivas på lägre författningsnivå än lag. Ändringarna är en anpassning dels till att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av biometriregister, dels till att Kriminalvården enligt 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610) ska ta upp biometriska underlag och enligt 8 a § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll ska förelägga den dömde att inställa sig för upptagning av biometriska underlag om sådana uppgifter om den dömde inte redan finns i polisens biometriregister. Sekretessen för de myndigheter som anges i paragrafen bryts om myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen. Samma myndigheter får enligt 5 kap. 16 § medges direktåtkomst till biometriregistren.

10 § *Migrationsverket* har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av *uppgifter i biometriregister som förs enligt 5 kap.*, om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där.

Paragrafen innehåller bestämmelser som ger Migrationsverket rätt att, trots sekretess, ta del av personuppgifter i biometriregistren om Migrationsverket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som har tagits upp av verket. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

Paragrafen anpassas till att fingeravtrycks- och signalementsregistren ersätts av biometriregister och att de övriga myndigheter som har rätt att ta del av uppgifter i biometriregistren regleras i 9 § (se kommentaren till den paragrafen).

12 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om det inte är olämpligt.

Elektroniskt utlämnande genom direktåtkomst är tillåtet bara i den utsträckning som anges i 3 kap. 7 § och 5 kap. 16 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när personuppgifter får lämnas ut elektroniskt. Hänvisningen i *andra stycket* om utlämnande genom

direktåtkomst ändras till att avse 5 kap. 16 § som en följd av ändringar i 5 kap.

4 kap.

1 § Detta kapitel gäller bara för automatiserad behandling.

Av 2 kap. 17 § första stycket brottsdatalagen (2018:1177) framgår det att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas i särskilda register och i forensisk verksamhet får behandlas:

1. 5 kap. 10–15 §§ om uppgifter i *biometriregister*,
2. 5 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister,
3. 5 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret,
4. 5 kap. 26 § om uppgifter i tillträdesförbudsregistret, och
5. 6 kap. 6 § om uppgifter om sådana uppslag som anges i 6 kap. 1 § första stycket 5.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter.

Hänvisningen till bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter i dna-, fingeravtrycks- och signalementsregistren i *tredje stycket* utgår och ersätts med en hänvisning till bestämmelserna om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregister. Som en följd av detta slås första och andra punkten samman och efterföljande punkter numreras om.

5 kap. Register

Biometriregister

Rätten att behandla uppgifter i biometriregister

1 § Polismyndigheten får föra

- ett biometriregister över misstänkta,
- ett biometriregister över dömda, och
- ett biometriregister över spår.

I biometriregistren får uppgifter behandlas i syfte att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
2. utreda eller lagföra brott,
3. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,
4. underlätta identifiering av avlidna personer, och
5. kontrollera fingeravtryck som Migrationsverket har tagit enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716).

I lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om elimineringsdatabasen.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar Polismyndighetens rätt att föra biometriregister. Övervägandena finns i avsnitt 9.1 och 9.2.

I *första stycket* anges att Polismyndigheten får föra biometriregister: ett över personer som är misstänkta för brott, ett över personer som är dömda för brott och ett över spår från oidentifierade personer. Biometriregistren ersätter registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement.

I *andra stycket* anges för vilka syften uppgifter får behandlas i biometriregistren. *Punkterna 1–3* och *5* motsvarar vad som gäller för dna-, fingeravtrycks- och signalementsregistren. I *punkt 4* görs en ändring i

förhållande till det som gällt hittills enligt 11 § 4 på så sätt att biometriregistren får användas för att underlätta identifiering av avlidna personer. Bestämmelsen innebär att biometriregistren får användas för att underlätta identifiering av en avliden person även när syftet inte är brottsbekämpande, till exempel för att identifiera personer som avlidit till följd av olyckor eller katastrofer. Biometriregistren får däremot inte användas för att underlätta identifiering av en okänd levande person, om inte behandlingen sker inom ramen för den brottsbekämpande verksamheten eller annars i ett syfte som anges i övriga punkter i paragrafen.

I *tredje stycket* finns en upplysningsbestämmelse som anger att det i lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om den s.k. elimineringsdatabasen. Enligt den lagen får Polismyndigheten föra ett register över dna-profiler i syfte att stärka kvaliteten i den forensiska verksamheten med dna-analyser. Bestämmelsen motsvarar vad som gällt hittills enligt 1 § andra stycket.

Uppgifter i biometriregistren

2 § Ett biometriregister får innehålla uppgifter om

1. dna-profiler,
2. fingeravtryck,
3. fotografier,
4. video,
5. röst,
6. handstil, och
7. signalement.

En dna-profil som registreras i biometriregistret över misstänkta eller biometriregistret över dömda får endast ge information om identitet och inte om personliga egenskaper.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att biometriregistren får innehålla namn, personnummer och andra liknande uppgifter som behövs för att identifiera en registrerad person samt ärendeuppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter biometriregistren får innehålla. Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 2–5 och 14 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Enligt *första stycket* får biometriregistren innehålla uppgifter om dna-profiler, fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement. Detta innebär en skillnad i förhållande till den reglering som hittills gällt, som inte omfattar uppgifter om röst och handstil. Paragrafen gäller samtliga biometriregister, dvs. såväl registren över misstänkta och dömda som registret över spår. Att registren får innehålla uppgifter om dessa underlag innebär att även biometriska uppgifter som tagits fram ur underlaget, s.k. biometriska mallar, och annan slags information som är nödvändig för att registren ska kunna användas för biometriska jämförelser får behandlas i registren. De biometriska mallarna är i sig uppgifter om de underlag som de har tagits fram ur.

Av *andra stycket* följer att en dna-profil som registreras i biometriregistren över misstänkta eller dömda endast får ge information om identitet och inte om personliga egenskaper. Bestämmelsen motsvarar vad som hittills gällt enligt 3 § första stycket. Med personliga egenskaper avses

exempelvis hår-, hud- och ögonfärg, biogeografiskt ursprung och sjukdomar. Registren får innehålla uppgift om könskromosomer, eftersom en sådan uppgift utgör en uppgift om identitet och inte ger information om personliga egenskaper (jfr prop. 2019/20:106 s. 102).

I *tredje stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om att biometriregistren får innehålla uppgifter om namn, personnummer och andra liknande uppgifter som behövs för att identifiera en registrerad person samt vilka ärendeuppgifter registren får innehålla. Till dessa uppgifter hör namn, person- eller samordningsnummer och uppgifter som säkerställer spårbarhet, till exempel uppgifter om de misstankar och domar som ligger till grund för registreringen, ärendenummer och brottskod. Bestämmelsen ger inte stöd för att meddela föreskrifter som gör det möjligt att behandla ytterligare biometriska underlag i registren. Det innebär att det till exempel inte är tillåtet att behandla avtryck av fot och öra i biometriregistren.

Biometriregistret över misstänkta

3 § Biometriregistret över misstänkta får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som är skäligen misstänkt för brott och har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken.

Registret får också innehålla uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som har tagits av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att registrera uppgifter i biometriregistret över misstänkta. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Vilka uppgifter som får registreras om den misstänkte framgår av 2 §. Hänvisningen dit innebär att uppgifter om dna-profiler, fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement får föras in i registret och behandlas där.

Enligt *första stycket* får biometriregistret över misstänkta innehålla uppgifter om en person som är skäligen misstänkt för brott och har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken. Detta innebär att den misstänkte ska vara anhållen eller häktad eller att han eller hon annars ska vara skäligen misstänkt för ett brott som har fängelse i straffskalan för att registrering ska få ske. Med undantag för signalement ska uppgifterna alltså kunna härledas till en upptagning som har skett med stöd av dessa bestämmelser för att registrering ska få ske. För att registrera uppgifter om signalement är det tillräckligt att den misstänkte har varit föremål för en sådan upptagning. Bestämmelsen motsvarar delvis den reglering som hittills gällt enligt 4 § första stycket och 12 § första stycket 1.

Enligt *andra stycket* får biometriregistret över misstänkta också innehålla uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som har tagits upp av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Bestämmelsen ändras i förhållande till det som hittills gällt enligt 12 § första stycket 2 på så sätt att, utöver fingeravtryck och fotografi, även video får registreras. Dessutom tillkommer en hänvisning till den nya 5 kap. 3 a § i lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Det innebär att även fingeravtryck, fotografi

och video som har tagits vid en sådan förnyad upptagning som regleras i den paragrafen får registreras i biometriregistret över misstänkta.

Biometriregistret över dömda

4 § Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter som anges i 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 a § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610), eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Sådana uppgifter som avses i första stycket 3 får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att registrera uppgifter i biometriregistret över dömda. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Vilka uppgifter som får registreras om den dömda framgår av 2 §. Hänvisningen dit innebär att uppgifter om dna-profiler, fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement får föras in i registret och behandlas där.

Enligt *punkt 1* får biometriregistret över dömda innehålla uppgifter om en person som har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken. Uppgifterna ska alltså kunna härledas till en upptagning som har skett med stöd av dessa bestämmelser för att registrering ska få ske. För att registrera uppgifter om signalement är det tillräckligt att den dömda har varit föremål för en sådan upptagning. Registrering förutsätter vidare att personen därefter genom en dom som fått laga kraft har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott. Det är alltså inte påföljden som avgör om registrering får ske utan brottets straffskala. Detta innebär en ändring av gällande rätt som inte tillåter registrering i dna-registret vid böter och som tillåter registrering i fingeravtrycks- och signalementsregistret om den misstänkte dömts för brott oberoende av brottets straffskala. Bestämmelserna innebär att uppgifter om en person som har registrerats i biometriregistret över misstänkta får föras över till biometriregistret över dömda om den misstänkte därefter döms för ett brott med fängelse i straffskalan. Vidare får registrering i biometriregistret över dömda endast ske om personen lagförs för brott efter det att underlagen togs upp. Att en person sedan tidigare är dömd för brott och förekommer i belastningsregistret utgör alltså inte grund för registrering.

Enligt *punkt 2*, som delvis motsvarar vad som gällt enligt 12 § första stycket 2, får biometriregistret över dömda också innehålla uppgifter om en person som har varit föremål för en åtgärd enligt 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a §

fängelselagen. Enligt dessa bestämmelser ska fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte tas av den som ska verkställa en dom eller ett beslut på fängelse. De fingeravtryck och fotografier som har tagits upp får alltså registreras i biometriregistret över dömda. Detsamma gäller den dna-profil som tas fram ur det salivprov som tagits. Bestämmelsen innebär en utvidgning i förhållande till beslutade men ännu inte ikraftträdna bestämmelser som innebär att fingeravtryck som tagits med stöd av 8 a § lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen får registreras i polisens register (SFS 2022:738).

Enligt *punkt 3* får biometriregistret över dömda också innehålla uppgifter om en person som har dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i det s.k. Ecris-beslutet.

Enligt *andra stycket* får sådana uppgifter som avses i första stycket 3 endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år. Bestämmelsen, som motsvarar det som hittills gällt enligt 13 §, förs över med endast en språklig ändring.

Biometriregistret över spår

5 § Biometriregistret över spår får innehålla uppgifter som anges i 2 § och som avser spår som inte kan härledas till en identifierbar person, om uppgifterna kommit fram i en utredning om brott. Sådana uppgifter får dock inte behandlas om det av omständigheterna vid tidpunkten för insamlingen eller senare framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att registrera uppgifter i biometriregistret över spår. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.1.

För registrering i spårregistret krävs att uppgifterna har kommit fram i en utredning om brott och att uppgifterna inte kan härledas till en viss person. Det är alltså endast uppgifter som härrör från spår som får registreras. En uppgift som har registrerats i spårregistret ska tas bort så snart det finns information som visar vem spåret härrör från. Detta motsvarar den reglering som hittills gällt enligt 5 § och 12 § andra stycket.

Vilka uppgifter som spårregistret får innehålla framgår av 2 §. Spårregistret får alltså innehålla uppgifter om dna-profiler, fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement. Det innebär en utvidgning i förhållande till den reglering som hittills gällt, som endast medger att dna-profiler och fingeravtryck registreras. Även fotografier, filmer och ljudupptagningar där en misstänkt gärningsman förekommer får alltså registreras i spårregistret. Detsamma gäller till exempel handskrivna brev eller andra handlingar som en misstänkt gärningsman har skrivit.

Bestämmelsen tydliggör även att uppgifter inte får behandlas i spårregistret om det av omständigheterna vid tidpunkten för insamlingen eller senare framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet. Det innebär att det inte är tillåtet att registrera ett spår om det av omständigheterna framgår att det härrör från till exempel

en målsägande, ett vittne eller någon annan person som inte kan misstänkas för brottet. Om registrering har skett och det senare under utredningen framkommer uppgifter av vilka det framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet, ska uppgifterna raderas ur spårregistret.

6 § Uppgifter i biometriregistret över spår får jämföras med

1. uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person,
2. uppgifter i biometriregistret över dömda,
3. uppgifter som kan härledas till en person som är skäligen misstänkt för brott, eller
4. uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som tagits med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Uppgifter i biometriregistret över spår får jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt efter riksdagens godkännande eller om det följer av en unionsrättsakt.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar användningen av uppgifter i biometriregistret över spår. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.2.

Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med den lydelse som hittills gällt men anpassas till ändringarna i 5 § på så sätt att de omfattar samtliga uppgifter som får behandlas i spårregistret.

Enligt *första stycket 1* får uppgifter i spårregistret jämföras med uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierbar person.

Av *första stycket 2* framgår att uppgifter i spårregistret får jämföras med uppgifter som finns i biometriregistret över dömda.

Enligt *första stycket 3* får uppgifter i spårregistret jämföras med uppgifter som kan härledas till en person som är skäligen misstänkt för brott. Det innebär att jämförelse får göras med uppgifter om skäligen misstänkta personer även om uppgifterna ännu inte har registrerats i biometriregistret över misstänkta.

Enligt *första stycket 4* får uppgifter i spårregistret även jämföras med uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som Säkerhetspolisen har tagit upp av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 eller 3 a § lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar. Tillägget är en följd av att paragrafen även omfattar uppgifter om spår i form av fingeravtryck, fotografi och video.

Enligt *andra stycket* får uppgifter i spårregistret också jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt efter riksdagens godkännande eller om det följer av en unionsrättsakt. Ett exempel är det s.k. Prövrådsbeslutet. Enligt detta beslut ska andra stater oidentifierade dna-profiler och fingeravtryck kunna jämföras med sådana uppgifter i det svenska spårregistret.

7 § Uppgifter om dna och fingeravtryck som har samlats in från en avliden person vid en rättsmedicinsk undersökning enligt 13 § 1 lagen (1995:832) om obduktion eller en annan förrättning där Rättsmedicinalverket har medverkat vid en undersökning av kroppen får jämföras med uppgifter om dna-profiler och fingeravtryck i biometriregistret över spår, om det pågår en förundersökning om brott som kan antas ha orsakat dödsfallet och jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet.

Paragrafen innehåller bestämmelser som medger att uppgifter om dna-profiler och fingeravtryck från avlidna brottsoffer i vissa fall får jämföras med uppgifter i spårregistret. Övervägandena finns i avsnitt 10.

För att en jämförelse i spårregistret ska få göras krävs att dna eller fingeravtryck har samlats in från den avlidne vid en rättsmedicinsk undersökning enligt 13 § 1 lagen om obduktion eller vid en annan förrättning där Rättsmedicinalverket har medverkat vid en undersökning av kroppen. Med en rättsmedicinsk undersökning avses en rättsmedicinsk obduktion eller en rättsmedicinsk likbesiktning. Med en annan förrättning avses till exempel en undersökning av kroppen på brottsplatsen (jfr 2 § 5 förordningen [2007:976] med instruktion för Rättsmedicinalverket).

För att en jämförelse ska få göras krävs också att det pågår en förundersökning om brott mot den avlidne och att den gäller ett brott som kan antas ha orsakat dödsfallet. Det är alltså endast vid en förundersökning om brott som har haft dödlig utgång som jämförelse får ske. Till exempel kan en jämförelse alltså göras vid samtliga brott enligt 3 kap. brottsbalken som haft dödlig utgång, dvs. mord, dråp, barnadråp och vållande till annans död, men också andra brott som haft dödlig utgång som folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse mot person och grov krigsförbrytelse enligt lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott samt terroristbrott enligt terroristbrottslagen (2022:666).

För en jämförelse krävs slutligen att åtgärden är nödvändig för att utreda brottet. En bedömning av om en jämförelse kan förväntas leda utredningen framåt ska alltså göras i det enskilda fallet. Jämförelse får inte göras efter det att brottet mot den avlidne har klarats upp eller förundersökningen av annan orsak har lagts ner.

Personuppgifter om andra än skäligen misstänkta

8 § Personuppgifter som härrör från underlag som avses i 28 kap. 12 b och 14 a §§ rättegångsbalken och som har tagits upp under utredningen av ett brott från någon som inte är skäligen misstänkt för brottet får inte jämföras med uppgifter i biometriregistren eller i övrigt behandlas för något annat ändamål än det som underlaget togs upp för.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar behandlingen av personuppgifter som härrör från biometriska underlag som har tagits upp under utredningen av ett brott från någon som inte är skäligen misstänkt för brottet. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

Paragrafen ändras på flera sätt i förhållande till hittillsvarande lydelsen av paragrafen. Genom en hänvisning till bestämmelserna om upptagning av biometriska underlag i rättegångsbalken omfattar paragrafen, utöver dna-prov, även fingeravtryck, fotografier och video samt röst- och handstilsprov. Paragrafen omfattar däremot inte längre biometriska underlag som har tagits upp av den som är skäligen misstänkt för brott. Paragrafen ändras också som en följd av att bestämmelsen i 28 kap. 12 b § andra stycket rättegångsbalken om behandling av analysresultat av ett prov för dna-analys som tagits av någon annan än den som är skäligen misstänkt utgår. Paragrafen ändras vidare språkligt.

Av paragrafen framgår att personuppgifter som härrör från biometriska underlag som har tagits upp från någon annan än en skäligen misstänkt

person under en brottsutredning inte får jämföras med uppgifter i biometriregistren eller i övrigt behandlas för något annat ändamål än det för vilket underlaget togs upp. Det kan till exempel handla om uppgifter om målsägande eller vittnen (se kommentaren till 28 kap. 12 b § rättegångsbalken). Detta innebär att endast sådan personuppgiftsbehandling som är nödvändig för brottsutredningen får göras. Uppgifterna får alltså till exempel inte registreras i biometriregister eller jämföras med registrerade uppgifter.

Skyddet för personuppgifter omfattar uppgifter som härrör från biometriska underlag som har tagits upp med stöd av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken, men även sådana underlag som till exempel har tagits upp med stöd av samtycke.

Förstörande av prov för dna-analys

9 § Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, fängelselagen (2010:610) eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förstörande av prov som tagits för dna-analys. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande lydelse av paragrafen med tillägg att även prov som tagits med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll och fängelselagen ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Längsta tid för behandling

10 § Uppgifter i biometriregistret över misstänkta får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som ligger till grund för registreringen har gallrats ur misstankeregistret enligt lagen (1998:621) om misstankeregister. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får dock behandlas som längst tio år efter dödsfallet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över misstänkta. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.1 och 9.9.2.

I paragrafen föreskrivs att uppgifter i biometriregistret över misstänkta inte får behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som ligger till grund för registreringen har gallrats ur misstankeregistret. Att uppgifterna inte längre får behandlas innebär att de ska raderas ur registret. Detta motsvarar vad som hittills gällt för uppgifter om misstänkta i fingeravtrycks- och signalementsregistren enligt 15 § första stycket men innebär en skillnad i förhållande till utredningsregistret enligt 7 § andra stycket som inte innehåller någon hänvisning till lagen om misstankeregister.

Genom hänvisningen till lagen om misstankeregister följer att uppgifterna om en misstänkt person i biometriregistret över misstänkta ska raderas ur registret om förundersökningen har avslutats utan att åtal väckts

med anledning av misstanken eller om åtal som har väckts med anledning av misstanken har lagts ned. Uppgifterna i biometriregistret över misstänkta ska också raderas ur registret om en domstol har meddelat dom eller beslut som vunnit laga kraft med anledning av den eller de misstankar som legat till grund för registreringen eller om den misstänkte har godkänt ett strafföreläggande som har utfärdats med anledning av misstanken. Om den misstänkte, efter det att uppgifterna har registrerats i registret över misstänkta, döms för ett brott med fängelse i straffskalan eller godkänner ett strafföreläggande avseende ett sådant brott får uppgifterna föras över till biometriregistret över dömda (se 4 § detta kapitel). Om flera misstankar ligger till grund för en registrering behöver uppgifterna inte raderas ur biometriregistret över misstänkta förrän samtliga misstankar har gallrats ur misstankeregistret.

Paragrafen innehåller också en ny bestämmelse som medger fortsatt behandling av uppgifter i det fall en registrerad person avlider. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får som längst behandlas i tio år efter dödsfallet.

11 § Uppgifter i biometriregistret över dömda får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den dom, det beslut eller det strafföreläggande som ligger till grund för registreringen har gallrats ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får dock behandlas som längst tio år efter dödsfallet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över dömda. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.1 och 9.9.2.

I paragrafen föreskrivs att uppgifter i biometriregistret över dömda inte får behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den dom, det beslut eller det strafföreläggande som ligger till grund för registreringen har gallrats ur belastningsregistret. Detta motsvarar den reglering som hittills har gällt för fingeravtrycks- och signalementsregistren i 15 § första stycket men innebär en skillnad i förhållande till regleringen av dna-registret i 7 § första stycket som inte innehåller någon tidsfrist. Flera domar och beslut kan ligga till grund för registreringen. Uppgifterna ska raderas ur registret när samtliga domar och beslut som legat till grund för registreringen har gallrats ur belastningsregistret. Hur länge uppgifter får behandlas i belastningsregistret är beroende av brottets allvar. Vid böter gallras uppgifterna efter fem år och vid fängelsestraff ska uppgifterna i regel gallras tio år efter att den registrerade frigets från fängelse (17 § lagen om belastningsregister). Om den registrerade döms på nytt inom fristen sker normalt ingen gallring ur belastningsregistret förrän de sist införda uppgifterna ska gallras, s.k. uppskjuten gallring (18 § lagen om belastningsregister). Detta innebär att uppgifterna även fortsatt får behandlas i biometriregistret över dömda.

Paragrafen innehåller också en ny bestämmelse som medger fortsatt behandling av uppgifter om en registrerad person som har avlidit. Uppgifter om en registrerad person som har avlidit får som längst behandlas i tio år efter dödsfallet.

12 § Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter i biometriregistret över spår. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.3.

Paragrafen, som motsvarar nuvarande 7 § tredje stycket och 15 § andra stycket, ersätter regleringen om längsta tid för behandling av uppgifter i det nuvarande spårregistret och uppgifter om spår i fingeravtrycksregistret.

13 § Uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande får inte behandlas längre än vad som behövs för det ändamålet.

Paragrafen reglerar längsta tid för behandling av uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.3.

Paragrafen motsvarar det som hittills har gällt enligt 16 § första stycket med den skillnaden att den gäller alla uppgifter som behandlas i biometriregistren för att fullgöra ett internationellt åtagande.

14 § Uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck, fotograferats eller videofilmats med stöd av lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar får inte behandlas längre än tio år efter det att utvisningsbeslutet verkställdes eller upphörde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandling av uppgifter om en utläning som har lämnat fingeravtryck, fotograferats eller videofilmats med stöd av lagen om särskild kontroll av vissa utläningar. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.3.

Paragrafen motsvarar det som hittills gällt enligt 16 § andra stycket med den skillnaden att det anges att paragrafen även gäller den som fotograferats och videofilmats.

15 § Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av 10–14 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att arkivlagstiftningens företräde inte gäller vid tillämpningen av 10–14 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.4.

Paragrafen motsvarar det som hittills gällt enligt 7 § fjärde stycket, 15 § tredje stycket och 16 § tredje stycket. Utgångspunkten är att all automatiserad behandling av uppgifter ska upphöra när den tid som anges i 10–14 §§ har löpt ut. Endast om det har meddelats uttryckliga föreskrifter som innebär att uppgifterna i fråga får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller för vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål får de behandlas automatiserat under längre tid än vad som anges i respektive paragraf. Sådana föreskrifter får inte meddelas om dna-profiler (se 27 §).

Direktåtkomst

16 § Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården får för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) medges direktåtkomst till uppgifter i biometriregister.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktåtkomst till uppgifter i biometriregistren. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

Bestämmelsen ändras i förhållande till den reglering som hittills gällt enligt 10 och 17 §§ på så sätt att Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården får ges direktåtkomst till uppgifter i biometriregistren om det sker i ett sådant syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen, oberoende av vilken typ av uppgift det är fråga om. Den direktåtkomst som kan medges kan dock, i likhet med det som hittills gällt, begränsas genom föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (27 §).

Det är Polismyndigheten som beslutar att ge en myndighet direktåtkomst.

Personuppgifter om unga lagöverträdare

17 § Personuppgifter som har inhämtats med stöd av 36 § första stycket och 36 a § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får inte behandlas i biometriregister.

Paragrafen innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter om barn som misstänkts för att ha begått brott före 15 års ålder. Paragrafen motsvarar delvis vad som hittills har gällt enligt 2 § och 4 § första stycket samt 12 § tredje stycket och ändras språkligt och redaktionellt. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Av paragrafen framgår att fingeravtryck och fotografier som tagits av ett barn med stöd av 36 § första stycket lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte får behandlas i biometriregistren. Detta innebär att uppgifterna varken får registreras i biometriregistren eller jämföras med uppgifter som finns registrerade där. Detsamma gäller analysresultatet av ett dna-prov som har tagits med stöd av 36 a § samma lag.

Penningtvätsregister

Rätten att föra register

18 § Polismyndigheten får föra penningtvätsregister. Personuppgifter får behandlas i penningtvätsregister om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet

1. där penningtvätt är ett led för att dölja vinning av brott eller brottslig verksamhet, eller
2. som innefattar finansiering av terrorism.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 18 §, regleras polisens rätt att föra penningtvätsregister (se prop. 2017/18:269 s. 310).

19 § I penningtvätsregister får personuppgifter behandlas som

1. kan antas ha samband med sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §,
2. har rapporterats till Polismyndigheten med stöd av lag eller annan författning, eller
3. har lämnats av en utländsk myndighet som i sin stat ansvarar för arbetet med att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 19 §, regleras vilka personuppgifter som får behandlas i penningtvättsregister (se prop. 2017/18:269 s. 310).

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

20 § Personuppgifter i penningtvättsregister får inte behandlas längre än fem år efter utgången av det kalenderår då den senaste registreringen avseende personens anknytning till brottslig verksamhet gjordes.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt 20 §, regleras den längsta tid under vilken personuppgifter får behandlas i penningtvättsregister (se prop. 2017/18:269 s. 310 f.).

Det internationella registret

Rätten att föra register

21 § Polismyndigheten får föra ett internationellt register. Personuppgifter i det internationella registret får behandlas om det behövs för handläggningen av ärenden som rör internationellt polisiärt samarbete eller internationellt straffrättsligt samarbete.

Uppgifter om dödsfall, olyckshändelser eller andra liknande händelser i utlandet får också behandlas i det internationella registret, om ärendet rör en fråga som ska handläggas av Polismyndigheten.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 21 §, regleras Polismyndighetens rätt att föra ett internationellt register (se prop. 2017/18:269 s. 311).

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

22 § Personuppgifter i det internationella registret får inte behandlas längre än tre år efter utgången av det kalenderår då ärendet som uppgifterna behandlades i avslutades.

Personuppgifter i registret får dock behandlas i fem år efter registreringen om uppgifterna avser en begäran enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 22 §, anges hur länge personuppgifter får behandlas i det internationella registret (se prop. 2017/18:269 s. 311 och prop. 2021/22:127 s. 57 f.).

Tillträdesförbudsregistret

Rätten att föra register

23 § Polismyndigheten får föra ett register med uppgifter om personer som meddelats tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (tillträdesförbudsregistret) i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka överträdelse av tillträdesförbud.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 23 §, regleras Polismyndighetens rätt att föra ett register över tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, tillträdesförbudsregistret (se prop. 2017/18:269 s. 311).

Innehåll i registret

24 § Tillträdesförbudsregistret får innehålla följande uppgifter om en person som har meddelats tillträdesförbud:

1. namn,
2. personnummer eller samordningsnummer,
3. folkbokföringsadress och annan stadigvarande adress,
4. alias,
5. fotografi,
6. anknytning till idrott och idrottsorganisation,
7. omfattningen och giltighetstiden av beslut om tillträdesförbud, och
8. överträdelse av gällande tillträdesförbud.

I paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 24 §, regleras vilka uppgifter som tillträdesförbudsregistret får innehålla (se prop. 2017/18:269 s. 311).

25 § Polismyndigheten får behandla uppgifter i tillträdesförbudsregistret i syfte att tillhandahålla idrottsorganisationer den information som behövs för att upprätthålla gällande beslut om tillträdesförbud.

Paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 25 §, ger Polismyndigheten rätt att behandla personuppgifter i syfte att tillgodose idrottsorganisationernas behov av att få tillgång till uppgifter om gällande tillträdesförbud (se prop. 2017/18:269 s. 311 f.).

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

26 § Uppgifter i tillträdesförbudsregistret får endast behandlas så länge tillträdesförbudet gäller.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Paragrafen, som motsvarar det som hittills har gällt enligt 26 §, anger hur länge uppgifter får behandlas i tillträdesförbudsregistret (se prop. 2017/18:269 s. 312).

Rätten att meddela föreskrifter

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. omfattningen av direktåtkomst till uppgifter i biometriregister och om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst,

2. tillgången till personuppgifter i penningtvätsregister och det internationella registret, och

3. att personuppgifter i penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål under längre tid än vad som anges i 20, 22 och 26 §§.

Första stycket 3 gäller också i fråga om uppgifter i biometriregister enligt 10–14 §§, med undantag för dna-profiler.

I paragrafen finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela vissa föreskrifter. Paragrafen motsvarar delvis det som hittills har gällt enligt 27 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.4 och 9.10.

Punkt 1 ändras som en följd av att biometriregister ersätter dna-, fingeravtrycks- och signalementsregistren. *Punkt 3* ändras på så sätt att hänvisningen till uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister utgår och ersätts av ett nytt *andra stycke* som reglerar uppgifter i biometriregister. I *andra stycket* anges också att dna-profiler, i likhet med det som hittills har gällt, undantas från föreskriftsrätten. Det innebär att all automatiserad behandling av dna-profiler ska upphöra när den tid som anges i 10–14 §§ har löpt ut.

6 kap.

1 § Vid Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att

1. sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 2 ska kunna utföras,

2. utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

3. begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt

a) Rättsmedicinalverket,

b) ett utländskt forensiskt laboratorium, eller

c) en utländsk brottsbekämpande myndighet eller en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ med brottsbekämpande uppgifter,

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan,

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket,

6. utföra jämförelser enligt 6 a kap., eller

7. använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att utföra jämförelser enligt 6 b kap.

Personuppgifter får också behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för

1. forskning och statistik, eller

2. kvaliteten i den forensiska verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Paragrafen tillförs två nya punkter

i första stycket, punkterna 6 och 7. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.5 och 12.6.

Av *första stycket 6* följer att personuppgifter får behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för att utföra jämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier enligt bestämmelserna i 6 a kap. Under ändamålet ryms också återkopplingen av resultaten av utförda jämförelser.

Enligt *första stycket 7* får personuppgifter behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för att använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att utföra jämförelser enligt 6 b kap. Bestämmelsen ger uttryckligt stöd för att personuppgifter förs in i och jämförs med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas. Det innebär även att Nationellt forensiskt centrum får återkoppla resultaten av utförda jämförelser.

5 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar i personuppgifter som behandlas i *biometriregister*, i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om undantag från sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen. Ändringarna är en följd av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av biometriregister.

6 a kap. Behandling av uppgifter i vissa register som inte förs med stöd av denna lag

1 § Nationellt forensiskt centrum, får efter ett beslut av åklagare, använda automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse för att jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter om fingeravtryck och ansiktsbilder som finns i de register över fingeravtryck och fotografier som förs med stöd av 15 § utlänningsdatalagen (2016:27).

En jämförelse får endast göras med uppgifter som finns i registren om personer som har fyllt 15 år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om automatiserade jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck med uppgifter i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.1, 11.1.3, 11.1.4 och 11.1.5.

Enligt *första stycket* får Nationellt forensiskt centrum, efter ett beslut av åklagare, använda automatiserad teknik för att utföra biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register. Därmed kan ansiktsbilder och fingeravtryck från en brottsutredning jämföras med ansiktsbilder och fingeravtryck i registren, innefattande biometriska uppgifter som tagits fram ur dessa, med hjälp av till exempel mjukvara för ansiktsgenkänning. Bestämmelsen reglerar endast automatiserade jämförelser i registren och omfattar alltså inte den situationen att ett visst fingeravtryck eller fotografi begärs ut från registret för att därefter jämföras. En förutsättning för att Nationellt forensiskt centrum ska få göra en jämförelse med uppgifter i Migrationsverkets register är att en åklagare har fattat ett beslut om jämförelse under en förundersökning om vissa

allvarliga brott i enlighet med bestämmelserna i 2–4 §§. Det är alltså en åklagare som ska pröva om förutsättningarna i 2–4 §§ är uppfyllda. När beslutet är fattat får det bedömas om förundersökningen är av sådant slag att den ska ledas av en åklagare även i fortsättningen (jfr 23 kap. 3 § rättegångsbalken).

Av *andra stycket* följer att en jämförelse endast får göras med fingeravtryck och ansiktsbilder av registrerade personer som har fyllt 15 år. Innan Nationellt forensiskt centrum genomför en jämförelse måste alltså sökunderlaget begränsas på så sätt att alla registrerade personer under 15 år undantas. Det följer av 2 kap. 8 § brottsdatalagen (2018:1177) att fler personuppgifter inte får behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Detta innebär att sökunderlaget även i övrigt behöver begränsas utifrån relevanta sökkriterier med beaktande av vad som är känt om gärningsmannen, exempelvis i fråga om ålder och kön.

2 § En jämförelse får göras vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,
2. sabotage enligt 13 kap. 4 § brottsbalken,
3. mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1 §, 3 § första eller andra stycket, 5 a § eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,
4. olovlig kärverksamhet eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
5. spioneri, utlandsspioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 5, 6 a, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,
6. företagsspioneri enligt 26 § lagen (2018:558) om företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makt räknning,
7. deltagande i en terroristorganisation, samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, utbildning för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet eller resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet enligt 4 a, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § terroristbrottslagen (2022:666),
8. försök, förberedelse eller stämpling till ett brott som avses i 1–7, om en sådan gärning är belagd med straff, eller
9. ett annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

Paragrafen anger tillsammans med 3 § vilka brott som kan aktualisera en jämförelse enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.2.

Enligt punkt 1 omfattas brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Detta innebär att en jämförelse får göras inom ramen för en förundersökning om ett brott med ett minimistraff om två års fängelse eller mer om förutsättningarna i 4 § är uppfyllda. Som exempel kan nämnas mord, dråp och andra allvarliga våldsbrott, allvarliga sexualbrott, grova vapenbrott och grova narkotikabrott.

Enligt *punkterna 2–7* får en jämförelse också göras vid vissa samhällsfarliga brott som Säkerhetspolisen utreder. Om förunder-

sökningen avser ett sådant brott som anges i punkterna 2–7 kan alltså en jämförelse göras även om minimistraftet är lägre än två års fängelse.

Enligt *punkt 8* får en jämförelse också göras vid försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott som avses i punkterna 1–7. För att en jämförelse ska få göras krävs att gärningen är straffbar.

Enligt *punkt 9* får en jämförelse också göras vid en förundersökning om ett annat brott om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år. Detta innebär att jämförelse kan göras vid misstanke om brott där straffvärdet för det enskilda brottet är högt, även om straffskalan börjar på en lägre nivå än två år och det inte är fråga om ett sådant samhällsfarligt brott som omfattas av punkterna 2–7. En bedömning av brottets straffvärde ska alltså göras i det enskilda fallet. Straffvärdehöjande eller straffvärdelindrande omständigheter enligt 29 kap. brottsbalken ska beaktas i den mån de är kända. Det är straffvärdet för ett enskilt brott som ska uppgå till minst två år för att jämförelse ska få göras. Det är alltså inte tillåtet att göra en jämförelse baserat på flerfaldig brottslighet som tillsammans når upp till ett straffvärde om minst två år.

För att en jämförelse ska få göras krävs att även förutsättningarna i 4 § är uppfyllda.

3 § En jämförelse får även göras vid en förundersökning om ett sådant brott som kan ligga till grund för en sökning i EU:s gemensamma databas för identitetsuppgifter (CIR)

1. enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF, eller

2. enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816.

Paragrafen anger tillsammans med 2 § vilka brott som kan aktualisera en jämförelse enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.2.

Enligt paragrafen får en jämförelse i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier göras vid en förundersökning om ett sådant brott som kan ligga till grund för en sökning i EU:s gemensamma informationssystem CIR enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 eller artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818, de s.k. interoperabilitetsförordningarna. Enligt dessa bestämmelser får en sökning i CIR under vissa förutsättningar göras för att utreda terroristbrott eller andra grova brott. Med terroristbrott avses ett brott enligt nationell rätt som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism. Med grova brott avses ett brott som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i artikel 2.2 i rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder (2002/584/RIF) om det enligt nationell rätt är föreskrivet en påföljd om tre år eller mer. För att en jämförelse ska få göras krävs även att förutsättningarna i 4 § är

uppfyllda. Det krävs däremot inte att de förutsättningar för att göra sökningar i CIR som ställs upp enligt interoperabilitetsförordningarna är uppfyllda. Det avgörande är att förundersökningen avser ett sådant brott som omfattas av artikel 22 i respektive förordning. Hänvisningarna till EU-förordningarna är dynamiska och avser alltså respektive förordning i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

4 § En jämförelse får göras endast om

1. det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som har avsatt fingeravtrycken eller förekommer på ansiktsbilden, och
2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen.

Paragrafen reglerar tillsammans med 2 och 3 §§ förutsättningarna för automatiserade jämförelser enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.3.

För att en automatiserad jämförelse ska få göras krävs enligt *punkt 1* att det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som har avsatt fingeravtrycken eller som förekommer på ansiktsbilden. Kravet innebär att det ska finnas någon faktisk omständighet som med viss styrka talar för att det är gärningsmannens fingeravtryck eller ansiktsbild. Jämförelsen ska göras i syfte att identifiera den som kan misstänkas för brottet. Registerjämförelser får alltså inte göras för att till exempel söka efter en okänd målsägande eller ett vittne.

Enligt *punkt 2* krävs att jämförelsen är av synnerlig vikt för utredningen. Bestämmelserna ska alltså tillämpas restriktivt och en bedömning av behovet måste göras i varje enskilt fall. Systematiska eller rutinmässiga jämförelser är inte tillåtna. Behovet av åtgärden måste vara kvalificerat på något sätt för att en jämförelse ska få göras. Kravet att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen innebär också att det ska finnas en rimlig anledning att anta att en jämförelse kan bidra till att brottet kan klaras upp, dvs. att den eftersökte förekommer i det aktuella registret. Den bedömningen får göras utifrån vad som är känt om den misstänkte gärningsmannen. Därutöver krävs att åtgärden bedöms vara proportionerlig i det enskilda fallet. Det innebär att utrymmet för att utföra en jämförelse är större ju allvarligare brott misstanken avser. Detsamma gäller om den misstänkte gärningsmannen bedöms vara farlig för allmänheten och det av den anledningen är angeläget att denne snabbt kan identifieras. Kravet på synnerlig vikt innebär dessutom att det som utgångspunkt klart ska framgå för beslutsfattaren i det enskilda fallet att det inte finns andra utredningsåtgärder som kan föra utredningen framåt och som innebär ett mindre integritetsintrång. Andra utredningsåtgärder måste alltså ha uttömts innan en jämförelse får göras, till exempel jämförelser i polisens egna biometrisk register över misstänkta och dömda samt sedvanliga utredningsåtgärder som exempelvis vittnesförhör. Om syftet med åtgärden kan uppnås med mindre ingripande åtgärder ska sådana väljas i stället.

5 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter.

Paragrafen innehåller ett undantag från sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalogen. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.6.

Bestämmelsen innebär att sökförbudet inte hindrar sökningar som utförs av Nationellt forensiskt centrum enligt bestämmelserna i detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter.

6 b kap. Behandling av uppgifter i dna-baserade släktforskningsdatabaser

1 § Nationellt forensiskt centrum får efter ett beslut av åklagare använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att jämföra uppgifter om dna från spår med uppgifter i databasen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om användning av dna-baserade släktforskningsdatabaser. Övervägandena finns i avsnitt 12.2, 12.5 och 12.6.

Bestämmelsen innebär att Nationellt forensiskt centrum får föra in och jämföra uppgifter om dna från spår från en brottsutredning med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas om en åklagare har fattat ett beslut om att dna-baserad släktforskning ska användas. Med en dna-baserad släktforskningsdatabas avses en databas som samlar uppgifter om användarnas dna som tagits fram vid en dna-analys i syfte att uppgifterna ska kunna användas för att hitta släktskap mellan dessa och som enligt användarvillkoren tillåter att uppgifterna i den används för brottsutredning.

Det är en åklagare som ska pröva om förutsättningarna för att använda en släktforskningsdatabas är uppfyllda. För att åklagaren ska kunna fatta ett beslut om användning av en dna-baserad släktforskningsdatabas krävs dels att förutsättningarna i 2 § är uppfyllda, dels att Polismyndigheten kan säkerställa att de förutsättningar som anges i 3 § kan uppfyllas och att det i övrigt finns praktiska förutsättningar att använda metoden i det enskilda fallet. Åklagaren måste alltså inhämta Polismyndighetens inställning innan beslutet kan fattas. När beslutet är fattat får det bedömas om förundersökningen är av sådant slag att den ska ledas av en åklagare även i fortsättningen (jfr 23 kap. 3 § rättegångsbalken).

2 § Ett beslut om att använda en dna-baserad släktforskningsdatabas får fattas vid en förundersökning om mord enligt 3 kap. 1 § brottsbalken samt grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 1 § tredje stycket eller 4 § tredje stycket brottsbalken om

1. det finns särskild anledning att anta att dna-spåret kommer från gärningsmannen, och
2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen och det är uppenbart att syftet med den inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

Paragrafen anger förutsättningarna för att ett beslut om användning av en dna-baserad släktforskningsdatabas ska kunna fattas. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Av paragrafen framgår att det krävs att det pågår en förundersökning om mord, grov våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn för att dna-spår från utredningen ska få jämföras med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas.

Vidare krävs enligt *punkt 1* att det finns särskild anledning att anta att dna-spåret kommer från gärningsmannen. Detta innebär att det ska finnas någon faktisk omständighet som med viss styrka talar för att spåret kommer från gärningsmannen. Bestämmelserna tillåter inte att en dna-baserad släktforskningsdatabas används i syfte att till exempel identifiera en avliden målsägande.

Av *punkt 2* följer vidare att en dna-baserad släktforskningsdatabas endast får användas om åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen och det är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Kravet på synnerlig vikt innebär att metoden ska användas med restriktivitet och att polisen inte regelmässigt får använda metoden vid utredning om mord och grova våldtäktsbrott. Det krävs också att det finns omständigheter som visar att åtgärden faktiskt kan föra utredningen framåt. Till exempel behöver det normalt finnas vittnesuppgifter eller en dna-baserad bedömning av gärningsmannens biogeografiska ursprung som ger stöd för slutsatsen att släktingar till personen kan förekomma i databasen. Kravet på att det ska vara uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder innebär att andra utredningsåtgärder som kan föra utredningen framåt och som påverkar fri- och rättigheter i mindre omfattning måste ha uttömts för att metoden ska få tillämpas. Exempel på sådana åtgärder är sökningar i polisens biometrireger (inklusive familjesökning), internationella sökningar (t.ex. inom ramen för Prümsamarbetet), utvidgade dna-analyser avseende utseende och biogeografiskt ursprung samt sedvanliga utredningsåtgärder, som s.k. urvalstoppsning.

3 § För att en dna-baserad släktforskningsdatabas ska få användas ska Polismyndigheten säkerställa att

1. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen inte behandlar uppgifterna för andra ändamål,
2. jämförelsen endast omfattar uppgifter om dna från personer som har medgett att deras uppgifter behandlas för att utreda brott, och
3. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen raderar uppgifterna när Polismyndigheten begär det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa särskilda krav som måste vara uppfyllda för att en dna-baserad släktforskningsdatabas ska få användas. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.

Enligt *punkt 1* ska Polismyndigheten säkerställa att den som tillhandahåller databasen inte behandlar uppgifterna för andra ändamål. Med uppgifterna avses såväl dna-data och andra uppgifter som överförs till databasen som resultatet av den eller de jämförelser som gjorts. Uppgifterna får alltså inte vara sökbara för andra användare av databasen eller användas av den som tillhandahåller databasen för egna ändamål, till exempel som underlag för statistik eller forskning.

Punkt 2 innebär att Polismyndigheten ska säkerställa att jämförelsen endast omfattar uppgifter om dna från personer som har medgett att deras uppgifter behandlas för att utreda brott. Sökunderlaget ska alltså begränsas till att endast avse personer som har samtyckt till att deras uppgifter används på detta sätt.

Enligt *punkt 3* ska Polismyndigheten även säkerställa att den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen raderar uppgifterna när Polismyndigheten begär det. Med uppgifterna avses all information och dna-data som är kopplat till ärendet.

Kraven i punkterna 1–3 innebär i praktiken att Polismyndigheten behöver ingå ett avtal med den som tillhandahåller databasen som innehåller villkor som svarar mot dessa krav. Polismyndigheten behöver också på ett ändamålsenligt sätt följa upp att avtalet efterlevs.

De krav som ställs upp i paragrafen gäller utöver det som i övrigt följer av dataskyddsregleringen, bland annat kraven i 3 kap. brottsdatalagen (2018:1177) om den personuppgiftsansvariges skyldigheter och 8 kap. samma lag om överföring av personuppgifter till tredje land.

4 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på genetiska eller biometriska uppgifter.

Paragrafen innehåller ett undantag från sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

Bestämmelsen innebär att sökförbudet inte hindrar sökningar som Nationellt forensiskt centrum utför med stöd av 1 § i en dna-baserad släktforskningsdatabas i syfte att få fram ett urval av personer grundat på genetiska eller biometriska uppgifter.

7 kap.

1 § En sanktionsavgift får tas ut av den personuppgiftsansvarige vid överträdelse av bestämmelserna i

1. 2 kap. 1 § om rättsliga grunder för behandling av personuppgifter,
 2. 3 kap. 3 och 4 §§ om särskilda upplysningar, eller
 3. *någon* av 4 kap. 2–4, 5 a eller 7–11 §§, 5 kap. 10–15, 20, 22 eller 26 § eller 6 kap. 6 § om längsta tid som personuppgifter får behandlas.
- Sanktionsavgiften ska bestämmas till högst 10 000 000 kronor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilka fall en sanktionsavgift får tas ut av den personuppgiftsansvarige vid överträdelse av vissa av bestämmelserna i lagen. Hänvisningen i *första stycket 3* ändras och anpassas till bestämmelserna om längsta tid för behandling i biometriregister.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
2. En uppgift som vid ikraftträdandet är registrerad i utrednings-, dna-, spår-, fingeravtrycks- eller signalementsregistret med stöd av äldre föreskrifter får föras över till och behandlas i biometriregister som förs enligt 5 kap. i den nya lydelsen. Vid den fortsatta behandlingen av överförda uppgifter tillämpas 5 kap. i den nya lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 13.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2025.

Enligt *punkt 2* får en uppgift som vid ikraftträdandet är registrerad i de befintliga registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement med

stöd av äldre föreskrifter föras över till och behandlas i biometriregister som förs enligt det nya 5 kap. En överföring av befintliga uppgifter får alltså ske och uppgifterna får fortsatt behandlas i biometriregistren oavsett om kraven på registrering enligt de nya bestämmelserna är uppfyllda vid tidpunkten för överföringen eller inte. Vid den fortsatta behandlingen av de uppgifter som har förts över gäller 5 kap. i den nya lydelsen. Till exempel får alltså fingeravtryck som har tagits upp av en skäligen misstänkt och registrerats i fingeravtrycksregistret enligt äldre föreskrifter föras över till biometriregistret över misstänkta. Uppgifterna får därefter endast föras över till biometriregistret över dömda om förutsättningarna för registrering enligt de nya föreskrifterna är uppfyllda, dvs. om den misstänkte därefter lagförs för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan. Om registreringen i det befintliga registret i stället avser en redan dömd person får uppgifterna föras över till biometriregistret över dömda oavsett om det brott som lagföringen avser har fängelse i straffskalan eller inte.

15.8 Förslaget till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

3 kap.

Kroppsvisitera, kroppsbesikta och ta fingeravtryck och andra underlag

15 § I fråga om brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

2. enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag till den plats där åtgärden ska genomföras.

En kustbevakningstjänsteman har samma rätt som en tulltjänsteman att vidta åtgärder enligt 7 kap. 1–3 §§ tullbefogenhetslagen (2024:000).

Paragrafen innehåller bestämmelser om kustbevakningstjänstemäns befogenhet att använda vissa tvångsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 7.6.

Första stycket 1 ändras på så sätt att en hänvisning till 28 kap. 14 b § rättegångsbalken läggs till. Det innebär att en kustbevakningstjänsteman ges samma rätt som en polisman att fatta beslut om upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Som huvudregel ska ett beslut om en sådan åtgärd fattas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. För att en kustbevakningstjänsteman ska få fatta beslut krävs att det är fara i dröjsmål. Kravet på fara i dröjsmål innebär att åtgärden ska vara så brådskande att den inte kan vänta.

Första stycket 2 ändras på så sätt att en hänvisning till 28 kap. 14 b § rättegångsbalken läggs till. Hänvisningen innebär att en kustbevaknings-

tjänsteman ges samma befogenhet som en polisman att ta med en person som ska bli föremål för en upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra enligt 28 kap. 14 eller 14 a § rättegångsbalken till den plats där åtgärden ska genomföras. Punkt 2 ändras också på så sätt att befogenheten att hålla kvar den som ska kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra biometriska underlag uttryckligen anges. Ändringen innebär endast ett förtydligande av vad som redan gäller.

Paragrafen ändras också språkligt och redaktionellt.

15.9 Förslaget till lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369)

2 kap.

9 § En personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas enligt 7 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i

1. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Kustbevakningens *eller Tullverkets* brottsbekämpande och lagförande verksamhet, eller
2. Polismyndighetens arbete med att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa sekundära ändamål för vilka en uppgift i form av en fotografisk bild av en enskild får behandlas i Transportstyrelsens verksamhet om behörigheter. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

I *punkten 1* görs ett tillägg som innebär att ett körkortsfotografi som behandlas enligt 7 § även får behandlas för att lämnas ut till Tullverket. En förutsättning är att fotografiet behövs i Tullverkets brottsbekämpande eller lagförande verksamhet. En ytterligare förutsättning för att fotografierna ska få behandlas med stöd av paragrafen är att behandlingen är nödvändig för det angivna ändamålet. Ändringen innebär, tillsammans med bestämmelserna i 3 kap. 4 §, att Tullverket kan medges direktåtkomst till körkortsfotografier.

15.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

2 kap.

12 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Första stycket hindrar inte att brottsrubriceringar, uppgifter om tillvägagångssätt vid brott eller uppgifter som beskriver en persons utseende används som sökbegrepp.

Första stycket hindrar inte heller sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk

övertygelse eller uppgifter som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §.

Första stycket hindrar inte heller sökningar i biometriregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sökförbud och om undantag från sökförbudet. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

I fjärde stycket, som är nytt, införs ett undantag från sökförbudet som gäller sökningar som Säkerhetspolisen gör i polisens biometriregister i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter. Bestämmelsen möjliggör för Säkerhetspolisen att vid direktåtkomst göra sökningar i biometriregistren med till exempel en ansiktsbild eller en röstupptagning för att få fram ett uppslag på vem personen på bilden eller röstupptagningen kan vara.

För att sökningen ska vara tillåten krävs att den är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §. Av 5 kap. 16 § lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område följer att direktåtkomst till personuppgifter i biometriregister endast får medges för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § i den lagen. Sökningen måste alltså dessutom göras i ett sådant syfte för att vara tillåten. Den måste även göras inom ramarna för vad som är tillåtet enligt 5 kap. polisens brottsdatalog.

15.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar

5 kap.

1 § De tvångsmedel som anges i 2–3 a och 5–7 §§ får användas om ett beslut om utvisning enligt denna lag tills vidare inte kan verkställas på grund av ett beslut om inhibition eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Detta gäller också om ett beslut om avvisning eller utvisning enligt 8 eller 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) inte kan verkställas och utläningen skulle kunna utvisas enligt 2 kap. 1 §.

I paragrafen anges de grundläggande förutsättningarna för ett beslut om att använda tvångsmedel enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Första stycket ändras på så sätt att den nya 3 a § läggs till i uppräkningslistan av tvångsmedel. Enligt den paragrafen får fingeravtryck, fotografi och video under vissa förutsättningar tas på nytt (se vidare kommentaren till 3 a §).

Husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag

3 § Utläningen får utsättas för husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om det är av betydelse för att klarlägga om

1. utläningen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som planlägger eller förbereder brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) eller om det finns en

risk för att utlänningen kan komma att engagera sig i en sådan organisation eller grupp,

2. det finns risk för att utlänningen själv planlägger eller förbereder brott som avses i 1, eller

3. det finns risk för att utlänningen själv eller tillsammans med andra medverkar i eller på annat sätt främjar ett allvarligt brott som rör Sveriges säkerhet.

I sådana fall är det också tillåtet att ta fingeravtryck, *fotografi och video* av utlänningen.

I fråga om sådana åtgärder gäller i övrigt 28 kap. rättegångsbalken. Det som sägs om den som är skäligen misstänkt ska då i stället avse utlänningen.

I paragrafen anges de närmare förutsättningarna för att en utlänning ska få utsättas för husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation och kroppsbesiktning samt upptagning av fingeravtryck, fotografi och video. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I *andra stycket* görs ett tillägg som innebär att det av lagen framgår att det även är tillåtet att videofilma utlänningen. Det görs också en språklig ändring. Bestämmelsen ersätter regleringen i 5 a § förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. Möjligheten att videofilma utlänningen är inte beroende av att fingeravtryck eller fotografi tas. Utlänningen får alltså videofilmas om de övriga förutsättningarna i paragrafen är uppfyllda. För att paragrafen ska bli tillämplig krävs enligt 1 § att det finns ett beslut om utvisning eller avvisning som inte har kunnat verkställas. Beslut om att videofilma en utlänning fattas av Säkerhetspolisen efter godkännande av Migrationsverket eller regeringen (8–10 §§).

3 a § *Om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 3 § andra stycket får Säkerhetspolisen besluta om ny upptagning, om det finns särskilda skäl och om förutsättningarna enligt 3 § är uppfyllda.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om förnyad upptagning av fingeravtryck, fotografi och video av en utlänning som varit föremål för upptagning av sådana underlag enligt 3 §. Paragrafen motsvarar delvis regleringen i 5 a § och 6 § andra stycket förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I *första stycket* anges att om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 3 § andra stycket får Säkerhetspolisen besluta om att ett sådant underlag ska tas på nytt om det finns särskilda skäl. Vid beslut om förnyad upptagning krävs alltså inte ett godkännande av Migrationsverket eller regeringen enligt 8 eller 9 §. Särskilda skäl kan till exempel finnas om utlänningen har förändrats till utseendet eller om de underlag som tidigare har tagits upp är av dålig teknisk kvalitet. Nya underlag får endast tas om förutsättningarna för upptagning enligt 5 kap. 1 och 3 §§ fortfarande är uppfyllda. Vid en åtgärd enligt paragrafen ska en proportionalitetsbedömning göras enligt 1 kap. 8 §. Inom ramen för proportionalitetsbedömningen ska vid åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara till barnets bästa, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

8 § Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket ansöka om att en utlänning ska åläggas anmälningsskyldighet enligt 2 § eller en sådan skyldighet tillsammans med

ett förbud att lämna vistelseområdet. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 1 § är uppfyllda.

Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket även ansöka om godkännande att

1. enligt 10 § besluta om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *upptagning av fingeravtryck, fotografi eller video*, eller

2. enligt 11 § ansöka om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller postkontroll.

Ett godkännande enligt andra stycket 1 och 2 får ges om förutsättningarna i 1, 3 och 5–7 §§ är uppfyllda.

I paragrafen regleras Migrationsverkets möjlighet att besluta eller godkänna användningen av de tvångsmedel som anges 2, 3 och 5–7 §§. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I *andra stycket 1* läggs videoupptagning till. Det innebär att Säkerhetspolisen kan ansöka hos Migrationsverket om godkännande att få fatta beslut enligt 10 § om att göra en videoupptagning av utlänningen.

Beslut om husrannsakan, genomsökning på distans, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag

10 § Säkerhetspolisen får efter ett godkännande enligt 8 § andra stycket 1, 9 § första stycket 1 eller 16 § tredje stycket besluta om husrannsakan, genomsökning på distans kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller *upptagning av fingeravtryck, fotografi eller video*. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda.

I paragrafen anges vem som beslutar om användning av vissa tvångsmedel. Upptagning av video läggs till i paragrafen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Migrationsverkets upptagning av fingeravtryck, fotografi och video

28 § När en utlännings rätt att vistas i Sverige handläggs enligt denna lag får Migrationsverket ta fingeravtryck, *fotografi och video* av utlänningen. Om utlänningen inte samarbetar får Migrationsverket begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.

I paragrafen finns bestämmelser om att Migrationsverket har rätt att ta fingeravtryck av samt fotografera och videofilma en utlänning. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Ett tillägg görs i paragrafen som innebär att Migrationsverket även får videofilma utlänningen. Paragrafen motsvarar delvis regleringen i 5 a § förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m.

28 a § *Om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 28 § får upptagning göras på nytt om det finns särskilda skäl och endast om förutsättningarna i 28 § är uppfyllda. Om utlänningen inte samarbetar får Migrationsverket begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om förnyad upptagning av fingeravtryck, fotografi och video av en utlänning som lämnat sådana

underlag enligt 28 §. Paragrafen motsvarar delvis regleringen i 5 a § förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Bestämmelserna i *första meningen* anger att om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits enligt 28 § får ett sådant underlag tas på nytt om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan till exempel föreligga om utlänningen har förändrats till utseendet eller om de underlag som tidigare tagits upp är av dålig teknisk kvalitet. Nya underlag får enligt *andra meningen* endast tas upp om förutsättningarna för upptagning enligt 28 § fortfarande är uppfyllda. Vid en åtgärd enligt paragrafen ska en proportionalitetsbedömning göras enligt 1 kap. 8 §. Inom ramen för proportionalitetsbedömningen ska vid åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara till barnets bästa, varvid barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Migrationsverket ges enligt *tredje meningen* en möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med att verkställa beslutet.

15.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser om EU:s förordning om Ecris-TCN

7 § Fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens *biometrireger* med stöd av 5 kap. 3 § *andra stycket* och 4 § 3 lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

Paragrafen kompletterar artikel 5.6 i EU:s förordning om Ecris-TCN, vilken ger medlemsstaterna möjlighet att föra in fingeravtryck som har samlats in för andra ändamål än brottmålsförfaranden i Ecris-TCN.

Paragrafen ändras till följd av ändringar i lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, bland annat bestående i att fingeravtrycksregistret ersätts av biometrireger.

8 § Ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens *biometrireger* med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

Paragrafen kompletterar artikel 5.3 i EU:s förordning om Ecris-TCN, vilken ger medlemsstaterna möjlighet att föra in ansiktsbilder i Ecris-TCN. Ändringen är en följd av att signalementsregistret ersätts av biometrireger.

15.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

8 a § Vid verkställighet utanför anstalt av en dom på fängelse ska Kriminalvården förelägga den dömda att *inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte om sådana uppgifter* om den dömda inte finns i *biometriregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. *Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet utanför anstalt kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.*

Kriminalvården får förelägga den dömda att *inställa sig för sådan upptagning* på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Polismyndigheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte av den som ska avtjäna ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Ändringarna görs i 8 a § lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Övervägandena finns i avsnitt 8.2 och 8.3.

Ändringarna i *första stycket* innebär att den dömda inte bara ska inställa sig för att lämna fingeravtryck utan även för upptagning av salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte samt att upptagning ska göras oavsett fängelsestraffets längd. Den ändrade hänvisningen – från Polismyndighetens fingeravtrycksregister till myndighetens biometriregister – är en följd dels av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av biometriregister, dels av att fler biometriska underlag ska tas upp.

Ändringarna innebär att Kriminalvården regelmässigt ska kontrollera om den som ska verkställa ett fängelsestraff genom intensivövervakning förekommer i polisens biometriregister över misstänkta eller dömda med uppgifter om fingeravtryck, dna-profil och fotografi av ansikte. Om någon av dessa uppgifter saknas ska Kriminalvården förelägga den dömda att inställa sig för upptagning. Upptagningen ska ske så snart som möjligt efter att verkställigheten inletts.

Andra stycket ändras så att förnyad upptagning även blir möjligt av salivprov för dna-analys och fotografi. Särskilda skäl för förnyad upptagning kan föreligga om uppgifterna i registret till exempel behöver uppdateras av tekniska skäl eller för att den dömda har förändrats till utseendet. Underlag får endast tas upp på nytt under den tid som straffverkställigheten pågår.

I tredje stycket görs en språklig ändring.

14 § Beslutet om verkställighet utanför anstalt ska upphävas, om den elektroniska kontroll som avses i 3 § annat än tillfälligt blir omöjlig att upprätthålla. Vistelse på sjukhus eller därmed jämförlig inrättning ska dock inte leda till att ett beslut om verkställighet utanför anstalt upphävs.

Beslut om verkställighet utanför anstalt ska upphävas om den dömde

1. åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt en föreskrift som meddelats med stöd av lagen och det som ligger honom eller henne till last inte är av mindre betydelse,

2. begär att så ska ske,

3. inte följer föreläggandet att påbörja verkställigheten eller, när verkställigheten ska påbörjas, är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som beslutet avser,

4. innan verkställigheten har påbörjats, antingen döms på nytt till fängelse eller får villkorligt medgiven frihet förverkad enligt 26 kap. 19 § eller 34 kap. 5 § brottsbalken på sådan tid att han eller hon ska avtjäna fängelse i mer än etthundraåttio dagar, eller

5. inte följer ett föreläggande enligt 8 a § att *inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys eller fotografi av ansikte*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett beslut om verkställighet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll ska upphävas. Ändringarna görs i 14 § lagen (2022:734) om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Ändringen i *andra stycket 5* innebär att ett beslut om verkställighet utanför anstalt ska upphävas även om den dömde inte följer ett föreläggande att inställa sig för upptagning av salivprov för dna-analys eller fotografi av ansikte. Om den dömde inte följer ett sådant föreläggande ska den dömde tas in i anstalt för fortsatt verkställighet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
2. *Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.*

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 13.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2025.

Enligt *punkt 2* gäller äldre föreskrifter fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet. Detta innebär att bestämmelserna om upptagning av fingeravtryck, dna-prov och fotografi av ansikte endast gäller för den som inleder verkställighet efter det att lagändringarna trätt i kraft. Biometriska underlag ska alltså inte tas upp från den som vid ikraftträdandet redan har en pågående intensivövervakning.

15.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610)

8 kap.

Upptagning av fingeravtryck och andra underlag

7 a § Fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte ska tas av en intagen vid verkställighet av en dom eller ett beslut på fängelse om sådana uppgifter om den intagne inte finns i *biometrirregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om poli-

sens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. *Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter det att verkställigheten har inletts.*

Fingeravtryck, *salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte* får tas på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om Kriminalvården utför upptagningen ska underlagen och de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa förstöras av Kriminalvården omedelbart efter det att underlagen har tagits emot av Polismyndigheten.

Bestämmelserna gäller inte vid verkställighet av beslut om förvandling av böter enligt bötesverkställighetslagen (1979:189) i de fall förvandlingsstraffet endast avser brott där fängelse inte ingår i straffskalan. Bestämmelserna gäller inte heller vid verkställighet av beslut om förvandling av vite enligt den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte av den som verkställer fängelsestraff i kriminalvårdsanstalt. Ändringarna görs i lagen (2022:736) om ändring i fängelselagen (2010:610). Övervägandena finns i avsnitt 8.2, 8.3 och 8.5.

Ändringarna i *första stycket* innebär att de underlag som ska tas upp av en intagen utökas till att utöver fingeravtryck även omfatta salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte och att underlagen ska tas upp oavsett fängelsestraffets längd, med det undantag som framgår av fjärde stycket. Den ändrade hänvisningen – från Polismyndighetens fingeravtrycksregister till myndighetens biometriregister – är en följd dels av att registren över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ersätts av nya biometriregister, dels av att fler biometriska underlag ska tas upp. Ändringarna innebär att Kriminalvården regelmässigt ska kontrollera om den intagne förekommer i polisens biometriregister över misstänkta och dömda med uppgifter om fingeravtryck, dna-profil och fotografi av ansikte. Om någon av dessa uppgifter saknas ska upptagning göras. Enligt tredje stycket ska upptagningen utföras av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Upptagningen ska göras så snart som möjligt efter att verkställigheten inletts.

Andra stycket ändras för att möjliggöra förnyad upptagning även av salivprov för dna-analys och fotografi. Särskilda skäl för förnyad upptagning kan föreligga om uppgifterna i registren till exempel behöver uppdateras av tekniska skäl eller om den dömde har förändrats till utseendet. Underlag får endast tas upp på nytt under den tid som straffverkställigheten pågår.

Tredje stycket anpassas till att omfatta även upptagning av dna-prov och fotografi av ansikte. Underlagen ska tas av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om underlagen har tagits av Kriminalvården ska underlagen och de biometriska uppgifter som tagits fram ur dessa förstöras av Kriminalvården omedelbart efter det att underlagen har tagits emot av Polismyndigheten.

Fjärde stycket, som är nytt, innebär att bestämmelserna om upptagning inte gäller vid verkställighet av beslut om förvandling av böter enligt bötesverkställighetslagen om förvandlingsstraffet endast avser brott som inte har fängelse i straffskalan. Upptagning är alltså inte tillåten om förvandlingsstraffet endast avser brott med endast böter i straffskalan. Bestämmelserna gäller inte heller om förvandlingsstraffet avser ett beslut om vite.

I övrigt ändras paragrafen språkligt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 13.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 juli 2025.

Enligt *punkt 2* gäller äldre föreskrifter fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet. Detta innebär att bestämmelserna om upptagning av fingeravtryck, dna-prov och fotografi av ansikte endast gäller för den som inleder verkställighet efter det att lagändringarna trätt i kraft. Biometriska underlag ska alltså inte tas upp från den som vid ikraftträdandet redan är intagen i anstalt.

15.15 Förslaget till lag om ändring i tullbefogenhetslagen (2024:000)

8 kap.

Kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag

20 § En tulltjänsteman har samma rätt som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

2. enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning av fingeravtryck och andra underlag till den plats där åtgärden ska genomföras.

Paragrafen reglerar en tulltjänstemans rätt att besluta om vissa tvångsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 7.6.

Punkt 1 ändras på så sätt att en hänvisning till 28 kap. 14 b § rättegångsbalken läggs till. Det innebär att en tulltjänsteman ges samma rätt som en polisman att fatta beslut om upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra. Som huvudregel ska ett beslut om en sådan åtgärd fattas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. För att en tulltjänsteman ska få fatta beslut krävs att det är fara i dröjsmål. Kravet på fara i dröjsmål innebär att åtgärden ska vara så brådskande att den inte kan vänta.

Genom ändringen i *punkt 2* ges en tulltjänsteman också samma rätt som en polisman att ta med den som ska bli föremål för en upptagning av fingeravtryck, fotografi, video, röstprov och handstilsprov samt avtryck av fot och öra enligt 28 kap. 14 eller 14 a § rättegångsbalken till den plats där åtgärden ska genomföras och att hålla kvar denne för att åtgärden ska kunna genomföras.

Sammanfattning av betänkandet Biometri – för en effektivare brottsbekämpning (SOU 2023:32)

Bakgrund

Möjligheten att identifiera personer med hjälp av biometri har utvecklats mycket snabbt på senare tid. Det gäller inte minst teknik för avancerad ansiktsgenkänning, men det finns numera också väl fungerande algoritmer för jämförelser av till t.ex. ögon, blodkärl och röst.

Genom att lagra dna-profiler, fingeravtryck, ansiktusbilder, röstupptagningar och liknande om misstänkta och dömda i polisens register ökar möjligheterna att identifiera den som har begått ett brott. Behovet av detta är stort och har ökat över tid. Det beror inte minst på den ökade gängkriminaliteten, eftersom brott som begås inom ramen för kriminella nätverk ofta är svåra att utreda då brottsoffer och vittnen är rädda för att medverka i utredningen. Dna, fingeravtryck, ansiktusbilder, röstupptagningar och andra biometriska underlag är då många gånger ett användbart och kraftfullt verktyg för att identifiera den som begått ett brott.

Bestämmelser om upptagning av biometriska underlag inom ramen för en förundersökning finns i rättegångsbalken och i förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. (fingeravtrycksförordningen). Bestämmelser om personuppgiftsbehandlingen finns i brottsdatalagen (2018:1177) och lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdatalag). Det är tydligt att dessa bestämmelser inte fullt ut är anpassade till dagens förhållanden. Regelverket är också komplext och svåröverskådligt. Utredningen har därför fått i uppdrag att se över regelverket för insamling, lagring och användning av biometriska underlag och uppgifter i brottsbekämpningen i syfte att förbättra möjligheterna att klara upp brott med hjälp av biometri.

Uppdraget

Vårt uppdrag har sammanfattningsvis varit att lämna förslag som bidrar till att fler gärningsmän ska kunna identifieras med hjälp av biometri. Förslagen ska leda till att biometriska underlag och uppgifter kan samlas in och registreras på ett mer enhetligt, heltäckande och ändamålsenligt sätt än vad som är möjligt i dag. I syfte att i ökad utsträckning kunna identifiera okända gärningsmän har vårt uppdrag också innefattat att ta ställning till, dels om polisen ska kunna använda ansiktusbilder och fingeravtryck från brottsutredningar för att söka i andra myndighetsregister än sådana som förs i brottsbekämpande syfte, dels om och i så fall under vilka förutsättningar dna-spår från brottsutredningar ska kunna jämföras med uppgifter i dna-baserade släktforskningsdatabaser. Uppdraget har också omfattat att beskriva hur de förslag vi lämnar påverkar andra myndigheter som har till uppgift att utreda brott eller att medverka i sådana utredningar och ta ställning till om våra förslag innebär att det krävs följdåtgärder med hänsyn till dessa myndigheters behov.

Vårt uppdrag har inneburit att vi noga ska väga behovet av en effektiv brottsbekämpning mot den enskildes rätt till skydd för grundläggande fri- och rättigheter och då i synnerhet rätten till personlig integritet.

En mer enhetlig reglering

Genom våra förslag utformas rättegångsbalkens bestämmelser om upptagning av prov för dna-analys, fingeravtryck, fotografier och andra biometriska underlag på ett mer enhetligt sätt än i dag. Det gäller såväl förutsättningarna för att ta upp underlagen som de bestämmelser som finns om förfarandet. Eftersom det utgör en kroppsbesiktning att ta ett prov för dna-analys ska en sådan provtagning dock även fortsättningsvis regleras särskilt i förhållande till upptagning av fingeravtryck, fotografier och andra underlag. Att regelverket görs mer enhetligt kommer att leda till en effektivare tillämpning genom att biometriska underlag från en person kan tas upp under samma förutsättningar vid samma tillfälle.

En utökad upptagning under förundersökning

Vi föreslår att rekvisitet för när biometriska underlag får tas upp under en förundersökning ska kopplas till brottets straffskala i stället för till en bedömning av vad påföljden kan förväntas bli i det enskilda fallet. Förslaget innebär att biometriska underlag får tas upp vid en förundersökning om brott med fängelse i straffskalan. Förslaget förväntas underlätta för Polismyndigheten och andra brottsutredande myndigheter vid bedömningar av när biometriska underlag får tas upp och medföra en mera enhetlig tillämpning. Förslaget förväntas också leda till att biometriska underlag kommer att tas upp av skäligen misstänkta i fler fall än i dag, eftersom det kan vara nödvändigt och proportionerligt att samla in underlag även vid brott som typiskt sett leder till böter.

Vi föreslår också att fingeravtryck, fotografier och video ska få tas upp i registrerings syfte, dvs. oberoende av om den misstänkte är anhållen eller häktad och om underlagen behövs för att utreda brottet eller inte. Detta motsvarar vad som i dag gäller för dna-prov. Vi föreslår också att även handstils- och röstprov ska få tas upp. Handstilsprov ska endast få tas upp om ett sådant prov behövs för att utreda brottet medan röstprov även ska få tas upp i registrerings syfte. Ett handstilsprov som har tagits upp för att utreda ett brott ska dock få registreras.

Vi föreslår också en utökad obligatorisk upptagning av biometriska underlag från den som anhållits eller häktats på grund av misstanke om brott. Enligt vårt förslag ska prov för dna-analys, fingeravtryck och fotografier av ansikte tas i dessa fall om uppgifterna inte redan finns i polisens biometriregister. Förslaget kommer att leda till att sådana underlag tas upp av fler personer än vad som sker med tillämpning av nuvarande bestämmelser, vilket är nödvändigt för att lösa fler brott.

Om den misstänkta uppgifter redan finns i polisens biometriregister ska nya underlag få tas upp om det behövs för att utreda brottet eller om det finns särskilda skäl.

En utökad upptagning vid straffverkställighet

Enligt våra förslag ska fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte tas av den som verkställer ett fängelsestraff om uppgifterna inte redan finns i polisens biometriregister. Det innebär en utökning av beslutade, men ännu inte ikraftträdde, bestämmelser i fängeslagen (2010:610) och lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, som innebär att fingeravtryck ska tas vid verkställighet av fängelsestraff om sex månader eller mer. Genom våra förslag säkerställs att dna-profil, fingeravtryck och ansiktsfotografi av alla som verkställer ett fängelsestraff finns i polisens biometriregister.

Bestämmelserna ska inte gälla den som verkställer ett fängelsestraff efter ett beslut om förvandling av böter, om förvandlingsstraffet inte omfattar något brott som har fängelse i straffskalan.

En utökad registrering av fängelsedömda förväntas leda till att fler gärningsmän identifieras och att fler brott klaras upp. Detta beror bland annat på att en stor andel av dem som verkställer ett fängelsestraff återfaller i brott eller har begått brott tidigare som de inte har lagförts för.

Nya biometriregister

Vi föreslår att polisens nuvarande register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av nya biometriregister: ett över misstänkta, ett över dömda och ett över spår. Samtliga register ska få innehålla dna-profiler, fingeravtryck, fotografier, video, röst, handstil och signalement. Genom att sortera registren på detta sätt, i stället för utifrån vilken typ av uppgift som registreras kan uppgifter om en och samma person hållas samlade. Detta minskar risken för att personer finns registrerade under olika identiteter i de olika registren och förväntas effektivisera det brottsbekämpande arbetet. Det innebär också att de skillnader som i dag finns i regleringen mellan registren över dna-profiler i förhållande till fingeravtrycks- och signalementsregistren tas bort. Olika typer av uppgifter kommer därmed att kunna registreras och behandlas under samma förutsättningar och under lika lång tid. Även detta kan förväntas leda till en ökad effektivitet i brottsbekämpningen.

Våra förslag innebär att fler typer av uppgifter får registreras. När det gäller misstänkta och dömda utökas regleringen på så sätt att även röst- och handstilsprov får registreras. När det gäller spårregistret ska även fotografier, video, handstil, röst och signalement få registreras där. Förslagen innebär att sannolikheten att identifiera en misstänkt gärningsman ökar, sett till att det kommer att vara möjligt att på ett automatiserat och strukturerat sätt jämföra fler typer av spår med registrerade uppgifter än i dag.

Uppgifter som samlas in med stöd av 28 kap. rättegångsbalken från den som är skäligen misstänkt för brott ska få behandlas i biometriregistret över misstänkta om misstanken avser ett brott med fängelse i straffskalan. Uppgifter i biometriregistret över misstänkta ska raderas ur registret senast tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som ligger till

grund för registreringen har tagits bort ur misstankeregistret enligt lagen (1998:621) om misstankeregister. Bilaga 1

Om den som har varit föremål för upptagning av biometriska underlag med stöd av 28 kap. rättegångsbalken därefter döms för ett brott med fängelse i straffskalan får uppgifterna registreras i biometriregistret över dömda, dvs. även om påföljden för brottet bestäms till böter. Även uppgifter som samlats in med stöd av fängelselagen och lagen om intensivövervakning med elektronisk kontroll från den som verkställer ett fängelsestraff ska få registreras i biometriregistret över dömda. Uppgifter i biometriregistret över dömda ska raderas ur registret senast tre månader efter det att uppgifterna om den dom eller det beslut som ligger till grund för registreringen har tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Vi föreslår också att uppgifter om en registrerad som avlider fortsatt ska få behandlas i registren över misstänkta och dömda, dock som längst i tio år efter dödsfallet. Härigenom ökar möjligheterna att klara upp brott som den avlidne kan ha begått.

Härutöver föreslår vi att dna-profiler och fingeravtryck från avlidna brottsoffer i vissa fall ska få jämföras med motsvarande uppgifter i spårregistret. För att jämförelse ska få ske krävs bland annat att dödsfallet kan antas ha orsakats genom brott och att jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet. Syftet med jämförelsen ska vara att klara upp brottet mot den avlidne.

I övrigt svarar våra förslag i hög utsträckning mot nuvarande reglering av registren.

Passregistret och Migrationsverkets register ska kunna användas för biometriska jämförelser vid allvarliga brott

Vi föreslår att Polismyndigheten, genom Nationellt forensiskt centrum (NFC), i vissa fall ska få använda sig av automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse för att jämföra ansiktsbilder och fingeravtryck av oidentifierade misstänkta gärningsmän med motsvarande uppgifter i passregistret och Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Metoden innebär att ansiktsbilder och fingeravtryck som finns i registren jämförs biometriskt med motsvarande spår från en misstänkt gärningsman med hjälp av automatiserad teknik när sådana spår kommit fram i utredningen. Sådana jämförelser ska endast vara tillåtna vid en förundersökning om viss allvarlig brottslighet och under snäva förutsättningar. För att en jämförelse ska få ske krävs således att det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som har avsatt fingeravtrycken eller förekommer på spårbilden. Detta innebär att en jämförelse inte får ske för att t.ex. söka efter en okänd målsägande eller ett vittne. Vidare krävs att jämförelsen är av synnerlig vikt för att utreda brottet och att det är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med någon mindre ingripande åtgärd. De krav som ställs upp innebär alltså att en jämförelse ska göras med restriktivitet och endast när det är absolut nödvändigt.

Av regleringen ska det uttryckligen framgå att en jämförelse inte får omfatta uppgifter om registrerade personer som inte har fyllt 15 år. Sökunderlaget ska även begränsas utifrån vad som är känt om gärningsmannen, t.ex. utifrån ålder och kön, för att på så sätt minska antalet registrerade som berörs av jämförelserna. Att personuppgiftsbehandlingen ska begränsas på detta sätt följer redan av dataskyddsregelverket.

En användning av biometriska jämförelser i registren kan förväntas leda till att fler gärningsmän kan identifieras och lagföras. Den restriktiva användning som vi föreslår motiveras av att passregistret och Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier inte förs för brottsbekämpande ändamål och att metoden kommer att förutsätta att känsliga personuppgifter i form av biometriska uppgifter om ansiktsbilder och fingeravtryck behandlas om ett mycket stort antal personer. Genom att endast tillåta jämförelser vid allvarliga brott och när det inte finns andra sätt att komma framåt i utredningen uppnås en balans mellan behovet av en effektiv brottsbekämpning och intresset av att skydda den personliga integriteten.

En ny ändamålsbestämmelse tas in i polisens brottsdatalag som anger att NFC får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra jämförelser i passregistret och Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Av ändamålsbestämmelsen följer att sådana jämförelser får göras på begäran av den egna myndigheten eller av Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen. De bestämmelser som anger under vilka förutsättningar som passregistret och Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier får användas för biometriska jämförelser tas in i ett nytt kapitel om behandling av personuppgifter för forensiska ändamål i polisens brottsdatalag. Ett undantag från sökförbudet införs som anger att NFC får utföra sökningar i registren i syfte att få fram ett urval av personer baserat på biometriska uppgifter.

Vissa ändringar görs också i passlagen (1978:302) och utlänningsdatalagen (2016:27). Ändringarna i passlagen innebär dels att biometriska uppgifter som tas fram ur en ansiktsbild som tagits vid en passansökan får behandlas i passregistret om det behövs för att göra en jämförelse med stöd av de bestämmelser som vi föreslår i polisens brottsdatalag, dels att det i dessa fall kommer att vara möjligt att göra sökningar med hjälp av automatiserad behandling. I utlänningsdatalagen gör vi vissa anpassningar för att möjliggöra att biometriska jämförelser görs i Migrationsverkets register enligt polisens brottsdatalag.

Dna-baserad släktforskning ska tillåtas vid mord och grova våldtäktsbrott

Dna-baserad släktforskning, eller utredande genetisk genealogi, användes av Polismyndigheten i ett pilotfall som genomfördes åren 2019 och 2020. Metoden innebär i korthet att omfattande dna-data tas fram ur dna-spår från brottsutredningen som sedan förs in i en kommersiell dna-baserad släktforskningsdatabas och jämförs med andra användares dna-data. Syftet med jämförelsen är att hitta släktingar till den som har avsatt dna-spåret.

Efterföljande traditionell släktforskning utförs därefter utifrån ett urval av de mest relevanta matchningarna. Genom metoden lyckades polisen lösa det s.k. dubbelmordet i Linköping som begicks år 2004. Metoden används inte av Polismyndigheten sedan Integritetsskyddsmyndigheten vid förhandssamråd om metoden funnit att den innebär att personuppgifter i flera avseenden behandlas i strid med lag.

Vi föreslår att dna-baserad släktforskning ska kunna användas men endast vid förundersökning om mord, grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn. Vidare ställer vi upp strikta krav för att metoden ska få användas, för att tydliggöra att det rör sig om en metod som endast får användas i undantagsfall. För att få använda metoden krävs i enlighet härmed att den är av synnerlig vikt för att utreda brottet och att det är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder. Det innebär att omfattande utredningsåtgärder måste ha vidtagits innan metoden över huvud taget kan komma i fråga. Om det finns andra åtgärder som kan vidtas som är av mindre ingripande slag ska dessa användas i stället. Härutöver ställs i lagen upp vissa särskilda krav på Polismyndigheten för att metoden ska få användas, såsom att säkerställa att de överförda uppgifterna inte används för andra ändamål och att de raderas av den som tillhandahåller databasen när myndigheten begär det. Ett beslut om att använda släktforskningsmetoden ska dessutom endast få fattas av förundersökningsledaren (åklagaren) i samråd med Polismyndigheten.

En ny ändamålsbestämmelse tas in i polisens brottsdatalog som anger att NFC får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för jämförelse med ett dna-spår. Av ändamålsbestämmelsen följer att sådana jämförelser får göras på begäran av den egna myndigheten, Åklagarmyndigheten eller Säkerhetspolisen. De bestämmelser som anger under vilka förutsättningar som dna-baserade släktforskningsdatabaser får användas vid en förundersökning tas in i ett nytt kapitel om behandling av personuppgifter för forensiska ändamål i polisens brottsdatalog. Ett undantag från sökförbudet införs som anger att NFC får utföra sökningar i en dna-baserad släktforskningsdatabas i syfte att få fram ett urval av personer baserat på genetiska eller biometriska uppgifter.

Grundläggande fri- och rättigheter

Vi har noga vägt behovet av utökad upptagning och användning av biometri i brottsbekämpningen mot det intrång i den personliga integriteten som sådana åtgärder innebär. Vid denna intresseavvägning har vi särskilt beaktat att det finns ett påtagligt behov av att komma till rätta med en ökad gängkriminalitet och negativ brottsutveckling med hjälp av biometri, för att härigenom i ökad utsträckning identifiera och lagföra fler personer som begått brott. Vi anser att detta behov är så pass stort att det innebär att de inskränkningar i enskildas fri- och rättigheter som vi föreslår är nödvändiga och proportionerliga. Det gäller även i de fall där integritetsintrånget är betydande. Våra förslag är alltså förenliga med grundläggande fri- och rättigheter och utformade på ett sådant sätt att de skyddar enskilda från godtyckliga ingrepp.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 28 kap. 2 och 12–14 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 14 a, 14 b och 16 §§, av följande lydelse,

dels att kapitelrubriken till 28 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas nya rubriker närmast före 14, 15 och 16 §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 kap.

Om husrannsakan, *genomsökning på distans*, kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och vissa andra åtgärder

2 §

För *eftersökande* av den som *skall* gripas, anhållas eller häktas, hämtas till förhör eller till inställelse vid rätten eller underkastas kroppsvisitation *eller* kroppsbesiktning får husrannsakan *företas* hos honom, eller hos någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den sökte uppehåller sig där. Detsamma gäller i fråga om en tilltalad som söks för delgivning av stämning eller kallelse till förhandling, om försök till delgivning har misslyckats eller bedöms som utsiktslösa.

För *att söka efter* den som *ska* gripas, anhållas, häktas, hämtas till förhör eller till inställelse vid rätten, underkastas kroppsvisitation, kroppsbesiktning *eller upp- tagning enligt 14 eller 14 a §* får husrannsakan *göras* hos honom *eller henne*, eller hos någon annan om det finns synnerlig anledning att anta att den sökte uppehåller sig där. Detsamma gäller i fråga om en tilltalad som söks för delgivning av stämning eller kallelse till förhandling, om försök till delgivning har misslyckats eller bedöms som utsiktslösa.

12 §

Den som *skäligen kan misstänkas* för ett brott på vilket fängelse kan följa, får kroppsbesiktigas

1. för de ändamål som anges i 11 §,

2. *enligt bestämmelserna i 12 a §, eller*

3. för utredning om hans eller hennes ålder, om den har betydelse för om påföljd får dömas ut eller

Den som *är skäligen misstänkt* för ett brott på vilket fängelse kan följa, får kroppsbesiktigas

1. för de ändamål som anges i 11 §, *eller*

2. för utredning om hans eller hennes ålder, om den har betydelse för om påföljd får dömas ut eller

betydelse för påföljdsfrågan i övrigt. Bilaga 2

I den omfattning och för det ändamål som anges i 12 b § får även en annan person än den som skäligen kan misstänkas för ett brott kroppsbesiktigas.

Med kroppsbesiktning avses undersökning av människokroppens yttre och inre samt att prov tas från människokroppen och undersöks. En kroppsbesiktning får inte utföras så att den som undersöks riskerar framtida ohälsa eller skada.

betydelse för påföljdsfrågan i övrigt.

Bestämmelser om sådan kroppsbesiktning som endast innebär att prov för dna-analys tas av den som är skäligen misstänkt för brott i syfte att utreda brottet eller i registrerings syfte finns i 12 a §.

12 a §

Kroppsbesiktning genom tagande av salivprov får göras på den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa, om syftet är att göra en dna-analys av provet och registrera dna-profilen i det dna-register eller det utredningsregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Kroppsbesiktning genom att ta prov för dna-analys får göras på den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, om

1. det behövs för att utreda brottet, eller

2. syftet är att registrera dna-profilen i ett biometreregister som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Ett prov för dna-analys ska tas av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott om inte annat framgår av tredje stycket. Ett sådant prov ska tas skyndsamt.

Om dna-profilen finns i något av de biometreregister över misstänkta eller dömda som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område får ett prov för dna-analys endast tas om det behövs för att utreda brottet eller om det finns särskilda skäl.

Ett prov för dna-analys ska tas genom salivprov om det inte är nödvändigt att ta provet på annat sätt för att utreda brottet.

Kroppsbesiktning genom *tagande av salivprov* får göras på annan än den som *skäligen kan misstänkas* för ett brott, om

1. *syftet är att genom en dna-analys av provet underlätta identifiering vid utredning av ett brott på vilket fängelse kan följa*, och

2. *det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen av brottet.*

Analysresultatet får inte jämföras med de dna-profiler som finns registrerade i *register över dna-profiler* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket provet har tagits.

Första stycket gäller inte den som är under 15 år.

Kroppsbesiktning genom *att ta prov för dna-analys* får göras på *någon annan än den som är skäligen misstänkt* för ett brott, om

1. *det är av särskild vikt för att utreda ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan*, och

2. *åtgärden inte kan vänta eller det annars är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.*

Analysresultatet får inte jämföras med de dna-profiler som finns registrerade i de *biometriregister* som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket provet har tagits.

Ett prov för dna-analys ska tas genom salivprov.

Beträffande kroppsvsitation och kroppsbesiktning skall i tillämpliga delar gälla vad i 3 a, 4, 8 och 9 §§ är föreskrivet om husrannsakan. Är fara i dröjsmål, får kroppsvsitation och kroppsbesiktning beslutas av polisman.

Förrättning, som är av mera väsentlig omfattning, skall verkställas inomhus och i avskilt rum. Verkställs den av någon annan än en läkare, skall såvitt möjligt ett av förrättningsmannen anmodat trovärdigt vittne närvara. Blodprov får inte tas av någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Annan mera ingående undersökning får utföras endast av läkare.

I fråga om kroppsvsitation och kroppsbesiktning gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4, 8 och 9 §§. Om det är fara i dröjsmål, får en polisman besluta om kroppsvsitation och kroppsbesiktning. Ett beslut om kroppsbesiktning genom att ta prov för dna-analys enligt 12 a § första stycket 2 får även fattas av Polismyndigheten.

Kroppsvsitation och kroppsbesiktning, som är av mera väsentlig omfattning, ska verkställas inomhus och i avskilt rum eller i ett lämpligt utrymme i ett transportmedel. Om åtgärden utförs av någon annan än en läkare ska den som utför åtgärden, om det är möjligt, se till att ett vittne närvarar. Blodprov får inte tas av någon annan än en läkare eller en legitimerad sjuksköterska. Annan mera ingående

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Kroppsvsitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för *DNA*-analys tas får dock verkställas och bevitnas av en man.

undersökning får utföras endast av en läkare.

Kroppsvsitation eller kroppsbesiktning av en kvinna får inte verkställas eller bevitnas av någon annan än en kvinna, läkare eller legitimerad sjuksköterska. Kroppsvsitation som enbart innebär att föremål som en kvinna har med sig undersöks och kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för *dna*-analys eller *hårprov* tas får dock verkställas och bevitnas av en man.

Upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

14 §

Av den som är anhållen eller häktad må fotografi och fingeravtryck tagas; han vare ock underkastad annan dylik åtgärd. Vad nu sagts gälle ock annan, om det erfordras för vinnande av utredning om brott, varå fängelse kan följa.

Närmare bestämmelser om åtgärd, som här avses, meddelas av regeringen.

Fingeravtryck, fotografi, video och röstprov får tas upp av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, om

1. det behövs för att utreda brottet, eller

2. syftet är att registrera uppgifterna i ett biometrireger som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Handstilsprov och avtryck av fot och öra får tas upp av den som är skäligen misstänkt för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan om det behövs för att utreda brottet.

Fingeravtryck och fotografi av ansikte ska tas upp av den som är anhållen eller häktad misstänkt för brott om inte annat följer av fjärde stycket. Upptagningen ska genomföras skyndsamt.

Om fingeravtryck, fotografi, video eller röstprov finns i något av de biometrireger över misstänkta eller dömda som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område får upptagning ske

endast om det behövs för att utreda brottet eller om det finns särskilda skäl.

Med fingeravtryck avses avtryck av finger eller hand.

14 a §

Fingeravtryck, fotografi, video, avtryck av fot och öra samt röst- och handstilsprov får tas upp av någon annan än den som är skälig misstänkt för ett brott, om

1. det är av särskild vikt för att utreda ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, och

2. åtgärden inte kan vänta eller det annars är uppenbart att syftet med åtgärden inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

Fingeravtryck och andra underlag enligt första stycket får inte jämföras med uppgifter som finns registrerade i de biometrireger som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket underlaget har tagits upp.

14 b §

I fråga om en upptagning enligt 14 och 14 a §§ gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om husrannsakan i 3 a, 4 och 9 §§ och det som föreskrivs om kroppsvisitation och kroppsbesiktning i 13 a § andra och tredje styckena. Om det är fara i dröjsmål får en polisman besluta om en upptagning enligt 14 och 14 a §§. Ett beslut om en upptagning enligt 14 § första stycket 2 får även fattas av Polismyndigheten.

15 §

Hava i lag eller författning givits avvikande bestämmelser om husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, vare de gällande.

Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från en bestämmelse i detta kapitel om husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, tillämpas den bestämmelsen.

Verkställighetsföreskrifter

16 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om åtgärder enligt 12 a, 12 b, 14 och 14 a §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare att 36 d och 36 e §§ ska ha följande lydelse.²⁰

36 d §

Kroppsbesiktning enligt 36 a eller 36 b § får inte verkställas eller bevittnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som den unge. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov eller salivprov för DNA-analys tas på den unge, får dock verkställas eller bevittnas av någon som inte är av samma kön som den unge.

Kroppsbesiktning enligt 36 a eller 36 b § får inte verkställas eller bevittnas av någon annan än en läkare, en legitimerad sjuksköterska eller en person som är av samma kön som den unge. Kroppsbesiktning som enbart innebär att blodprov, alkoholutandningsprov, salivprov för dna-analys eller hårprov tas på den unge, får dock verkställas eller bevittnas av någon som inte är av samma kön som den unge.

36 e §

Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § *andra* stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § *andra* stycket *andra meningen*, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § *tredje* stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § *tredje* stycket, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

²⁰ Ett motsvarande förslag till ändring i 36 e § gällande hänvisningarna till 28 kap. 12 § rättegångsbalken har lagts fram i prop. 2022/23:78. Ändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 2023.

Härigenom föreskrivs i fråga om passlagen (1978:302) att 6 a och b §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Fingeravtrycken och ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 ska sparas i ett lagringsmedium i passet.

Fingeravtrycken och de biometriska *data* som tas fram ur dessa *och ur ansiktsbilden* ska omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

Fingeravtrycken och de biometriska *uppgifter* som tas fram ur dessa ska omedelbart förstöras när passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits.

Biometriska uppgifter som tas fram ur ansiktsbilden får efter det att passet har lämnats ut eller passansökan har återkallats eller avslagits endast behandlas i det register som Polismyndigheten för överpass som har utfärdats med stöd av denna lag. En sådan behandling är endast tillåten om den behövs för att göra jämförelser enligt 6 a kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

6 b §

Fingeravtrycken *och ansiktsbilden* enligt 6 § andra stycket 1 *samt* de biometriska *data* som kan tas fram ur dessa får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

Fingeravtrycken enligt 6 § andra stycket 1 *och* de biometriska *uppgifter* som kan tas fram ur dessa får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling.

Ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 och de biometriska uppgifter som kan tas fram ur den får endast användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling i den utsträckning som följer av 6 a kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll

dels att 8 a § och 14 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 8 a § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:734

Föreslagen lydelse

Fingeravtryck

Upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

8 a §

Vid verkställighet utanför anstalt av en dom på fängelse i sex månader ska Kriminalvården förelägga den dömda att lämna fingeravtryck, om den dömda inte finns i det fingeravtrycksregister som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Fingeravtrycken ska lämnas så snart som möjligt efter att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet utanför anstalt kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.

Kriminalvården får förelägga den dömda att lämna fingeravtryck på nytt, om det finns särskilda skäl.

Fingeravtrycken ska tas av Polismyndigheten.

Kriminalvården ska förelägga den dömda att inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte om sådana uppgifter om den dömda inte finns i något av de biometriregister över misstänkta eller dömda som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Upptagningen ska ske så snart som möjligt efter att verkställigheten har inletts. Av föreläggandet ska det framgå att beslutet om verkställighet utanför anstalt kan komma att upphävas om föreläggandet inte följs.

Kriminalvården får förelägga den dömda att inställa sig för upptagning på nytt, om det finns särskilda skäl.

Upptagningen ska utföras av Polismyndigheten.

14 §

Beslutet om verkställighet utanför anstalt ska upphävas, om den elektroniska kontroll som avses i 3 § annat än tillfälligt blir omöjlig att upprätthålla. Vistelse på sjukhus eller därmed jämförlig inrättning ska dock inte leda till att ett beslut om verkställighet utanför anstalt upphävs.

Beslut om verkställighet utanför anstalt ska upphävas om den dömda

1. åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt en föreskrift som meddelats med stöd av lagen och det som ligger honom eller henne till last inte är av mindre betydelse,

2. begär att så ska ske,

3. inte följer föreläggandet att påbörja verkställigheten eller, när verkställigheten ska påbörjas, är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som beslutet avser,

4. innan verkställigheten har påbörjats, antingen döms på nytt till fängelse eller får villkorligt medgiven frihet förverkad enligt 26 kap. 19 § eller 34 kap. 5 § brottsbalken på sådan tid att han eller hon ska avtjäna fängelse i mer än etthundraåttio dagar, eller

5. inte följer ett föreläggande enligt 8 a § att lämna fingeravtryck. 5. inte följer ett föreläggande enligt 8 a § att *inställa sig för upptagning av fingeravtryck, salivprov för dna-analys eller fotografi av ansikte.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:1225) om straff för smuggling att 27 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken, och

2. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (1996:67) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne. På

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har i fråga om brott enligt denna lag eller andra brott som avses i 1 § andra stycket samma befogenhet som en polisman att

1. enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

2. enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning till den plats där åtgärden ska genomföras.

Om det finns anledning att anta att en person, som i omedelbart samband med inresa till eller utresa från landet uppehåller sig i trakterna invid Sveriges landgräns eller kuster eller i närheten av eller inom en flygplats eller något annat område som har direkt förbindelse med utlandet, har med sig egendom som kan tas i beslag på grund av brott enligt denna lag eller sådana brott mot narkotikastrafflagen (1968:64), vapenlagen (1996:67) eller lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor som avses i 12 § tredje stycket, får kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning eller urinprovstagning utföras på honom eller henne. På

den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen. *En sådan tjänsteman får besluta om åtgärden utan förordnande enligt 28 kap. 4 och 13 §§ rättegångsbalken.*

den som är under femton år får ytlig kroppsbesiktning utföras endast om det finns särskilda skäl. Ingen får hållas kvar för urinprovstagning. Åtgärder enligt detta stycke får beslutas av en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som ingriper mot någon med stöd av denna lag får i anslutning till ingripandet i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl.

1. ta hand om vapen eller andra farliga föremål medan ingripandet pågår, och

2. kroppsvisitera personen för att sådana föremål ska kunna tas om hand.

En tjänsteman vid Tullverket som griper någon med stöd av denna lag får i anslutning till gripandet i den utsträckning som är nödvändig även kroppsvisitera personen för att fastställa hans eller hennes identitet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:322) om tullverkets och kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott

dels att 8 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 8 § ska ha följande lydelse.

Kroppsvisitation och kroppsbesiktning

Kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

8 §

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har med anledning av brott som avses i 1 § samma befogenhet som en polisman har

1. enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken att besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och

2. enligt 28 kap. 13 a § rättegångsbalken att

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras.

En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har med anledning av brott som avses i 1 § samma befogenhet som en polisman har

1. enligt 28 kap. 13 och 14 b §§ rättegångsbalken att besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och

2. enligt 28 kap. 13 a och 14 b §§ rättegångsbalken att

a) hålla kvar den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning, och

b) ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning till den plats där åtgärden ska genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 22 kap. 1 § ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

1 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i verksamhet som avser

1. folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i annan verksamhet som avser registrering av en betydande del av befolkningen, eller

2. förande av eller uttag ur sjömansregistret.

Sekretess gäller i verksamhet som avses i första stycket 1 för uppgift i form av fotografisk bild av den enskilde, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i verksamhet som avses i första stycket 1 för uppgift i form av *en* fotografisk bild av den enskilde, *och biometrisk uppgift som har tagits fram ur en sådan bild*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs i fråga om fängelselagen (2010:610)

dels att 8 kap. 7 a § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 7 a § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:736

Föreslagen lydelse

Fingeravtryck

8 kap.

Upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

7 a §

Fingeravtryck av en intagen ska tas om den intagne ska verkställa en dom eller ett beslut på fängelse i lägst sex månader och inte finns i det fingeravtrycksregister som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Fingeravtrycken ska tas så snart som möjligt efter att verkställigheten har inletts.

Fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte ska tas upp av en intagen om den intagne ska verkställa en dom eller ett beslut på fängelse och uppgifterna inte finns i något av de biometrireger över misstänkta eller dömda som förs av Polismyndigheten enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Upptagningen ska ske så snart som möjligt efter att verkställigheten har inletts.

Fingeravtryck av den intagne får tas på nytt, om det finns särskilda skäl.

Fingeravtryck, salivprov för dna-analys och fotografi av ansikte får tas upp på nytt, om det finns särskilda skäl.

Fingeravtrycken ska tas av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om Kriminalvården tar fingeravtryck ska fingeravtrycken och de biometrisk data som tas fram ur dessa omedelbart förstöras av myndigheten sedan fingeravtrycken har tagits emot av Polismyndigheten.

Upptagningen ska utföras av Kriminalvården eller, om det är lämpligare, Polismyndigheten. Om Kriminalvården utför upptagningen ska underlagen och de biometrisk data som tas fram ur dessa omedelbart förstöras av myndigheten sedan underlagen har tagits emot av Polismyndigheten.

Bestämmelserna gäller inte vid verkställighet av beslut om förvandling av böter enligt bötesverkställighetslagen (1979:189) i de fall förvandlingsstraffet endast avser brott som inte har fängelse i straffskalan.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om verkställighet som pågår vid ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om häkteslagen (2010:611)

dels att det ska införas en ny paragraf i 4 kap., 13 §,

dels att det ska införas en ny rubrik närmast före 4 kap. 13 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Vissa åtgärder enligt rättegångsbalken

13 §

I 28 kap. 12 a och 14 §§ rättegångsbalken finns bestämmelser om att fingeravtryck, prov för dna-analys och fotografi av ansikte ska tas upp av den som anhålls eller häktas misstänkt för brott

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen om Polismyndighetens elimineringsdatabas att 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

En dna-profil som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Jämförelsen ska göras innan jämförelse görs med andra dna-profiler i de *dna-register* som regleras i 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

En dna-profil från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Om dna-profilen avser en misstänkt ska jämförelsen göras innan profilen läggs in i det *utredningsregister* eller det *dna-register* som regleras i 5 kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

En dna-profil som har tagits fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Jämförelsen ska göras innan jämförelse görs med andra dna-profiler i de *biometreregister* som regleras i 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

En dna-profil från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken får vid ett tillfälle jämföras med dna-profiler i elimineringsdatabasen. Om dna-profilen avser en misstänkt ska jämförelsen göras innan profilen läggs in i det *biometreregister över misstänkta* eller det *biometreregister över dömda* som regleras i 5 kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)

Bilaga 2

Härigenom förskrivs i fråga om utlänningsdatalagen (2016:27) att 15 och 20 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8 och 8 h §§ utlänningslagen (2005:716).

Med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§ får uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren användas endast

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen åberopas,

2. i ärenden om avvisning och utvisning,

3. i testverksamhet,

4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket,

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot *fingeravtrycks- och signalementsregister* som Polismyndigheten för enligt 5 kap. 11 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, *eller*

6. vid kontroll av utlännningar under vistelsen i Sverige.

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot *biometriregister* som Polismyndigheten för enligt 5 kap. 1 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,

6. vid kontroll av utlännningar under vistelsen i Sverige, *eller*

7. om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren med stöd av 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registren över fingeravtryck och fotografier, och

2. föreskrifter om gallring.

20 §

Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Bilaga 2

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5 eller 6.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6 eller 7.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Bilaga 2

Härigenom förskrivs i fråga om lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete att 7 kap. 1–4 §§ samt 10 kap. 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i de svenska registren över dna-profiler.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får kontaktstället i den andra staten göra en automatisk jämförelse mellan sina oidentifierade dna-profiler och referensuppgifter i de svenska registren över dna-profiler.

Första och andra styckena gäller endast de register över dna-profiler som regleras i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter hänförliga till dna-profiler i de svenska biometriregistren.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får kontaktstället i den andra staten göra en automatisk jämförelse mellan sina oidentifierade dna-profiler och referensuppgifter hänförliga till dna-profiler i de svenska biometriregistren.

Första och andra styckena gäller endast de biometriregister som regleras i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

2 §

Vid en förundersökning eller en annan utredning som handläggs enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats dna-register. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i de svenska registren över dna-profiler.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får det svenska kontaktstället, i syfte att utreda brott, göra en automatisk

Vid en förundersökning eller en annan utredning som handläggs enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats dna-register. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i de svenska biometriregistren.

Efter en överenskommelse mellan Sverige och en annan stat får det svenska kontaktstället, i syfte att utreda brott, göra en automatisk

jämförelse mellan dna-profiler i *spårregistret* och referensuppgifter i den andra statens dna-register.

jämförelse mellan dna-profiler i *biometriregistret* över *spår* och referensuppgifter i den andra statens dna-register.

3 §

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska *fingeravtrycksregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet får ett utländskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *hänförliga till fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

4 §

I syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats fingeravtrycksregister. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *fingeravtrycksregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

I syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i en annan stats fingeravtrycksregister. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning den andra staten tillåter det och om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometriregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtrycksökningen avsåg.

10 kap.

1 §

Vid samarbete enligt avtalet med USA får ett amerikanskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska *fingeravtrycksregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

Vid samarbete enligt avtalet med USA får ett amerikanskt kontaktställe medges direktåtkomst till referensuppgifter *hänförliga till fingeravtryck* i svenska *biometriregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

2 §

På begäran av behöriga myndigheter får ett svenskt kontaktställe i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i amerikanska fingeravtrycksregister i syfte att utreda ett brott för vilket det enligt svensk

lag är föreskrivet fängelse i mer än ett år. Detsamma gäller om sökningen görs i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar ett sådant brott

Bilaga 2

Uppgifter får behandlas endast om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *fingeravtrycksregister* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Uppgifter får behandlas endast om behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska *biometrireger* som förs med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom förskrivs i fråga om lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

dels att 1 kap. 7 §, 2 kap. 9, 10 och 12 §§, 4 kap. 1 §, 6 kap. 1 och 5 §§ och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf i 1 kap., 1 a §,

dels att 5 kap. ska upphöra att gälla,

dels att det ska införas tre nya kapitel, 5 kap., 6 a kap. och 6 b kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 a §

Lagen gäller i tillämpliga delar även när Polismyndigheten behandlar uppgifter om avlidna personer enligt 5 kap. 3, 4 och 7 §§.

7 §

I detta kapitel och i 2 kap. finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. I 4 kap. finns bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifter.

För personuppgifter som görs eller har gjorts gemensamt tillgängliga gäller även 3 kap.

För personuppgifter som behandlas i *register över dna-profiler, fingeravtrycks- och signalementsregister*, penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret, gäller 5 kap. i stället för 3 och 4 kap.

I 6 kap. finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller *6 kap.* i stället för 2–4 kap.

I 7 kap. finns bestämmelser om administrativa sanktionsavgifter, skadestånd och överklagande.

För personuppgifter som behandlas i *biometriregister*, penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret, gäller 5 kap. i stället för 3 och 4 kap.

I *6–6 b kap.* finns bestämmelser om Polismyndighetens behandling av personuppgifter för forensiska ändamål. Vid sådan behandling gäller *dessa* kapitel i stället för 2–4 kap.

2 kap.

9 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen har, trots sekretess enligt 21 kap.

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården

3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av *uppgifter om huruvida personer förekommer i sådana register över dna-profiler som regleras i 5 kap.*, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen.

har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av *personuppgifter som behandlas i de biometrireregister som förs enligt 5 kap.*, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

10 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i *fingeravtrycks- och signalementsregister enligt 5 kap.*, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177). *Migrationsverket* har motsvarande rätt att ta del av *personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister*, om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där.

Migrationsverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i *biometrireregister som förs enligt 5 kap.*, om verket behöver uppgifterna för att kontrollera fingeravtryck som tagits där.

12 §

Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om det inte är olämpligt.

Elektroniskt utlämnande genom direktåtkomst är tillåtet bara i den utsträckning som anges i 3 kap. 7 § och 5 kap. 10 och 17 §§.

Elektroniskt utlämnande genom direktåtkomst är tillåtet bara i den utsträckning som anges i 3 kap. 7 § och 5 kap. 16 §.

4 kap.

1 §

Detta kapitel gäller bara för automatiserad behandling.

Av 2 kap. 17 § första stycket brottsdatalagen (2018:1177) framgår det att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

I följande bestämmelser anges hur länge uppgifter som behandlas i särskilda register och i forensisk verksamhet får behandlas:

1. 5 kap. 7 § om uppgifter i *register över dna-profiler*,

1. 5 kap. 10–15 §§ om uppgifter i *biometrireregister*,

2. 5 kap. 15 och 16 §§ om uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregister,

3. 5 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister,

4. 5 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret,

5. 5 kap. 26 § om uppgifter i tillträdesförbudsregistret, och

6. 6 kap. 6 § om uppgifter om sådana uppslag som anges i 6 kap. 1 § första stycket 5.

2. 5 kap. 20 § om uppgifter i penningtvättsregister,

3. 5 kap. 22 § om uppgifter i det internationella registret,

4. 5 kap. 26 § om uppgifter i tillträdesförbudsregistret, och

5. 6 kap. 6 § om uppgifter om sådana uppslag som anges i 6 kap. 1 § första stycket 5.

5 kap. Register

Biometrireger

Rätten att behandla uppgifter i biometrireger

1 § Polismyndigheten får behandla uppgifter i biometrireger som består av ett register över misstänkta, ett register över dömda och ett register över spår i syfte att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
2. utreda eller lagföra brott,
3. fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden,
4. underlätta identifiering av avlidna personer, och
5. kontrollera fingeravtryck som Migrationsverket har tagit enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716).

I lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas finns bestämmelser om elimineringsdatabasen.

Uppgifter i biometrireger

2 § Biometrireger får innehålla uppgifter om

1. dna-profiler,
2. fingeravtryck,
3. fotografier,
4. video,
5. röst,
6. handstil, och
7. signalement.

En dna-profil som registreras i biometrireger över misstänkta eller dömda får endast ge information om identitet och inte om personliga egenskaper.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka identifikations- och ärendeuppgifter som biometrireger får innehålla.

Biometrireger över misstänkta

3 § Biometrireger över misstänkta får innehålla uppgifter enligt 2 § om en person som är skäligen misstänkt för brott och har varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken.

Registret får också innehålla uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video som har tagits upp av en utlänning med stöd av 5 kap. 3 § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Biometriregistret över dömda

4 § Biometriregistret över dömda får innehålla uppgifter enligt 2 § om en person som har

1. varit föremål för en åtgärd enligt 28 kap. 12 a eller 14 § rättegångsbalken och som därefter genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan, eller har godkänt ett strafföreläggande avseende ett sådant brott,

2. varit föremål för en åtgärd enligt 8 a § lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll eller 8 kap. 7 a § fängelselagen (2010:610), eller

3. dömts för brott i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och vars fingeravtrycks- eller signalementsuppgifter har överförts hit med stöd av artikel 4.2 i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll. Sådana uppgifter får dock endast behandlas om motsvarande gärning i Sverige har fängelse i ett år eller mer i straffskalan och den som uppgifterna avser vid tidpunkten för gärningen hade fyllt 15 år.

Biometriregistret över spår

5 § Biometriregistret över spår får innehålla uppgifter enligt 2 § om spår som inte kan härledas till en identifierad person om uppgifterna kommit fram i en utredning om brott. Sådana uppgifter får dock inte behandlas om det av omständigheterna vid tidpunkten för insamlingen eller senare framgår att spåret härrör från någon annan än den som kan misstänkas för brottet.

6 § Uppgifter i biometriregistret över spår får jämföras med

1. uppgifter om spår som inte kan härledas till en identifierad person,

2. uppgifter som finns i biometriregistret över dömda,

3. uppgifter som kan härledas till en person som är skäligen misstänkt för brott, eller

4. uppgifter om fingeravtryck, fotografier och video om en utlänning som varit föremål för en åtgärd enligt 5 kap. 3 § lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Uppgifter i biometriregistret över spår får också jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt efter riksdagens godkännande eller om det följer av en unionsrättsakt.

7 § Uppgifter om dna och fingeravtryck som har samlats in från en avliden person vid en rättsmedicinsk undersökning enligt 13 § 1 lagen (1995:832) om obduktion eller en annan förrätning där Rättsmedicinalverket medverkat vid en undersökning av kroppen får jämföras med uppgifter om dna-profiler och fingeravtryck i biometriregistret över spår,

om det pågår en förundersökning om brott som kan antas ha orsakat dödsfallet och jämförelsen är nödvändig för att utreda brottet.

Personuppgifter om andra än skäligen misstänkta

8 § Personuppgifter som härrör från underlag som avses i 28 kap. 12 b och 14 a §§ rättegångsbalken och som har tagits upp under utredningen av ett brott från någon som inte är skäligen misstänkt för brottet får inte behandlas för något annat ändamål än det som underlaget togs upp för.

Förstörande av prov för dna-analys

9 § Ett prov för dna-analys som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken, lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll, fängelselagen (2010:610) eller på begäran av en annan stat, ska förstöras senast sex månader efter det att provet togs.

Längsta tid för behandling

10 § Uppgifter i biometriregistret över misstänkta får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den misstanke som ligger till grund för registreringen har tagits bort ur misstankeregistret enligt lagen (1998:621) om misstankeregister.

Utän hinder av första stycket får uppgifter om en registrerad som avlidit behandlas, dock inte längre än tio år efter dödsfallet.

11 § Uppgifter i biometriregistret över dömda får inte behandlas längre än tre månader efter det att uppgifterna om den dom eller det beslut som ligger till grund för registreringen har tagits bort ur belastningsregistret enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Utän hinder av första stycket får uppgifter om en registrerad som avlidit behandlas, dock inte längre än tio år efter dödsfallet.

12 § Uppgifter i biometriregistret över spår får inte behandlas längre än trettio år efter registreringen. Uppgifter i registret får dock behandlas sjuttio år efter registreringen om uppgifterna hänför sig till utredningar om brott som anges i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken.

13 § Uppgifter som behandlas för att fullgöra ett internationellt åtagande får inte behandlas längre än vad som behövs för det ändamålet.

14 § Uppgifter om personer som har lämnat fingeravtryck, fotograferats eller videofilmats med stöd av lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar får inte behandlas längre än tio år efter det att utvisningsbeslutet verkställdes eller upphörde.

15 § Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av 10–14 §§.

Direktåtkomst

16 § Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Kriminalvården får för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) medges direktåtkomst till personuppgifter i biometriregister som regleras i detta kapitel.

Övriga bestämmelser

17 § Personuppgifter som har inhämtats med stöd av 36 § första stycket och 36 a § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får inte behandlas i biometriregistren.

Penningtvätsregister**Rätten att föra register**

18 § Polismyndigheten får föra penningtvätsregister. Personuppgifter får behandlas i penningtvätsregister om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet

1. där penningtvätt är ett led för att dölja vinning av brott eller brottslig verksamhet, eller
2. som innefattar finansiering av terrorism.

19 § I penningtvätsregister får personuppgifter behandlas som

1. kan antas ha samband med sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §,
2. har rapporterats till Polismyndigheten med stöd av lag eller annan författning, eller
3. har lämnats av en utländsk myndighet som i sin stat ansvarar för arbetet med att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet som avses i 18 §.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

20 § Personuppgifter i penningtvätsregister får inte behandlas längre än fem år efter utgången av det kalenderår då den senaste registreringen avseende personens anknytning till brottslig verksamhet gjordes.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Det internationella registret**Rätten att föra register**

21 § Polismyndigheten får föra ett internationellt register. Personuppgifter i det internationella registret får behandlas om det behövs för handläggningen av ärenden som rör internationellt polisiärt samarbete eller internationellt straffrättsligt samarbete.

Uppgifter om dödsfall, olyckshändelser eller andra liknande händelser i utlandet får också behandlas i det internationella registret, om ärendet rör en fråga som ska handläggas av Polismyndigheten.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

22 § Personuppgifter i det internationella registret får inte behandlas längre än tre år efter utgången av det kalenderår då ärendet som uppgifterna behandlades i avslutades.

Personuppgifter i registret får dock behandlas i fem år efter registreringen om uppgifterna avser en begäran enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Tillträdesförbudsregistret

Rätten att föra register

23 § Polismyndigheten får föra ett register med uppgifter om personer som meddelats tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (tillträdesförbudsregistret) i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka överträdelser av tillträdesförbud.

Innehåll i registret

24 § Tillträdesförbudsregistret får innehålla följande uppgifter om en person som har meddelats tillträdesförbud:

1. namn,
2. personnummer eller samordningsnummer,
3. folkbokföringsadress och annan stadigvarande adress,
4. alias,
5. fotografi,
6. anknytning till idrott och idrottsorganisation,
7. omfattningen och giltighetstiden av beslut om tillträdesförbud, och
8. överträdelse av gällande tillträdesförbud.

25 § Polismyndigheten får behandla uppgifter i tillträdesförbudsregistret i syfte att tillhandahålla idrottsorganisationer den information som behövs för att upprätthålla gällande beslut om tillträdesförbud.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

26 § Uppgifter i tillträdesförbudsregistret får endast behandlas så länge tillträdesförbudet gäller.

Bestämmelsen i 2 kap. 17 § andra stycket brottsdatalagen (2018:1177) gäller inte vid tillämpningen av denna paragraf.

Rätten att meddela föreskrifter

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om

1. omfattningen av direktåtkomst till uppgifter i biometriregister och om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst,

2. tillgången till personuppgifter i penningtvätsregister och det internationella registret, och

3. att personuppgifter i penningtvätsregister, det internationella registret och tillträdesförbudsregistret får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse eller vetenskapliga, statistiska eller historiska ändamål under längre tid än vad som anges i 20, 22 och 26 §§. Detta gäller också personuppgifter i biometriregister enligt 10–14 §§, med undantag för dna-profiler.

6 kap.

1 §

Vid Nationellt forensiskt centrum får personuppgifter behandlas om det behövs för att

1. sammanställa det underlag i form av insamlade spår eller annat som krävs för att sådana forensiska åtgärder som anges i 2 ska kunna utföras,

2. utföra forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket eller allmän domstol,

3. begära forensiska analyser, undersökningar eller jämförelser av eller utföra sådana åtgärder åt

a) Rättsmedicinalverket,

b) ett utländskt forensiskt laboratorium, eller

c) en utländsk brottsbekämpande myndighet eller en mellanfolklig organisation eller ett EU-organ med brottsbekämpande uppgifter,

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan, *eller*

4. begära forensiska analyser eller undersökningar av andra svenska expertorgan,

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket.

5. ta fram uppslag i syfte att underlätta arbetet med att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda och beivra brott, genom att använda resultat från sådana åtgärder som anges i 2 eller i 2 § andra stycket,

6. utföra jämförelser enligt 6 a kap. åt den egna myndigheten eller åt Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, eller Kustbevakningen, eller

7. använda en dna-baserad släktforskningsdatabas för att utföra jämförelser enligt 6 b kap. åt den egna myndigheten eller åt Åklagarmyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Personuppgifter får också behandlas vid Nationellt forensiskt centrum om det behövs för

1. forskning och statistik, eller

2. kvaliteten i den forensiska verksamheten.

Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar i personuppgifter som behandlas i *registren över dna-profiler eller fingeravtrycks- och signalementsregistren*, i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen (2018:1177) hindrar inte sökningar i personuppgifter som behandlas i *biometriregistren*, i syfte att få fram ett urval av personer grundat på uppgifter som rör hälsa eller biometriska eller genetiska uppgifter.

6 a kap. Behandling av uppgifter i vissa register som inte förs med stöd av denna lag

1 § Vid en förundersökning om brott som anges i 2 § får Nationellt forensiskt centrum använda sig av automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse för att jämföra fingeravtryck och ansiktsbilder med

1. de ansiktsbilder som finns i det register som Polismyndigheten för över pass som utfärdas med stöd av passlagen (1978:302), och

2. de fingeravtryck och ansiktsbilder som finns i de register över fingeravtryck och fotografier som Migrationsverket för med stöd av 15 § utlänningsdatalagen (2016:27).

En jämförelse enligt första stycket får endast göras om det finns särskild anledning att anta att det är gärningsmannen som har avsatt fingeravtrycken eller förekommer på ansiktsbilden samt om åtgärden är av synnerlig vikt för att utreda brottet och det är uppenbart att syftet med den inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

En jämförelse får endast göras med uppgifter som finns i registren om personer som har fyllt 15 år.

2 § En jämförelse enligt 1 § får göras vid en förundersökning om

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. sabotage enligt 13 kap. 4 § brottsbalken,

3. mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1 § andra stycket, 3 § andra stycket, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

4. olovlig kärverksamhet eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

5. spioneri, utlandsspioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig undermåttseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 5, 6 a, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,

6. företagsspioneri enligt 26 § lagen (2018:558) om företagshemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,

7. deltagande i terroristorganisation, samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, offentlig

uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, utbildning för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet eller resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet enligt 4 a, 5, 6, 7, 8, 9 eller 10 § terroristbrottslagen (2022:666),

8. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 1–7, om en sådan gärning är belagd med straff, eller

9. annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år.

En jämförelse enligt 1 § första stycket 2 får också göras om förut-sättningarna för jämförelse i EU:s gemensamma databas för identi-tetsuppgifter (CIR) är uppfyllda enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF eller enligt artikel 22 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816.

3 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen hindrar inte sökningar enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter.

6 b kap. Behandling av uppgifter i dna-baserade släktforskningsdatabaser

1 § Vid en förundersökning om mord enligt 3 kap. 1 § brottsbalken samt grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 1 § tredje stycket och 4 § tredje stycket brottsbalken får uppgifter om dna från spår jämföras med uppgifter i en dna-baserad släktforskningsdatabas, om

1. det finns särskild anledning att anta att dna-spåret kommer från gärningsmannen, och

2. åtgärden är av synnerlig vikt för att utreda brottet och det är uppenbart att syftet med den inte kan uppnås med mindre ingripande åtgärder.

2 § För att en dna-baserad släktforskningsdatabas ska få användas enligt detta kapitel ska Polismyndigheten säkerställa att

1. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen inte använder uppgifterna för andra ändamål,

2. jämförelsen endast omfattar uppgifter om dna från personer som har medgett att deras uppgifter används för att utreda brott, och

3. den som tillhandahåller släktforskningsdatabasen raderar uppgifterna när Polismyndigheten begär det.

3 § Sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen hindrar inte sökningar enligt detta kapitel i syfte att få fram ett urval av personer grundat på genetiska eller biometriska uppgifter.

7 kap.

1 §

En sanktionsavgift får tas ut av den personuppgiftsansvarige vid överträdelse av bestämmelserna i

1. 2 kap. 1 § om rättsliga grunder för behandling av personuppgifter,
2. 3 kap. 3 och 4 §§ om särskilda upplysningar, eller
3. 4 kap. 2–4, 5 a eller 7–11 §, 3. 4 kap. 2–4, 5 a eller 7–11 §, 5 kap. 7, 15, 16, 20, 22 eller 26 § 5 kap. 10–15, 20, 22 eller 26 §§ eller 6 kap. 6 § om längsta tid som personuppgifter får behandlas. eller 6 kap. 6 § om längsta tid som personuppgifter får behandlas.

Sanktionsavgiften ska bestämmas till högst 10 000 000 kronor.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Äldre föreskrifter i 5 kap. 2–5, 12 och 13 §§ gäller fortfarande för uppgifter som behandlas vid ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i kustbevakningslagen (2019:32)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om kustbevakningslagen (2019:32) dels att 3 kap. 15 § ska ha följande lydelse, dels att rubriken närmast före 3 kap. 15 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Kroppsvisitera och kroppsbesikta

Kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

15 §

I fråga om brott som ingår i den direkta brottsbekämpningen har en kustbevakningstjänsteman samma rätt som en polisman att

1. *besluta om kroppsvisitation och kroppsbesiktning enligt 28 kap. 13 § första stycket rättegångsbalken, och*

2. *ta med den som ska kroppsvisiteras eller kroppsbesiktigas till den plats där åtgärden ska genomföras, enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket rättegångsbalken.*

1. *enligt 28 kap. 13 § första stycket och 14 b § rättegångsbalken besluta om kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och andra underlag, och*

2. *enligt 28 kap. 13 a § tredje stycket och 14 b § rättegångsbalken ta med den som ska kroppsvisiteras, kroppsbesiktigas eller bli föremål för en upptagning till den plats där åtgärden ska genomföras.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i vägtrafikdatalagen (2019:369)

Härigenom föreskrivs i fråga om vägtrafikdatalagen (2019:369) att 2 kap. 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

En personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas enligt 7 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i

1. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens *eller* Kustbevakningens brottsbekämpande och lagförande verksamhet, eller

2. Polismyndighetens arbete med att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

En personuppgift i form av en fotografisk bild av en enskild som behandlas enligt 7 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla en uppgift som behövs i

1. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Kustbevakningens *eller Tullverkets* brottsbekämpande och lagförande verksamhet, eller

2. Polismyndighetens arbete med att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter att 2 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Första stycket hindrar inte att brottsrubriceringar, uppgifter om tillvägagångssätt vid brott eller uppgifter som beskriver en persons utseende används som sökbegrepp.

Första stycket hindrar inte heller sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller uppgifter som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §

Första stycket hindrar inte heller sökningar i personuppgifter som behandlas i biometrirregister som Polismyndigheten för med stöd av 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område i syfte att få fram ett urval av personer grundat på biometriska uppgifter, om sökningen är absolut nödvändig för något av de syften som anges i 1 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar

dels att 5 kap. 3, 8 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 kap. 3 § respektive 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf i 5 kap., 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, fotografering och fingeravtryck

Husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

3 §

Utlänningen får utsättas för husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning, om det är av betydelse för att klarlägga om

1. utlänningen tillhör eller verkar för en organisation eller grupp som planlägger eller förbereder brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) eller om det finns en risk för att utlänningen kan komma att engagera sig i en sådan organisation eller grupp,

2. det finns risk för att utlänningen själv planlägger eller förbereder brott som avses i 1, eller

3. det finns risk för att utlänningen själv eller tillsammans med andra medverkar i eller på annat sätt främjar ett allvarligt brott som rör Sveriges säkerhet.

I sådana fall är det också tillåtet att ta fingeravtryck av och att fotografera utlänningen.

I sådana fall är det också tillåtet att ta upp fingeravtryck, fotografi och video av utlänningen.

I fråga om sådana åtgärder gäller i övrigt 28 kap. rättegångsbalken. Det som sägs om den som är skäligen misstänkt ska då i stället avse utlänningen.

3 a §

Om fingeravtryck, fotografi eller video har tagits upp enligt 3 § andra stycket får upptagning ske på nytt om det finns särskilda skäl.

Beslut om ny upptagning enligt första stycket fattas av Säkerhetspolisen.

8 §

Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket ansöka om att en utlänning ska åläggas anmälningsskyldighet enligt 2 § eller en sådan skyldighet

tillsammans med ett förbud att lämna vistelseområdet. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 1 § är uppfyllda.

Säkerhetspolisen får hos Migrationsverket även ansöka om godkännande att

1. enligt 10 § besluta om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning *eller fotografering eller besluta att ta fingeravtryck*, eller

1. enligt 10 § besluta om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning *samt upptagning av fingeravtryck, fotografi eller video*, eller

2. enligt 11 § ansöka om tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller postkontroll.

Ett godkännande enligt andra stycket 1 och 2 får ges om förutsättningarna i 1, 3 och 5–7 §§ är uppfyllda.

Beslut om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, fotografering och fingeravtryck

Beslut om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och upptagning av fingeravtryck och vissa andra underlag

10 §

Säkerhetspolisen får efter ett godkännande enligt 8 § andra stycket 1, 9 § första stycket 1 eller 16 § tredje stycket besluta om husrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning *eller fotografering eller besluta att ta fingeravtryck*. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda.

Säkerhetspolisen får efter ett godkännande enligt 8 § andra stycket 1, 9 § första stycket 1 eller 16 § tredje stycket besluta om husrannsakan, kroppsvisitation *och kroppsbesiktning samt upptagning av fingeravtryck, fotografi och video*. Ett beslut om sådant tvångsmedel får meddelas om förutsättningarna i 3 § är uppfyllda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser om EU:s förordning till Ecris-TCN att 7 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:733

Föreslagen lydelse

7 §

Fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens *fingeravtrycksregister* med stöd av 5 kap. 12 § första stycket 2 och 13 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

Fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens *biometreregister* med stöd av 5 kap. 3 § andra stycket och 4 § 2 och 3 lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

8 §

Ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens *signalementsregister* med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

Ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens *biometriregister* med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska föras in i Ecris-TCN.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Efter remiss har yttranden över betänkandet Biometri – för en effektivare brottsbekämpning (SOU 2023:32) kommit in från Barnombudsmannen, Brottsförebyggande rådet, Brottsofferjouren, Brottsoffermyndigheten, Centrum för rättvisa, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Förvaltningsrätten i Umeå, Institutet för mänskliga rättigheter, Integritetsskyddsmyndigheten, Lunds universitet (Juridiska fakultetsstyrelsen), Justitiekanslern, Kammarrätten i Göteborg, Kriminalvården, Kustbevakningen, Lunds tingsrätt, Migrationsverket, Polismyndigheten, Riksarkivet, Riksdagens Ombudsmän, Rädda barnen, Rättsmedicinalverket, Skatteverket, Satens institutionsstyrelse, Svea hovrätt, Sveriges Advokatsamfund, Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Ett yttrande har även kommit in från en privatperson.

Yttranden har inte inkommit från Barnens rätt i samhället, Barnrättsbyrån, Civil Rights Defenders, dataskydd.net, Flyktinggruppernas riksråd (FARR) och Sveriges Släktforskarförbund.